
Innst. 7 S

(2011–2012)

Innstilling til Stortinget
fra utenriks- og forsvarskomiteen

Prop. 1 S (2011–2012) og Prop. 1 S Tillegg 1 (2011–2012)

**Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om bevilgninger
på statsbudsjettet for 2012 vedkommende
Utenriksdepartementet mv. (rammeområde 4) og
Forsvarsdepartementet mv. (rammeområde 8)**

Innhold

	Side
1. Innledning	5
2. Oversikt over budsjettkapitler og poster i rammeområde 4 (Utenriks)	5
2.1 Sammendrag	8
2.1.1 Nærmere beskrivelse av programområdene	11
2.1.2 Omtale av særlig tema	11
2.1.3 Justis- og politidepartementet, kap. 480 Svalbardbudsjettet	11
2.2 Komiteens alminnelige merknader – rammeområde 4	13
2.2.1 Hovedprioritering og primærstandpunkt for de ulike fraksjonene – rammeområde 4	13
2.3 Komiteens merknader til de enkelte budsjettkapitler innen rammeområde 4 (Utenriks)	27
3. Oversikt over budsjettkapitler og poster i rammeområde 8 (Forsvar)	75
3.1 Sammendrag	78
3.1.1 Omtale av særlige tema	83
3.2 Komiteens alminnelige merknader – rammeområde 8	83
3.2.1 Hovedprioritering og primærstandpunkt for de ulike fraksjonene – rammeområde 8	84
3.3 Komiteens merknader til de enkelte budsjettkapitler innen rammeområde 8 (Forsvar)	91
4. Forslag fra mindretall	105
5. Komiteens tilråding	106

Innst. 7 S

(2011–2012)

Innstilling til Stortinget fra utenriks- og forsvarskomiteen

Prop. 1 S (2011–2012), Prop. 1 S Tillegg 1 (2011–2012)

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2012 vedkommende Utenriksdepartementet mv. (rammeområde 4) og Forsvarsdepartementet mv. (rammeområde 8)

Til Stortinget

1. Innledning

Komiteen fremmer i denne innstillingen forslag om bevilgninger på statsbudsjettet for 2012 under de kapitler som ble fordelt til komiteen på rammeområde 4 og 8 (utenriks og forsvar) ved Stortingets vedtak 24. november 2011.

2. Oversikt over budsjettkapitler og poster i rammeområde 4 (Utenriks)

(90-poster behandles av finanskomiteen utenfor rammesystemet)

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S (2011 -2012)
Utgifter i hele kroner			
<i>Utenriksdepartementet</i>			
100		Utenriksdepartementet	1 797 430 000
	1	Driftsutgifter	1 749 965 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	11 795 000
	45	Større utstysanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	16 058 000
	70	Erstatning av skader på utenlandske ambassader	878 000
	71	Diverse tilskudd	18 585 000
	72	Hjelp til norske borgere i utlandet som ikke er sjømenn	149 000
103		Regjeringens fellesbevilgning for representasjon	45 805 000
	1	Driftsutgifter	45 805 000
104		Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet	8 779 000
	1	Driftsutgifter	8 779 000

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S (2011 -2012)
115		Kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål	103 876 000
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	29 664 000
	70	Tilskudd til kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	74 212 000
116		Deltaking i internasjonale organisasjoner	1 261 698 000
	70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	1 261 698 000
117		EØS-finansieringsordningene	1 125 597 000
	72	EØS-finansieringsordningen 2004-2009, <i>kan overføres</i>	155 936 000
	73	Den norske finansieringsordningen 2004-2009, <i>kan overføres</i>	150 961 000
	75	EØS-finansieringsordningen 2009-2014, <i>kan overføres</i>	436 500 000
	76	Den norske finansieringsordningen 2009-2014, <i>kan overføres</i>	382 200 000
118		Nordområdetiltak m.v.	454 469 000
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	10 000 000
	70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	343 624 000
	71	Støtte til utvikling av samfunn, demokrati og menneskerettigheter mv., <i>kan overføres</i>	65 006 000
	76	Tilskudd til internasjonale klima- og miljøtiltak, <i>kan overføres</i>	35 839 000
140		Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen	1 113 490 000
	1	Driftsutgifter	1 094 150 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	19 340 000
141		Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)	202 360 000
	1	Driftsutgifter	202 360 000
144		Fredskorpset	52 650 000
	1	Driftsutgifter	52 650 000
150		Bistand til Afrika	2 675 300 000
	78	Regionbevilgning for Afrika, <i>kan overføres</i>	2 675 300 000
151		Bistand til Asia	944 500 000
	72	Bistand til Afghanistan og Pakistan, <i>kan overføres</i>	574 500 000
	78	Regionbevilgning for Asia, <i>kan overføres</i>	370 000 000
152		Bistand til Midtøsten og Nord-Afrika	500 000 000
	78	Regionbevilgning for Midtøsten og Nord-Afrika, <i>kan overføres</i>	500 000 000
153		Bistand til Latin-Amerika	190 500 000
	78	Regionbevilgning for Latin-Amerika, <i>kan overføres</i>	190 500 000
160		Sivilt samfunn og demokratiutvikling	1 854 000 000
	1	Driftsutgifter	33 500 000
	70	Sivilt samfunn, <i>kan overføres</i>	1 308 000 000
	71	Tilskudd til frivillige organisasjoners opplysningsarbeid, <i>kan overføres</i>	91 000 000
	72	Demokratistøtte/partier, <i>kan overføres</i>	8 000 000
	73	Kultur, <i>kan overføres</i>	106 000 000
	75	Internasjonale organisasjoner og nettverk, <i>kan overføres</i>	172 500 000
	77	Utvexlingsordninger gjennom Fredskorpset, <i>kan overføres</i>	135 000 000
161		Næringsutvikling	571 500 000
	70	Næringsutvikling, <i>kan overføres</i>	309 000 000
	75	NORFUND - tapsavsetning	262 500 000

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S (2011 -2012)
162		Overgangsbistand (gap)	390 000 000
	70	Overgangsbistand (gap), <i>kan overføres</i>	390 000 000
163		Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter	2 976 200 000
	70	Naturkatastrofer, <i>kan overføres</i>	500 000 000
	71	Humanitær bistand, <i>kan overføres</i>	2 216 200 000
	72	Menneskerettigheter, <i>kan overføres</i>	260 000 000
164		Fred, forsoning og demokrati	1 613 000 000
	70	Fred, forsoning og demokratiltak, <i>kan overføres</i>	648 000 000
	71	ODA-godkjente land på Balkan, <i>kan overføres</i>	450 000 000
	72	Utvikling og nedrustning, <i>kan overføres</i>	175 000 000
	73	Andre ODA-godkjente OSSE-land, <i>kan overføres</i>	340 000 000
165		Forskning, kompetanseheving og evaluering	872 000 000
	1	Driftsutgifter	139 000 000
	70	Forskning og høyere utdanning, <i>kan overføres</i>	333 000 000
	71	Faglig samarbeid, <i>kan overføres</i>	400 000 000
166		Miljø og bærekraftig utvikling mv.	2 874 700 000
	1	Driftsutgifter	51 000 000
	70	Ymse tilskudd, <i>kan overføres</i>	6 700 000
	71	Internasjonale prosesser og konvensjoner mv., <i>kan overføres</i>	33 000 000
	72	Internasjonale miljøprosesser og bærekraftig utvikling, <i>kan overføres</i>	235 000 000
	73	Klima- og skogsatsingen, <i>kan overføres</i>	2 549 000 000
167		Flyktningtiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)	1 531 185 000
	21	Spesielle driftsutgifter	1 531 185 000
168		Kvinner og likestilling	307 000 000
	70	Kvinner og likestilling, <i>kan overføres</i>	307 000 000
169		Globale helse- og vaksineinitiativ	1 785 000 000
	70	Vaksine og helse, <i>kan overføres</i>	1 190 000 000
	71	Andre helse- og aidstiltak, <i>kan overføres</i>	145 000 000
	72	Det globale fond for bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria (GFATM), <i>kan overføres</i>	450 000 000
170		FN-organisasjoner mv.	4 348 000 000
	70	FNs utviklingsprogram (UNDP)	830 000 000
	71	FNs befolkningsfond (UNFPA)	372 000 000
	72	FNs barnefond (UNICEF)	1 070 000 000
	73	Verdens matvareprogram (WFP), <i>kan overføres</i>	145 000 000
	74	FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR)	290 000 000
	75	FNs organisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA)	150 000 000
	76	Tilleggsmidler via FN-systemet mv., <i>kan overføres</i>	758 400 000
	77	FNs aidsprogram (UNAIDS), <i>kan overføres</i>	165 000 000
	78	Bidrag andre FN-organisasjoner mv., <i>kan overføres</i>	305 600 000
	79	Ekspertes, juniorekspertes og FNs fredskorps, <i>kan overføres</i>	67 000 000
	81	Tilskudd til internasjonal landbruksforskning, <i>kan overføres</i>	120 000 000
	82	FNs organisasjon for kvinners rettigheter og likestilling (UN Women), <i>kan overføres</i>	75 000 000

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S (2011 -2012)
171		Multilaterale finansinstitusjoner	1 981 000 000
	70	Verdensbanken, <i>kan overføres</i>	814 000 000
	71	Regionale banker og fond, <i>kan overføres</i>	762 500 000
	72	Samfinansiering via finansinstitusjoner, <i>kan overføres</i>	404 500 000
172		Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak	265 000 000
	70	Gjeldslette, betalingsbalansestøtte og kapasitetsbygging, <i>kan overføres</i> ..	265 000 000
<i>Justis- og politidepartementet</i>			
480		Svalbardbudsjettet	120 715 000
	50	Tilskudd	120 715 000
Sum utgifter rammeområde 4			31 965 754 000

Inntekter i hele kroner

Inntekter under departementene

3100		Utenriksdepartementet	115 120 000
	1	Diverse gebyrer ved utenriksstasjonene	14 423 000
	2	Gebyrer for utlendingssaker ved utenriksstasjonene	93 629 000
	5	Refusjon spesialutsendinger mv	7 068 000
Sum inntekter rammeområde 4			115 120 000
Netto rammeområde 4			31 850 634 000

2.1 Sammendrag

Regjeringen vil føre en utenrikspolitikk som prioriterer norske interesser og områder der Norge har forutsetninger for å gjøre en forskjell. Respekt for folkeretten, grunnleggende menneskerettigheter og fremme av en internasjonal rettsorden ligger til grunn for vår politikk. Ankerfester for vår utenriks- og sikkerhetspolitikk er vår systematiske støtte til FN, NATO-medlemskapet og vårt nære forhold til våre nordiske naboer, Europa og EU, blant annet gjennom EØS-avtalen og Schengen-samarbeidet. Hovedlinjene for norsk utenrikspolitikk ligger i St.meld. nr. 15 (2008–2009) om Interesser, ansvar og muligheter.

Norske interesser kan bare ivaretas dersom vi prioriterer våre nærområder. Derfor er nordområdepolitikken en strategisk prioritet for regjeringen. Ivaretagelse av norske interesser krever i tillegg at vi engasjerer oss utenfor nærområdene. Den internasjonale finanskrisen viser at internasjonale utfordringer berører alle land, og særlig en åpen, utadrettet økonomi som den norske.

Verden gjennomlever en økonomisk omstillingsperiode som er den mest gjennomgripende på tiår.

Dette har internasjonale politiske konsekvenser så vel som mulige økonomiske følger for Norge. Ivaretagelse av norske innbyggers velferd og sikkerhet krever at Norge både forstår endringene og tar et internasjonalt ansvar. En snever politisk og geografisk forståelse av norske interesser er dårlig norsk interessepolitikk, i en situasjon der global politikk og økonomi ikke stanser ved norsk grense.

Nordområdene har siden regjeringsskiftet i 2005 vært regjeringens viktigste strategiske satsingsområde i utenrikspolitikken. Regjeringen har økt bevilgningsforslagene, styrket kontakten med samarbeidspartnere lokalt, regionalt og nasjonalt, samtidig som vi har løftet nordområdespørsmål i internasjonale fora. På den måten har vi bidratt til sterkere fokus på både mulighetene og utfordringene som ligger i nord. I løpet av høsten legger vi frem en stortingsmelding om nordområdene. Meldingen ser nordområdene i et mer helhetlig perspektiv og gjør opp status for satsingen så langt siden framleggelsen av nordområdestrategien i desember 2006 og handlingsprogrammet «Nye byggesteiner» i 2009. Samtidig trekker vi opp føringer for den videre satsingen. En viktig del av vår

nordområdepolitikk er rettet mot Arktis. Gjennom beslutningen om å legge Arktis råd sitt permanente sekretariat til Tromsø, har regjeringen bidratt til å styrke byens internasjonale kompetanse og arktiske profil ytterligere.

Delelinjeavtalen mellom Norge og Russland trådte i kraft 7. juli 2011. Gjennom den avtalen har forholdet mellom Norge og Russland tatt nye, viktige steg. Forholdet til Russland vil forbli en hovedprioritet. En langsiktig forvaltning og ivaretagelse av felles interesser i nord kan bare løses gjennom russisk medvirkning og engasjement. Derfor vil vi videreutvikle forholdet til Russland. Vår politikk skal være preget av samarbeid og fasthet. Energi-, miljø- og fiskerisamarbeid vil være viktig for oss. I tillegg er styrking av rettsstat, menneskerettigheter og en fri presse vår politikk. Russland har en egeninteresse av å utvikle sitt demokrati.

Vårt NATO-medlemskap og transatlantiske samarbeid trykker vår sikkerhet. Derfor vil regjeringen prioritere internasjonalt samarbeid og fortsatt god kontakt med våre allierte. NATOs nye strategiske konsept vektlegger oppmerksomhet om alliansens nærområder, i tillegg til at alliansen skal være med å ta et internasjonalt sikkerhetsansvar. Dette er i tråd med regjeringens holdning, og vi vil bidra til at NATO er relevant i en ny tid. Regjeringen vil fortsette arbeidet med tettere samarbeid med de nordiske landene om sikkerhetspolitikken. Norge har formannskapet i det nordiske regjeringssamarbeidet i 2012.

Global nedrustning sikrer en tryggere verden og vår felles fremtid. Derfor er arbeidet for en verden uten kjernevåpen, konvensjonelle nedrustningsavtaler og ikke-spredning viktig for regjeringen. Vi vil fortsette vårt engasjement for humanitær nedrustning. Vi vil følge opp minekonvensjonen og konvensjonen om klaseammunisjon. Arbeid mot væpnet vold gis fortsatt tyngde, og det neste året vil arbeidet med en internasjonal avtale som regulerer våpenhandel, være en viktig sak for regjeringen.

En oppdatert europapolitikk vil ivareta norske interesser og bidra til gjennomslag for norske syn. Dette vil vi både gjøre i EUs formelle strukturer og overfor hvert enkelt medlemsland. EØS-avtalen utgjør den sentrale byggesteinen i vår kontakt med EU. Gjennom EØS-finansieringsordningene bidrar vi til sosial og økonomisk utvikling, hovedsakelig i de sentraleuropeiske landene. Dette er i deres og vår egen interesse. EØS-finansieringsordningene styrker samarbeidet med disse landene på en rekke områder, og regjeringen vil fortsatt prioritere områder som er relevant både for Norge og for mottakerlandene.

Gjennom vår deltakelse i ISAF-operasjonen i Afghanistan og operasjonen i Libya tar Norge et internasjonalt ansvar for fred og sikkerhet. Regjerin-

gen vil fortsatt prioritere deltakelse i internasjonale operasjoner under FN-mandat. Afghanistan vil forbli vårt viktigste internasjonale militære engasjement. I tråd med konklusjonen på Lisboa-toppmøtet i NATO arbeider vi med våre NATO-allierte i Afghanistan om å overføre sikkerhetsansvaret til afghanske myndigheter innen utgangen av 2014. Norges militære engasjement er innrettet for å bidra til en slik overføring. Vi vil fortsette vårt betydelige sivile arbeid i landet for å sette Afghanistan i stand til å sikre sin egen utvikling. Vår innsats i Libya er forankret i et FN-mandat. Sikkerhetsrådets resolusjon om Libya var historisk. For første gang ble det gitt mandat til en operasjon med beskyttelse av sivile som utgangspunkt. Regjeringen vil arbeide for at FN settes bedre i stand til å håndtere internasjonale oppgaver. De siste årene har FNs humanitære innsats blitt styrket, blant annet gjennom opprettelsen av FNs nødhjelpsfond. Regjeringen vil arbeide for at FNs humanitære innsats styrkes ytterligere. Sikkerhetsrådsresolusjon 1325 og arbeid mot seksualisert vold er prioriterte saker der regjeringen vil arbeide i FNs organisasjoner og med andre land for å sikre oppfølging.

Regjeringen vil at FN skal være en moderne og effektiv organisasjonen. Bare slik kan verdensorganisasjonen møte tidens krav. Regjeringen fortsetter sitt bidrag til dette omfattende arbeidet. Norge har lenge vært blant de fem største givere til FN-systemet. Regjeringen opprettholder et høyt støttenivå i 2012.

Med UNWomen er FNs nye likestillingsstruktur på plass. Regjeringen vil arbeide for at UNWomen blir en sterk organisasjon for likestilling internasjonalt.

FN er den viktigste internasjonale fredsorganisasjonen. Derfor vil vi ha tett kontakt med FN knyttet til vår egen politikk for fred og forsoning. Regjeringen vil fortsette sin engasjementspolitikk, og vi skal være rede til å bistå parter som ønsker vår hjelp for å finne fredlige løsninger på konflikter.

FNs tusenårs mål vil fortsatt være en ledetråd i regjeringens politikk for utvikling. Norge har tatt et spesielt ansvar for å nå tusenårs mål 4 og 5, og gjennom den internasjonale vaksinealliansen GAVI dobler vi nå det norske bidraget frem mot 2015. Norge bidrar dermed til at millioner av barn blir vaksinert. Gjennom satsing på mødre helse bidrar vi til at kvinners mulighet til trygge fødsler styrkes.

Regjeringens overordnede, internasjonale mål er respekt for menneskeverdet. I internasjonale organisasjoner så vel som i tosidig kontakt med andre land påtaler vi brudd på menneskerettighetene, følger opp internasjonalt regelverk og drøfter utviklingen. Vi vil prioritere støtte til menneskerettighetsforsvarere, ytringsfrihet og journalisters situasjon, kampen mot dødsstraff og tortur og alle former for diskriminering.

Regjeringen vil i 2012 styrke et målrettet arbeid for å støtte norsk næringsliv i utlandet. I vårt arbeid mot fremvoksende økonomier er næringslivsfremme og næringslivssamarbeid en naturlig og sentral del av norsk utenrikspolitikk. Regjeringen vil bidra til å sikre norske bedrifter innpass og bistå norske bedriftsrepresentanter i utlandet. Vi vil fortsette det langsiktige virket for å fremme norsk kunst og kultur. Dette er en del av regjeringens kulturloft. En regelverksbasert, internasjonal økonomisk orden er i Norges interesse, slik den forvaltes gjennom Verdens handelsorganisasjon WTO. Regjeringen arbeider for en avslutning av Doha-utviklingsrunden, til beste både for norsk økonomi og økonomisk vekst i utviklingsland.

Regjeringen vil styrke innsatsen i utviklingspolitikken om politikkkaksene som skissert i St.meld. nr. 13 (2008–2009), jf. Innst. S. nr. 269 (2008–2009) Om klima, konflikt og kapital. Varig framgang i kampen mot fattigdom krever rettferdig fordeling, mellom land og innad i land, og det krever økonomisk vekst i utviklingsland. Uten en radikal omlegging av den globale økonomien vil imidlertid fortsatt global vekst medføre skadelige miljøendringer, som i neste omgang vil hindre utvikling. En ensidig satsing på økonomisk vekst uten å ta hensyn til naturens rammer vil svekke naturgrunnet og dermed også forutsetningene for framtidig utvikling. Klimaendringer fører til at flere av miljødeleggelser skjer enda raskere. Dersom kampen mot fattigdom baserer seg på en økonomisk vekst som forsterker klimaendringene, vil det i seg selv føre til økt fattigdom. Vi må derfor komme til en global enighet som fremmer utviklingslandenes rett til utvikling og vekst, samtidig som verdens samlede utslipp av klimagasser må begrenses for å stabilisere menneskeskapte klimaendringer. En grønnere global økonomi er nødvendig. Regjeringen vil derfor fortsatt øke andelen av utviklingsbudsjettet som går til klima- og miljøtiltak.

Klima- og skogprosjektet har som mål å gjøre det mer lønnsomt å bevare naturskog. Skogen binder karbon som ellers vil bidra til klimaendringene, har et rikt naturmangfold som kommer verden til gode, og er livsgrunnlag og hjemsted for mange fattige mennesker. Klima- og skogprosjektet er et positivt bidrag til de internasjonale klimaforhandlingene. Regjeringen foreslår å øke denne satsingen til 2,6 mrd. kroner i 2012, som et ledd i opptrappingen til 3 mrd. kroner i året.

Regjeringen vil bidra til lavutslippsutvikling med særlig vekt på fornybar energi og bærekraftig forvaltning av naturressurser. I budsjettet for 2012 vil regjeringen styrke utviklingslands tilgang på fornybar energi. Tilgangen på strøm er svært begrenset i de fleste afrikanske land. Dette er med på å låse folk og land i fattigdom. Energitilgang har en positiv påvirk-

ning på alle tusenårsmålene. Å bedre fattige lands tilgang til ren energi krever imidlertid investeringer som ikke gjør det realistisk å basere seg på bistand aleine. Regjeringen vil derfor styrke innsatsen for at utviklingssamarbeidet også utløser kommersielle investeringer i energisektoren.

Fattige land har bidratt minimalt til klimaendringene, men det er fattige land og folk som rammes hardest. Regjeringen foreslår en økt satsing på klimatilpasning, med vekt på klimarobust landbruk i Afrika og forebygging av naturkatastrofer, med 201 mill. kroner i 2012. Et klimarobust landbruk er avgjørende for å sikre økt matproduksjon i en verden med mer ekstremvær og et endret klima. Kvinner spiller en avgjørende rolle i afrikansk landbruk, og regjeringen vil derfor fortsette å øremerke inntil 100 mill. kroner av den særskilte kvinne- og likestillingsbevilgningen (kap. 168) til klimatilpasningstiltak.

God beredskap og forebygging av naturkatastrofer redder liv. Regjeringen vil øke innsatsen på dette området. Regjeringen vil fortsette arbeidet med integrering av klimahensyn og klimasikring i utviklingssamarbeidet.

Maktforholdene i verden er i rask endring. I løpet av det siste tiåret har nye stater blitt økonomiske og politiske makter. Framveksten av Brasil, India, Indonesia, Russland, Sør-Afrika og Kina har grunnleggende endret det globale maktbildet. Flere andre land, som Mexico, Vietnam og Thailand, er i økende grad økonomiske og politiske aktører av betydning. Disse landene har voksende og målrettede internasjonale ambisjoner og interesser. Dette har innvirkning på Norges rolle i verden, også på norsk utviklingspolitikk. Norge skal søke nye allianser og samarbeid, og samtidig konsentrere innsatsen der vår kunnskap og erfaring er etterspurt og har ringvirkninger.

De fleste konflikter i dag utspiller seg mellom og innen svake, fattige stater. Konflikter hindrer kampen mot fattigdom. Mange konfliktområder preges av flyktninger og internt fordrevne som i stor grad må basere sin eksistens på nødhjelp fra resten av verden. Land i konflikt har 50 prosent høyere spedbarnsdødelighet, 15 prosent høyere andel underernærte og 20 prosent høyere andel som ikke kan lese og skrive, enn fattige land som ikke befinner seg i konflikt. I tillegg til de menneskelige lidelsene har konflikter også enorme økonomiske kostnader som setter de involverte landene langt tilbake. Norge har kunnskap om freds- og forsoningsarbeid. Innsats for å unngå at væpnede konflikter bryter ut og arbeidet med å avslutte eksisterende konflikter, er derfor en sentral dimensjon for regjeringen.

Mangel på kapital er en viktig begrensning for en bred og bærekraftig utvikling i fattige land. Norsk utviklingspolitikk legger vekt på å påvirke de store pengestrømmene inn og ut av utviklingsland, slik at

større ressurser skal være tilgjengelig for utvikling. Regjeringen arbeider derfor for mer åpenhet i det globale finanssystemet og for å redusere skatteflukt og annen ulovlig kapitalflyt fra utviklingsland. Andre innsatsområder er økte, utviklingsfremmende investeringer i fattige land, gjeldsslette, prinsipper for ansvarlig långiving og mobilisering av nye, innovative finansieringskilder for utvikling. Norge støtter også utbygging av skattesystemer og skatteadministrasjon, slik at utviklingsland blir bedre i stand til å hente inn egne inntekter og mindre avhengige av bistand.

Det er store ulikheter mellom kvinner og menn i tilgang på økonomisk og politisk makt og ressurser, rettigheter og tilgang til tjenester og kontroll over egne liv. Kvinners rettigheter og likestilling vil fortsatt være et kjerneområde for norsk utviklingspolitikk. Innsatsen for jenters utdanning styrkes i 2012. Klimaendring berører kvinner og menn på ulikt vis og med ulik styrke. Kvinners tradisjonelle ansvar innen jordbruk, vann og brensel gjør dem til bærere av viktig kunnskap om naturressurser, matsikkerhet og tilpasningstiltak. Dette er innsikt som det er avgjørende å trekke på i all planlegging, beslutning og iverksettning nasjonalt og lokalt. Kvinners makt og myndighet over egen kropp og seksualitet er under press i mange land. Norge er fortsatt pådriver i internasjonale forhandlinger og i å støtte FN og sivilsamfunnsorganisasjoner på dette området.

Norge skal fortsette å være en storinvestor i utdanning i utviklingsland. 60 prosent av Norges innsats i denne sektoren er rettet mot grunnskoleutdanning. Målet om utdanning er det tusenårsålet hvor man har kommet lengst, men det er fremdeles store ulikheter og utfordringer. Regjeringen har valgt å satse spesielt på å nå barn i konfliktområder, og da særskilt jenter.

Finanskrisen, matkrisen og den tiltagende klimakrisen har satt verdens fattige under fornyet press. Det er både vår plikt og i vår interesse å bidra til at verden når tusenårsmålene. Utviklingsbudsjettet er ett av flere verktøy Norge har til rådighet.

Regjeringen vil foreslå for Stortinget å bevilge 27 834,9 mill. kroner til utviklingssamarbeid i 2012. Dette tilsvarer 1 pst. av anslått bruttonasjonalinntekt (BNI) for 2012. Norge vil dermed fortsatt være et av de landene som bevilger mest til utvikling, målt som andel av BNI.

Norge er en støtte i det internasjonale arbeidet med å gjøre utviklingssamarbeidet mer effektivt og resultatrettet. Et prinsipp er at samarbeidslandenes strategier og prioriteringer skal være styrende. De landene som tar ledelsen i sin egen utvikling, har hatt størst framgang i arbeidet med tusenårsmålene.

De fleste av våre samarbeidsland har svakt utviklede styresett. Mange av landene er samfunn sterkt

preget av korrupsjon. Dette er utfordrende land å arbeide i og krever at Norge sikrer bruken av bistandspengene på best mulig måte. God forvaltning og kontroll er viktig for å oppnå resultater og forebygge og håndtere økonomiske misligheter. Samtidig bidrar vi til å bygge institusjoner som skal fremme åpenhet og rettssikkerhet, og vi støtter sivilsamfunnsorganisasjoner og medias uavhengige rolle.

Norsk politikk skal først og fremst tjene norske interesser. Politikken kan imidlertid ha viktige positive eller negative effekter for utviklingen i fattige land. Slik det var lagt opp til i St.meld. nr. 13 (2008–2009) og slik Stortinget sluttet seg til, jf. Innst. S. nr. 269 (2008–2009), vil regjeringen derfor gi Stortinget en årlig rapport om hvor samstemt regjeringens samlede politikk er for å fremme utvikling. I et vedlegg til denne proposisjonen er den første av disse rapportene. Vi har valgt å ta utgangspunkt i seks globale utfordringer som er særlig viktige for utviklingsland, og viser hvordan norsk politikk påvirker ulike aspekter av disse utfordringene. I årets rapport er det lagt mest vekt på tilgang til kunnskap og teknologi.

2.1.1 Nærmere beskrivelse av programområdene

I del I, pkt 8 til Prop. 1 S (2011–2012) fra utenriksdepartementet er det gitt en nærmere beskrivelse av programområde 02 som omfatter utenriksforvaltningen og i del I, pkt 9 er det redegjort for programområdet 03 som dekker internasjonal bistand.

2.1.2 Omtale av særlig tema

I proposisjonens del III gis det en omtale av:

- Nordområdepolitikken – Langsiktig satsing på kunnskap, aktivitet og nærvær
- Rapport om samstemt politikk for utvikling
- Likestilling
- Klima- og miljøtiltak innenfor utenriksdepartementets ansvarsområde

2.1.3 Justis- og politidepartementet, kap. 480 Svalbardbudsjettet

Justisdepartementet fremmer svalbardbudsjettet som en egen budsjettproposisjon samtidig med statsbudsjettet. Bakgrunnen for dette er artikkel 8 i Svalbardtraktaten som begrenser adgangen til å oppkreve skatter og avgifter på Svalbard og hvordan disse midlene kan anvendes. De skatter og avgifter som innkreves på Svalbard skal i sin helhet komme Svalbard til gode. Stortinget sluttet seg til regjeringens ønske om å videreføre ordningen med et eget svalbardbudsjett under behandlingen av St.meld. nr. 22 (2008–2009) Svalbard.

Hvert år gis et tilskudd fra statsbudsjettet til dekning av underskuddet på svalbardbudsjettet. Som det fremgår av regnskapstallene for 2010, var inntektene dette året – som også var tilfellet i 2009 – unormalt høye. Dette har gitt et positivt resultat som innebærer at svalbardbudsjettet i 2010 ikke mottok et tilskudd, men tilbakeførte midler til statskassen. For 2012 er det foreslått 293,5 mill. kroner i utgifter og 172,8 mill. kroner i inntekter på svalbardbudsjettet. Differansen blir 120,7 mill. kroner. Det er denne differansen mellom utgifter og inntekter i svalbardbudsjettet som danner grunnlaget for tilskuddet fra Justisdepartementets kap. 480. Økningen i tilskuddet i 2012 skyldes i hovedsak at det er forventet en nedgang i skatteinntekter i forhold til saldert budsjett 2011.

Regjeringen la våren 2009 fram en stortingsmelding om Svalbard (St.meld. nr. 22 (2008–2009) Svalbard). Stortingets behandling av meldingen (jf. Innst. S. nr. 336 (2008–2009)) viser at det fremdeles er bred politisk enighet om hovedmålene i svalbardpolitikken. Målene har ligget fast i lang tid og historien har vist at en forvaltning av øygruppa etter disse målene har vært vellykket.

Som følge av satsingen på Svalbard har Sysselmannen i den senere tid opplevd en økning i sine oppgaver både i omfang og kompleksitet. For å avhjelpe dette ble Sysselmannens rammer styrket med 7,3 mill. kroner i 2010. Økningen bidro til at bestillingen fortsatt kan utføre dagens oppgaver på en god og effektiv måte. Styrkingen bidro også til at man kunne videreføre arbeidet med nødvendige reparasjoner og oppgraderinger av sysselmannsboligen. Dette arbeidet fortsetter i 2012. I sum medvirker dette til å tydeliggjøre den viktige rollen Sysselmannen har som regjeringens fremste representant på øygruppen.

Regjeringen har foreslått å styrke helikoptertjenesten på Svalbard. Fra 2014, når nå gjeldende helikopterkontrakt utløper, legges det opp til at det vil være stasjonert to store og likeverdige helikoptre ved basen i Longyearbyen.

Videre ble bevilgningen til Longyearbyen lokalstyre også styrket i 2010, spesielt for å imøtekomme utfordringer innen skole- og barnehagesektoren.

Klima- og forurensningsdirektoratet har pålagt Longyearbyen lokalstyre et rensekraftkrav for energiverket i Longyearbyen. Å bygge et egnet renseanlegg er kostnadsberegnet til 73,1 mill. kroner. Det foreslås en oppstartsbevilgning på 14,6 mill. kroner i budsjettet for 2012.

Miljøverndepartementet overførte i 2011 2 mill. kroner til oppretting av to nye stillinger i sysselmannens miljøvernnavdeling. Midlene er fra 2012 foreslått rammeoverført til svalbardbudsjettet.

Videre er 281 000 kroner overført til svalbardbudsjettet i forbindelse med ordningen med maksimalpriser i barnehagene, valgfag i 8. trinn og avvik-

ling av kontantstøtte for toåringer. Bevilgningen skal dekke ekstra utgifter Longyearbyen lokalstyre får grunnet lavere inntekter og større etterspørsel som følge av ordningen.

Det er foreslått å innlemme sysselmannens administrasjonsbygg i den statlige husleieordningen fra 2012. Kapitalelementet i beregnet husleie er rammeoverført fra Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet mot tilsvarende reduksjon i Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet / Statsbygg sitt budsjett.

En stilling som konservator foreslås overført fra Sysselmannen til Svalbard museum. Overføringen har ingen netto budsjettmessige konsekvenser.

Bevilgninger til tiltak på Svalbard har i perioden 2006–2011 blitt økt med ca. 70 mill. kroner til følgende tiltak:

- I 2007 ble tilskuddet til Svalbard økt med 20 mill. kroner til etablering av en reservekraftløsning i Longyearbyen.
- Fra 2008 er det innført et nytt skattesystem som tilsvarer en inntektsreduksjon og økt tilskudd til Svalbard på 14 mill. kroner.
- Rutinene for prisjustering av svalbardbudsjettet er lagt om. Dette har gitt en styrking av tilskuddet på 5,5 mill. kroner i perioden.
- I forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2009, jf. St.prp. nr. 67 (2008–2009) og Innst. S. nr. 355 (2008–2009), ble det bevilget 1 mill. kroner for å utbedre sysselmannsboligen.
- Svalbardbudsjettet ble i revidert nasjonalbudsjett for 2009 også styrket med 1,4 mill. kroner for å videreføre feltinspektørtjenesten i 2009.
- Foruten styrkingen på 7,3 mill. kroner til Sysselmannen i 2010, ble budsjettet styrket med 2,7 mill. kroner for å møte utfordringene innen skole- og barnehagesektoren.
- I 2011 ble svalbardbudsjettet styrket med 18,1 mill. kroner, hvorav ca. 14,5 mill. kroner av styrkingen gikk til Longyearbyen lokalstyre bl.a. som en konsekvens av at det øremerkede barnehetilskuddet nå er falt bort.

I tillegg til tilskuddet over kap. 480 har staten årlig betydelige utgifter, blant annet til støtte til forskning på Svalbard og til nasjonale tiltak som sykehus og universitet i Longyearbyen. Utgiftene til disse formålene bevilges over det ordinære statsbudsjettet under de enkelte fagdepartementers kapitler. En oversikt over og omtale av bevilgninger til svalbardformål over de andre fagdepartementenes budsjetter er gitt i svalbardbudsjettet punkt 4 og vedlegg 1.

Det er gitt en nærmere redegjørelse for målene for norsk svalbardpolitikk i svalbardbudsjettet for 2012, punkt 2.

2.2 Komiteens alminnelige merknader – rammeområde 4

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Laila Gustavsen, Eva Kristin Hansen, Svein Roald Hansen, Tore Nordtun, Anita Orlund og Helga Pedersen, fra Fremskrittspartiet, Jan Arild Ellingsen, Morten Høglund, Siv Jensen, Peter N. Myhre og Karin S. Woldseth, fra Høyre, Peter Skovholt Gitmark, Jonni Helge Solsvik og lederen Ine M. Eriksen Søreide, fra Sosialistisk Venstreparti, Bård Vegar Solhjell, fra Senterpartiet, Trygve Slagsvold Vedum, og fra Kristelig Folkeparti, Dagfinn Høybråten, viser til at sammenslåingen av utenrikskomiteen og forsvarskomiteen har gitt anledning til å se mange av hendelsene og utviklingstrekkene på disse områdene i sin rette kontekst.

Komiteen viser til at regjeringen vil føre en utenrikspolitikk som ivaretar og prioriterer norske interesser og områder der Norge har en forutsetning for å utgjøre en forskjell, og støtter en slik linje.

Omveltningene i Nord-Afrika og Midt-Østen har satt sitt preg på utenrikspolitikken i 2011, og 2012 vil i sterk grad være preget av transisjonsprosessen i de ulike landene. Det er en krevende prosess, og landene er svært ulike. Vi har sett flere diktaturer fall, men vi har foreløpig ikke sett demokratiene få fotfeste. Norge bidro til FN-operasjonen i Libya for å beskytte sivilbefolkningen.

FNs Sikkerhetsråd fattet et historisk vedtak som knesatte prinsippet om ansvar for å beskytte sivile. Komiteen mener denne innsatsen var nødvendig. Komiteen mener den FN-sanksjonerte operasjonen i Libya gir viktige erfaringer for fremtidige operasjoner, og understreker behovet for nasjonal og internasjonal evaluering av operasjonen.

Komiteen vil understreke nordområdenes status som det viktigste strategiske satsingsområdet. Dette har ligget fast gjennom flere regjeringers arbeid. Et fast, avklart og konstruktivt forhold til Russland er viktig. Komiteen vil arbeide med regjeringens nordområdemelding i 2012.

Komiteen viser til at transisjonsprosessen i Afghanistan også er i gang, og at sikkerhetsansvaret gradvis skal overlates til afghanerne. Komiteen merker seg utfordringene Afghanistan står overfor. Den krevende sikkerhetssituasjonen representerer alvorlige utfordringer for det internasjonale samfunnets engasjement i Afghanistan. Komiteen merker seg også at menneskerettighetssituasjonene i Afghanistan fremdeles er svært urovekkende, og viser blant annet til situasjonen i afghanske fengsler.

Komiteen ser med bekymring på den globale finanskrisens konsekvenser. Krisen rammer land

både i Europa og andre deler av verden hardt, og det får også konsekvenser for Norge. Om lag 80 prosent av vår eksport går til land i EU, og det rammer norsk industri at etterspørselen fra disse landene synker.

Ordningen med en egen utsending fra Stortinget til Brussel har vist seg å være en svært nyttig kanal for informasjon, koordinering og påvirkning. For 2012 blir det særlig viktig å følge de pågående prosessene knyttet til enkelte direktiver, samt evalueringer av EØS-avtalen.

Komiteen vil understreke behovet for at Norge spiller en tydelig rolle som pådriver for universelle menneskerettigheter. Flere land i verden har en negativ utvikling på dette feltet.

Utviklingspolitikken består av flere komponenter enn tradisjonell bistand. Handel og kompetanseoverføring er også svært viktige sider av en helhetlig utviklingspolitikk.

Komiteen vil peke på at de tre neste årene blir svært viktige med tanke på FN's tusenårsmål. Det er svært langt igjen til oppfyllingen av de fleste målene, og diskusjonen om FN's utviklingsagenda etter 2015 er allerede i gang. Det er viktig at Norge er en pådriver for at fokuset på utdanning og helse opprettholdes.

2.2.1 Hovedprioritering og primærstandpunkt for de ulike fraksjonene – rammeområde 4

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, viser til de budsjettalternativer som henholdsvis regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti foreslo i finanskomiteens Innst. 2 S (2011–2012) og stemte for ved Stortingets behandling av dette. Flertallet har gjennom nærmere drøftinger av budsjettforslaget for Utenriksdepartementet, blitt enig om å gjøre en del endringer i bistandsbudsjettet innen den ramme Stortinget har vedtatt for 2012.

Flertallet vil foreslå en omfordelingspakke for å rette et enda større fokus på utdanning, klimarobust landbruk, sivilt samfunn og UN Women. Flertallet foreslår å styrke disse prioriterte formål med i alt 100 mill. kroner ved å gjøre enkelte omdispenseringer innen vedtatt ramme for programområdet.

Flertallet vil understreke at utdanning er en viktig prioritet i utviklingspolitikken, og betydningen av å løfte grunnutdanningen i fattige land. Bevilgningen til kap. 171 post 72 økes derfor med 40 mill. kroner øremerket «Education for all»; nå «Global Partnership for Education» etter navnebyttet høsten 2011.

Flertallet viser til at klimaendringer påvirker den globale matproduksjonen og at utviklingsland er spesielt sårbare for slike endringer. Behovet for å utvikle et mer klimarobust landbruk er betydelig,

ikke minst i deler av Afrika sør for Sahara. Flertallet viser videre til at et bærekraftig landbruk i utviklingsland forutsetter forutsigbare eiendomsrettigheter for bønder, tilgang til egnede innsatsmidler som for eksempel såfrø og tilstedeværelse av internasjonale og nasjonale bondeorganisasjoner som sikrer rettferdig fordeling av verdier og økonomisk utbytte. Flertallet foreslår derfor at kapitlene 150,160 og 170 økes med til sammen 40 mill. kroner i tillegg til regjeringens satsning på klimatilpasning av landbruk for å styrke arbeidet med de overnevnte tema.

Flertallet har merket seg den viktige jobben norske frivillige organisasjoner gjør for å fremme utvikling, og vil øke kap. 160 post 70 med 10 mill. kroner.

Flertallet viser til Norge har jobbet aktivt for å få en styrket organisasjon i FN-systemet som skal jobbe mer målrettet i forhold til kvinner og likestilling. Flertallet foreslår derfor å øke bevilgningen til kap. 170 post 82, øremerket UN Women med 10 mill. kroner.

Kap.	Post	Formål	Endring
ØKNINGER			
150	78	Regionbevilgning Afrika – (øremerket landbruk)	20 mill. kr
160	70	Sivilt samfunn	10 mill. kr
160	75	Internasjonale organisasjoner og nettverk – (øremerket landbruk)	10 mill. kr
170	81	Tilskudd til internasjonal landbruksforskning	10 mill. kr
170	82	FNs organisasjon for kvinner rettigheter og likestilling (UN Women)	10 mill. kr
171	72	Samfinansiering via finansinstitusjoner – (øremerket «utdanning for alle» - «Global Partnership for Education»)	40 mill. kr
REDUKSJONER			
151	78	Regionbevilgning for Asia	5 mill. kr
161	75	Norfund, tapsavsetting	20 mill. kr
162	70	Overgangsbistand	10 mill. kr
163	71	Humanitær bistand	20 mill. kr
166	73	Klima- og skogsatsingen	20 mill. kr
170	76	Tilleggsmidler via FN-systemet mv.	5 mill. kr
171	71	Regionale banker og fond	20 mill. kr

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til regjeringens prioriteringer under rammeområde 4 i Prop. 1 S (2011–2012). Disse medlemmer viser også til felles merknader med Kristelig Folkeparti om enighet i å gjøre en del endringer i bistandsbudsjettet innen den ramme Stortinget har vedtatt for 2012. Disse medlemmer har for øvrig ingen andre merknader og slutter seg til disse forslagene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at utenrikspolitikken skal ta utgangspunkt i samspillet mellom Norges strategiske og økonomiske interesser, respekt for de grunnleggende menneskerettigheter og ivaretagelse av norske borgeres interesser, sikkerhet og trygghet innenlands og utenlands. Det er disse medlemmers syn at en av de viktigste pilarene i utenrikspolitikken er forpliktende internasjonal samarbeid – som tar sikte på internasjonal avspenning, varig fred, en friest mulig

verdenshandel og respekt for grunnleggende menneskerettigheter.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet er av den oppfatning at Norge har en moralsk plikt til å heve stemmen for frihet, likeverd og rettsikkerhet – gjennom aktivt å påtale brudd på grunnleggende menneskerettigheter i de internasjonale fora der hvor Norge deltar.

Disse medlemmer mener at nordområdene er viktig for Norge både av økonomiske, politiske og strategiske årsaker. Disse medlemmer vil derfor arbeide for en betydelig mer aktiv politikk i forhold til nordområdene – gjennom økt norsk tilstedeværelse i nord i alle ledd, økt samarbeid og samhandling med Russland og fremtidsrettet utnyttelse av områdets naturressurser. I så måte er disse medlemmer positive til at både Norge og Russland ratifiserte delelinjeavtalen våren 2011, og at dette fordrer store muligheter for økt aktivitet i området fra norsk side.

Disse medlemmer viser til at et viktig fundament i Fremskrittspartiets utenrikspolitikk er nød-

vendigheten og viktigheten av gode transatlantiske relasjoner. USA er Norges viktigste allierte og det er viktig å innrette norsk utenrikspolitikk slik at den ikke svekker dette gode forholdet, men snarere utdyper det og styrker det for fremtiden. Derfor er disse medlemmer også klare på at NATO er et nødvendig og positivt grunnelement i Norges forsvars- og sikkerhetspolitiske plattform.

Disse medlemmer mener det er nødvendig å innrette norsk utenrikspolitikk slik at den til enhver tid tjener norske interesser på kort og lang sikt. Derfor vil disse medlemmer understreke viktigheten av at de norske utenriksstasjonene får de ressurser som trengs for å ivareta norske borgeres interesser ved uforutsette hendelser, og at de lokaliseres på grunnlag av vurderinger basert på norske borgeres behov, og norske strategiske og økonomiske interesser.

Disse medlemmer ser betydningen av bilaterale handelsavtaler – spesielt med land som ikke omfattes av EØS-avtalen. Målet med slike avtaler må være tosidig – de skal både bidra til å styrke norske handelsinteresser og de skal bygge ned proteksjonismen i verdensøkonomien. Disse medlemmer er kjent med at en betydelig akademisk tradisjon konkluderer med at økonomisk liberalisering og frihandel samvarierer med bedre forhold for de grunnleggende menneskerettighetene.

Disse medlemmer mener det er viktig for Norge å foreta en mer kritisk vurdering av den rollen FN og FN-organisasjonene spiller og de oppgaver FN er satt til å ivareta – FN må både bli mer relevant, mer effektivt, mer fokusert og mer åpent. Norge har bevilget over 15 mrd. kroner til FNs utviklingsprogram (UNDP) de ti siste årene, men disse medlemmer registrerer at flere kilder slår fast at det ikke er tilstrekkelig innsyn i hva pengene er gått til, at resultatrapportene er svært overfladiske og uten problematisering og at kontrollen med pengestrømmene er for dårlig.

Det er disse medlemmers mening at FNs tusenårsmål adresserer symptomene og ikke årsakene til fattigdom og at de legger opp til en omfattende ansvarspulverisering hvor alle og ingen er ansvarlige for at målene oppnås. Disse medlemmer er også kritisk til at handel og private investeringer har en lite fremtredende posisjon i diskusjonen om måloppnåelsen.

Disse medlemmer viser til at situasjonen i Midtøsten og Nord Afrika har vært preget av store menneskemasser som har gjort opprør mot de respektive regimene i land som blant annet Tunisia, Egypt, Libya, Jemen og Syria. Disse medlemmer hilser velkommen en demokratisk utvikling i regionen, men vil samtidig understreke at det fremdeles er uklart hvilken politikk som vil føres av de nye regi-

mene. Disse medlemmer viser til at internett og sosiale medier har stått sentralt i «Den Arabiske Våren», og at Fremskrittspartiet gjennom forslag i Stortinget har tatt til ordet for at disse teknologiene ses i et menneskerettighetsperspektiv.

Disse medlemmer er bekymret over en utvikling hvor, ifølge forskningsorganisasjonen Pew Global Research (august 2011), religionsfriheten i verdens land opplever stadig dårligere vilkår. I denne sammenheng viser disse medlemmer til en rapport utgitt av FNs særlige menneskerettighetskomité våren 2011 om at ytringsfriheten er grunnlaget for alle andre menneskerettigheter og at denne bør forsvares selv om den kan virke støtende på religiøse grupper eller enkeltpersoner.

Disse medlemmer registrerer at regjeringen har tatt til ordet for å innføre en avgift på internasjonal valutahandel, såkalt tobinskatt oppkalt etter den amerikanske økonomen James Tobin, for, ifølge regjeringen å begrense de negative virkningene av globaliseringen. Disse medlemmer viser til at globaliseringen og økonomisk vekst i verdens fremvoksende markeder har løftet milliarder av mennesker ut av fattigdom de siste tiårene og at befolkningen i disse landene har fått arbeid, bedre tilgang på helse-tjenester, medisiner, forbedret matsikkerhet samt tilgang på varer og tjenester. Det er etter disse medlemmers mening interessant at regjeringen velger å skattelegge det virkemiddelapparatet som mest av alt har bidratt til fattigdomsreduksjon og spredning av demokrati og menneskerettigheter på tvers av landegrensene. Disse medlemmer mener det er flere problematiske sider ved en slik skatt, blant annet at den vil kunne redusere investeringer i fremvoksende økonomier, at den vil bidra til mer byråkrati, at den er vanskelig å kreve inn og kanskje mest av alt at den er tilnærmet umulig å koordinere ettersom det vil forutsette en global tilslutning. Disse medlemmer merker seg konklusjonene i studien «The Tobin tax: Reason or treason?» (aug. 2011) utarbeidet av britiske Adam Smith Institute, som viser at da Sverige forsøkte å innføre en slik skatt på 1980-tallet så klarte man bare å inndrive 1/30 del av hva tilhengerne av skatten argumenterte for, og skatten førte til massiv utflytting av finansmiljøet fra Sverige. Disse medlemmer er således motstandere av en slik skatt på valutatransaksjoner.

Disse medlemmer mener at Norge må føre en bærekraftig utviklingspolitikk hvor målet er at utviklingslandene skal kunne klare seg uten overføringer fra Vesten. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiets utviklingspolitikk tar sikte på å løfte mennesker ut av fattigdom og skape grunnlag for vekst og utvikling gjennom å bygge ned toll- og handelsbarrierer, sletting av illegitim statsgjeld, sikring av eiendomsrettigheter for det brede lag av

befolkningen, satsning på helse og utdanning, kanalisering av bistand gjennom frivillige organisasjoner og globale fond, forsterket nød- og katastrofehjelp, økt satsning på handelsfasilitering og bistand til strukturelle tiltak som fremmer demokrati, rettsstat og markedsøkonomi. Alle tiltak som støttes skal bli gjenstand for grundig evaluering, resultatmåling og regnskapskontroll.

Disse medlemmer slutter seg til konklusjonene i årlige internasjonale undersøkelser som påviser at mange u-land har høy grad av korrupsjon, lav grad av økonomisk frihet, begrenset grad av demokrati, og svak beskyttelse av eiendomsrettighetene. Det er disse medlemmers syn at dette i hovedsak ikke skyldes urettferdige internasjonale maktstrukturer eller utbytting, men mangel på politisk vilje til utvikling i den politiske ledelsen i disse landene. Disse medlemmer erkjenner at mange utviklingsland gjør betydelige fremskritt på en rekke områder, men det er disse medlemmers mening at forbedrede levekår i disse i hovedsak ikke skyldes bistand.

Disse medlemmer viser til at den globale bistanden til u-landene i perioden 1960 og 2005 var på over 10 500 mrd. kroner. Disse medlemmer er kjent med at Norge ga bistand til u-landene tilsvarende om lag 346 mrd. kroner i samme periode, og at regjeringen har hatt et uttalt mål om at Norge skal gi mer enn 1 pst. av BNI til bistand. Det er disse medlemmers mening at et slikt fokus tar søkelyset bort fra de underliggende årsakene til fattigdom og hvordan kvalitet, mer enn kvantitet er avgjørende for om bistanden når frem til de som trenger den.

Disse medlemmer kjenner til og støtter konklusjonene i studier som slår fast at bistand i det store og hele ikke har bidratt til økonomisk vekst i u-landene. Videre mener disse medlemmer at bistanden i flere tilfeller har bidratt til å svekke den sosiale kontrakten mellom politikerne og innbyggerne i mottakerlandet, til å øke korrupsjonen, til å holde autoritære og totalitære statsledere ved makten og sågar til å forlenge krig og konflikt for på den måten å undergrave politisk utvikling og fattigdomsreduksjon.

Disse medlemmer har registrert at det ifølge flere studier er flere donorer og bistandsorganisasjoner enn aldri før. Bistandsbyråkratiet er enormt og hvert år foretas det over 35 000 transaksjoner knyttet til bistand, 85 prosent av disse er på under 7 mill. kroner og de fleste bistandsavhengige afrikanske land leverer hvert år inn over 10 000 donorrapporter. Norge som i 2010 ga bistand til 113 land med prosjekter ned i marginal størrelsesorden bidrar, etter disse medlemmers mening, sterkt til dette byråkratiet.

Disse medlemmer vil understreke behovet for å få til en slutføring av WTO-forhandlingene,

den såkalte Doha-runden, som vil kunne bidra til økt handel ved at tollsatser og subsidier reduseres og at det blir vanskeligere for land å iverksette proteksjonistiske tiltak. Disse medlemmer har forventninger til at regjeringen i denne sammenheng aktivt bidrar til å få forhandlingene inn på sporet igjen, og at Norge tilbyr u-landene fordelaktige handelsbetingelser for import. Disse medlemmer viser til at det er tre år siden Norge signerte en frihandelsavtale med Colombia, og at avtalen ennå ikke er kommet til Stortinget for ratifisering. Disse medlemmer ønsker en langt mer aktiv holdning fra regjeringen i denne saken.

Disse medlemmer viser til at regjeringen har lagt frem en rapport om samstemt politikk for utvikling i forbindelse med statsbudsjettet for 2012. Disse medlemmer er kjent med at en rekke andre land, deriblant Sverige og også EU har lagt frem tilsvarende rapporter tidligere. Etter disse medlemmers mening er den norske rapporten i hovedsak deskriptiv og problematiserer i liten grad politikkområder der hvor Norges interesser står i direkte kontrast til u-landenes interesser. Dette gjelder, slik disse medlemmer ser det, spesielt i forhold til handel, toll og subsidier. Disse medlemmer mener at en rapport om hvorvidt norsk utviklingspolitikk er samstemt burde utarbeides av en ekstern og uavhengig organisasjon.

Disse medlemmer mener at mens subsidier og skyhøye tollsatser i Vesten er en viktig årsak til de fattige landenes manglende deltakelse i globaliseringen, er det også avgjørende at u-landene selv iverksetter tiltak for å øke handelen. I så måte viser disse medlemmer til at opptil 70 prosent av verdens tollbarrierer er innført av u-land for å ramme handelen med andre u-land.

Det er etter disse medlemmers mening en voksende akademisk litteratur som kan vise til en sterk positiv sammenheng mellom handelsfasilitering, sysselsetting og økonomisk vekst. Disse medlemmer merker seg den positive samvariasjonen mellom effektive registreringssystemer for det å opprette en bedrift og antall nye bedrifter og bærekraftige næringsklynger.

Disse medlemmer viser til at små og mellomstore bedrifter sysselsetter mellom 60–80 pst. av den arbeidsdyktige befolkningen i land som Chile, Kina, Sør Afrika og Thailand. Disse medlemmer viser til Verdensbankens Doing Business Report 2011 hvor det fremkommer at entreprenører i nye fremvoksende markeder står overfor store utfordringer knyttet til et tungvint byråkrati, omfattende reguleringer og lang saksbehandlingstid.

Disse medlemmer merker seg konklusjonene i en rapport fra Verdensbanken/International Finance Corporation (juni 2010) som viser at det i

over 40 land koster mer enn 50 pst. av bruttonasjonalinntekten å skulle opprette en bedrift, og at det i over 20 land tar mer enn to måneder å få de nødvendige godkjenninger.

Disse medlemmer viser til professor C.K. Prahalad ved University of Michigan Business School som i boken «The fortune at the bottom of the pyramid» (2006) understreker viktigheten av å slutte å se på fattige mennesker som hjelpeløse ofre, men som kreative entreprenører og verdibevisste konsumenter. Prahalad viser til at det eksisterer et nærmest utappet markedspotensial for små og mellomstore bedrifter til å tilby varer og tjenester til den fattige befolkningen i u-landene, og at disse er villige til å betale for tjenestene. I denne sammenheng er disse medlemmer også kjent med rapporten «Emerging markets, emerging models» utgitt av Minitor Group (2009) om hvordan markedsbaserte løsninger på fattigdomsutfordringen bidrar til vannforsyning, telekommunikasjon og helsetjenester med mer i u-landene.

Disse medlemmer ser positivt på at landene sør for Sahara og i MENA-regionen har innført flere reformer for å bidra til økt handel og vekst i privat sektor, og registrerer blant annet at man i Rwanda har opprettet et «One Stop Center» hvor en gründer kan opprette en bedrift i løpet av 24 timer. Disse medlemmer er kjent med at Rwanda var det første landet i Afrika som ble såkalt «top reformer» i Doing Business rapport, og at myndighetene i landet i alt har implementert over 22 næringsvennlige reformer de siste årene.

For å stimulere til økt økonomisk samkvem på tvers av landegrensene og mellom u-landene, vil disse medlemmer foreslå at det etableres en ekspertgruppe for å bistå u-landene i spørsmål knyttet til handelsfasilitering.

Disse medlemmer er av den oppfatning at vilkårene for privat næringsliv, handel og entreprenørskap er særlig utfordrende i mange land på det afrikanske kontinentet. På denne bakgrunn foreslår disse medlemmer at det opprettes en handelsfasilitetingsenhet for å stimulere til utvikling av privat næringsliv i afrikanske land.

Disse medlemmer viser til at regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2012 lanserer mange planer og prosjekter innenfor utenrikspolitikken, men det er disse medlemmers mening at en budsjettproposisjon nødvendigvis også må inneholde en oversikt over tiltak, institusjoner og prosesser som ikke prioriteres eller nedprioriteres og begrunnede årsaker til dette. Disse medlemmer kan i liten grad se at dette er tilfellet i det foreliggende forslag til budsjett.

Disse medlemmer viser til at frie, åpne markeder har løftet milliarder av mennesker ut av fattig-

dom gjennom de siste tiårene, og at land som over lengre tid har valgt en proteksjonistisk løpebane har hatt lavere økonomisk vekst enn land som har valgt å satse på frihandel. Det er disse medlemmers mening at frihandel har en rekke dynamiske effekter blant annet i forhold til økonomisk vekst, økt kjøpekraft og sysselsetting. Forsker William Cline viser i boken Trade Policy and Global Poverty (2004) at global frihandel potensielt vil kunne løfte mer enn 500 millioner mennesker ut av fattigdom i løpet av en periode på 15 år, og disse medlemmer registrerer at studien konkluderer med at fjerning av handelsbarrierer globalt vil medføre langvarige økonomiske gevinster for u-landene tilsvarende 200 mrd. USD per år.

Disse medlemmer viser til den årlige rapporten Economic Freedom of the World (EFW) rangerer verdens land ut fra graden av økonomisk frihet. Rapporten måler økonomisk frihet langs fire dimensjoner; muligheten til å ta individuelle valg, frivillig utveksling koordinert av markedet, frihet til å gå inn i og konkurrere i markeder og beskyttelse av individer og deres eiendom fra aggresjon, ekspropriasjon etc. Disse medlemmer deler rapportens konklusjoner som viser til at økonomisk frie land har en høyere økonomisk vekstrate enn økonomisk ufrie land, selv om det ikke er grunnlag for å si at det er et kausalt forhold mellom de to variablene (at A fører til B).

Disse medlemmer er kjent med en studie utført av forskeren Andrew Warner, som analyserer handelspolitikken i 117 land over en tjuårsperiode og slår fast at tilveksten i land som har satsset på frihandel har vært tre til seks ganger større enn i proteksjonistiske land. Disse medlemmer viser videre til at professor Sebastian Edwards har sammenlignet 90 land i forhold til deres handelspolitikk, og konkluderer med at tilveksten i bruttonasjonalprodukt har vært dobbel så høy i u-land med åpen handelspolitikk enn i tilsvarende land med en lukket politikk. Disse medlemmer også til at Verdensbanken har anslått at global frihandel vil kunne øke verdens BNP med over 1 500 mrd. kroner i året, hvorav halvparten vil tilfalle u-landene.

Disse medlemmer viser til at ingen land i verden har høyere tollsatser på importert mat enn Norge. At de skyhøye tollsatsene er usolidariske og har store negative konsekvenser for u-land som forsøker å selge sine produkter på det norske markedet gjenspeiles, etter disse medlemmers oppfatning i Norges rangering på Center for Global Development sin årlige Commitment to Development Index (CDI). Oversikten er en rangering av i-landenes politikk overfor u-landene på en rekke områder, hvor Norge hvert år er dårligst eller blant de dårligste landene når det gjelder handel og tollsatser. Disse

medlemmer er svært skuffet over at Norge, til tross for regjeringens endringer i tollpreferansesystemet kommer aller dårligst ut på CDI 2012, og registrerer at CDI-landene bruker nesten akkurat like på å subsidiere eget jordbruk som de årlig bevilger til bistand (om lag 100 mrd. dollar).

Statistikk fra 2007 viser at Norge har en gjennomsnittstoll på alle landbruksvarer sett under ett på 137,6 prosent, og disse medlemmer registrerer at andre rike, matvareimporterende land har en gjennomsnittstoll helt nede i 30 prosent. 42,5 prosent av alle matvarer i Norge har en tollsats på over 100 prosent. Disse medlemmer er kjent med at Namibia, Botswana og Swaziland har toll- og kvotefri markedsadgang for alle landbruksprodukter med unntak av enkelte produkter. Disse medlemmer ser det imidlertid som et stort paradoks at Norge har bidratt til å bygge opp eksportrettet kapasitet i disse landene, for i neste omgang å møte import med indikativt tak og andre begrensninger. Disse medlemmer mener derfor at regjeringen burde oppheve sikkerhetsmekanismen i GSP-ordningen slik at disse landene kan øke sin preferansegunstige eksport til Norge i 2012.

Disse medlemmer merker seg at blant annet forskerne Klaus Mittenzwei ved Norsk Institutt for Landbruksøkonomisk Forskning og Ivar Gaasland ved Samfunns og Næringslivsforskning AS som hevder at Norge kan redusere støtten til norsk landbruk med over 50 pst. uten at det vil gå ut over norsk kulturlandskap og matsikkerhet. Disse medlemmer er også kjent med forskningsbaserte anslag om at en familie på fire personer vil kunne spare 6 400 kroner på årlig basis dersom Norge fjerner all toll på importert mat.

Mens de dynamiske virkningene av frihandel er vanskelige å estimere, vil potensielle fordeler blant annet, slik disse medlemmer vurderer det kunne innebære:

- global frihandel vil kunne øke verden BNP med 1500 mrd. USD på årlig basis.
- global frihandel vil kunne løfte 500 mill. mennesker ut av fattigdom over en periode på 15 år.
- frihandel vil kunne føre til høyere økonomisk tilvekst og sysselsetting både i i-land og u-land.
- fjerning av all toll på importert mat vil medføre kostnadsbesparelser på 6 400 kroner for en familie på fire personer i Norge.

Disse medlemmer viser til at den økonomiske veksten i en rekke u-land har medført at disse landene har fått endret sin status i GSP-ordningen og på denne måten blitt straffet med dårligere handelsvilkår ved eksport til Norge. Disse medlemmer viser til studien «The costs and benefits of duty-free, quota free market access for poor countries: Who and what matters» (mars 2010) utarbeidet av forskere ved Center for Global development om at Norge har lite å tape på å utvide ordningen med nulltoll for flere u-land. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet i statsbudsjettet for 2011 foreslår å fjerne toll på alle varer fra u-land (alle fire kategoriene på OECDs DAC-liste). Dette medfører et provenyrtap på om lag 600 mill. kroner.

Alle økninger og reduksjoner er i forhold til regjeringens budsjettforslag. Disse medlemmer støtter regjeringens forslag til bevilgninger for kapitler og poster som ikke er nevnt nedenfor.

Utgifter rammeområde 4 (i hele tusen kroner)

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S	FrPs alternative statsbudsjett for 2012 (2012)
100		Utenriksdepartementet	1 797 430	1 627 944 (-169 486)
	1	Driftsutgifter	1 749 965	1 574 969 (-174 996)
	71	Diverse tilskudd	18 585	24 095 (+5 510)
116		Deltaking i internasjonale organisasjoner	1 261 698	1 233 387 (-28 311)
	70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	1 261 698	1 233 387 (-28 311)
118		Nordområdetiltak m.v.	454 469	493 718 (+39 249)
	70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland	343 624	393 624 (+50 000)

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S	FrPs alternative statsbudsjett for 2012 (2012)
	76	Tilskudd til internasjonale klima- og miljøtiltak	35 839	25 088 (-10 751)
140		Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen	1 113 490	894 660 (-218 830)
	1	Driftsutgifter	1 094 150	875 320 (-218 830)
141		Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)	202 360	121 416 (-80 944)
	1	Driftsutgifter	202 360	121 416 (-80 944)
144		Fredskorpset	52 650	42 120 (-10 530)
	1	Driftsutgifter	52 650	42 120 (-10 530)
150		Bistand til Afrika	2 675 300	1 337 650 (-1 337 650)
	78	Regionbevilgning for Afrika	2 675 300	1 337 650 (-1 337 650)
151		Bistand til Asia	944 500	759 500 (-185 000)
	78	Regionbevilgning for Asia	370 000	185 000 (-185 000)
152		Bistand til Midtøsten og Nord-Afrika	500 000	350 000 (-150 000)
	78	Regionbevilgning for Midtøsten og Nord-Afrika	500 000	350 000 (-150 000)
153		Bistand til Latin-Amerika	190 500	76 200 (-114 300)
	78	Regionbevilgning for Latin-Amerika	190 500	76 200 (-114 300)
160		Sivilt samfunn og demokratiutvikling	1 854 000	1 176 025 (-677 975)
	1	Driftsutgifter	33 500	26 800 (-6 700)
	70	Sivilt samfunn	1 308 000	784 800 (-523 200)
	71	Tilskudd til frivillige organisasjoners opplysningsarbeid	91 000	72 800 (-18 200)
	73	Kultur	106 000	53 000 (-53 000)
	75	Internasjonale organisasjoner og nettverk	172 500	129 375 (-43 125)
	77	Utvekslingsordninger gjennom Fredskorpset	135 000	101 250 (-33 750)
161		Næringsutvikling	571 500	701 500 (+130 000)
	1	Ekspertgruppe handelsfasilitering u-land	0	15 000 (+15 000)

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S	FrPs alternative statsbudsjett for 2012 (2012)
	71	Handelsfasilitering Afrika	0	100 000 (+100 000)
	76	Utvikling av regional matsikkerhet	0	15 000 (+15 000)
162		Overgangsbistand (gap)	390 000	273 000 (-117 000)
	70	Overgangsbistand (gap)	390 000	273 000 (-117 000)
163		Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter	2 976 200	3 066 200 (+90 000)
	70	Naturkatastrofer	500 000	530 000 (+30 000)
	71	Humanitær bistand	2 216 200	2 246 200 (+30 000)
	72	Menneskerettigheter	260 000	290 000 (+30 000)
164		Fred, forsoning og demokrati	1 613 000	1 169 100 (-443 900)
	70	Fred, forsoning og demokratiltak	648 000	453 600 (-194 400)
	71	ODA-godkjente land på Balkan	450 000	337 500 (-112 500)
	72	Utvikling og nedrustning	175 000	140 000 (-35 000)
	73	Andre ODA-godkjente OSSE-land	340 000	238 000 (-102 000)
165		Forskning, kompetanseheving og evaluering	872 000	878 000 (+6 000)
	70	Forskning og høyere utdanning	333 000	339 000 (+6 000)
166		Miljø og bærekraftig utvikling mv.	2 874 700	917 090 (-1 957 610)
	1	Driftsutgifter	51 000	30 600 (-20 400)
	70	Ymse tilskudd	6 700	4 690 (-2 010)
	71	Internasjonale prosesser og konvensjoner mv.	33 000	23 100 (-9 900)
	72	Internasjonale miljøprosesser og bærekraftig utvikling	235 000	94 000 (-141 000)
	73	Klima- og skogsatsingen	2 549 000	764 700 (-1 784 300)
167		Flyktningtiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)	1 531 185	1 372 471 (-158 714)
	21	Spesielle driftsutgifter	1 531 185	1 372 471 (-158 714)

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S	FrPs alternative statsbudsjett for 2012 (2012)
170		FN-organisasjoner mv.	4 348 000	3 421 200 (-926 800)
	70	FNs utviklingsprogram (UNDP)	830 000	498 000 (-332 000)
	71	FNs befolkningsfond (UNFPA)	372 000	260 400 (-111 600)
	75	FNs organisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA)	150 000	112 500 (-37 500)
	76	Tilleggsmidler via FN-systemet mv.	758 400	455 040 (-303 360)
	78	Bidrag andre FN-organisasjoner mv.	305 600	183 360 (-122 240)
	79	Eksperter, junioreksperter og FNs fredskorps	67 000	46 900 (-20 100)
171		Multilaterale finansinstitusjoner	1 981 000	1 188 600 (-792 400)
	70	Verdensbanken	814 000	488 400 (-325 600)
	71	Regionale banker og fond	762 500	457 500 (-305 000)
	72	Samfinansiering via finansinstitusjoner	404 500	242 700 (-161 800)
480		Svalbardbudsjettet	120 715	125 715 (+5 000)
	50	Tilskudd	120 715	125 715 (+5 000)
Sum utgifter rammeområde 4			31 965 754	24 866 553 (-7 099 201)
Inntekter rammeområde 4 (i hele tusen kroner)				
Sum inntekter rammeområde 4			115 120	115 120 (0)
Sum netto rammeområde 4			31 850 634	24 751 433 (-7 099 201)

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre i sitt alternative statsbudsjett foreslår at rammeområde 4 settes til 30 585 354 000 kroner, som er en reduksjon på 1 384 000 000 kroner sammenlignet med regjeringens forslag.

Internasjonalt samarbeid er en forutsetning for å løse globale så vel som nasjonale utfordringer. Norge skal respektere sine forpliktelser i det internasjonale samfunn, innenfor FN, NATO og EØS og opptre som lojal og engasjert samarbeidspartner for allierte, nærstående og andre land. Samtidig skal norsk utenrikspolitikk søke å identifisere, eller skape, internasjonalt handlingsrom for å fremme norske interesser og verdier. Disse medlemmer anser at dette krever klarere prioriteringer og bedre koordinering av den sam-

lede innsatsen utenfor Norges grenser. Budsjettforslaget for 2011 viser at regjeringen fortsatt ikke i tilstrekkelig grad er villig til å prioritere i tråd med de prinsippene et samlet storting har lagt til grunn for norsk utenrikspolitisk engasjement: At norsk innsats målrettes hvor det er viktigst og mest relevant for det norske samfunnet og hvor Norge har en reell mulighet og evne til å gjøre en forskjell. Det er behov for realisme og et klart fokus på måloppnåelse hva angår norske virkemidler, muligheter og målsettinger i utenrikspolitikken.

Disse medlemmer vil understreke betydningen av samstemthet i norsk utenrikspolitikk, langt utover utviklingspolitikken. Det er avgjørende med nøye sammenheng med sikkerhets-, forsvars-,

energi-, utviklings-, handels- og Europapolitikken. Den økende graden av regional og global integrasjon skaper både muligheter og utfordringer for et lite land med en åpen økonomi. Den internasjonale finanskrisen er en påminnelse om dette. 80 prosent av Norges eksport går til EU, og synkende etterspørsel får konsekvenser for norsk industri.

Den europeiske unionen (EU) og en rekke av dens medlemsland står overfor store økonomiske utfordringer, særlig knyttet til statsgjeld, med potensielt store konsekvenser for eurosamarbeidet og verdensøkonomien. Disse medlemmer vil understreke at denne krisen ikke er skapt av EU, men av nasjonalstater som har levd over evne, lånt over evne og mislyktes i å gjennomføre helt nødvendige reformer av pensjonsalder, skattesystemer og offentlige tjenester. Disse medlemmer anser forpliktende samarbeid og medbestemmelse som Europas vei ut av krisen, og Høyre ønsker derfor fortsatt et fullt norsk medlemskap i EU. Den politiske og økonomiske integrasjonen i Europa omfatter også Norge, og det er i Norges klare interesse å bidra til denne prosessen ikke bare økonomisk, gjennom dagens finansierungsordninger, men også politisk og med full medbestemmelsesrett i Europa.

Disse medlemmer vil understreke at Norges alliansetilhørighet i NATO og vårt forhold til USA representerer hjørnesteinene i vår sikkerhetspolitikk. Forholdet til EU og sentrale europeiske stater, samt et ryddig og konstruktivt forhold til Russland er andre avgjørende faktorer for norsk utenrikspolitikk. Disse medlemmer er videre positive til et forsterket nordisk utenriks- og sikkerhetspolitisk samarbeid, og har merket seg den nordiske solidaritetserklæring som ble underskrevet i 2011.

Begivenhetene i Nord-Afrika og Midt-Østen i løpet av 2011 er både gledelige og utfordrende. At diktaturer faller fordi mennesker krever frihet, verdighet og deltakelse er etter disse medlemmers oppfatning en svært positiv utvikling. Samtidig skapes det nettopp i overgangsfasen mellom et undertykkende regime og et åpent demokrati en rekke vanskelige utfordringer. Det er svært viktig å hindre maktvakuum som bidrar til at nye udemokratiske krefter får fotfeste, og å bidra til at det avholdes frie, rettfærdige og etterprøvbare valg så snart som mulig. Disse medlemmer ser positivt på at regjeringen melder at man skal øke støtten til demokrati- og menneskerettighetsarbeid i Nord-Afrika og Midtøsten, men anser at det er behov for mer midler dersom en slik satsning skal være reell.

Disse medlemmer viser derfor til Høyres alternative budsjett, der det foreslås å øke bevilningene til menneskerettigheter og demokrati med 100 mill. kroner. Midlene foreslås særlig benyttet til styrking av FNs høykommissær for menneskerettigheter,

OHCHR, samt til organisasjoner og sivilt samfunn blant annet i Midt-Østen og Nord-Afrika. Disse medlemmer vil understreke viktigheten av å jobbe gjennom de styrende organer i internasjonale organisasjoner for å få opp andelen av de regulære budsjetter som går til menneskerettighets- og demokratiarbeid. Dette gjelder ikke minst gjennom FNs generalforsamlings drøftelser av FNs budsjett i 5. komité. Menneskerettigheter skal utgjøre en av FNs tre pilarer, men utgjør i dag økonomisk under 3 prosent ifølge Høykommissærens kontor. Bevilgninger gjennom styrende organer i FN, fremfor øremerkede midler fra Vesten vil, etter Disse medlemmer oppfatning, også kunne styrke den politiske legitimiteten i arbeidet for menneskerettigheter og demokrati.

Disse medlemmer mener at Norge skal være en sterk og prinsipiell stemme for universelle menneskerettigheter i det internasjonale systemet. Dette må særlig gjelde sivile og politiske rettigheter, og er spesielt viktig så lenge Norge har en plass i FNs menneskerettighetsråd.

Disse medlemmer viser til at Høyre støtter et høyt nivå på bevilgningen til utvikling og bistand. Høyre ønsker en utviklings- og bistandspolitikk som fokuserer på resultater, fremfor regjeringens symboliske målsetninger om prosentandel av bruttonasjonalinntekt (BNI). Utviklingspolitikken bør ha langt klarere geografiske og tematiske prioriteringer enn det regjeringens forslag legger opp til, og må ha som langsiktig mål at bistanden skal overflødiggjøre seg selv. Den norske debatten om utviklingspolitikk fokuserer fortsatt i for stor grad på størrelsen på bistandsbevilgningene, i prosent av bruttonasjonalinntekten, som kjennetegnet på en god politikk for fattigdomsbekjempelse. Disse medlemmer mener at målet for en hver utviklingspolitikk må være mest mulig utvikling, ikke mest mulig bistand. Dersom det endelige målet for utviklingspolitikken skal nås, må det også utvikles mer presise resultatmål og kontrollen styrkes.

Utviklingspolitikk er dessuten langt mer enn bistand, og bistand er mer enn pengeoverføring. Særlig er handel, investeringer, sikkerhet, kunnskapsoverføring og kapasitetsbygging viktige deler av utviklingspolitikken. Vekst og utvikling på lang sikt krever stabile institusjoner og rettsstater. Disse medlemmer vil vektlegge samstemthet i utviklingspolitikken. Det er fortsatt for langt igjen til norsk politikk overfor fattige land faktisk trekker i samme retning – enten det gjelder handelspolitikk, bistand, utdannings- eller helsepolitikk. I den sammenheng vil disse medlemmer peke på at utviklingspolitikken er moden for reformer og forandringer som vektlegger kompetanseoppbygging sterkere. For et viktig giverland som Norge er det avgjørende å gå foran i dette arbeidet. Norges engasjement i Ghana, gjennom

Olje for utvikling-programmet, er et godt eksempel på effektiv og framtidsrettet utviklingspolitikk. Norge bidrar primært med kompetanseoppbygging innenfor petroleumssektoren, med vekt på å bistå Ghana med å lage lover, finansielt rammeverk og sikre eierskap til naturressursene.

Disse medlemmer viser til at verden samlet har hatt stor velstandsutvikling de siste årene. Først og fremst på grunn av økonomisk vekst er 450 millioner mennesker løftet ut av fattigdom de siste femten årene, spesielt i land som Kina, India og Vietnam. De siste femti årene har gjennomsnittsinntekten i verden blitt tredoblet. Fellesnevneren er en mer åpen økonomi og utstrakt internasjonal handel. Handel er den sterkeste drivkraften for økonomisk vekst og dermed muligheten til å skape arbeidsplasser og økonomisk velstand. Disse medlemmer viser til «Commitment to Development Index» for 2011, der de 22 viktigste donorlandene rangeres etter hvordan de bidrar til utvikling i mottakerlandene, målt etter sju ulike indikatorer for utvikling. Norge skiller seg klart ut på to områder: Vi ligger på andreplass etter Sverige, og bidrar med mye bistand. Imidlertid ligger vi på siste-plass når det gjelder handel. Ingen land handler mindre med de fattige landene enn Norge gjør. Disse medlemmer mener at Norge kunne bidratt langt mer til varig fattigdomsbekjempelse ved en langt åpnere markedsadgang for varer fra fattige land. Disse medlemmer mener at dette understreker behovet for samstemthet i utviklingspolitikken. Det er fortsatt for langt igjen til all norsk politikk overfor fattige land faktisk trekker i samme retning – enten det gjelder handelspolitikk, bistand, utdannings- eller helsepolitikk. Disse medlemmer viser til at regjeringen i proposisjonen selv omtaler flere faktorer for utvikling i rapporten om samstemt politikk for utvikling.

Disse medlemmer viser til sitt alternative budsjett, der det foreslås klarere prioriteringer i utviklingspolitikken. For disse medlemmer er de to hovedmålsettingene å fremme demokrati og menneskerettigheter, samtidig som norsk utviklingspolitikk bidrar til å hente mennesker varig ut av fattigdom. Høyres forslag medfører en betydelig økning av den norske støtten til menneskerettigheter og demokrati og en mer målrettet geografisk og tematisk konsentrasjon av norske bistandsmidler. Komiteens medlemmer fra Høyre vil øke bistanden til Afrika, videreføre støtten til skog- og klimasatsningen på 2010-nivå, avslutte bilateral norsk bistand til Latin-Amerika og sende klare signaler om behovet for reform og effektivisering av enkelte FN-organisasjoner gjennom redusert norsk støtte.

Disse medlemmer viser til at det i Høyres alternative statsbudsjett legges opp til en betydelig økning av bistanden til Afrika, med 100 mill. kroner

over kap. 150 post 78. Samtidig vil Høyre i tråd med prioriteringer gjennom flere år avslutte norsk bilateral bistand til land i Latin-Amerika og redusere den til land i Asia utenom Afghanistan og Pakistan. Disse medlemmer mener at en slikt målrettet geografisk konsentrasjon vil bidra til å redusere administrasjonskostnader, øke kompetansen om de land og regioner som fortsatt skal motta bistand og ha større effekt for varig fattigdomsreduksjon der vi faktisk velger å bidra.

Det er i Afrika den største andelen av verdens fattige er og svært mange av statene har behov for assistanse for å utvikle seg. Imidlertid foreslår disse medlemmer en klar dreining i bistanden, slik at den støtter opp om land som viser demokratisk utvikling og respekt for universelle og grunnleggende menneskerettigheter. Disse medlemmer mener at Norge må sette strengere krav til mottakerland for norsk bistand. Spesielt må det stilles krav til demokratiutvikling, godt styresett og korrupsjonsbekjempelse hos mottakerne. Høyre ønsker ikke å gi budsjettstøtte eller annen direkte støtte til offentlige myndigheter i land hvor utviklingen går i feil retning. En forutsetning for å motta norsk bistand må være klare tegn på demokratisering og respekt for grunnleggende menneskerettigheter.

Disse medlemmer viser til brev fra miljø- og utviklingsminister Erik Solheim, datert 28. november 2010. Der framgår det at den norske planlagte budsjettstøtten til Malawi på 70 mill. kroner for 2011 er blitt omdisponert, fordi betingelsene for budsjettstøtte ikke ble vurdert som tilfredsstillende. Videre står det i brevet at:

«da statsbudsjettet ble fremlagt sommeren 2011 ble det klart at Malawis reformprogram med IMF måtte legges på is. En negativ utvikling innen styresett og menneskerettigheter bidro også til at givne holdt tilbake budsjettstøtten. Norge har sammen med andre budsjettstøttegivere tydeliggjort sin bekymring for innstramming i det demokratiske handlingsrommet.»

Disse medlemmer deler vurderingen av at det er riktig å holde tilbake budsjettstøtte til land som viser en negativ utvikling når det gjelder styresett og demokrati. Disse medlemmer mener at en slik politikk må gjelde generelt for bistand til alle land, også de som ikke mottar budsjettstøtte.

Disse medlemmer har gjentatte ganger reist interpellasjonsdebatter og spørsmål i Stortinget knyttet til den svært negative menneskerettighetsutviklingen i Etiopia. I 2010 ble det bevilget nær 197 mill. kroner i bilateral bistand til Etiopia. En tilsvarende negativ menneskerettighetsutvikling finner sted i Uganda og Eritrea. Landet mottok i 2010 ca. 432 mill. kroner i norsk bistand. Disse medlemmer er kritiske til bistandspolitikken overfor disse lan-

dene, og peker på at det ikke gis bevilgninger over post 72 Menneskerettigheter verken til Etiopia eller Uganda.

Tematisk foreslår disse medlemmer å prioritere virkemidler som støtter de to nevnte hovedmålsettingene. De viktigste tiltakene vil være fjerning av handelsrestriksjoner, satsing på helse, utdanning, ren energi og støtte til sivilt samfunn og institusjonsbygging. Disse medlemmer gjentar sin kritikk av regjeringens manglende satsing på utdanning. Etter at utdanning ble tatt ut av listen over Stoltenberg-regjeringens prioriterte temaer i utviklingspolitikken, har vi sett en klar nedgang i bevilgningene til dette.

Ifølge tall fra Norad ble det i 2010 bare 6 prosent av de samlede norske bistandsmidlene i 2010 brukt til utdanning. Det er en nedgang fra et lavt nivå på 7 prosent i 2009. Tallene for helse og sosial sektor viser samme tendens: 9 prosent av bistandsmidlene gikk til dette i 2009, og 7 prosent i 2010. I samme periode har det funnet sted en svært stor vekst i bistandsmidlene som kanaliseres til energi og miljø. Mens dette feltet fikk 9 prosent av de samlede norske bistandsmidlene i 2009, var tallet steget til 16 prosent i 2010.

Disse medlemmer mener at utdanning skal være en prioritet i utviklingspolitikken og Norge bør ta en internasjonal politisk og økonomisk lederrolle for å sikre utdanning for alle.

Oppfyllingen av FNs tusenårs mål blir en svært viktig oppgave fram mot 2015. imidlertid er det klare tegn til at målene blir vanskelige å innfri innen fristen, og diskusjonen om utviklingsagendaen etter 2015 er allerede i gang. Disse medlemmer vil

peke spesielt på behovet for at tusenårs målene må inkludere marginaliserte grupper og ikke ha et ensidig fokus på kvantitet.

Disse medlemmer vil peke på behovet for å sikre at norsk støtte til multilaterale organisasjoner brukes effektivt og støtter opp under norske prioriteringer og mål for utviklingspolitikken. Det er etter disse medlemmers mening behov for systematisk oppfølging av evalueringer av FN-organisasjonenes innsats med omprioriteringer og klare budsjettmessige konsekvenser for de organisasjonene som vurderes som lite effektive og målbevisste. Høyre ønsker derfor å redusere norske overføringer til UNDP, FAO og enkelte andre FN-organisasjoner.

Disse medlemmer merker seg at budsjettproposisjonen forsterker regjeringens etablerte prioriteringer og praksis gjennom å vri stadig mer oppmerksomhet og ressurser til klima- og miljøpolitikk innen bistandsrammen. Disse medlemmer vil uttrykke en betydelig skepsis til omfanget av denne sammenblanding, som risikerer å svekke begge politikkområder. Disse medlemmer vil opprettholde Norges omfattende innsats innen klima- og skogsatsningen på 2010-nivå, men har merket seg at en rekke observatører har stilt spørsmål ved både evnen til å omsette midlene på en forsvarlig måte og ved forvaltningen av disse midlene hos enkelte mottakerland. Disse medlemmer vil understreke viktigheten av at Norge går foran i arbeidet med å skape og benytte effektive og transparente multilaterale kanaler for midler til skogbevaring.

Utgifter rammeområde 4 (i hele tusen kroner)

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S (2011-2012) med Tillegg 1-5	H
100		Utenriksdepartementet	1 797 430	1 707 430
				(-90 000)
	1	Driftsutgifter	1 749 965	1 659 965
				(-90 000)
103		Regjeringens fellesbevilgning for representasjon	45 805	40 805
				(-5 000)
	1	Driftsutgifter	45 805	40 805
				(-5 000)
140		Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen	1 113 490	1 058 490
				(-55 000)
	1	Driftsutgifter	1 094 150	1 039 150
				(-55 000)
141		Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)	202 360	191 360
				(-11 000)
	1	Driftsutgifter	202 360	191 360
				(-11 000)

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S (2011-2012) med Tillegg 1-5	H
144		Fredskorpset	52 650	26 650 (-26 000)
	1	Driftsutgifter	52 650	26 650 (-26 000)
150		Bistand til Afrika	2 675 300	2 775 300 (+100 000)
	78	Regionbevilgning for Afrika	2 675 300	2 775 300 (+100 000)
151		Bistand til Asia	944 500	674 500 (-270 000)
	78	Regionbevilgning for Asia	370 000	100 000 (-270 000)
153		Bistand til Latin-Amerika	190 500	0 (-190 500)
	78	Regionbevilgning for Latin-Amerika	190 500	0 (-190 500)
160		Sivilt samfunn og demokratiutvikling	1 854 000	1 700 500 (-153 500)
	1	Driftsutgifter	33 500	23 500 (-10 000)
	71	Tilskudd til frivillige organisasjoners opplysningsarbeid .	91 000	50 500 (-40 500)
	73	Kultur	106 000	53 000 (-53 000)
	77	Utvekslingsordninger gjennom Fredskorpset	135 000	85 000 (-50 000)
163		Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter	2 976 200	3 076 200 (+100 000)
	72	Menneskerettigheter	260 000	360 000 (+100 000)
166		Miljø og bærekraftig utvikling mv.	2 874 700	2 487 700 (-387 000)
	73	Klima- og skogsatsingen	2 549 000	2 162 000 (-387 000)
167		Flyktningtiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)	1 531 185	1 453 785 (-77 400)
	21	Spesielle driftsutgifter	1 531 185	1 453 785 (-77 400)
170		FN-organisasjoner mv.	4 348 000	4 033 000 (-315 000)
	70	FNs utviklingsprogram (UNDP)	830 000	670 000 (-160 000)
	76	Tilleggsmidler via FN-systemet mv.	758 400	628 400 (-130 000)
	78	Bidrag andre FN-organisasjoner mv.	305 600	280 600 (-25 000)
Sum utgifter rammeområde 4			31 965 754	30 585 354 (-1 380 400)

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S (2011-2012) med Tillegg 1-5	H
Inntekter rammeområde 4 (i hele tusen kroner)				
Sum inntekter rammeområde 4			115 120	115 120 (0)
Sum netto rammeområde 4			31 850 634	30 470 234 (-1 380 400)

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti mener Norge må føre en verdibasert utenrikspolitikk som aktivt søker å sikre globale fellesgoder, forbedre situasjonen for verdens fattige og forfulgte samt ivareta norske interesser i det internasjonale samkvem.

Dette medlem viser til at gjeldsproblemene i internasjonal økonomi, ikke minst i euro-sonen i EU og i USA, skaper stor usikkerhet og fare for tilbakeslag som også kan ramme norsk økonomi. Norges sterke finansielle situasjon og det faktum at vi ikke er del av EUs pengeunion, gir oss et fordelaktig utgangspunkt. Situasjonen kan likevel bli utfordrende og viser betydningen av at det føres en ansvarlig økonomisk politikk med sikte på å sikre norske bedrifter og arbeidsplasser gjennom turbulente tider. EØS-avtalen sikrer markedsadgang til EØS-området og Norge gir gjennom EØS-kontingenten betydelige bidrag til de vanskeligst stilte landene i EU.

Utviklingen i landene på Balkan er varierende. Kosovo, Makedonia og Bosnia-Hercegovina står overfor mer langsiktige utviklingsutfordringer som krever norsk støtte i årene fremover. Dette medlem er enig i regjeringens prioritering av disse tre landene på Balkan og forutsetter at man fra norsk side opprettholder tilstrekkelig diplomatisk tilstedeværelse, blant annet for å kunne følge opp den norske innsatsen.

Dette medlem vil styrke Norges internasjonale solidaritet og la globale klimatiltak komme som et tillegg til bistanden til fattigdomsbekjempelse. Dette medlem viser til at Kristelig Folkeparti ønsker en bedre samstemt norsk utviklingspolitikk og vil etablere et investeringsfond på 10 mrd. kroner for å bidra til næringsutvikling i de fattigste landene. Dessuten vil Kristelig Folkeparti øke bistandsrammen. Norges utviklingsbistand skal særlig styrkes i Afrika sør for Sahara. Der er bedre styresett, kamp mot korrupsjon og rettfærdige skattesystemer som finansierer offentlig sektor viktige reformområder. Et fritt og sterkt sivil samfunn kan medvirke til nødvendige reformer og bidra til å forhindre eller avsløre elites maktmisbruk. Bedre infrastruktur, ren energi og ansvarlig naturforvaltning er viktige nøkler til varig og sunn økonomisk vekst. Men effektiv fattigdomsbekjempelse krever også økt satsing på klimatilpassning, herunder bl.a. et mer klimatilpasset landbruk og

økt matsikkerhet, utdanning for alle og et helsevesen som sikrer folkehelsen og motvirker at millioner av barn dør på grunn av sykdommer det finnes effektive vaksiner mot. I en fase der økonomisk vekst gir mange lav- og mellominntektsland mulighet til å redusere sin avhengighet av bistand, må fattigdomsbekjempelsen i stigende grad skje gjennom målrettet satsing på slike områder og ved et sterkt fokus på godt styresett som grunnlag for rettfærdig fordeling mellom ulike grupper i befolkningen.

Dette medlem er uenig i regjeringens forslag om å trappe ned bistandens andel av brutto nasjonalinntekten fra 1,02 prosent av BNI i 2011 til 1,00 prosent i 2012. Dette medlem viser til at Kristelig Folkeparti i finansinnstillingen om statsbudsjettet i 2012 går inn for å øke bistandsbevilgningene med 560 mill. kroner i forhold til regjeringens budsjettfor-slag slik at norsk bistand opprettholdes på 1,02 prosent av forventet brutto nasjonalinntekt også i 2012.

Kristelig Folkeparti anser støtte til et mer klimarobust landbruk og økt matvaresikkerhet som et sterkt forsømt område innen norsk bistand, selv om Stortinget lenge har etterlyst en høyere prioritering av dette. Dette medlem viser til at risikoen for nye matvarekriser er betydelig og at store folkegrupper har små marginer å gå på. Overgang til en mer robust og klimatilpasset matproduksjon kan derfor gi både økonomisk forbedring og større sikkerhet for utsatte befolkningsgrupper.

Dette medlem viser til at Kristelig Folkeparti i finansinnstillingen om statsbudsjettet i 2012 foreslår bevilgningsøkninger på til sammen 560 mill. kroner til bistandsformål, med hovedvekt på økt innsats for utdanning, klimatilpassing gjennom et mer klimarobust landbruk og økt matsikkerhet og helse-systemer. Storparten av økningen går til Afrika sør for Sahara. Bevilgningsøkningen er fordelt på følgende formål:

- 100 mill. kroner mer til regionalbevilgningen til Afrika, med sikte på å sikre bedre utdanning og et mer klimarobust landbruk og større matsikkerhet på verdens fattigste kontinent. Det er viktig for å avverge framtidige sultkatastrofer.
- 150 mill. kroner mer til sivil samfunn, med sikte på å styrke de frivillige organisasjoners langsiktige innsats for utdanning og et mer klimarobust

landbruk. Den økte innsatsen skal særlig ha fokus på kvinnenes viktige rolle.

- 100 mill. kroner mer til overgangsbistand, øremerket til nasjonsbygging, infrastruktur og utdanning i Afrikas nye selvstendige stat, Sør-Sudan.
- 100 mill. kroner mer til styrking av helsesystemer i verdens fattigste land, for å sikre en bedre folkehelse og kapasitet til systematisk vaksinerings av barn.
- 50 mill. kroner mer til internasjonal landbruksforskning, med vekt på et mer klimarobust landbruk og økt matsikkerhet.
- 60 mill. kroner mer til utdanning gjennom samfinansieringsprogrammet «Utdanning for alle». Også de økte rammer for regionbevilgningen til Afrika og for frivillige organisasjoner vil styrke utdanningsbistanden.

2.3 Komiteens merknader til de enkelte budsjettkapitler innen rammeområde 4 (utenriks)

I del 2 til Prop. 1 S (2011–2012) fra Utenriksdepartementet har regjeringen gitt detaljerte beskrivelser av kapitler og poster, samt forslag til utgifter og inntekter for kapitlene innen programkategori 02 - utenriksforvaltning og programkategori 03 - internasjonal bistand.

Komiteens merknader til de enkelte kapitler innen rammeområde 4 er gitt nedenfor.

Kap. 100–3100 Utenriksdepartementet

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	1 750 983 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	1 797 790 000
<hr/>	
Inntekter	
Saldert budsjett 2011	83 775 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	115 438 000

Komiteen viser til at regjeringen foreslår et budsjett på 1 797 790 000 kroner for 2012. Dette er en økning på 2,7 pst. i forhold til saldert budsjett for 2011. Post 1 dekker driftsutgifter for departementet og utenriksstasjonene, og her er det foreslått avsatt 1 749 965 000 kroner. Økningen her er på 58 370 000 kroner eller 3,5 pst. Posten dekker lønn og andre driftsutgifter for departementet og utenriksstasjonene.

Komiteen mener at utenriksstjenesten til enhver tid skal ivareta norske interesser i utlandet på en best mulig måte.

Komiteen viser til at utenriksstjenesten må fremme grunnleggende menneskerettigheter i tillegg

til å ivareta effektivt norske interesser i det internasjonale samfunn gjennom bilaterale forbindelser med andre stater og medlemskap i multilaterale organisasjoner. Videre skal utenriksstjenesten effektivt bistå norske borgere og norsk næringsliv i utlandet, videreutvikle krisehåndteringsorganisasjonen og utvikle informasjonsteknologi tilpasset en global interaktiv utenriksstjeneste.

Komiteen anførte i sine merknader til budsjettforslaget for 2010 følgende:

«Komiteen mener at man må sette inn ressursene i organisasjonen både politisk og geografisk der de viktigste oppgaver skal løses. Norges representasjon og former for nærvær i de forskjellige land bør benyttes slik at optimal ressursutnyttelse oppnås.»

I 2012 vil regjeringen følge dette opp ved blant annet å samlokalisere utenriksstasjoner og outsource administrative deler av visumsaksbehandlingen. Komiteen er tilfreds med at det nye, døgnbemannede senteret i UD som registrerer visumsøknader via internett har ført til reduserte køer og mer effektiv behandling av visumsøknader.

Komiteen har merket seg at norske utenriksstasjoner og representanter for norske myndigheter er blitt mulige mål for personer og grupperinger som ønsker å skade norske interesser, og vil derfor understreke at arbeidet med sikkerhet på reiser og styrking av den generelle sikringen av utenriksstasjoner og tjenesteboliger må prioriteres høyt. Komiteen merker seg at departementet vil videreutvikle et helhetlig styringssystem for sikkerhet i utenriksstjenesten, og vil følge utviklingen her.

Komiteen har også merket seg at utenriksstjenesten utgjør en del av utlendingsforvaltningen, og at våre utenriksstasjoner er en del av førstelinjetjenesten for utlendinger som ønsker å besøke eller flytte til Norge. Utenriksstjenesten bistår også i arbeidet med retur av personer uten lovlig opphold.

Komiteen mener at den norske utenriksstjenesten skal fremme norsk næringslivs interesser i utlandet. I en stadig mer global konkurransesituasjon må vi erkjenne at norske bedrifter skal konkurrere i et stadig tøffere marked. Dette krever store ressurser og mye kunnskap. Det er derfor av stor betydning at norsk næringsliv får hjelp og assistanse fra utenriksstjenesten.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til at Norge ga bistand til 113 land i 2010 og at antallet er økende. OECD har kritisert det norske bistandsengasjementet for å være spredt på for mange land og sektorer. Svensk utenriksforvaltning har gjennom flere år gjennomgått en reformprosess som blant annet innebærer at bistandsengasjementet nå involverer færre

land og tematiske områder. På denne bakgrunn er det disse medlemmers mening at også Norge burde fremtvinge tilsvarende nødvendige prioriteringer, noe som også vil medføre reduserte driftsutgifter i utenriksdepartementet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ønsker en styrking av formålet «Fremme av transatlantisk samarbeid», som dekker tilskudd til arbeid for opprettholdelse og styrking av forbindelsene mellom USA og Norge. Disse medlemmer mener at tilskuddet til «Fremme av transatlantisk samarbeid» bør ligge på samme nivå som tilskuddet til «Informasjon mv. – europeisk samarbeid», og derfor foreslår disse medlemmer en styrking av budsjettpost 71, underpost 71.25 til formålet «Fremme av transatlantisk samarbeid».

Disse medlemmer viser til at Stortinget høsten 2011 også har behandlet Meld. St. 17 (2010–2011) om norsk innsats for stabilitet og utvikling i Sørøst-Europa, jf. Innst. 61 S (2011–2012). Utviklingen i landene på Balkan er varierende. Som regjeringen understreker i Meld. St. 17 (2010–2011), står Kosovo, Makedonia og Bosnia-Hercegovina overfor mer langsiktige utviklingsutfordringer som krever norsk støtte i årene fremover. Disse medlemmer er enig i regjeringens prioritering av disse tre landene på Balkan og forutsetter at man fra norsk side opprettholder tilstrekkelig diplomatisk tilstedeværelse, også i Makedonia, for å kunne følge opp den norske innsatsen.

Disse medlemmer mener det er et betydelig effektiviseringspotensial i utenriksdepartementet, og reduserer på denne bakgrunn bevilgningen til kapitlet ytterligere.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at Norge ga bistand til 113 land i 2010 og at antallet er økende. OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) har kritisert det norske bistandsengasjementet for å være spredt på for mange land og sektorer. Flere land, bl.a. Storbritannia, Australia og Sverige, har gjennomført omfattende evalueringer av sin bistandsaktivitet som grunnlag for prioritering og fokusering av innsatsen. Svensk utenriksforvaltning har for eksempel gjennom flere år gjennomgått en reformprosess som blant annet innebærer at bistandsengasjementet nå involverer færre land og tematiske områder. Dette aktualiseres av at en rekke bistandsland nå opplever en økonomisk vekst som gjør at de kan forventes å uteksamineres fra ODA (Official development assistance). Samtidig blir det enda klarere at fattigdomsbekjempelse ikke bare kan skje på et makroplan, men også stiller krav til styresett og vilje til fordeling mellom ulike deler av befolkningen. På denne bakgrunn

er det dette medlems mening at også Norge bør gjennomdrøfte sin bistandspolitikk og sine prioriteringer.

Kap. 103 Regjeringens fellesbevilgning for representasjon

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	40 418 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	45 805 000

Komiteen viser til at regjeringen i budsjettet for 2012 foreslår å bevilge 45 805 000 kroner, noe som er en økning på 13,3 pst. i forhold til saldert budsjett for 2011. Økningen er begrunnet med at ekstraordinære begivenheter som finner sted i 2012.

Komiteen merker seg at bevilgningen for øvrig gjelder gjennomføring av statsbesøk, besøk på stats- og regjeringssjefsnivå, annen representasjon.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til Høyres alternative budsjett, hvor det foreslås å videreføre bevilgningen over kap. 103 post 1 på 2011-nivå.

Kap. 104 Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	8 590 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	8 779 000

Komiteen viser til at regjeringen for 2012 foreslår å bevilge 8 779 000 kroner her, mot 8 590 000 kroner i saldert budsjett for 2011, en økning på 2,2 pst. Kapitlet dekker utgifter for DDMM Kongen og Dronningens statsbesøk og offisielle reiser til utlandet, samt kronprinsparets og prinsesse Märtha Louises offisielle reiser til utlandet.

Komiteen setter pris på den store innsatsen som kongefamilien gjør for å profilere Norge og fremme norske interesser ved besøksvirksomhet til utlandet.

Kap. 115 Kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	109 259 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	103 876 000

Komiteen viser til at spredning av informasjon om norsk kultur, politikk og samfunnsliv er et viktig innsatsområde for utenrikspolitikken. Deltakelse på arenaer og møteplasser som legger til rette for dialog og samarbeid med mennesker fra andre deler av ver-

den, bidrar til å støtte opp om internasjonalt samarbeid og forståelse i tillegg til å styrke norske interesser.

Komiteen har merket seg Refleksprosjektet som en god måte å sikre en åpen og kritisk debatt om utenrikspolitikken. Det er viktig å engasjere ungdom og andre viktige interessegrupper gjennom blant annet møter, seminarer og sosiale medier.

Komiteen støtter at det også i budsjettet for 2012 skal legges vekt på samarbeid med norske kunstfaglige organisasjoner og innsats for å øke norske kunstneres og kulturinstitusjoners nettverk og profileringsmuligheter i utlandet.

Komiteen vil understreke betydningen av et aktivt samarbeid og bistand til profilering av norsk næringsliv i utlandet. Utenrikstjenesten bør være en strategisk dialogpartner for norsk næringsliv gjennom etablering av møteplasser, arrangementer og som døråpner.

Komiteen har merket seg at de langsiktige strategiene fra utenriksministerens omdømmeforum fortsatt følges opp og at erfaringene fra pilotlandene Storbritannia og Polen er gode.

Komiteen vil understreke at betydningen av satsing på nettbasert kommunikasjon.

Komiteen viser til at utenriksdepartementets arbeid for internasjonalt kultursamarbeid er styrket de senere årene. Lokal forankring av kultursamarbeidet gjennom de enkelte utenriksstasjoner bidrar til å sikre sterkere gjennomslag. Komiteen mener det er viktig at verdier som demokrati, menneskerettigheter, likestilling gjenspeiles i Norges internasjonale kultursatsing.

Nordområdene er Norges viktigste strategiske satsingsområde i utenrikspolitikken. Gjennom satsing på samarbeidsnettverket for kulturlivet i Nord er målet å stimulere til økt kulturinteresse både i Barentsregionen og i andre land som har en aktiv politikk i forhold til i Arktis.

Komiteen deler regjeringens syn på betydningen av et godt norsk-russisk samarbeid og støtter utviklingen av norsk-russisk kulturforum. Parallelt med dette er det viktig å utvikle Folk-til-folk dimensjonen og urfolkdimensjonen i samarbeid med de samiske organisasjoner.

Kap. 116 Deltaking i internasjonale organisasjoner

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	1 316 434 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	1 261 698 000

Komiteen viser til at Norge har en fundamental interesse av en internasjonal rettsorden, der forholdet mellom stater reguleres gjennom et stadig tettere vev av forpliktelser, normer og konvensjoner.

Internasjonale organisasjoner er viktige aktører i utviklingen av en global rettsorden og et verdensomspennende sikkerhetssystem og for samarbeid om felles utfordringer.

Komiteen vil understreke betydningen av at Norge deltar aktivt i internasjonale organisasjoner. Organisasjoner som FN og NATO er bærebjelker i norsk utenrikspolitikken. Komiteen er tilfreds med at FNs rolle i et globalt styresett ble gjort til hovedtema i generalforsamlingen 2010 og at FN-organisasjonen for kvinners rettigheter og likestilling (UN Woman) ble etablert, samtidig som tiårsjubileet for FN-resolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet ble markert.

Komiteen viser til at nedgangen i bevilgningsforslaget for 2012 på post 70 i forhold til saldert budsjett 2011, skyldes lavere valutakurs og representerer således ingen nedprioritering.

Komiteen viser til at bevilgningen til FN er basert på en forhandlet fordelingsnøkkel og at Norges bidrag er fastsatt til 0,871 pst. Komiteen støtter regjeringens syn om nulltoleranse for økonomiske misligheter i internasjonale organisasjoner som forvalter norske tilskudd, og at disse må ha gode forebyggende tiltak, kontrollrutiner og reaksjoner for å nå dette målet.

Komiteen viser til at verden står overfor store utfordringer knyttet til fred, fattigdomsbekjempelse, klima og bærekraftig utvikling, selv om det er framgang på enkelte av tusenårsmålene. FNs rolle når det gjelder disse utfordringene må styrkes, internasjonale normer og standarder videreutvikles, arbeid for demokrati og menneskerettigheter styrkes.

FNs fredsoperative innsats er en bærebjelke i organisasjonens arbeid for fred og sikkerhet. Antall deltakere i fredsoperasjoner er høyere enn noen gang, samtidig som mandatene er blitt mer komplekse, noe som presser kapasiteten. Komiteen mener at deltakelse i og støtte til FNs fredsoperasjoner er et sentralt element i norsk FN-støtte.

Norge sitter i styret for Verdens helseorganisasjon, WHO, for perioden 2010–2013, og komiteen støtter regjeringens arbeid for å styrke WHO's budsjett og styringsmekanismer, fremme global helseforskning som grunnlag for en kunnskapsbasert politikk, styrke helsesystemer og WHO's arbeid mot smittsomme sykdommer og helsesikkerhet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at den internasjonale arbeidsorganisasjon (ILO) er et viktig redskap for å fremme sosial rettferdighet gjennom sysselsetting og anstendige arbeidsforhold verden over. Styrkingen av ILO er et hovedpunkt i strategien for et anstendig arbeidsliv. Flertallet vil peke på at arbeidet for et anstendig

arbeidsliv må være et gjennomgående hensyn i handelspolitikken og utviklingspolitikken.

Et annet flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, vil peke på at WHO står overfor et betydelig omstillings- og reformbehov for å fremstå som en moderne og effektiv medlemsorganisasjon som er egnet til å ivareta viktige støttefunksjoner og normative oppgaver på vegne av landene. Norge bør stille betingelser om slike reformer for sin betydelige støtte til WHO.

Dette flertallet viser til at Norge i hele eller deler av perioden 2011/2012 er representert i styrende organer i en rekke sentrale multilaterale organisasjoner som GEF (Global Environment Facility), UN-REDD, CGIAR, WHO, UNAIDS, GAVI, UNITAID, FAO, WFP, UNIDO, UNWOMEN, UNHABITAT, Verdensbanken, Asiabanken, Afrikabanken, IDB, IFAD, UNDP, UMFPFA, UNHCR, OCHA, ILO og UNRWA. Dette gir, slik dette flertallet ser det, betydelige påvirkningsmuligheter i forhold til å bidra til økt effektivitet og resultatoppnåelse i disse organisasjonenes virke.

Dette flertallet mener at FN og FNs underorganisasjoner har til dels store utfordringer knyttet til arbeidet med effektivisering og reform, resultatoppnåelse, transparens og antikorrupsjon. I denne sammenheng har dette flertallet merket seg konklusjonene i blant annet Norads resultatrapport for 2009, hvor det vises til at FN-organisasjonene er byråkratiske og har vanskeligheter med å levere bistand effektivt.

Komiteen er tilfreds med at arbeidet med å reformere FNs organisasjon for ernæring og landbruk, FAO, viser framgang ved at 60 prosent av reformprogrammet nå er gjennomført. Komiteen støtter regjeringen i at fiskeri og havbruk må tillegges større vekt i FAOs arbeid med global matsikkerhet og at Norge stiller til valg som leder for FAOs fiskerikomiteé i 2012.

Komiteen mener at Norge må være en aktiv alliansepartner i NATO, med en målsetting om å trygge norsk sikkerhet og bidra til internasjonal fred og stabilitet gjennom deltakelse i alliansens felles operasjoner.

Komiteen understreker at deltakelse i internasjonale operasjoner skal ha klar folkerettslig forankring.

Komiteen er tilfreds med at alliansens strategiske konsept vektlegger en styrking av NATOs kjerneoppgaver, kollektivt forsvar gjennom artikkel V, vektlegging av våpenkontroll, nedrustning og ikke-spredning, reform av NATOs strukturer, forholdet til

Russland og alliansens samarbeid med andre internasjonale aktører.

Komiteen vil også peke på viktigheten av å sikre det transatlantiske samarbeidet i NATO og utvikle det strategiske samarbeidet mellom NATO og EU.

Komiteen støtter regjeringen i synet på behovet for dyptgripende reformer av det internasjonale nedrustningsmaskineriet, som etter 13 års stillstand ennå ikke er kommet til enighet om et arbeidsprogram og ber regjeringen fortsette arbeidet for dette. Det positive utfallet av tilsynskonferansen for ikke-spredningsavtalen (NTP) og avtalen mellom USA og Russland om kontrollerbare nedskjæringer av de strategiske atomvåpnene bør danne et grunnlag for videre framgang i arbeidet mot en verden fri for masseødeleggelsesvåpen.

Europarådet er en sentral institusjon for å ivareta menneskerettigheter, rettsstatsprinsipper og demokrati i hele Europa. Komiteen vil understreke betydningen av at Norge fortsetter et aktivt arbeid for å effektivisere organisasjonen og får ned det store antall ubehandlede saker ved Den europeiske menneskerettighetsdomstolen. Komiteen støtter regjeringen i at det er viktig å styrke Europarådets innsats for tverrkulturell dialog.

Det må være en felles standard for menneskerettigheter i Europa, basert på Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen, og komiteen vil peke på at dette må ivaretas gjennom koordinering og samarbeid mellom Europarådet, OSSE og EU.

Komiteen viser til at det formelle nordiske regjeringssamarbeidet forvaltes av Nordisk Ministerråd. Innen rammen av det nordiske globaliseringsinitiativet og i tilknytning til europeiske samarbeidsspørsmål er det igangsatt en rekke prosjekter. Blant disse er Toppforskningsinitiativet som skal fokusere på definerte områder innen energi-, miljø- og klimasektoren for å styrke fagmiljøene på tvers av landegrensene.

Komiteen har også merket seg arbeidet for å fjerne grensehindre og programmet for å styrke de høyere utdanningsinstitusjonene i kampen om talentene både i og utenfor Norden. En nordisk språkkampanje rettet mot barn og unge i samarbeid med Fritt Ord og Foreningen Norden, er et viktig bidrag til økt forståelse.

Komiteen vil understreke at kjernen i det nordiske samarbeidet er et politisk forpliktende samspill, basert på Helsingfors-avtalen. Det er avgjørende at dagsorden settes av politikere og at det nordiske samarbeidet brukes aktivt for å fremme livskvalitet og forenkle folks hverdag i Norden.

Komiteen har tidligere pekt på at ordningen med embetsmannskomiteer under Nordisk Ministerråd bidrar til byråkratisering og at tiden er inne til å

vurdere hensiktsmessigheten av eller hvorledes slike kollegiale organer på embetsnivå skal fungere.

Det vises videre til at utenriks- og sikkerhetspolitiske spørsmål utgjør en stadig viktigere del av dagsordenen i det nordiske samarbeidet på regjeringsnivå uten at dette er reflektert i Ministerrådets organisering.

Komiteen er tilfreds med at de nordiske samarbeidsministrene har fulgt opp komiteens anmodningsvedtak fra 2010 og igangsatt et arbeid med sikte på å effektivisere og modernisere det nordiske samarbeidet og styrke de politiske prioriteringer i Nordisk Ministerråd.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser for øvrig til Dokument 8:141 S (2009–2010), jf. Innst. 84 S (2010–2011) fra representanter fra Fremskrittspartiet om en norsk budsjettstrategi for bistand til FN hvor disse medlemmer fremmet følgende forslag:

- Stortinget ber regjeringen avvikle ordningen med flerårig indikativt tilsagn til FNs underorganisasjoner.
- Stortinget ber regjeringen legge frem en rapport om fremdriften i reformarbeidet i FNs avdeling for fredsoperasjoner (DPKO).
- Stortinget ber regjeringen om å gjøre Norges bidrag til FN avhengig av fremdriften og resultatene av reformarbeidet i organisasjonen.
- Stortinget ber regjeringen legge prinsippet om null nominell vekst i FNs budsjetter til grunn ved de årlige/toårige budsjettbehandlingene i organisasjonen.
- Stortinget ber regjeringen bidra til at nye mandater og aktiviteter fortrinnsvis finansieres gjennom eliminering av utdaterte, irrelevante eller dupliserte mandater.

Disse medlemmer viser til at FNs verdenskonferanse mot rasisme (WCAR) ble avholdt i Durban i 2001. Den etterfølgende Tilsynskonferansen for oppfølging av verdenskonferansen ble avholdt i Genève i 2009, og den såkalte minnemarkeringen for verdenskonferansen, i anledningen for konferansens 10-årsjubileum, ble avholdt i New York i september 2011. Disse medlemmer er kjent med at konferansene og minnemarkeringen ble dekket over FNs regulære budsjett. Disse medlemmer viser til at Durban-konferansene har hatt fokus på å innskrenke ytringsfriheten for å verne om religion, herunder spesielt islam, at de har synliggjort sterke antivestlige holdninger og at de har blitt brukt som et virkemiddel for Organisasjonen av islamske Stater (OIC) og deres støttespillere til å fremme hatske utspill og resolusjoner mot Israel. Det er disse medlemmers

mening at Durban-prosessen har sviktet i å ta opp det som var formålet med konferansene, nemlig rasisme. På denne bakgrunn mener disse medlemmer at regjeringen må motarbeide en ytterligere videreføring av prosessen.

Disse medlemmer viser til at Norge i periode 2009 til 2012 er fast medlem av FNs menneskerettighetsråd, UNHRC. Disse medlemmer viser til at menneskerettighetsorganisasjonen Freedom House i september 2010 lanserte rapporten «The UN Human Rights Council Report Card: 2009–2010» som er en evaluering av i hvilken grad rådet har maket å fremme de universelle menneskerettighetene basert på 12 kriterier. Disse medlemmer merker seg at UNHRC, ifølge rapporten, står til strykkarakter på 4 kriterier, det vil si 33 pst. av kriteriene, herunder blant annet hvordan NGO-ene akkrediteres, de demokratiske statenes stemmegivning og forsvaret av forsamlingsfrihet. På halvparten av kriteriene er erfaringene blandet, mens rådet kun får bestått på 2 av kriteriene som er spesialrapportørenes rapporter og USAs arbeid i rådet. Disse medlemmer mener Norge må etterstrebe et grunnleggende prinsipielt syn i forhold til forsvar av de universelle menneskerettighetene i UNHRC, deriblant spesielt forsvar av ytringsfriheten, og at ingen kompromisser som Norge inngår i forhandlinger må innebære en svekkelse av disse rettighetene.

Disse medlemmer ber regjeringen foreta en gjennomgang av samtlige spesialrapportører i FNs menneskerettighetsråd samt medlemmer av Den rådgivende komité i Menneskerettighetsrådet for å etterse at medlemmene overvåker og fremmer menneskerettighetene på en god og objektiv måte.

Disse medlemmer viser til at Norge har vært blant de fem største bidragsyterne til UNRWA de siste årene sammen med USA, Europakommisjonen, Storbritannia og Sverige. Disse medlemmer registrerer samtidig at ingen arabiske land er blant de 20 største giverne til organisasjonen, noe som gir grunnlag til å stille spørsmål ved hvorvidt disse landene ønsker en løsning på situasjonen for de palestinske flyktningene under UNRWAs mandat. Disse medlemmer ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en strategi for å få de arabiske landene til å bidra med en større budsjettandel til bevilgningene til UNRWA.

Det er disse medlemmers mening at borgere av stater som er anerkjente burde fjernes fra UNRWAs mandat og at organisasjonens definisjon av «palestinsk flyktning» burde endres til definisjonen som benyttes av FNs Høykommissær for Flyktninger.

Disse medlemmer registrerer at Nedrustningskonferansen i Genève etter 13 års stillstand ennå ikke har kommet til enighet om et arbeidspro-

gram, noe som blant annet skyldes store samarbeidsproblemer grunnet substansiell uenighet, rigide prosedyreregler og liten grad av åpenhet overfor sivilsamfunnet. Disse medlemmer mener sammen med likesinnede land burde trekke seg ut av prosessen og eventuelt å søke alternative fora for å skape fremdrift innen nedrustningsagendaen.

Disse medlemmer mener det er et betydelig effektiviseringspotensial i Nordisk Ministerråds Sekretariat. Disse medlemmer er innforstått med at samarbeidet i Nordisk Ministerråd er bredt og omfatter de fleste politikkområder, men mener det også er grunnlag for å foreta en bedre prioritering mellom de ulike prosjekter innenfor rammen av bevilgningen. På denne bakgrunn vil disse medlemmer redusere tilskuddet under denne posten.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til Høyres alternative budsjett og sine hovedmerknader angående Norges deltagelse i internasjonale organisasjoner.

Kap. 117 EØS-finansieringsordningene

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	2 951 466 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	1 125 597 000

Komiteen viser til avtalene med EU om en EØS-finansieringsordning og en norsk finansieringsordning for 2009–2014, samt tilleggsprotokoll til frihandelsavtalen mellom Norge og Det europeiske økonomiske fellesskap om handel med fisk. Formålet med de nye EØS-finansieringsordningene er å bidra til en reduksjon av de økonomiske og økonomiske forskjellene i EØS-området. Komiteen vil peke på at EØS-finansieringsordningene nå også er et bidrag til å overvinne den økonomiske krisen i de landene som mottar bidragene. Komiteen støtter forslaget om en bevilgning på hhv. 436,5 mill. kroner til EØS-finansieringsordningen og 382,2 mill. kroner til den norske ordningen, og er tilfreds med at den norske ordningen legger stor vekt på miljøvern og klimatiltak, samt fremme av et anstendig arbeidsliv.

Komiteen viser for øvrig til partienes respektive merknader i Innst. 22 S (2010–2011), jf. Prop. 160 S (2009–2010)

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til den alvorlige krisen Europa, EU og eurosamarbeidet er inne i og mener at prosjektene i finansieringsordningen så langt som mulig i 2012 bør fokusere på tiltak rettet mot økonomisk vekst og fattigdomsreduksjon i EØS-området. Alle prosjekter

må være gjenstand for kontroll, revisjon samt ha fokus på mål- og resultatoppnåelse.

Disse medlemmer foreslår at:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en samlet oversikt over alle prosjekter og prosjektpartnere som støttes gjennom EØS-midlene.»

Kap. 118 Nordområdetiltak mv.

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	418 649 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	454 469 000

Komiteen viser til budsjettproposisjonen, hvor det foreslås bevilget 454 469 000 kroner til kapitlet Nordområdetiltak mv. fordelt på 10 000 000 kroner over post 1, 343 624 000 kroner over post 70, 65 006 000 kroner over post 71 og 35 839 000 kroner over post 76. Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland, jf. post 70 utgjør om lag 75 pst. av de samlede bevilgningene til kapitlet og innebærer en videreføring av nivået fra 2011.

Komiteen vil understreke at det er grunnleggende politisk enighet blant de politiske partiene på Stortinget om at nordområdene bør være Norges viktigste strategiske satsingsområde, og at dette må gjenspeiles i de årlige strategier, planer og budsjettproposisjoner.

Komiteen mener videre at «nordområdesatsingen» må koordineres gjennom alle internasjonale delegasjoner som Norge deltar i og som har relevans for regionen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, viser til at regjeringen i de siste års budsjettproposisjoner lanserer en rekke tiltak og prosjekter, og vil understreke at en helhetlig strategi også nødvendigvis vil måtte innebære en prioritering mellom de ulike tiltakene. Det er flertallet forutsetning at slike prioriteringer kommer klart til uttrykk i strategien. Det er også flertallets mening at det bør trekkes opp et hensiktsmessig skille mellom hva som kan defineres som «nordområdesatsing», hva som er distriktpolitikk og hva som er ordinære bevilgninger knyttet til drift, investeringer og vedlikehold.

POST 1 DRIFTSUTGIFTER

Komiteen merker seg at bevilgningene til posten skal bidra til kvalitetssikringstiltak og evalueringer av tilskuddsordningene under kapitlet, til driftsutgifter knyttet til forvaltning av ordningene utført av andre departementer samt til profilering av nordområdesatsingen. Komiteen er fornøyd med at opp-

rettelsen av posten er en videreføring av utenriks- og forsvarskomiteen Innst. 7 S (2010–2011), hvor komiteen fremhevet at alle tiltak som støttes må være gjenstand for grundig evaluering og resultatmåling.

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, mener videre at man så langt som mulig bør etterstrebe bruken av uavhengige, eksterne evalueringer av tiltakene.

POST 70 NORDOMRÅDETILTAK OG PROSJEKT-SAMARBEID MED RUSSLAND

Komiteen er svært positiv til at Norge og Russland ble enige om en delelinjeavtale for kontinentalsokkelen i Barentshavet 27. april 2010, at denne ble signert i Murmansk 15. september 2010 og ratifisert i de respektive lands parlamenter henholdsvis 8. februar og 25. mars 2011. Komiteen er tilfreds med det betydelige arbeidet regjeringen og UDs ansatte har lagt ned i å få i stand en avtale, og er kjent med at også tidligere regjeringer gjennom flere tiår har arbeidet med dette. Komiteen vil understreke at når avtalen nå er trådt i kraft fra 7. juli 2011 åpner dette for store muligheter i området.

Komiteen er av den oppfatning at det bør utvikles en helhetlig delelinjestrategi for forvaltningen av området i Barentshavet. Det er slik komiteen vurderer det, et unikt potensial for forskning og utvikling i området og kartleggingen av petroleumsressursene bør komme i gang så raskt som mulig.

Komiteen viser til at Norge og Russland undertegnet avtalen om grenseboerbevis 2. november 2010, som medfører at det innføres en visumfri sone for de delene av Russland og Norge som ligger mindre enn 30 kilometer fra den felles grensen. Komiteen registrerer at det ifølge tall fra Tolldirektoratet i Nordvest-Russland var en 40 pst. økning i utenrikshandelen gjennom regionen i perioden januar til september 2010 i forhold til samme periode i fjor. Komiteen mener videre at grensestasjon på Storskog i fremtiden burde kunne være i stand til å håndtere alle typer varetransport, og at en døgnåpen grensestasjon vil kunne bidra til dette.

Komiteen viser til at regjeringen i 2012 vil bygge den første av to nye grensevaktstasjoner samt styrke kapasiteten ved Storskog grensestasjon tilsvarende en bevilgning på 6,9 mill. kroner. Komiteen mener det er viktig at Storskog grensestasjon rustes opp til å kunne håndtere den store trafikken som i dag foregår mellom Norge og Russland. Det er viktig både av næringsmessige hensyn og i forhold til folk til folk samarbeid at det oppleves som smidig å passere grensen.

Komiteen støtter økningen i nivået på bevilgningene til kartlegging av petroleumsressurser i de

nordlige havområdene og mener Norge må ha en offensiv holdning til utvikling i disse områdene.

Komiteen merker seg at det i 2010 ble utbetalt til sammen 123 mill. kroner til samarbeidsprosjekter med Russland, og at disse midlene ble disponert gjennom flere ulike departementer.

Komiteen er fornøyd med at grenseoverskridende næringsutvikling fremheves som et prioritert satsingsområde i regionen og komiteen er således innforstått med at dette blant annet krever godt utviklet infrastruktur mellom Norge og Nordvest-Russland så vel som til våre øvrige naboland i nordområdene.

Komiteen merker seg at de overordnede målsettingene med prosjektsamarbeidet med Russland er fordelt på en rekke sektorer og at det blant annet gis prioritet til støtte for utviklingen av et demokratisk, sivilt samfunn i Russland samt til samarbeid innen høyere utdanning. Komiteen registrerer at det er en økende utveksling av studenter mellom Norge og Russland. Særlig er det et stort antall russere som studerer i Norge.

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, har merket seg flere konkrete initiativ for å bedre infrastrukturen i Barentsregionen. Det gjelder ikke minst i forhold til å knytte Norge til eksisterende toglinjer i flere av våre naboland samt utbedring av Narvik-Kiruna forbindelsen. Flertallet registrerer at Nord-Lappland Regionråd har gjennomført en forstudie i forhold til om det er grunnlag for en jernbaneforbindelse mellom Rovaniemi og Kirkenes. Flertallet mener at denne studien og mulighetene for en slik forbindelse må ses i sammenheng med gjennomføringen av en uavhengig, eksternt utredning om jernbaneforbindelse mellom Sør-Varanger/Kirkenes og det russiske jernbanenettet, jf. Innst. 304 S (2009–2010) fra transport- og kommunikasjonskomiteen. På denne bakgrunn mener flertallet at Norge burde ta initiativ til at det utarbeides en enhetlig og helhetlig plan for utvikling av den regionale infrastrukturen i Barentsregionen. Flertallet mener at et slikt initiativ også bør ses i sammenheng med at Norge i oktober 2011 overtok formannskapet i Barentsrådet for en toårsperiode og at næringsutvikling og utvikling av logistikk er prioriterte satsingsområder i dette arbeidet.

Flertallet mener det er en strategisk målsetting å få flere norske studenter til å studere i Russland og ber regjeringen vurdere å lansere tiltak for å få en bedre balanse i studentutvekslingen.

Komiteen understreker at Norge skal være den fremste forvalter av miljøet og naturressursene i nordområdene.

Komiteen har merket seg at regjeringen i Meld. St. 7 (2011–2012) Nordområdene, visjon og virkemidler, ønsker å bedre infrastrukturen i Barents-regionen. Disse medlemmer vil peke på at de transportbehov som utvikler seg særlig knyttet til økt aktivitet i mineralnæringen i våre naboland, vil skape behov for oppgraderinger av eksisterende jernbaneinfrastruktur. Disse medlemmer har merket seg at Samferdselsdepartementet har tatt initiativ til en egen utredning om transportbehovene i nordområdene som er gjennomført i dialog med svenske, finske og russiske myndigheter. Disse medlemmer imøteser oppfølgingen av denne utredningen blant annet som en del av arbeidet med Nasjonal transportplan og viser til behandlingen av denne i Stortingets transport- og kommunikasjonskomité.

Komiteen viser til at øvrige satsingsområder blant annet er relatert til miljøvernssamarbeid med Russland og til samarbeid innen helse- og sosialfeltet, herunder forebygging og bekjempelse av smittsomme sykdommer og fremme av sunn livsstil. Sistnevnte innebærer støtte til prosjekter for bedret gruvearbeiderhelse, barnehelse samt fokus på rus- og narkotikamisbruk.

Komiteen verdsetter det viktige arbeidet Barentssekretariatet bidrar til gjennom å skape grunnlag for og videreutvikle folkelig kontakt og samarbeid mellom Norge og Russland i regionen. Komiteen er således kjent med at en rekke samarbeidsprosjekter mellom norske og russiske partnere fikk støtte i 2010, og at disse ble fordelt på flere satsingsområder. Komiteen er også kjent med at det internasjonale Barentssekretariatet i Kirkenes siden oppstarten i 2008 har hatt en viktig rolle i å fremme prosjektsamarbeid på regionalt nivå. Komiteen vil understreke at alle tiltak som støttes må være gjenstand for grundig evaluering, resultatmåling og regnskapskontroll og at antikorrupsjon også anses som et viktig område.

Komiteen vil trekke frem det bilaterale programmet for utveksling av næringslivsledere som nå inkluderer utplassering av russiske ledere i Norge, så vel som norske ledere i russiske bedrifter og organisasjoner. Komiteen ser positivt på at også sistnevnte er blitt en prioritet i programmet. Komiteen merker seg også at det gjennom Norsk-Russisk Handelskammer er iverksatt flere tiltak for å øke kontakten og samarbeidet mellom norsk og russisk næringsliv, og at samarbeidet om forvaltning av petroleumsressurser og oljevern er videreført. Det er komiteens mening at dette spesielt må ses i sammenheng med delelinjeavtalen og åpningen av nordøstpassasjen for skipstrafikk.

Komiteen er kjent med at er noe ulik praksis ved utstedelse av visum for russere til de nordiske land. Komiteen mener det er viktig for Norge

generelt og spesielt for Øst-Finnmark at den praksis som benyttes er rimelig lik mellom de nordiske land.

Komiteen viser til at målsettingene med atomikkerhetssamarbeidet med er å redusere risikoen for ulykker og forurensing fra atominstallasjoner og kjernefysisk materiale i Nordvest-Russland, hindre spredning av radioaktivt materiale samt styrke russiske forvaltningsmyndigheters eierskap til problematikken. For 2012 har regjeringen identifisert fire satsingsområder som innebærer fjerning av strålefarlige strontiumbatterier fra fyrlykter i Østersjøen, opprydding i Andrejevbukta, tiltak knyttet til sikkerhet og beredskap samt miljøovervåking. Komiteen støtter dette arbeidet.

Komiteen vil understreke at alle prosjekter som støttes må være underlagt grunnleggende prinsipper om mål- og resultatoppnåelse, kontroll og antikorrupsjon.

Komiteen viser for øvrig til felles merknader i Innst. 346 S (2009–2010) Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om samarbeidet med Russland om atomvirksomhet og miljø i nordområdene.

Komiteen viser til at Norge hadde formannskapet i Arktisk Råd i perioden 2006 til 2009, og at det har vært fokus på styrking av samarbeidet mellom de arktiske statene basert på helhetlig naturressursforvaltning, klimaendringer og effektivisering av rådets arbeid. Komiteen registrerer at bevilgningen i 2010 blant annet ble benyttet til miljøvernssamarbeid og overvåking av forurensing i Arktis og til tilrettelegging for det midlertidige sekretariatet for Arktisk Råd i Tromsø. Komiteen er tilfreds med at det på Arktisk Råds ministermøte i Nuuk i mai i år ble besluttet å opprette et permanent sekretariat i Tromsø. Likeledes ble det undertegnet en avtale om søk og redning i Arktis. Denne type avtale er den først i sitt slag og komiteen ser frem til at også andre utfordringer i Arktis kan løses med tilsvarende avtaler. Komiteen vil særlig peke på oljevern som et område der det er avgjørende at det er et fungerende samarbeid mellom de arktiske land.

Komiteen mener det er viktig å sørge for at Arktisk Råd forblir det naturlige samarbeidsorgan for spørsmål i Arktis. Da må man også finne egnede måter å forholde seg til land utenfor Arktis, men som har interesser i området. Komiteen vil understreke viktigheten av å ivareta innbyggerne i Arktis sine interesser i det arktiske samarbeid, og at man innen for eksempel næringsutvikling, forskning og utdanning bidrar til å fremme en utvikling som støtter opp under lokalsamfunnene i Arktis.

Komiteen viser til at Barents 2020-ordningen ble etablert i 2005 for å bidra til realiseringen av regjeringens nordområdestrategi, og at det i 2010 ble utbetalt 50,6 mill. kroner til formålet. Komiteen registrerer at kunnskapsprosjektet Geopolitics in the

High North og havovervåkingsprogrammet Barents Watch var blant tiltakene som ble støttet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, er kjent med at rederiet Tschudi Shipping over lengre tid har arbeidet sammen med russiske sjøfartsmyndigheter for å legge til rette for kommersiell transport gjennom Nordøstpassasjen. Det er derfor med stor interesse flertallet merker seg at MV Nordic Barents fraktet flere tusen tonn jernmalmkonsentrat fra Kirkenes til Kina høsten 2010, at dette var det første handelsskipet som fikk anledning til å seile gjennom Nordøstpassasjen, og at seilingsleden i fremtiden vil kunne spare tid og kostnader for skipsfarten. Det er flertallets mening at dette også må ses i sammenheng med piratrusselfer utenfor kysten av Øst Afrika, og den betydelige risiko norske og internasjonale rederier utsettes for som følge av den forverrede sikkerhetssituasjonen i området.

Flertallet støtter dette arbeidet, men vil samtidig understreke at prosjekter som støttes bør gjenspeile gjensidighet og at det til syvende og sist er russiske myndigheters ansvar å sørge for gode levekår for egen befolkning.

POST 71 STØTTE TIL UTVIKLING AV SAMFUNN,
DEMOKRATI OG MENNESKERETTIGHETER
MV.

Komiteen viser til at målet med bevilgningen blant annet er å støtte prosjekter som bidrar til demokrati og forbedrede kår for menneskerettighetene i Nord-Kaukasus og til forsoningsinitiativer mellom de ulike befolkningsgruppene på Kypros. I tillegg gis det bidrag til arbeidet med reformer i Europarådet og til styrking av Den europeiske menneskerettighetsdomstol.

Komiteen merker seg at bevilgningen til Nord Kaukasus i hovedsak har til hensikt å bidra til konfliktforebygging, forbedrede vilkår for menneskerettighetene, styrking av demokratiske institusjoner, reintegrering av flykninger samt å bedre levekårene for fattige i regionen.

Komiteen registrerer at konflikten mellom myndighetene og diverse opprørsgrupper i regionen har tiltatt de siste to årene, og at både stridende og sivile tapstall økte i løpet av perioden. Mens styresmaktene offisielt avsluttet sin operasjon i Tsjetsjenia våren 2009 og har relativ kontroll på sikkerhetssituasjonen, er komiteen oppmerksom på at omfattende straffefrihet for bortføringer, tortur og drap preger situasjonen. Terrorangrepet på Domodedovo flyplass i Moskva i januar i år, sammen med den ustabile situasjonen i Nord Kaukasus kan få dramatiske ringvirk-

ninger slik komiteen ser det. Det gir, etter komiteens syn også grunnlag for bekymring at menneskerettighetssituasjonen, herunder vilkårene for ytrings-, forsamlings- og organisasjonsfrihet i regionen er blitt forverret, at påtvungen kleskodeks blir oppmuntret og at æresdrap og vold mot kvinner i liten grad straffefølges.

Komiteen viser til at flere organisasjoner støttet av Norge måtte redusere sin virksomhet i Nord-Kaukasus i 2009 på grunn av den forverrede sikkerhetssituasjonen, og at dette ga seg utslag i alternative løsninger for at prosjektene skulle kunne gjennomføres under så sikre forhold som mulig.

Komiteen merker seg at bevilgningen til prosjekter i Nord-Kaukasus for 2010 var på 31 mill. kroner. Komiteen mener at Russlands økonomiske utvikling tilsier at en fortsetter utfasingen av humanitær bistand til fordel for andre langsiktige prosjekter.

Komiteen merker seg at bevilgningen går til drift av Institutt for fredsforskningssenterer på Kypros, samt ulike forsoningsprogrammer gjennom senteret. Komiteen registrerer at senterets virksomhet relateres til informasjon, dokumentasjon, kapasitetsbygging, dialog og forskning.

Komiteen merker seg at i alt 28 prosjekter og organisasjoner fikk støtte til å drive opplysningsarbeid for fred i 2011. Komiteen forutsetter at alle tiltak blir gjenstand for evaluering og resultatmåling og at dette danner grunnlaget for fremtidige bevilgninger og støtte.

POST 76 TILSKUDD TIL INTERNASJONALE KLIMA OG
MILJØTILTAK

Komiteen er kjent med at FNs Klimakonferanse i København ikke endte med en ny avtale, men en relativt uforpliktende politisk erklæring og at det ble avholdt et møte under Klimakonvensjonen i Cancun i Mexico i slutten av 2010. FNs neste klimatoppmøte finner sted i Durban i Sør Afrika i november/desember 2011.

Komiteen merker seg at det ble utbetalt 22,4 mill. kroner i støtte til internasjonale klima- og miljøtiltak i 2010, og at midlene blant annet ble fordelt mellom støtte til Den Globale Miljøfasiliteten (GEF), til Verdensbankens Karbonfond og til seminarer og studier i regi av OECDs klimaekspertgruppe. Komiteen viser til at det foreslås bevilget om lag 35,8 mill. kroner til formålet i 20.

**Kap. 140 Utenriksdepartementets administrasjon
av utviklingshjelpen**

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	1 068 500 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	1 113 490 000

Komiteen har merket seg at kapitlet dekker administrasjonen av utviklingshjelpen i utenriksdepartementet og ved utenriksstasjonene, og viser til at regjeringen foreslår en bevilgning på 1 113,49 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at store kostnader knyttet til administrasjon av utviklingshjelpen vil reduseres som en følge av reduksjon og omlegging av den offentlige bistanden til utviklingslandene gjennom iverksettelsen av Fremskrittspartiets bistands- og utviklingspolitikk. Disse medlemmer vil redusere nivået på bistanden, både i forhold til antall mottakerland og i forhold til antall prioriterte sektorer. All bistand vil bli gjenstand for streng kontroll, oppfølging og revisjon.

Disse medlemmer vil understreke viktigheten av at bistandspolitikken blir mer fokusert på kvalitet enn på symbolske, kvantitative indikatorer og merker seg at regjeringen gjennom sitt fokus på oppfyllelse av målet om 1 prosent av BNI og deretter 1,09 i 2010, 1,02 pst. i 2011 og 1 pst. for 2012 ikke går i denne retning.

Disse medlemmer registrerer uttalelsene til statsråd Erik Solheim i Aftenposten den 14. april 2008 om at «Norge har vært naive og vår bistand har vært med på å gjøre korrupsjon mulig i Afrika». Disse medlemmer mener at naivitet ikke bør være en del av den norske bistandsdiskursen, men er positiv til statsrådens erkjennelse som er identisk med hva Fremskrittspartiet har påpekt gjennom flere tiår.

Disse medlemmer viser til en rekke tidligere uttalelser fra blant annet Riksrevisjonen om at utenriksdepartementet har dårlig styring av bistandsprosjekter og at betydelige midler lett kan komme på avveie. Disse medlemmer er kjent med at Norge har gitt bistand siden 1952, og at det i 2011 for første gang skjedde at et mottakerland tilbakebetalte midler til Norge etter avdekket korrupsjon som involverte norske bistandsmidler i det aktuelle landet. Disse medlemmer forventer at departementet tar Riksrevisjonens konklusjoner alvorlig og kommer med konkrete tiltak for å rette opp de påpekte mangler og utilstrekkeligheter, og holder Stortinget løpende orientert om utviklingen.

Disse medlemmer viser til at gradert respons er et utviklingspolitisk redskap hvor donorer kan gradere bistandsbevilgningene avhengig av mottakerlandets resultater på utvalgte områder eller innenfor gitte sektorer. EU har utarbeidet en modell for gradert respons som er basert på både faste og flytende komponenter. De faste komponentene er knyttet opp til makroøkonomiske indikatorer, mens de flytende delene utbetales i forhold til måloppnåelse av bestemte kriterier i utvalgte sektorer.

Disse medlemmer vil understreke viktigheten av et effektivt og rettferdig sanksjonssystem i bistanden. Mottakerland som fører en progressiv politikk og oppnår resultater innenfor områder som menneskerettigheter, korrupsjonsbekjempelse og demokrati, burde således belønnes, mens mottakerland som viser en nedadgående trend på de nevnte indikatorer, burde få tilført mindre bistand.

Disse medlemmer har derfor med interesse merket seg konklusjonene i studien «Anti-corruption Approaches – A Literature Review» utgitt av Norads evalueringsavdeling i januar 2009, som understreker at forskningen på området er i stand til å spore få suksesser knyttet til virkningene av bistandsfinansierte antikorrupsjonstiltak. Samtidig registrerer disse medlemmer at rapporten slår fast at mangelen på politiske vilje i mottakerlandets regjering ofte er den avgjørende forklaringsfaktoren i forhold til manglende resultater.

Disse medlemmer viser til rapporten «Contextual Choices in Fighting Corruption: Lessons Learned» (2011) ledet av forskere ved det anerkjente tyske Hertie School of Good Governance på vegne av Norad. Rapportens hovedkonklusjon er slik disse medlemmer ser det, nedslående ettersom den understreker at bistand rettet mot antikorrupsjonstiltak i u-land ikke har hatt noen effekt, og at det som følge av tiltakene har utviklet seg en hel antikorrupsjonsindustri som profiterer på donorenes politiske intervensjoner. Disse medlemmer registrerer imidlertid med stor interesse at rapporten identifiserer at tiltak som økonomisk liberalisering, privatisering og forenkling i byråkrati og reguleringer kan ha en positiv effekt ved at de reduserer ressursbasen som gjør korrupsjon mulig.

Disse medlemmer viser til forskningsrapporter som slår fast at det innenfor enkelte bistandsmiljøer eksisterer en motvilje mot å rapportere om mistanker om korrupsjon. På denne bakgrunn mener disse medlemmer at regjeringen burde utarbeide en «svarteliste» for offentliggjøring av de bistandsorganisasjoner som ikke tar korrupsjonsproblematikken på alvor, og som unnlater å treffe egnede tiltak ved mistanke om korrupsjon i bistandsengasjementet.

Disse medlemmer er kjent med at Brookings Institution sammen med Center for Global Development har utviklet en database for rangering av donorer kalt Quality of Official Development Assistance (QuODA) Assessment. Disse medlemmer merker seg at årets QuODA vurderer 31 donorer langs 31 indikatorer på variablene bistandseffektivitet, institusjonsbygging, koordinering og byrdefordeling samt åpenhet og kunnskapsakkumulering. Disse medlemmer merker seg at Norge oppnår langt lavere verdier enn mange andre donorer

innenfor områdene bistandseffektivitet og koordinering.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til Høyres alternative budsjett og sine hovedmerknader. Disse medlemmer ser et betydelig potensial for å effektivisere norsk utviklingspolitikk, ikke minst gjennom en tematisk og geografisk konsentrasjon. Dette vil, etter disse medlemmers oppfatning, dessuten redusere administrasjonskostnadene over kap. 140.

Kap. 141 Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	207 400 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	202 360 000

Komiteen viser til at bevilgningen dekker administrasjonsutgiftene for Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad), og at Norads hovedoppgave er å styrke den faglige og forvaltningsmessige kvaliteten av norsk bistand. Komiteen merker seg at 11 stillinger skal overføres fra Norad til utenriksdepartementet slik at IKT-funksjonene i de to organisasjonene samles i departementet. Komiteen tar dette til etterretning.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet viser til sin målsetting om en utviklingspolitikk som setter mer fokus på kvalitet, og mindre fokus på kvantitet i bistanden. Disse medlemmer er samtidig av den oppfatning at det foreligger et betydelig effektiviseringspotensial når det gjelder administrasjonen av fagetaten Norad.

Disse medlemmer viser til at det foreslås bevilget over 202 mill. kroner til kapitlet for 2012, mens forklaringen på hva bevilgningen innebærer kun er på 15–20 linjer noe som ikke engang gir en grunnleggende forståelse av hva midlene går til og om de gir resultater.

Disse medlemmer er kjent med at norsk bistand startet med den såkalte India-hjelpen i 1952. Disse medlemmer er også kjent med at Norad lanserte sin første resultatrapport om norsk bistand i 2007, og registrerer at det skulle ta hele 55 år og milliarder i bevilgninger til u-landene før det ble tatt initiativ til en evaluering av det norske bistandsengasjementet. Disse medlemmer stiller seg imidlertid tvilende til den forskningsmessige relevansen av konklusjonene i Norads resultatrapporter ettersom de etter disse medlemmers mening ikke tilfredsstillende grunnleggende krav til metode, datainnsamling og uavhengighet. Samtidig vil det med Norads tempo for evaluering av bistanden ta over 30 år før samtlige av de landene Norge gir bistand til blir evaluert.

Disse medlemmer viser til Norads Resultatrapport for 2009, «Bistand og økonomisk utvikling: Ringer i vannet eller dråper i havet?», hvor det vises til at «en ledende utviklingsforsker har anslått at uten bistand ville den økonomiske veksten i utviklingsland vært ett prosentpoeng lavere». Disse medlemmer er imidlertid av den oppfatning at de fleste studier som ser på bistandens resultater i beste fall har uklare konklusjoner. I så måte kan disse medlemmer blant annet trekke frem studier utført av Boone (1995), Jepma (1997), Easterly, Levine og Roodman (2003) samt Rajan og Subramanian (2005) som ikke kan påvise at bistand bidrar til økonomisk vekst. Det er derfor disse medlemmers mening at Norad driver selektiv bevisførsel når de bare viser til forskere som understøtter synet om at bistand bidrar til vekst.

Rapporten fra 2009 hevder likevel at det er vanskelig å trekke konklusjoner om bistandens samlede eller gjennomsnittlige effekt på økonomisk utvikling, samtidig som det slås fast at den direkte fattigdomsrelaterte bistanden er for liten til å løfte halvannen milliard mennesker ut av ekstrem fattigdom. Det er for disse medlemmer vanskelig å forstå hvordan man kan vite at bistanden er for liten for å løfte disse menneskene ut av fattigdom ettersom Norad selv argumenterer med at man ikke vet om bistand fører til økonomisk vekst. Slike kvasivitenskapelige argumenter er etter disse medlemmers mening med på å videreføre en utviklingspolitikk hvor bistandens størrelse blir viktige enn faktiske resultater og konsekvenser.

Resultatrapporten fra 2009 slår fast at hvordan utviklingslandenes politiske myndigheter bruker bistanden, ofte er mer avgjørende for bistandens bidrag til økonomisk utvikling enn bistandens størrelse. I denne sammenheng er det for disse medlemmer et åpenbart misforhold mellom Norads påpekninger og regjeringens sterke vektlegging av det sinnelagsetiske 1-prosentmålet i bistanden, hvor bistandens størrelse er blitt viktigere enn dens kvalitet.

Disse medlemmer viser til rapporten «Evaluation of Research on Norwegian Development Assistance» (2011) utført av konsultantselskapet SIPU International som tar for seg forskning på norsk utviklingspolitikk og kommer med flere konklusjoner:

«The vast majority of those interviewed expressed their strong preference for the greatest degree of independence possible. In contrast, the MFA staff strongly preferred, and described themselves as relying almost exclusively on, the least independent and least transparent form – directly commissioned research [ ] Even more problematic, we found considerable evidence that existing research (whether independent or commissioned) on development assistance is

not being used effectively by its primary audience (...) The sense of frustration and disconnection between development researchers and development actors which was described to us by both groups in the course of this evaluation is a serious problem.»

Disse medlemmer mener at uavhengige evalueringer av bistanden er blant de viktigste forutsetningene for å undersøke om den har effekt og er effektiv. Disse medlemmer ser som svært alvorlig rapportens konklusjoner om at det finnes lite uavhengig forskning på norsk bistand; at der hvor Norad finansierer forskningen direkte fører dette til avhengighet og økt risiko for mer positive konklusjoner enn det er grunnlag for, og at uavhengige forskningsrapporter om effektene av norsk bistand i svært liten grad leses av ansatte i Norad og UD. En tilsvarende evaluering fra 2007 kom frem til tilnærmet de samme konklusjonene, og disse medlemmer mener på denne bakgrunn at dette må følges opp av regjeringen. I så måte viser disse medlemmer til representantforslag fra Fremskrittspartiets fremmet høsten 2011 med forslag om at bruken av uavhengige evalueringer av bistanden trappes opp, samt tidligere forslag om at det etableres en uavhengig ekstern kontrollinstans for evaluering og kontroll av norsk bistand.

Disse medlemmer er bekymret over tilbakemeldinger fra Norads egne ansatte, slik denne fremsettes i Aftenposten den 2. november i år, om at det ikke er en kultur for selvkritikk i organisasjonen og at det er en frykt for å ta inn over seg kritikk av manglende kontroll med bistand og kritikk av bistandens effekt. Disse medlemmer mener disse funnene er svært alvorlige ettersom Norad forvalter milliarder av norske bistandskroner, og ber på denne bakgrunn regjeringen om å komme tilbake med forslag til Stortinget om hvordan situasjonen kan bedres.

Disse medlemmer viser for øvrig til forslag fra Fremskrittspartiet under kap. 140 og vil ut fra en helhetsvurdering redusere bevilgningene til kapitlet.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til Høyres alternative budsjett og sine hovedmerknader. Disse medlemmer ser et betydelig potensial for å effektivisere norsk utviklingspolitikk, ikke minst gjennom en tematisk og geografisk konsentrasjon. Dette vil, etter disse medlemmers oppfatning, dessuten redusere administrasjonskostnadene over kap. 141.

Kap. 144 Fredskorpset

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	51 700 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	52 650 000

Komiteen viser til at bevilgningen dekker administrasjonsutgiftene for Fredskorpset. Komiteen viser videre til at virksomheten har blitt omorganisert i henhold til ny strategi for Fredskorpset som ble vedtatt i 2010, og at kurs- og nettverksvirksomheten vil bli revidert i 2011 og at det er igangsatt revisjon av rutiner og retningslinjer for å oppnå økt synlighet og profilering. Komiteen ser fram til resultatene av dette arbeidet.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til Høyres alternative budsjett og sine hovedmerknader. Disse medlemmer ønsker en grundig ekstern evaluering av Fredskorpsets drift og aktiviteter.

Kap. 150 Bistand til Afrika

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	2 618 500 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	2 675 300 000

Komiteen har merket seg at store deler av Afrika sør for Sahara fortsatt opplever en betydelig økonomisk vekst, i en tid der mange andre land har problemer på grunn av finanskrisen. Komiteen vil understreke at denne veksten er en nødvendig forutsetning for at befolkningen i disse landene skal kunne komme ut av fattigdommen, men utviklingen i mange afrikanske land viser at vekst ikke nødvendigvis blir omsatt i redusert fattigdom. Komiteen mener at dette bekrefter betydningen av at Norges bistand til Afrika bidrar både til fortsatt vekst og til å styrke mekanismene som gjør at veksten kommer større deler av befolkningen til gode.

Komiteen viser til at målet for all utviklingspolitikk må være å fremme de rettighetene alle mennesker har i kraft av sitt menneskeverd – de økonomiske, sosiale og kulturelle så vel som de sivile og politiske rettighetene. Samtidig som «den arabiske våren» gir håp om positive endringer i Nord-Afrika og Midt-Østen, har komiteen merket seg at det i noen land sør for Sahara har vært en negativ utvikling når det gjelder respekten for sivile og politiske rettigheter. Dette gir grunn til bekymring ikke bare for menneskerettighetsutviklingen, men også for den langsiktige framgang i kampen mot fattigdom. Rettighetsperspektivet står sentralt i norsk utviklingspolitikk og komiteen forutsetter at norske myndigheter aktivt tar opp situasjonen når det skjer menneskerettighetsbrudd i våre samarbeidsland.

Bistanden bør etter komiteens syn gis på en slik måte at den styrker befolkningens mulighet til å stille sine myndigheter til ansvar. Som det påpekes i proposisjonen, er det et problem av flere av Norges samarbeidsland hemmes av utbredt korrupsjon.

Komiteen vil derfor understreke betydningen av at innsats mot korrupsjon står sentralt i samarbeidet med disse landene og eventuell bruk av budsjettstøtte må knyttes til krav om fremskritt i demokratiseringsprosessen. Viktige indikatorer på slik framgang er større åpenhet og gjennomsiktighet i mottakerlandets budsjettprosesser, større rom for uavhengige media og utvikling av sivilsamfunnets evne til å informere lokalbefolkningen om budsjettprosessene. Dette er etter komiteens syn viktige forutsetninger for at folk kan stille myndighetene til ansvar for bruken av fellesskapets ressurser.

Komiteen viser til at Sør-Sudan den 9. juli 2011 ble etablert som Afrikas yngste stat. Norge har hatt et langsiktig engasjement i arbeidet for en fredelig utvikling i forholdet mellom Nord- og Sør-Sudan og spilte en sentral rolle i fredsprosessen som ledet til uavhengighet. Komiteen er enig med regjeringen i at norsk utviklingssamarbeid med Sør-Sudan har en viktig oppgave i å støtte opp under stats- og nasjonsbyggingen i den historiske fase landet nå er inne i. Innsats for stabilitet, gjenoppbygging og institusjonsbygging er viktig i denne sammenheng. Et sentralt spørsmål er om det svake statsapparatet i den nye staten vil kunne innfri folks forventninger om bedre skoler, bedre helsetjenester og sikkerhet. Norge må etter komiteens syn derfor bidra sterkt nettopp til dette i den viktige etableringsfasen for den nye staten. I regjeringens budsjettproposisjon understrekes at utviklingen i Sør-Sudan framover i stor grad vil avhenge av hvilken start den nye staten får. Komiteen er enig i dette og mener Norge sammen med andre giverland må bidra aktivt både med bistand og diplomatisk innsats for å sikre fred, stabilitet og sosial og økonomisk utvikling i Afrikas nyeste stat. Komiteen mener at en videreføring av utviklingssamarbeidet med Sudan kan styrke Norges utgangspunkt for å bidra til en fredelig utvikling mellom Sudan og den nye selvstendige staten Sør-Sudan.

Komiteen viser til at barns rettigheter er et sentralt mål for norsk bistand til Afrika. Komiteen understreker at betydningen av at norsk bistand til barns rettigheter blir godt koordinert med arbeidet for barns rettigheter gjennom FN-systemet og vårt bilaterale samarbeid på menneskerettighetsfeltet, et koordineringsbehov som også er påpekt overfor Norge i januar 2010 av FNs barnekomité.

Komiteen mener at utdanning både er en menneskerettighet og en viktig nøkkel til økonomisk utvikling og ivaretagelse av øvrige menneskerettigheter. Komiteen viser i denne sammenheng til sine tidligere merknader om behovet for en opptrapping av bistanden til utdanning, blant annet i Innst. S. nr. 20 (2007–2008) og i Innst. S. nr. 269 (2008–2009) og ser det som en positiv oppfølging av dette at utdanning nå framheves som et av de viktige områder hvor

Norge kan bidra til å dekke store behov i Afrikas nyeste stat, Sør-Sudan. Komiteen viser til i denne sammenheng til at utdanning er ført opp som et av de sentrale målene for regionbevilgningen til Asia og mener at det samme må gjelde for regionbevilgningen til Afrika. Komiteen har merket seg at mange afrikanske land de siste årene har gjort store fremskritt i arbeidet for å nå målet om «utdanning for alle». Likevel gjenstår fortsatt mye før dette målet er nådd og utdanningen har tilfredsstillende kvalitet. I arbeidet for å bekjempe fattigdom mener komiteen at det er spesielt viktig at norsk bistand til utdanning bidrar til å sikre skolegang for målgrupper som ofte går glipp av et skoletilbud, noe som i særlig grad gjelder barn i konfliktområder, jenter og barn med funksjonsnedsettelse.

Komiteen viser til brev fra miljø- og utviklingsministeren, datert 28. november 2011, angående kap. 150 til Prop. 1 S (2011–2012) i utenriksdepartementets budsjett, hvor det gis en utfyllende omtale av bistanden til Burundi og Malawi. Tilleggsinformasjonen medfører ingen budsjettmessige endringer. Komiteen har merket seg den utfyllende omtalen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, vil peke på at norsk landbruksbistand fortsatt er relativt lav og viser til at et bredt flertall i komiteen ved flere anledninger har understreket behovet for å øke landbruksbistanden. Flertallet vil derfor støtte regjeringens signaler om at innsatsen for et mer klimarobust landbruk nå skal styrkes, og viser til at dette også har fått Stortingets tilslutning gjennom Innst. 44 S (2011–2012), jf. Meld. St. 14 (2010–2011). Flertallet forutsetter at handlingsplanen fra 2004 for landbruk i utviklingspolitikken revideres, slik at man fra norsk side med større tyngde følger opp målsettingen om en betydelig styrking av Norges innsats for et mer klimarobust og bærekraftig landbruk og større matsikkerhet i utsatte områder.

Flertallet foreslår å øke post 78 med 20 mill. kroner øremerket tiltak innen klimarobust og bærekraftig landbruk.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er av den oppfatning at Vestens forhold til de 54 landene på det afrikanske kontinentet i altfor mange år har vært preget av bistand og almisser som har skapt avhengighet og fratatt befolkningen i disse landene verdigheten. Internasjonal statistikk viser at u-landene mottok over 10 000 mrd. kroner i bistand i perioden 1960 til 2005, og at en betydelig andel av disse midlene tilfalt afrikanske land. Disse medlemmer er kjent med at Norge i perioden 1960

til 2010 ga om lag 343 mrd. kroner i bistand til u-landene, og at seks av de ti største mottakerne av norsk bistand i perioden befinner seg i Afrika. Det er derfor med stor interesse disse medlemmer merker seg den stadig voksende andel politikere, forskere og journalister i u-landene generelt, og i Afrika spesielt som nå tar nå til ordet for å frigjøre seg fra bistand.

Disse medlemmer viser til at økonomisk vekst er den viktigste, enkeltstående faktoren knyttet til utviklingen av et demokratisk styresett og at konklusjonene i forhold til om bistand bidrar til slik vekst i beste fall er uklare. I enkelte tilfeller er det også disse medlemmers mening at bistanden blant annet har:

- bidratt til å undergrave og redusere kvaliteten på mottakerlandenes styresett
- bidratt til utviklingen av en korrupsjonskultur og fremveksten av korrupsjon i mottakerlandene
- bidratt til å holde diktatorer ved makten, og på den måten underminere en demokratisk utvikling i mottakerlandene
- ført til større ulikhet i mottakerlandenes befolkninger, og til fremveksten av lokale «bistandseliter»
- ført til avhengighet, og brudd på kontrakten mellom politikere og velgere ved at politikere har blitt mer ansvarlige overfor donorene.

Disse medlemmer er av den oppfatning at det for hvert år blir klarere at økonomisk vekst og fattigdomsreduksjon på det afrikanske kontinentet ikke skjer som følge av bistand, men i mange tilfeller på tross av bistand. Disse medlemmer har for eksempel merket seg konklusjonene i studier som hevder at fattigdommen i Afrika økte i perioden 1970 til 1998, da bistandsoverføringene til kontinentet var på sitt største. Disse medlemmer vil understreke at det finnes lyspunkter knyttet til utviklingen i Afrika de siste årene, og at det i flere land er positive tendenser, men må samtidig erkjenne at fremskrittene tar tid og at de ikke kommer i samme størrelsesorden som i andre deler av verden. Afrika er, slik disse medlemmer ser det et kontinent preget av mange udemokratiske regimer, høy grad av korrupsjon, dårlig beskyttelse av eiendomsrettighetene, samt lite fokus på handelsfasilitering som er en medvirkende årsak til en komparativt sett marginal intra-regional, kontinental samt global handel og eksport.

Disse medlemmer er kjent med at bistandsavhengighet blant annet kan måles ved å se på bistandens andel av mottakerlandets bruttonasjonalprodukt, bruttonasjonalinntekt eller bistandens andel av et lands offentlige utgifter. Disse medlemmer viser til Verdensbankrapporten «Innovative financing for development» utgitt av forskerne Ketkar og Ratha et. al. (2009), som slår fast at bistanden til sør-

lige Afrika (unntatt Sør Afrika) vokste fra 11,7 mrd. dollar i 2000 til 37,5 mrd. dollar i 2006, og at dette utgjorde 8,2 pst. av bruttonasjonalprodukt i regionen. Det er imidlertid disse medlemmers mening at bistandens andel av bruttonasjonalprodukt i mange afrikanske land utgjør mer enn dette. Disse medlemmer merker seg rapportens konklusjon om at bistanden til regionen i tidsperioden utgjorde mer enn to og en halv ganger summen av alle private ressursstrømmer som tilfalt landene i sørlige Afrika i det samme tidsrommet.

Disse medlemmer merker seg at det fra ulikt hold i regjeringen ofte påpekes at bistand bare utgjør en svært liten andel av de totale ressursstrømmene til afrikanske land. I så måte vil disse medlemmer vise til Dokument nr. 15:1303 (2009–2010), hvor det fremkommer at bistanden utgjør 34 pst. av Tanzanias statsbudsjett, og til Prop. 1 S (2010–2011) hvor det fremgår at statens egen finansiering av statsbudsjettet for første gang nådde over 50 pst. i Mosambik i 2010. Disse medlemmer viser til svar på budsjettspørsmål 351 fra Fremskrittspartiet i forbindelse med statsbudsjettet for 2012, om at bistandens prosentandel i forhold til offentlig forbruk utgjorde henholdsvis 20 pst. i Zambia, 28 pst. i Etiopia, 30 pst. i Uganda og Malawi og 44 pst. i Mosambik.

Disse medlemmer registrerer at Norge har avsluttet bistanden til Elfenbenskysten, men mener at det må utarbeides strategier for utfasing av bistanden i langt flere land, spesielt sett i lys av at en rekke afrikanske land har hatt høy, vedvarende økonomisk vekst over lengre tid.

Disse medlemmer er bekymret for konsekvensene av langsiktig bistandsavhengighet i afrikanske land, og at oppnåelse av tusenårsmålene om bistand vil føre til at landene på kontinentet i ennå større grad vil bli avhengige av bistand. Disse medlemmer er kjent med konklusjonene i en studie som slår fast at bistand til land som allerede mottar mye i bistand får liten eller ingen effekt. Bistand opp til åtte prosent av et lands bruttonasjonalprodukt tenderer til å ha ingen effekt, mens bistand over åtte prosent av BNP har en negativ effekt.

Disse medlemmer viser til at Rwanda, som de siste årene har nedgradert sin avhengighet av bistand og gjort dyptgripende og næringsvennlige reformer i privat sektor, har økt skattefinansieringen av regjeringens budsjett til 52 pst. i 2009. Disse medlemmer er imidlertid av den oppfatning at det ofte er en negativ samvariasjon mellom bistand og skatteinntang, og at bistand ofte brukes som en erstatning for nasjonal skattemobilisering samtidig som det offentlige forbruket opprettholdes.

Disse medlemmer er kjent med at Sør Sudan ble en egen stat 9. juli 2011, og at Sudan har vært en betydelig mottaker av norsk bistand gjennom mange

år. Disse medlemmer er av den oppfatning at det nye landet vil motta betydelige bistandsmidler i løpet av de neste årene, men at det ikke så langt er gjort studier av hvordan bistanden vil påvirke landets politiske system og økonomi og hvilke negative effekter bistanden vil kunne ha. Disse medlemmer mener regjeringen bør ta til ordet for en slik evaluering og orientere Stortinget i saken.

Det er disse medlemmers mening at åpne, frie økonomier har løftet milliarder av mennesker ut av fattigdom de siste tiårene, og at frihandel også er veien å gå for afrikanske land. Forskning som påviser at reduserte tollsatser vil kunne føre til flere tusen kroner i økt kjøpekraft for norske familier, samtidig som global frihandel vil kunne tilføre verdensøkonomien 1 500 mrd. kroner i året, hvor halvparten av midlene vil tilfalle de fattige landene, viser etter disse medlemmers mening at frihandel er en vinn-vinn situasjon. Disse medlemmer viser i denne sammenheng til forslag fra Fremskrittspartiet om å fjerne all toll på varer fra u-land, noe som også vil komme befolkningen i afrikanske land til gode.

Disse medlemmer viser til studien «Trading on Time» av forskerne Djankov et. al. (2010), hvor det fremheves at for hver ekstra dag et produkt forsinkes fra produksjonsstedet reduseres handelen med 1 pst. og at de negative effektene er størst for råvarer og produkter med begrenset holdbarhet. Mange afrikanske land har store utfordringer knyttet til utbygging og vedlikehold av infrastruktur som veier, havner og jernbane, men disse medlemmer registrerer at studien anslår at bare om lag 25 pst. av forsinkelsene i de 98 utvalgte landene skyldtes dårlig infrastruktur. 75 pst. av forsinkelsene kom som følge av byråkrati, korrupsjon, tungvint tollklarering, kompliserte skatteregler, utallige inspeksjoner og så videre, og disse medlemmer merker seg at disse problemene var spesielt presserende i land uten kyststripe. Det er disse medlemmers mening dårlig styresett som bidrar til fattigdom, og ikke omvendt. Worldwide Governance Indicators Project 1996–2010 viser også til at en rekke fattige land er mer velstyrte enn flere industrialiserte land i Vesten.

Utilfredsstillende handelsfasilitering påvirker handel, og hindrer råvarebaserte økonomier i å eksportere tidssensitive jordbruksprodukter og bearbejdede varer til det internasjonale markedet. Slike tidssensitive produkter har ofte høyere verdi, noe som etter disse medlemmers mening medfører at den totale eksportstrukturen i land preget av dårlig handelsfasilitering fortsetter å være preget av eksport av varer med lav verdi.

Disse medlemmer mener Norge og de vestlige landene må ta initiativ til å gi u-landene langt bedre vilkår for import utover hva som ligger i det eksisterende GSP-systemet og hvordan dette prakti-

seres. Disse medlemmer er samtidig kjent med statistikk som viser at mens vestlige land reduserte sine tariffene med 84 pst. i perioden 1983 til 2003, så var det tilsvarende tallet for sørlige Afrika kun 20 pst. Disse medlemmer viser også til at det å redusere tiden det tar for å eksportere en vare med 10 dager vil ha en større effekt på u-landenes økonomi enn ytterligere handelsliberalisering i Europa eller Nord Amerika. Disse medlemmer merker seg at det i Verdensbankens Doing Business Report 2011 fremkommer at det å starte en bedrift koster 18 ganger mer i sørlige Afrika enn i OECD-høyinntektsland (justert for inntekt per capita). Disse medlemmer viser til Doing Business Report 2012 hvor det fremkommer at innhenting av dokumentasjon for å starte opp en bedrift i de fleste landene i Afrika krever at man møter en representant fra myndighetene, noe som er svært kostnadsdrivende og ofte øker risikoen for korrupsjon.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet ønsker å opprette en egen ekspertgruppe for å bistå u-landene generelt, og afrikanske land spesielt i å treffe egnede tiltak knyttet til forsering av byråkrati og andre hindringer knyttet til handel, investeringer og fremveksten av et levedyktig, privat næringsliv og at dette er redegjort for under kap. 161.

Disse medlemmer er av den oppfatning at Afrika et kontinent hvor vilkårene for privat næringsliv og bedrifter er særlig utfordrende. På denne bakgrunn viser disse medlemmer til at Fremskrittspartiet under kap. 161 ønsker å opprette en handelsfasiliteringsenhet for å stimulere til utvikling av privat næringsliv i Afrika, hvor resultatbaserte indikatorer identifiserer reformvillige u-land som på konkurransemessig basis utløser midler til prosjekter.

Disse medlemmer viser til at en rekke afrikanske land også i 2011 har vært preget av matkriser og hungersnød. I så måte viser disse medlemmer til Fremskrittspartiets forslag i kap. 161 om at det etableres et prøveprosjekt for utvikling av regionale markeder for mat, etablerings av infrastruktur for såkornlagre samt et regionalt system for markedsinformasjon i Afrika.

Disse medlemmer er også skeptisk til at regjeringen benytter direkte budsjettstøtte som utbredt virkemiddel i bistandspolitikken, noe som vil kunne føre til ytterligere bistandsavhengighet. Disse medlemmer viser til at det i 2010 ble det utbetalt over 1 mrd. kroner i budsjettstøtte, og at landene Tanzania, Burundi, Malawi, Mosambik, Zambia og Uganda mottok størstedelen av disse midlene.

Disse medlemmer er kjent med at Norge i 2010 ga om lag 197 mill. kroner i bistand til Etiopia, at president Meles Zenawi er en av de viktigste støttespillerne til den norske regjeringen i forhold til å oppnå en avtale om finansiering av klimagasskutt i u-

landene og Energi+ initiativet. Disse medlemmer har merket seg at påstander fremmet både i fjor og i år om at etiopiske myndigheter har benyttet bistand, også fra Norge, til å slå hardt ned på opposisjonen og kritikerne av regimet i landet har blitt frem satt av flere ulike organisasjoner de to siste årene. Disse medlemmer registrerer at både etiopiske myndigheter og internasjonale donorer har avvist disse påstandene, og at man fra norsk side viser til at den såkalte Development Assistance Group (DAG) foretok en evaluering i begynnelsen av 2010 uten å kunne finne belegg for en slik politisering av bistanden. Det er derfor med stor interesse disse medlemmer merker seg uttalelsene fra Verdensbankens direktør i Etiopia, Ken Ohashi om at donorenes undersøkelser i så henseende ikke var lagt opp for å kunne avdekke eventuell politisering av bistanden slik flere kilder hevder er tilfellet. Disse medlemmer forventer at norske myndigheter umiddelbart foretar de nødvendige, uavhengige undersøkelser av bistandsporteføljen til Etiopia for å avdekke eventuelt mislighold og politisering. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet hadde en delegasjon i Etiopia høsten 2010, og at delegasjonen sågar hadde møte med en organisasjon som menneskerettighetsorganisasjonen Human Rights Watch mener er et virkemiddel for regimet i å forfordle bistanden til sine støttespillere.

Disse medlemmer viser til rapporten «Twenty years of collapse and counting: the cost of failure in Somalia» utgitt av Center for American Progress (september 2011), som slår fast at mens verdenssamfunnet har brukt over 306 mrd. kroner i bistand til Somalia de siste 20 årene, så er situasjonen i landet like ille eller sågar verre enn hva den var tidligere. Disse medlemmer mener at det internasjonale samfunnet og også Norge har et betydelig ansvar for denne situasjonen og at man må tenke nytt i forhold til hva som kreves for at situasjonen i landet skal bli bedre.

Disse medlemmer viser til at Tanzania er det landet som har mottatt mest i bistand fra Norge, tilsvarende om lag 15 mrd. kroner. Disse medlemmer viser til at de siste årene er avdekket omfattende korrupsjonssaker i landet som også involverer norske midler, og at Tanzania tilbakebetalte om lag 11,5 mill. kroner til Norge i 2011 for avdekket mislighold av bistand. Disse medlemmer mener det eksisterer en systematisk og omfattende korrupsjonskultur i landet, og at norske myndigheter ikke har tilstrekkelig kontroll med midlene som bevilges. Til tross for korrupsjonsrisikoen vil Norge gi flere milliarder kroner i bistand til landet de neste årene, blant annet gjennom klima- og skogsatsingen. Disse medlemmer viser til Riksrevisjonens undersøkelse av resultatorienteringen i norsk bistand,

jf. Dokument 3:4 (2010–2011) hvor det slås fast at det er vanskelig å dokumentere resultater av bistanden i landet. Disse medlemmer merker seg riksrevisjonens kommentarer om at: «Både mindrevorlig korrupsjon og korrupsjon i storskala foregår i det tanzanianske politiske og administrative systemet. Ifølge et notat er det ambassadens inntrykk at det er etablert praksis å forsøke å tappe bistandsmidler, både hos myndighetene og hos de frivillige organisasjonene. Det bekreftes i intervju med Kirkens Nødhjelps landkontor i Tanzania, som peker på at det foregår organisert misbruk av bistandsmidler i Tanzania».

Basert på disse funnene mener disse medlemmer det er grunnlag for å stille spørsmål ved bistandens rolle i å bidra til en korrupsjonskultur i Tanzania, og hvorvidt det er grunnlag for videreføring av Norges bistand til landet.

Disse medlemmer reduserer på denne bakgrunnen bevilgningene til dette kapitlet.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til Høyres alternative budsjett og sine hovedmerknader. Disse medlemmer ønsker å effektivisere norsk utviklingspolitikk gjennom en geografisk og tematisk konsentrasjon rundt helse og utdanning på det afrikanske kontinent, og bruk av virkemidler knyttet til investeringer og næringsutvikling. Disse medlemmer vil derfor øke bevilgningen over kap. 150 med 100 mill. kroner, særlig rettet mot disse to områdene. Samtidig er disse medlemmer svært bevisst de problemstillinger som reises rundt bistandsavhengighet og perverterte insentiver på mottakersiden, og har merket seg at hovedmottakerland av norsk bistand, som Tanzania, til tross for massiv bistand gjennom årtier, fortsatt har store utfordringer med å omsette denne støtten til reell utvikling. Disse medlemmer er videre bekymret for den demokratiske og menneskerettslige utviklingen i enkelte land som mottar betydelig norsk utviklingshjelp, som Etiopia og Uganda, og mener at dette bør ha klare budsjettkonsekvenser for disse landene.

Disse medlemmer har gjennom lengre tid vært opptatt av at norsk landbruksbistand er meget lav og vil gi sin støtte til signalene om at innsatsen for klimarobust landbruk nå skal styrkes. Som det påpekes i proposisjonen, antas Afrika å bli det kontinentet som vil bli hardest rammet av klimaendringer. Befolkningen på Afrikas Horn og i andre områder som grenser mot Sahara lever i en svært utsatt posisjon. Disse medlemmer vil framheve den viktige rolle kvinnene har for familienes matproduksjon og ernærings situasjon i Afrika sør for Sahara og vil understreke betydningen av at bistand til landbrukssektoren tar i betraktning kvinnenens nøkkelrolle og

har nødvendig fokus på dem i arbeidet for et mer klimarobust landbruk og økt matsikkerhet.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til Kristelig Folkepartis alternative statsbudsjett, hvor Kristelig Folkeparti går inn for å styrke Norges innsats spesielt i Afrika sør for Sahara og foreslår å øke bevilgningen under kap. 150 med 100 mill. kroner. Hovedsiktemålet med økningen er å sikre bedre utdanning og et mer klimarobust landbruk og matvaresikkerheten i de mest utsatte deler av verdens fattigste kontinent. Dette medlem vil understreke betydningen av langsiktige tiltak for å forebygge nye sultkatastrofer.

Kap. 151 Bistand til Asia

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	944 500 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	944 500 000

Komiteen vil vise til at flere av verdens absolutt raskest voksende økonomier finnes i Asia. Det har ført til at andelen ekstremt fattige, som lever på under 1 USD per dag, har sunket fra 6 av 10 i 1975 til under 2 av 10 i dag. 600 millioner mennesker lever likevel under fattigdomsgrensen.

Komiteen vil vise til at Asia er en region som raskt vil merke konsekvensene av klimaendringer. Ekstremvær og naturkatastrofer har dessverre alltid rammet Asia, men en økt frekvens og intensitet vil forverre livssituasjonen for millioner av mennesker. Komiteen vil derfor spesielt påpeke viktigheten av at togradersmålet oppfylles gjennom statenes handlinger med tanke på klimapolitikk.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, viser til sine generelle merknader om behovet for å styrke utdanning, klimarobust landbruk, sivilt samfunn og UN Women og omdisponeringer innen bistandsbudsjettet som følge av dette.

Et annet flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, vil spesielt understreke at det trengs et bredt spekter av virkemidler for å bekjempe fattigdom. De viktigste er handel, en åpen økonomi og økonomisk frihet. Land som følger disse tre kriteriene er ikke bare mer velstående, men er også mer demokratiske og har en jevnere fordeling av velstanden.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til forskning som påviser at

bistand ikke har hatt noen signifikant positiv effekt på økonomisk utvikling i Asia. Millioner av mennesker blir løftet ut av fattigdom i land som Kina og India, til tross for at disse landene mottar minimalt med bistand. Disse medlemmer viser til at den økonomiske utviklingen som skjøt fart i Hong Kong og Singapore på 1950-tallet, i Sør-Korea og Taiwan på 1960-tallet, Thailand og Malaysia på 1970-tallet, Kina på 1980-tallet og India og Vietnam på 1990-tallet, sammenfaller med perioder da disse landene begynte å utvikle liberale og stabile økonomiske institusjoner med frihandel som fundament.

Disse medlemmer mener at de senere års økonomiske utvikling i en rekke land i Asia tilsier at Norge avslutter sitt bistandsengasjement i disse landene. Disse medlemmer viser for eksempel til at India i 2011 ønsker å etablere et eget bistandsbyrå kalt Indian Agency for Partnership in Development som vil kanalisere bistand tilsvarende om lag 11 mrd. USD til mottakerlandene over de neste årene. Det kan, slik disse medlemmer ser det, vanskelig forsvares at Norge gir bistand til India når India selv har betydelige midler til å drive slik virksomhet. Disse medlemmer mener at dette burde være en god anledning til å få fart på forhandlingene om en frihandelsavtale mellom Norge/EFTA og India, som vil kunne gi betydelige fordeler for befolkning og næringsliv i begge land.

Disse medlemmer til en studie utført av de to norske forskerne Eriksen og De Soysa (2009) ved NTNU/PRIO som fremhever at økonomisk frihet, slik som blant annet måles i den årlige indeksen Economic Freedom of the World, samvarierer sterkt med bedre vern om menneskerettighetene. Forskerne slår fast at dette tilbakeviser påstandene, som for eksempel fra den amerikanske forfatteren Naomi Klein, om at nyliberale reformer fører til menneskerettighetsbrudd. Disse medlemmer merker seg konklusjonene i en studie utført av de to amerikanske professorene Carden og Lawson (2010) som viser til at brudd på menneskerettighetene på sikt reduserer graden av økonomisk liberalisering og frihandel.

Disse medlemmer har merket seg og ser positivt på at forholdet mellom Folkerepublikken Kina og Republikken Kina (Taiwan) er blitt betydelig bedret etter at KMT inntok regjeringskontorene i Taipei i 2008. Videre er disse medlemmer kjent med at de to landene inngikk en frihandelsavtale, Economic Cooperation Framework Agreement som ble gjeldende fra 12. september 2010. Taiwan har frihandelsavtaler med flere land, og Norge bør etter disse medlemmers mening også ta initiativ til å innlede forhandlinger med landet om en slik avtale. Det er for øvrig, slik disse medlemmer ser det viktig at Norge er en pådriver, både bilateralt og i EFTA for å signere flere frihandelsavtaler med lan-

dene i ASEAN og i Asia for øvrig. Disse medlemmer mener at bekymringer knyttet til preferanseerosjon er betydelig overdrevet, og at alle land på lengre sikt i større eller mindre grad vil dra nytte av frihandel.

Disse medlemmer er kjent med at internasjonale donorer ga om lag 240 mrd. kroner i bistand til Afghanistan i perioden 2001 til 2009, og at Afghanistan mottak 726,4 mill. kroner fra Norge i 2010. Disse medlemmer er innforstått med at behovene innenfor områder som infrastruktur, helse og næringsliv er enorme i landet, men registrerer samtidig uttalelsene fra Ashley Jackson i bistandsorganisasjonen Oxfam i Afghanistan om at fokuset ikke primært bør være på å øke bistanden med heller øke kvaliteten på den bistanden som allerede gis. Disse medlemmer viser til en FN-undersøkelse fra januar 2010 som påviste at så mange som 52 pst. av de spurte afghanerne mente at bistandsorganisasjonene i landet var korruperte og at de bare var i landet for å tjene penger. Disse medlemmer merker seg tidligere undersøkelser utført av blant annet UNODC hvor det fremkommer at lokalbefolkningen i Afghanistan anser korrupsjon som den aller største utfordringen i landet.

Disse medlemmer viser til at Norge i 2010 ga 175,1 mill. kroner i bistand til Sri Lanka. Norads evalueringsavdeling lanserte i november i år rapporten «Pawns of Peace: Evaluation of Norwegian peace efforts in Sri Lanka, 1997-2009», og disse medlemmer merker seg at dette er en av de første uavhengige evalueringene av norsk fredsdiplomati i utlandet. Disse medlemmer viser til rapportens mange konklusjoner som blant annet mener at Norge burde trukket seg ut av fredsforhandlingene i 2006 og at norske myndigheter skulle hatt klarere betingelser og vilkår før man i det hele tatt gikk inn i forhandlingene. Rapporten viser også til at distribusjonen av humanitær bistand på lokalt nivå var med på å øke spenningene i konflikten, og at det var umulig å unngå forskjellsbehandling i kanaliseringen av bistanden og politisering av humanitære spørsmål. Norge brukte bistanden aktivt som et virkemiddel til å øke oppslutningen om fredsprosessen, men disse medlemmer ser alvorlig på det faktum at strategien om «fred gjennom bistand» i det store og hele underminerte fredsprosessen.

Disse medlemmer viser i så måte til studien «Development Aid and Economic Growth: A Positive Long-Run Relation» av IMF-forskerne Camelia Minoiu og Sanjay Reddy (2009) hvor forfatterne skiller mellom utviklingsrettet bistand og bistand som ikke har utvikling som det primære formål. Mens de i det første tilfellet finner en positiv effekt på økonomisk vekst, er effekten av den andre typen bistand lik null eller sågar negativ for mottakerlan-

dets økonomisk vekst. Disse medlemmer viser til at flere studier ikke finner noen samvariasjon mellom bistand og økonomisk vekst, slik som økonomene Rajan og Subramanian i en studie fra IMF i 2005. Det er disse medlemmers mening at regjeringens bistand til en rekke land som Sudan/Sør-Sudan, det Palestinske Området og Sri Lanka ikke primært har vært utviklingsrettet, men hatt til hensikt å understøtte engasjementspolitikken og fredsdiplomatiet. Dersom man legger forskerne Minoiu og Reddy sin studie til grunn skulle dette tilsi at en betydelig andel av norsk bistand, herunder også bistand til Sri Lanka dermed ikke har effekt eller sågar negativ effekt på mottakerlandets økonomiske vekst.

Disse medlemmer har merket seg at det f. eks. på Sri Lanka er behov for relativt store investeringer knyttet til infrastruktur i årene som kommer. I den forbindelse mener disse medlemmer at en innenfor den rammen av bistand som ytes til dette landet må vurdere å kanalisere midler til blant annet prosjektering og eventuelt utbygging av havner nord i landet slik at man har fasiliteter til å kunne ta imot og skipe ut fisk som er fanget i farvannet utenfor kysten. Ved å kanalisere bistanden på denne måten er en med på å kunne åpne for en industriutvikling innen fiskerinæringen samt sørge for at landet vil kunne få økt handel med utlandet og derigjennom tilført kapital. Dersom en har infrastrukturen på plass vil en også kunne åpne for at også utenlandske selskap lettere vil kunne investere i regionen.

Disse medlemmer viser til at statsråd Erik Solheim som den første vestlige politiker fikk møte Burmas president og tidligere general Thein Sein i høst. Disse medlemmer registrerer at statsråden beskriver den demokratiske utviklingen i landet som «egentlig ganske fantastisk». Det eksisterer imidlertid, etter disse medlemmers mening, ingen fantastiske diktaturer. Til tross for symbolske endringer i retning reformer i regi av militærjuntaen i landet, så er Burma fremdeles et av verdens mest undertrykkende regimer ifølge en rekke menneskerettighetsorganisasjoner. Burma har også tidligere gitt lovnader om endringer og demokratiske reformer. Det er således disse medlemmers mening at man må få i stand mer enn symbolske endringer, og det må fra Norges side ikke bli aktuelt med noen oppmykning før regimet i handling viser at man mener alvor og at endringene vedvarer.

Disse medlemmer viser for øvrig til sine generelle merknader i innledningen samt under kap. 150 og vil på generelt grunnlag gjøre de samme prinsipper gjeldende for bistanden til Asia. Disse medlemmer ønsker derfor å redusere bevilgningene som går via dette kapittel, men ønsker i sin helhet å skjerme bidragene som går til Afghanistan og Pakistan, som en naturlig følge av det norske enga-

sjementet for å sikre gjenoppbygging og fred i Afghanistan, og som er en viktig del av kampen mot den globale terrorismen. Disse medlemmer vil samtidig understreke behovet for og viktigheten av at Norge koordinerer sin virksomhet i Afghanistan i forhold til andre donorers engasjement i landet og at arbeidet med antikorrupsjonstiltak intensiveres.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til Høyres alternative budsjett og sine hovedmerknader.

Kap. 152 Bistand til Midtøsten

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	500 000 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	500 000 000

Komiteen viser til at den historiske og politiske bakgrunnen for utviklingssamarbeidet med Midtøsten har vært ønsket om å bidra til opprettelsen av en palestinsk stat, og en tostatsløsning mellom israelere og palestinere. Komiteen merker seg at de store omveltningene som har skjedd i Midtøsten og Nord-Afrika våren 2011, gjør det nødvendig å ha et økt engasjement mot Nord-Afrika. Komiteen merker seg videre at norsk utviklingssamarbeid på grunn av dette vil rette seg bredere i form av støtte til reform- og demokratiseringsarbeid i regionen som helhet. Komiteen støtter denne tilnærmingen.

Komiteen viser til den sentrale rollen Norge har som leder for giverlandsgruppen (AHLG), og det særlige ansvaret for å samordne den internasjonale bistanden til det palestinske området. Komiteen viser videre til den viktige oppgaven det er å knytte giverlandsgruppens arbeid opp mot den politiske prosessen som ledes av Kvartetten (USA, Russland, EU og FN) og at Norges lederrolle forplikter til et aktivt engasjement og fortsatt høyt nivå på giverinnsatsen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, viser til at den sørafrikanske dommeren Richard Goldstone ledet FNs menneskerettighetsråds uavhengige undersøkelseskommissjon om påstander om brudd på menneskerettighetene og humanitærretten i forbindelse med Gaza-konflikten, og at utfallet av prosessen ble kjent som Goldstone-rapporten. Flertallet er kjent med at blant kommisjonens mest alvorlige anklager mot Israel var at israelske militære bevisst angrep sivile under Operasjon Støpt Bly. Norge viste under sitt innlegg om rapporten i FN 29. september 2009 til at den var grundig og godt forberedt, og at den inneholdt en betydelig mengde dokumentasjon. Norge avsto fra å stemme da

rapporten kom til votering i FNs menneskerettighetsråd 16. oktober 2009.

Flertallet merker seg med interesse at Richard Goldstone i en artikkel i Washington Post 1. april 2011 dementerer en rekke av rapportens påstander, deriblant anklagene om at Israel bevisst angrep sivile under operasjonen. Goldstone innrømmer at kildene som den 575-sider lange rapporten baserte seg på var ufullstendige og basert på feilaktige anklager mot Israel, og skriver blant annet:

- at Goldstonerapporten sannsynligvis ville ha sett annerledes ut dersom undersøkelseskommissjonen i 2009 visste hva man vet i dag.
- at det opprinnelige mandatet fra FNs menneskerettighetsråd var forutinntatt og diskriminerte Israel, og at det ikke er noen tvil om at Israel forskjellsbehandles i menneskerettighetsrådet.
- at mens Israel per april 2011 hadde etterforsket over 400 tilfeller av israelske soldaters brudd på retningslinjer under krigen, så har ikke Hamas som de facto myndigheter i Gaza foretatt noen undersøkelser om brudd på menneskerettighetene og bevisste angrep på israelske sivile.

Videre har flertallet merket seg at FNs menneskerettighetsråd synes å rette uforholdsmessig mye kritikk mot Israel, sammenlignet med andre land.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til en studie utført av IMF-forskerne Bhattacharya og Wolde (2010) som fremholder at Midtøsten til tross for regionens naturressurser har opplevd den laveste økonomiske veksten i de to siste tiårene, hvis man ser bort fra sørlige Afrika. Forskerne finner, i likhet med en rekke andre tilsvarende studier en sterk positiv sammenheng mellom åpenhet til handel og økonomisk vekst, og disse medlemmer registrerer at studien slår fast at ineffektiv handelsfasilitering og forsinkelser i tollklarering er blant hovedårsakene til den lave handelen i og ut av regionen, som også påvirker den økonomiske veksten i negativ retning.

Disse medlemmer viser til konklusjonene i rapporten «The Global Gender Gap 2011» utgitt av forskere tilknyttet Verdens Økonomiske Forum om at Midtøsten og Nord Afrika (MENA) er den regionen i verden hvor forskjellene mellom kjønnene er størst og at dette har en negativ påvirkning på konkurranse-dyktighet, økning i bruttonasjonalprodukt og menneskelig utvikling.

Disse medlemmer viser i så måte til konklusjonene i UNDPs Arab Human Development Report 2009 om at fraværet av demokrati og respekt for menneskerettighetene er hovedårsaken til mangelen på utvikling i den arabiske verdenen. Rapporten slår

blant annet fast at omfattende kjønnsdiskriminering, som bidrar til at jenter og kvinner i disse landene ikke får tilgang på utdanning, fører til at 60 prosent av kvinnene ikke er i stand til verken å lese eller skrive. Rapporten oppfordrer de arabiske landenes ledere til å foreta drastiske kursendringer i retning av demokratisk styresett, og det er disse medlemmers mening at dette også bør være et av hovedfokusene bak Norges bistandspolitiske engasjement i Midtøsten sett i lys av «den Arabiske Våren».

Disse medlemmer viser til at Norge totalt ga 661,9 mill. kroner i bistand til Det palestinske området i 2010, hvorav 300 mill. kroner av disse midlene ble kanalisert som budsjettstøtte gjennom Verdensbankens flergiverfond til de Palestinske Selvstyremyndighetene (PA). Disse medlemmer er kjent med at Norge i perioden 1960 til 2010 har gitt om lag 6,8 mrd. kroner i bistand til de palestinske områdene. Christian Michelsen Institutt (CMI) analyserer i en studie bruken av budsjettstøtte i bistanden. Budsjettstøtte kan øke mottakerlandets eierskap til egen utvikling, men kan samtidig øke myndighetenes diskresjon i budsjettplanleggingen. I svake, korrupte stater med statlig kontrollerte medier kan dette være med på å bidra til mer korrupsjon. Budsjettstøtte øker også, etter disse medlemmers mening eierskapet til den sentrale regjeringen i landet, som ikke nødvendigvis er demokratisk valgt. I land med manglende demokratisk styresett og høy korrupsjon er det, etter disse medlemmers oppfatning også lite realistisk å tro at de styrende elitene frivillig vil inngå reformer dersom disse reduserer sistnevntes eksisterende fordeler. Disse medlemmer er kjent med at det palestinske lederskap og PA har hatt og har problemer med uoversiktlige finanser, noe som blant annet fremkommer i antikorrupsjonsbyrået Transparency International sine årlige rapporter hvor tall for de palestinske områdene ikke er offentliggjort de siste årene.

Disse medlemmer mener at mange palestinske ledere har brukt bistanden til å berike seg selv, og at det palestinske lederskap og PA nå må etterstrebe godt styresett, tiltak mot korrupsjon og åpenhet om sin økonomi. Disse medlemmer forventer at regjeringen holder Stortinget løpende orientert om utviklingen i forhold til antikorrupsjonsarbeidet i Det palestinske selvstyreområdet. Disse medlemmer mener regjeringen også må ta initiativ overfor Stortinget til å legge frem en vurdering av korrupsjonsrisiko i alle norskfinansierte prosjekter i det Palestinske Området. Disse medlemmer foreslår også at Stortinget ber regjeringen ta initiativ til en forvaltningsrevisjon av den norske bistanden til de palestinske selvstyremyndighetene.

Disse medlemmer mener at Norges utenrikspolitikk blant annet må ta utgangspunkt i respekt

for grunnleggende menneskerettigheter. Disse medlemmer vil i så måte påpeke at den norske regjeringens anerkjennelse av den Hamas-ledede regjeringen, var et brudd på Norges forpliktelser overfor FNs folkemordkonvensjon av 12. januar 1951.

Disse medlemmer merker seg rapporter om at det fremdeles eksisterer propaganda mot og demonisering av Israel og jøder i palestinske skolebøker og fjernsynsprogrammer rettet mot barn i de palestinske områdene. Disse medlemmer ber regjeringen om å stanse all bistand til de palestinske selvstyremyndigheter som direkte eller indirekte støtter undervisning med et antiisraelsk eller antisemittisk budskap.

Et uttalt mål ved regjeringens bistand til de palestinske selvstyremyndighetene har vært å unngå fremveksten av ekstreme grupper, men disse medlemmer er kjent med forskningsrapporter som konkluderer med at internasjonal bistand og den massive korrupsjonen i Fatah var en medvirkende årsak til Hamas valgseier i 2006. Disse medlemmer viser til en artikkel av forsker Steven Stotsky i det akademiske tidsskriftet *Middle East Quarterly* (2008) som påviser en positiv sammenheng mellom bistand til de palestinske myndighetene og økningen i voldelige handlinger i de palestinske områdene og mot Israel.

Det er disse medlemmers mening at Norge, gjennom regjeringens vedtak om oppgradering av Det palestinske representasjonskontoret til ambassade i Oslo 18. juli i år, endelig har forlatt dialog og forhandlingssporet i konflikten til fordel for unilateralisme. Palestinerne har dermed den eneste ambassade i Norge, hvis land norske myndigheter så langt ikke anerkjenner. Disse medlemmer mener at regjeringen på denne måten aktivt har bidratt til å underminere Oslo-avtalene ettersom disse klart uttrykker at partene ikke skal gjøre noe for å endre statusen til de omstridte områdene før sluttstatusforhandlinger er gjennomført.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at Palmer-kommisjonen avleverte sin rapport i september 2011. Kommisjonen ble nedsatt av FNs generalsekretær for å granske hendelsesforløpet rundt bordingen av skipet Mavi Marmara 31. mars 2010. Skipet var del av en flotilje som hadde til hensikt å bryte Israels sjøblokkade av Gaza. Rapporten konkluderer med at den israelske sjøblokaden er lovlig og at Israel har rett til å håndheve blokaden. Dessuten viser rapporten til at de israelske kommandosoldatene ble møtt av en betydelig organisert og voldelig motstand da de bordet skipet. Disse medlemmer mener Palmer-kommisjonens rapport gir vesentlige bidrag til en rettslig og faktabasert vurdering av

ansvarsfordelingen for det tragiske utfallet av de kampene som oppstod på dette skipet.

Disse medlemmer mener det er viktig at Norge bidrar til å forbedre grunnlaget konfliktløsning gjennom for dialog og fredelige forhandlinger mellom Israel og palestinerne. Disse medlemmer har notert seg at Norges mulighet til å være en slik konstruktiv bidragsyter og støttespiller for fred over de siste årene synes å være svekket, blant annet på grunn av kontakt på høyt politisk nivå med Hamas-ledere, oppgradering av den palestinske representasjon i Norge til status som ambassade og utenriksministerens bruk av torturmetoden «waterboarding», som er en torturmetode, i beskrivelsen av Israels tilbakeholding av palestinske skattemidler.

Disse medlemmer mener Norge konsekvent må bidra til å motvirke vold, hat og mistillit i området og støtte initiativer som leder til gjensidig respekt og fredelig konfliktløsning. Disse medlemmer mener all bistand til de palestinske områdene må oppfylle denne grunnforutsetningen. Det innebærer at man fra norsk side ikke bidrar til finansiering av skolebøker eller fjernsynsprogrammer som oppfordrer til vold, terror eller demonisering av jøder.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet merker seg tall fra det israelske utenriksdepartementet som viser til at antallet lastebiler som frakter varer inn til Gaza fra Israel har økt fra 120 per dag i april 2010 til 247 per september 2011. Disse medlemmer mener Israel må etterstrebe et så liberalt grenseregime som mulig, uten at varer som slippes inn kan brukes i terrorinfrastruktur av militante grupper i Gaza.

Disse medlemmer viser til bordingen av skipet Mavi Marmara 31. mai 2010 som hadde til hensikt å bryte Israels sjøblokkade av Gaza, og at 9 mennesker ble drept da det kom til konfrontasjoner mellom israelske kommandosoldater og aktivister om bord. Disse medlemmer har hele tiden beklaget tapet av menneskeliv som følge av aksjonen, men mener ansvaret for det tragiske utfallet først og fremst bør tillegges aktivistene og de som organiserte flotiljen. Disse medlemmer er kjent med at israelske myndigheter og militære ble fordømt av FNs Sikkerhetsråd, så vel som av en rekke norske og internasjonale organisasjoner. I denne sammenheng registrerer disse medlemmer at Palmer-kommisjonen nedsatt av FNs Generalsekretær leverte sin innstilling om hendelsen om omstendighetene rundt i september i år. Rapporten konkluderer med at den israelske sjøblokkaden er lovlig, og at Israel har rett til å håndheve blokkaden. Rapporten slår også fast at de israelske kommandosoldatene møtte betydelig organisert og voldelig motstand da de bordet skipet.

Disse medlemmer er på generelt grunnlag skeptiske til hvorvidt bistanden til regionen bidrar til økonomisk vekst og fattigdomsreduksjon og vil på denne bakgrunn redusere bevilgningene som går via dette kapittel.

Kap. 153 Bistand til Latin-Amerika

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	190 500 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	190 500 000

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, peker på at Latin-Amerika er motsetningenes kontinent. Mens mange av landene opplever økonomisk vekst og derav har redusert fattigdom og arbeidsledighet, er utfordringene knyttet til levekår enorme og forskjellen mellom rik og fattig økende. Flertallet er av den oppfatning at demokratiutvikling, antikorrupsjon og bærekraftig forvaltning av naturressurser fortsatt er hovedutfordringene i landene i regionen. Noen steder har både den økonomiske og den demokratiske utviklingen gått i riktig retning, mens i andre land har vold, narkotikahandel og korrupsjon tatt overhånd. Flere land i regionen har et stykke arbeid igjen før landene har kontroll med økonomi og demokratiutvikling, i tillegg til å etterleve de universelle menneskerettighetene.

Flertallet ser med bekymring på denne utviklingen.

Flertallet har merket seg at Brasil er et land som har en svært rask økonomisk vekst og har i løpet av de siste årene blitt en global aktør. Flertallet har også merket seg at Brasil og Norge har inngått et partnerskap mot avskoging. Flertallet vil i så henseende håpe at samarbeidet gir resultater, siden det fremdeles drives illegal hogst av regnskogen i Amazonas.

Flertallet er av den oppfatning at det må fortsatt holdes fokus på bærekraftig utvikling, sosial og økonomisk inkludering av kvinner og minoriteter, og at Norge som giverland må sette krav til at menneskerettigheter i Latin-Amerika overholdes.

Flertallet viser til den store jordskjelvkatastrofen på Haiti i januar 2010, hvor 300 000 tusen mennesker mistet livet. Det er opplagt at gjenoppbyggingen av landet vil ta tid, men flertallet ser med stor bekymring på at det nå har oppstått epidemier som har smittet 300 000 mennesker og drept 4 888, som dels skyldes at svært mange mennesker har er stuert tett sammen og mangler rent vann og mat.

Flertallet har merket seg for at regjeringen forsøker å gi ansvaret og eierskapet for gjenoppbyggingen til haitianske myndigheter, men er samtidig bekymret med bakgrunn i kjennskapen man har til

korruptjon i landet. Flertallet vil også peke på det faktum at i de store leirene for husløse på Haiti, er kvinner svært utsatt for voldtekter og annen vold. Dette viser seg igjen i økende spebarns- og mødre dødelighet. Flertallet ser med bekymring på denne utviklingen, og håper regjeringen vil prioritere fødselsklinikker og mødrehelsetiltak i dette fattige landet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil vise til at målet for Norges samarbeid med land i Latin-Amerika over regionbevilgningen er å bidra til fattigdomsbekjempelse og utvikling av godt styresett, sosial og økonomisk inkludering og bevaring av miljø/bærekraftig bruk av naturressurser. Disse medlemmer er tilfredse med denne satsingen og vil vise til at det har funnet sted store endringer i Latin-Amerika i de senere årene, både politisk og økonomisk. Disse medlemmer merker seg at gjennom demokratiske valg har en rekke nye sentrum-venstre-presidenter kommet til makten, og tidligere ekskluderte og marginaliserte grupper har fått større innpass i det politiske landskapet. Disse medlemmer viser til at dette har bidratt til at fattigdomsbekjempelse, sosial utvikling, spørsmål knyttet til kontroll over naturressursene og at klima har kommet høyere opp på agendaen. Disse medlemmer merker seg at de demokratiske institusjonene i mange land fortsatt er svake, og at et dårlig fungerende rettssystem i flere land truer rettssikkerheten og derigjennom fortsatt økonomisk utvikling og politisk stabilitet. Disse medlemmer merker seg for øvrig at Høyre og Fremskrittspartiet i sine alternative budsjett foreslår å redusere bistanden til Latin-Amerika.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine innledende merknader samt merknader under kap. 150 og vil gjøre de samme prinsipper gjeldende for bistandsarbeidet i Latin-Amerika. Disse medlemmer viser til at bistanden til Latin-Amerika ble nesten tredoblet av regjeringen på statsbudsjettet for 2007, og at det høye nivået på bevilgningene i det store og hele har vedvart og foreslås videreført i 2012. Disse medlemmer ønsker imidlertid ikke en politisk styrt bistand til fordel for land der hvor myndighetene deler regjeringens politiske oppfatning og ønsker derfor å redusere bevilgningene som går via dette kapittel.

Disse medlemmer viser til at regjeringen i budsjettproposisjonen hevder at diktaturtiden i Latin-Amerika er tilbakelagt. Dette skulle, slik disse medlemmer ser det implisere at det ikke er flere diktaturer i regionen. Imidlertid viser rapporten «Worst of the worst 2011 – the most repressive soci-

eties» utarbeidet av Freedom House at Cuba er på terskelen til å befinne seg blant verdens mest undertrykkende regimer og at menneskerettighetssituasjonen på enkelte områder er forverret etter at Norge normaliserte forholdet til Cuba i 2009.

Disse medlemmer viser til at EFTA og Colombia signerte en frihandelsavtale den 25. november 2008, og at avtalen blant annet vil inkludere handel i varer og tjenester, investeringer, intellektuelle eiendomsrettigheter og bilaterale avtaler mellom Colombia og EFTA-statene knyttet til jordbruksprodukter. Den totale, bilaterale handelen mellom EFTA og Colombia tilsvarte 720 mill. USD i 2007, og det er disse medlemmers mening at en frihandelsavtale mellom partene vil kunne bidra til vekst og velstand både i Colombia og Norge. Disse medlemmer viser til at den amerikanske kongressen ratifiserte frihandelsavtalen mellom USA og Colombia 12. oktober i år, og at EUs arbeid med en frihandelsavtale med landet har skutt fart. På denne bakgrunnen er disse medlemmer skuffet over at Stortinget, tre år etter at avtalen er signert, ennå ikke har fått avtaleklausulene til ratifisering og ber om at regjeringen legger ratifiseringen frem for Stortinget så snart som mulig for å unngå konkurransevridende effekter for norske bedrifter og næringsliv.

Disse medlemmer viser til den tragiske jordskjelvkatastrofen i Haiti i januar 2010 som anslagsvis kostet mellom 90 000 og 230 000 mennesker livet. Disse medlemmer er av den oppfatning at årsakene til katastrofens store omfang blant annet er knyttet manglende varslingsystemer og fattigdom i form av dårlig konstruerte bygninger, dårlig infrastruktur og manglende tjenestetilbyding fra ansvarlige myndigheter. Det er viktig å involvere lokalbefolkningen i oppryddingsarbeidet, bistand og nødhjelp må være drevet av etterspørsel i form av lokale behov, og må ikke utkonkurrere lokal næringsvirksomhet. Dessverre registrerer disse medlemmer at også oppryddingsarbeidet etter jordskjelvet i Haiti har vært preget av manglende effektivitet og koordinering blant de mange donorer og hjelpeorganisasjoner som har vært til stede i katastrofeområdet, og at reguleringer og restriksjoner, byråkrati og korruptjon knyttet til lokale myndigheter også har bidratt til dette.

Disse medlemmer viser til at IMF etterga Haitis gjeld i 2010 tilsvarende om lag 1,7 mrd. kroner og at Norge var en pådriver i dette arbeidet. Disse medlemmer er videre kjent med at Norges støtte til Haiti over en fireårsperiode er på 800 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til uttalelser fra generalsekretær i Norges Røde Kors, Åsne Havnelid i Aftenposten den 17. november 2011 om at man i øyeblikket har nok penger, men at man behøver å få på plass en gjenoppbyggingsplan for landet. Havne-

lid mener at FN-styrken i landet ikke er med på å bedre situasjonen. Disse medlemmer viser i så måte til tall fra FN gjengitt i Fox News 20. april 2010 om at 2/3 deler av budsjettet til FNs fredsbevarende styrke går til FNs eget personell. Disse medlemmer er enig i kravet fra Havnelid i Røde Kors om at Norge burde stanse bistanden til Haiti og kreve at landet får på plass en helhetlig gjenoppbyggingsplan.

Disse medlemmer viser til statistikk fra Haiti som hevder at det etter jordskjelvet var 822 registrerte bistandsorganisasjoner tilstede i landet. Det var blant annet lettere å opprette en NGO enn å starte en bedrift, og disse medlemmer mener dette på lengre sikt er med på å undergrave muligheten for at Haiti skal kunne takle tilsvarende katastrofer i fremtiden. Disse medlemmer viser til uttalelser fra Norges Spesialrepresentant i Haiti, Espen Rikter-Svendsen om viktigheten av å få på plass en god konkurranselovgivning for å bedre vilkårene for næringslivet.

Disse medlemmer er kjent med at fire haitiske forskere i 2010 ba FN avstå fra gjenombyggingsprosessen i landet på grunn av ineffektivitet, korrupsjon og inkompetanse, og at den danske professoren og ekspert på Haiti, Gerard Lehmann viste til at 15 års massiv hjelp fra FN har vært en fiasko i landet.

Disse medlemmer viser til Humanitarian Response Index 2010, utgitt av organisasjonen DARA, som måler effektiviteten i de internasjonale donorenes nød- og katastrofehjelp. Disse medlemmer mener indeksen gir flere innspill i forhold til hvordan effektiviteten i slik støtte kan bli bedre, og viser for øvrig til Fremskrittspartiets merknader om dette i kap. 163.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til Høyres alternative budsjett og sine hovedmerknader.

Kap. 160 Sivilt samfunn og demokratiutvikling

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	1 814 000 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	1 854 000 000

Komiteen viser til det sivile samfunn som en viktig arena for sosial og økonomisk utvikling og fattigdomsbekjempelse i utviklingsland. Aktørene innen det sivile samfunn er mangfoldige. Når de får virke fritt kan de spille en viktig rolle ved å målbarer forskjellige gruppers interesser og behov, samtidig som de gir korrektiver til myndighetenes maktutøvelse. Som budsjettproposisjonen framhever, er det i mange land slik at tjenesteyting danner grunnlaget for det sivile samfunns rolle som endringsagent.

Komiteen vil framheve verdien av mangfoldet i frivillig sektor og betydningen av at organisasjonene i utviklingssamarbeidet kan gjøre bruk av den spesialkompetanse de har på hver sine felter. Når organisasjoner i utviklingsland leverer tjenester innen sentrale områder som helse, utdanning, sport, kultur, religion, arbeidsliv og miljø, utbrer de også faglig kunnskap og organisasjonserfaring som gir en plattform for deltakelse i demokratiske prosesser både på sine respektive saksområder og mer generelt i samfunnet.

Komiteen viser til at frivillige organisasjoner, kirkesamfunn, fagforeninger og andre deler av det sivile samfunn har spilt en viktig rolle i den sosiale, kulturelle og økonomiske utviklingen i Norge, ikke minst av vårt eget retts- og velferdssamfunn. Etter komiteens syn kan de – i samarbeid med partnerorganisasjoner i sør – også gi verdifulle bidrag til samfunnsutviklingen og fattigdomsbekjempelsen i utviklingsland.

Komiteen mener de frivillige organisasjonene utgjør en viktig bistandskanal som også kan nå målgrupper som myndighetsstrukturene vil kunne ha problemer med å nå fram til, for eksempel når det gjelder levering av grunnleggende helse- og utdanningstjenester. Ikke minst i land med svake eller ødelagte myndighetsstrukturer, såkalte «fragile states», mener komiteen at frivillige organisasjoner kan gi unike bidrag til levering av slike tjenester.

Komiteen viser til at norske frivillige organisasjoner gjennom sine kontakter og partnerorganisasjoner i Sør kan spille en annen rolle enn det som er mulig for norske myndigheter og mellomstatlige organisasjoner. Komiteen vil understreke at støtten som gis gjennom de frivillige organisasjonene må bidra til å øke partnerorganisasjonenes kapasitet til å ivareta sin rolle som pådrivere og kritiske vaktbikkjer ovenfor sine egne myndigheter. Komiteen mener det bør legges vekt på at disse organisasjonene etter hvert skal kunne bli mindre avhengig av økonomisk bistand utenfra.

Komiteen viser til at det er et problem at bistand til tider har bidratt til at myndigheter i utviklingsland i større grad stilles til ansvar av donorer enn av sine egne innbyggere. Komiteen mener det er særlig viktig at det sivile samfunn og pressen får nødvendig frihet og kapasitet for å sørge for å holde sine myndigheter ansvarlige for bruken av bistand og skatteinntekter og kritisk oppfølging av tilfeller av korrupsjon, menneskerettighetsbrudd, skatteunndragelser og ulovlig kapitalflyt. Komiteen vil også understreke det sivile samfunns rolle i å bidra til debatt rundt miljø- og klimaspørsmål.

Komiteen er kjent med at det sivile samfunn i stadig flere land hindres i sitt arbeid av administrative og juridiske restriksjoner, særlig rettet mot orga-

nisasjoner som legger vekt på arbeid for sosial rettferdighet, demokrati og respekt for menneskerettighetene. Komiteen mener det er viktig at norske myndigheter i dialog med mottakerland trekker frem behovet for å sikre handlingsrom for sivilsamfunnet og påtaler brudd på grunnleggende menneskerettigheter som ytringsfrihet, trosfrihet og organisasjonsfrihet.

Komiteen mener det er viktig at barn og unge tidlig lærer seg sine rettigheter og hvordan de kan delta i arbeid for å fremme disse. Komiteen har merket seg at barns rett til deltakelse er trukket fram som et av målene for bevilgningen til sivil samfunn og støtter dette.

Komiteen vil påpeke at det er viktig at det legges til rette for at den norske debatten om utviklingspolitikk er basert på kunnskap fra forskning, erfaring fra utviklingsarbeid ute og stemmer fra Sør. Komiteen mener debatten om en mer samstemt utviklingspolitikk har tydeliggjort behovet for at ulike organisasjoner og ressurspersoner fra Sør kan bidra med kunnskap og kritisk søkelys på hvordan ulike deler av norsk politikk slår ut for utviklingsland. Det kan bidra til debatt om områder der det er behov for forbedringer. Det er etter komiteens mening viktig at ulike synspunkter kommer til ordet i denne debatten og at man unngår en situasjon hvor konsensuspress begrenser en erfaringsutveksling som kan gi nyttige innspill til forbedring av Norges utviklingspolitikk. Komiteen anser det er viktig å prioritere opplysningsarbeid som når ut til brede lag av befolkningen og som bidrar til å engasjere barn og unge.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, viser til flertallets generelle merknad om behovet for å styrke sivil samfunn og klimarobust landbruk. Som følge av dette foreslår flertallet å øke post 70 med 10 mill. kroner. I tillegg økes post 75 med 10 mill. kroner øremerket tiltak innen klimarobust og bærekraftig landbruk.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at den norske bistandspolitikken og de involverte aktører er del av et nasjonalt godhetsregime som blant annet har den konsekvens at fokuset på gode intensjoner ofte tillegges avgjørende vekt i forhold til utviklingspolitiske prioriteringer. Det er disse medlemmers syn at det eksisterer tette bånd mellom utenriksdepartementet, de frivillige organisasjonene og de største forskningsinstitusjonene. Dette systemet preget av gjensidig avhengighet har etter disse medlemmers oppfatning vært delaktig i å hemme den grunnleggende

debatten om norsk bistandspolitikken som Fremskrittspartiet har tatt til ordet for gjennom mange år.

Disse medlemmer vil advare mot en utvikling hvor de norske sivilsamfunnsorganisasjonene knyttes stadig tettere opp til de til enhver tid gjeldende politiske prioriteringer i utenriksdepartementet. Det er disse medlemmers klare mening at dette på lengre sikt vil kunne undergrave organisasjonenes særegenhet, integritet og uavhengighet. Disse medlemmer er også skeptisk til at Riksrevisjonen gjennom utenriksdepartementet skal bidra til kapasitetsbygging i finansforvaltningen i utviklingsland og nye demokratier ettersom førstnevnte skal virke som den utøvende makts kontrollapparat.

Disse medlemmer viser til svar på budsjettspørsmål 427 fra Fremskrittspartiets fraksjon i forbindelse med statsbudsjettet for 2012, hvor det fremkommer at 80 pst. av de ti sivilsamfunnsorganisasjonene som mottok mest i støtte i 2009 mottok over halvparten av denne støtten fra det offentlige. Enkelte organisasjoner mottok opp mot 90 pst. av sine budsjetter fra staten. I perioden 1999 til 2010 mottok fem norske bistandsorganisasjoner omlag 20 mrd. kroner i overføringer fra staten. Disse medlemmer viser til studien «Civil Society and the State – adverse effects of the government as main source of revenue for Norwegian development NGOs» (2011) av forsker Asle Toje, hvor det vises til at de tette båndene mellom staten og bistandsorganisasjonene har en rekke uheldige konsekvenser. Organisasjonene blir på den måten, slik disse medlemmer ser det, avhengige av staten og kan ikke være den motmakt og korrektiv de er ment å skulle være, noe som også påvirker bistandens kvalitet og effektivitet. De tette båndene har også medført omfattende dreining av ressurser, det som økonomer kaller «rent seeking» som innebærer at organisasjonene har endret sine satsingsområder til å passe inn i det til enhver tid politiske flertallets prioriteringer, og kanalisert midler med hensikt å oppnå synlighet eller fortsatt bevilgninger på neste års statsbudsjett.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre er kjent med at enkelte bistandsorganisasjoner som britiske Oxfam har innført en øvre grense for hvor mye de kan motta i midler fra staten.

På denne bakgrunn foreslår disse medlemmer følgende:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en sak om en øvre grense for hvor stor andel av bistandsmottakerorganisasjonenes budsjett, finansiert over kap. 160, som kan komme fra det offentlige».

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til forskningsrapporter som slår fast at det innenfor enkelte bistandsmiljøer eksisterer en motvilje mot å rapportere om mistanker om korrupsjon, enten som følge av karrieremessige årsaker eller av frykt for å gå glipp av prosjekter.

Disse medlemmer foreslår følgende:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide og offentliggjøre en 'svarteliste' av de bistandsorganisasjoner som ikke tar korrupsjonsproblematikken på alvor, og som unnlater å treffe egnede tiltak ved mistanke om korrupsjon i bistandsengasjementet».

Disse medlemmer er kjent med at Riksrevisjonen både i år og i tidligere år har påpekt at utenriksdepartementet har utilstrekkelige rutiner for å følge opp bruken av norske bistandskroner kanalisert gjennom frivillige organisasjoner, og forutsetter at departementet treffer egnede tiltak for å bedre disse rutinene.

Disse medlemmer viser til at det i 2010 ble benyttet 6 mill. kroner på kampanjen Reisen Tilbake hvor vanlige folk konkurrerer om å få reise sammen med bistandsveteraner til u-land for å se på resultatene av norsk bistand. Det er foreslått bevilget 6 mill. kroner til kampanjen i 2012, men disse medlemmer er skeptisk til at norsk bistand går til å finansiere turisme på denne måten.

Disse medlemmer har merket seg studien «Crushed aid: Fragmentation in sectoral aid» utgitt av forskerne Frot og Santiso (2009) ved Stockholm Institute of Transition Economics, som viser at det i 2007 var 132 326 ODA-godkjente bistandsprosjekter på verdensbasis og at antallet prosjekter har økt dramatisk de siste årene. Det er spesielt prosjekter i den sosiale klyngen, herunder prosjekter til utdanning og sivilsamfunn som har økt de siste årene, og disse medlemmer forutsetter at regjeringen er innforstått med dette ved tildeling av nye prosjekter gjennom norske og internasjonale organisasjoner. Disse medlemmer viser til at Norge tidligere er blitt kritisert av OECDs DAC-komité for å spre bistandsengasjementet på for mange land og sektorer. Det er videre disse medlemmers mening at både fragmentering i bistanden, det vil si for stor spredning på land og sektorer, og monopolisering i bistanden ved at en donor dominerer bevilgningene til ett land eller en sektor, representerer utfordringer knyttet til koordinering, effektivitet og resultater.

Disse medlemmer forutsetter at de norske bistandsorganisasjonene blir behandlet likt ut ifra bistandsfaglighet, folkelig forankring og kostnadseffektivitet. Det er samtidig disse medlemmers mening at det må stilles krav til de organisasjoner som mottar offentlig støtte om effektivitet i adminis-

trasjon og effektivitet og måloppnåelse i den bistand og hjelp som gis. Disse medlemmer ønsker å stimulere til økt konkurranse mellom de ulike bistandsorganisasjonene om de samme prosjektene i u-land og tror dette vil kunne føre til en effektivisering av bistandsporteføljen. Disse medlemmer mener således at økt bruk av anbudsordninger i bistanden vil kunne føre til mer effektiv bistand og til større mangfold i bistandssektoren. Disse medlemmer forutsetter at departementet velger å samarbeide med de organisasjoner som til enhver tid er best og kan gi mest bistand for pengene.

Disse medlemmer viser til at Stoltenberg-regjeringen i 2005 gikk til valg på å øke åpenheten i offentlig forvaltning, men registrerer til tross for dette at det motsatte har skjedd og at antallet saker unntatt offentligheten har økt under regjeringen, og spesielt i utenriksdepartementet. Disse medlemmer viser videre til svar på spørsmål nr. 368 i forbindelse med statsbudsjettet for 2011, hvor det fremkommer at utenriksdepartementet siden høsten 2005 har gitt 84 pressestipend på til sammen 1 446 000 kroner. Disse medlemmer er kjent med utenriksdepartementets ordning med reisestipend for journalister, men mener ordningen reiser sentrale spørsmål i forhold til medias uavhengighet og god presseetikk. Disse medlemmer vil oppfordre utenriksdepartementet og regjeringen til å bidra til økt åpenhet og transparens i slike saker så vel som i statsforvaltningen for øvrig.

Disse medlemmer ønsker ut fra en helhetsvurdering å redusere bevilgningen til kapitlet og dermed fremtvinge en fornuftig prioritering av engasjement. Disse medlemmer vil understreke betydningen av antikorrupsjonstiltak i bistanden og vil av den grunn skjerme bevilgningene til Transparency International.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til Høyres alternative budsjettforslag og generelle merknad i innledningen. Under dette kapitlet vil disse medlemmer prioritere ned aktivitet knyttet til informasjonsarbeid for departementet eller for norske bistandsorganisasjoner i Norge, med henholdsvis 10 mill. kroner over post 1 og 40,5 mill. kroner over post 71. Disse medlemmer prioriterer også ned post 73 med 53 mill. kroner og post 77 med 50 mill. kroner – i tråd med tidligere prioriteringer fra Høyre.

Disse medlemmer viser til at det er debatt om de politiske og praktiske føringer som legges på journalister som mottar reisestipend over post 1, og ønsker ikke innenfor bistandsbudsjettet å prioritere en ordning som i realiteten har til hensikt å sikre medieomtale av statsrådets reisevirksomhet.

Disse medlemmer viser videre til at post 71 går til informasjonsarbeid i Norge. Dette er penger som aldri «forlater landet», og som dermed ikke bidrar til fattigdomsbekjempelse og utvikling. I tråd med Høyres generelle linje om klarere prioritering vil derfor disse medlemmer redusere denne posten.

Under post 77 Utvekslingsordninger gjennom Fredskorpset vil disse medlemmer vise til at Fredskorpset, gjennom egen aktivitet, utvekslingsordninger og programmer, forvalter meget betydelige økonomiske midler. Disse medlemmer peker på at fattigdomsbekjempelse er kjernen i Høyres bistandspolitikk, og mener derfor at midlene regjeringen bevilger til Fredskorpset kan anvendes på andre og bedre måter. Disse medlemmer viser videre til sine merknader under kap. 144.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til Kristelig Folkepartis alternative statsbudsjett for 2012, hvor Kristelig Folkeparti foreslår å øke bevilgningen til sivilt samfunn med 150 mill. kroner ut over regjeringens budsjettforslag. Hovedsiktemålet med økningen er å styrke de frivillige organisasjonenes innsats for utdanning og et mer klimarobust landbruk og høyere matsikkerhet. Det er i denne sammenheng spesielt viktig å ha fokus på kvinnenes nøkkelrolle.

Kap. 161 Næringsutvikling

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	1 309 000 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	1 359 000 000

Komiteen er enig i at det er viktig å bidra til at utviklingslandene kan skape vekst gjennom økt næringsutvikling og handel. Komiteen understreker at formålet med bevilgningene er fattigdomsbekjempelse og varig økonomisk vekst i utviklingsland, ikke fremme av norsk næringsliv.

Komiteen merker seg at en hovedprioritet i budsjettforslaget er satsingen på fornybar energi, samt miljørelatert teknologi, landbruk, skogbruk, marin og maritim virksomhet. Komiteen er enig i at investeringer i slike tiltak gis prioritet.

Komiteen vil videre peke på at det i strategiene for næringsutvikling må tas særlig hensyn til verdens matkrise. Økt matsikkerhet bør være et av utviklingspolitikkenes viktigste mål.

Komiteen viser til den uavhengige evalueringen av Norges næringslivsrettede utviklingsbistand som ble foretatt i 2010. Komiteen merker seg at evalueringen konkluderer med at det er skapt 10 000 arbeidsplasser i formell sektor, 100 000 i uformell sektor og et ukjent antall sysselsatte i de fire landene

som er blitt undersøkt. Komiteen mener at dette er positive trekk.

Komiteen viser til at Norfund er et statlig eid investeringsfond som sammen med partnere skal etablere levedyktig, lønnsom virksomhet i utviklingsland, som ellers ikke ville blitt igangsatt som følge av høy risiko. For 2012 foreslås en samlet bevilgning til Norfund på over 1 mrd. kroner. Komiteen understreker betydningen av å videreføre det betydelige arbeidet som er lagt ned i å dokumentere utviklings-effekter av Norfunds investeringer. Komiteen merker seg også at Norfunds største tiltak er rettet mot prosjektutvikling innen fornybar energi.

Komiteen vil peke på at samarbeid mellom staten og næringslivet om virksomhet i utviklingsland forutsetter bevisst og kontinuerlig oppfølging av arbeidet med samfunnsansvar, mot korrupsjon og uheldige sammenkoblinger av statlige egeninteresser og bistandsinnsats. Komiteen vil gi honnør til de bedrifter som driver små eller store prosjekter som gir positiv utviklingseffekt og fremme av næringsliv i utviklingsland. Komiteen vil samtidig understreke viktigheten av at norsk næringsliv, særlig i markeder der døråpneren har vært bistandssamarbeid, påtar seg et ansvar for å holde en svært høy standard i forhold til samfunnsansvar og arbeidstakerrettigheter.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, viser til sine generelle merknader om behovet for å styrke utdanning, klimarobust landbruk, sivilt samfunn og UN Women og omdisponeringer innen bistandsbudsjettet som følge av dette.

Et annet flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, mener at regjeringen bør stille som krav om at utvikling av et levedyktig næringsliv skal være en integrert del av alle utviklingspolitiske intervensjoner.

Dette flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en oversikt over hvordan norske tollbarrierer påvirker importmønsteret på varer fra u-land.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at økonomisk vekst er en av de viktigste forutsetningene for fattigdomsreduksjon og utviklingen av et demokratisk styresett. Det er samtidig disse medlemmers mening at et fritt, selvstendig næringsliv har bidratt til å løfte milliarder av mennesker ut av fattigdom i løpet av de siste tiårene, synliggjort blant annet i rapporten

Economic Freedom of the World 2011 (EFW) som måler i hvilken grad et lands politisk rammeverk og institusjoner stimulerer til økonomisk frihet. Et flertall av de landene som oppnår lavest verdi på EFW-indeksen er u-land, og en stor andel av disse befinner seg i Afrika sør for Sahara. Verdensbankens Doing Business Report er en kvantitativ sammenstilling av byråkratiske reguleringer knyttet til det å opprette et næringsforetak, herunder politisk og institusjonelt klima, beskyttelse av eiendomsrettigheter, korrupsjon, rettsikkerhet med mer. Doing Business Report 2012 viser at hele 8 av de 10 landene med dårligst vilkår for næringslivet befinner seg i Afrika.

Disse medlemmer har merket seg at også 2011 har vært preget av matkriser, hungersnød og sult flere steder i verden. Disse medlemmer vil understreke betydningen av å legge en regional tilnærming til grunn når man evaluerer mulighetene for å oppnå matsikkerhet i verden, og at matsikkerhet ikke er ensbetydende med matsuverenitet. En studie utført av forskerne Kimenyi, Moyo og Smith (2011) ved Africa Growth Initiative slår fast at dårlig styresett og manglende planlegging er en viktig årsak til manglende matsikkerhet i Afrika. I ett og samme land kan det være områder som har overskudd på mat, mens det er hungersnød i andre områder av landet. Til tross for en rekke initiativer knyttet til etablering av regionale kornreserver gjennom SADC, ECOWAS og EAC, så har ineffektivitet og byråkrati sørget for at planene for økt regional matsikkerhet ikke har blitt iverksatt.

Disse medlemmer mener at utviklingen av regionale mat- og kornreserver kan supplere nasjonale lagre og redusere kostnadene ved at hvert land har store slike lagre. Den afrikanske union (AU) burde legge til rette for overføringer av mat og korn mellom overskuddsregioner til regioner og land hvor det er underskudd på mat. Regionale organisasjoner som ECOWAS, EAC og SADC burde også bidra til utviklingen av et system for regional markedsinformasjon slik at regionen kan produsere mer mat. For at denne informasjonen skal kunne komme befolkningen og bønder til nytte er det, slik disse medlemmer ser det, avgjørende at Afrikanske land eliminerer forbudene mot eksport av mat. Slike forbud gjør det svært vanskelig for bønder og land med overskudd av mat å selge disse og på den måten komme seg ut av fattigdom. Disse medlemmer ønsker å sette av midler til et prøveprosjekt for utvikling av regionale markeder for mat, etablering av infrastruktur for såkornlagre samt et regionalt system for markedsinformasjon i Afrika.

Disse medlemmer mener at også Norge burde ta flere initiativer i forhold til å bedre vilkårene for næringslivet i u-landene, samt øke handelen med disse landene. Disse medlemmer merker seg

konklusjonene i rapporten «The Environmental food crisis: the environment's role in averting future food crisis» (2009) utarbeidet av forskere i FNs Miljøprogram (UNEP) om at handel, markedsadgang og reduserte tollsatser er viktig for å oppnå økt matsikkerhet i u-landene.

I denne sammenhengen vil disse medlemmer vise til at Fremskrittspartiet i alternativt statsbudsjett foreslår å fjerne toll på varer fra alle u-land, samt sterkt å redusere de usolidariske tollsatsene og tariffen på import av jordbruksprodukter fra disse landene. Etter disse medlemmers mening er oppheving av sikkerhetsmekanismen i GSP-ordningen, som gjør at Norge stanser import fra fattige land over et visst kvantum, og fjerning av eskalerende tollsatser blant virkemidlene som Norge bør iverksette for å bidra til økt fattigdomsreduksjon og økonomisk vekst i de fattigste landene.

En rapport utgitt av Verdensbanken viser til at kun 8 til 10 prosent av handelen i sørlige Afrika er intraregional og at omfattende handelsrestriksjoner bidrar til å undergrave næringslivet i regionen. I så måte har disse medlemmer med interesse merket seg konklusjonene i en studie utført av forskerne Djankov, McLiesh og Romalho (2006) som viser at forbedret handelsfasilitering vil kunne øke verdens BNP med 2,3 prosent på årlig basis. Disse medlemmer viser også til en studie utført av John Page (2008) ved Brookings Institute som slår fast at kostnadene ved å gjøre forretninger i afrikanske land i gjennomsnitt er mellom 20 til 40 pst. høyere enn i andre u-land. I Swaziland kreves det opp til 10 ulike prosedyrer og totalt ventetid på 66 dager for å starte en bedrift, i tillegg til det å betale skatter, eksportavgifter og registrere eiendom.

På denne bakgrunn foreslår disse medlemmer at det opprettes en ekspertgruppe bestående av personer fra både offentlig og privat sektor for å bistå de fattigste landene (MUL-landene) og andre lavinntektsland med å treffe tiltak for å redusere byråkratiske hindringer for entreprenørskap, handel og innovasjon. Gruppen kan administreres gjennom Norfund med et årlig driftsbudsjett tilsvarende om lag 15 mill. kroner.

Afrika er det kontinentet som, etter disse medlemmers mening, står overfor de største utfordringene knyttet til entreprenørskap, fremveksten av et levedyktig, eksportrettet privat næringsliv og vilkår for handel og investeringer. Disse medlemmer viser til studien «Effective development assistance through competition» av Clifford Zinnes (Brookings Institute, 2009) som introduserer en insentivmekanisme kalt «prospective inter-jurisdictional competition» (PIJC) hvor angitte jurisdiksjoner, fra land og nedover til landsbynivå, konkurrerer om å oppnå på forhånd fastsatte utviklingspolitiske

målsettinger. Jurisdiksjonene kan være sammensatt av aktører både fra privat sektor, sivilsamfunn og offentlige institusjoner, og hensikten er å bidra til innovasjon og økt eierskap i utviklingspolitikken gjennom å stimulere til konkurranse. PIJC har blitt forsøkt med gode erfaringer i land som Indonesia, Russland og India og det er disse medlemmers mening at regjeringen burde prøve ut slike tiltak i norskfinansierte prosjekter også.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede ulike aspekter rundt etablering av et fond for investeringer i det private næringsliv i utviklingsland og komme tilbake til saken i forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett for 2012.»

Disse medlemmer viser til forskningsrapporten «A Doing Business Facility: A proposal for enhancing business climate reform assistance» utgitt av Todd Moss ved Center for Global Development (2010) som foreslår å opprette en handelsfasiliteteringsenhet for å stimulere til utvikling av privat næringsliv i Afrika. Rapporten skisserer klare retningsgivende prinsipper for en slik modell, blant annet behovet for at donorer identifiserer klare insentiver for reform, at ressursallokeringsregimet baseres på iverksatte tiltak og resultater, at beslutninger treffes på uavhengig grunnlag og at suksesskriterier defineres ut fra mer enn bare retorisk støtte i mottakerlandene.

Disse medlemmer deler rapportens syn om at en slik enhet burde benytte resultatbaserte indikatorer for å identifisere reformvillige u-land hvor prosjekter kunne iverksettes og videreutvikles. Donorenes beslutningsgrunnlag for valg av kandidater til reformtiltak kunne etter disse medlemmers mening tatt utgangspunkt i Verdensbankens Doing Business Report og Worldwide Governance Indicators Project, hvor land som enten har penetrert en definert reformterskel, som er «best reformator» i sin kategori eller som har oppnådd en kombinasjon av disse kravene kvalifiserer seg for støtte. Det er disse medlemmers oppfatning at en slik handelsfasiliteteringsenhet ikke nødvendigvis forutsetter en ny institusjonell mekanisme, men at initiativet for eksempel kan underlegges Verdensbanken, den Afrikanske Utviklingsbanken eller eventuelt Enheten for Investeringsklima (ICF).

På denne bakgrunn vil disse medlemmer foreslå:

«Stortinget ber regjeringen opprette en handelsfasiliteteringsenhet for Afrika tilsvarende budsjett på om lag 100 mill. kroner.»

Disse medlemmer viser til Norads Resultatrapport for 2009, «Bistand og økonomisk utvikling: Ringer i vannet eller dråper i havet?» hvor det vises til at det i norsk bistand tradisjonelt har vært «skepsis til profittankegangen som ligger til grunn for private bedrifter». Dette er etter disse medlemmers mening en alvorlig nedvurdering av de prosesser og mekanismer som har løftet milliarder av mennesker ut av fattigdom gjennom de siste 50 årene. Rapporten fokuserer spesielt på de tre landene Uganda, Malawi og Vietnam. Det er etter disse medlemmers oppfatning ett suksesskriterium som går igjen i å forklare utviklingen i disse landene de siste årene, nemlig handelsliberalisering og markedsøkonomi, synliggjort gjennom formuleringer som «erstatte den sentralstyrte planøkonomien», «privatisering og nedleggelse av ulønnsomme bedrifter», «friere handel med utlandet», «nedbygging av statlig drift» og «handelsliberalisering».

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre er enig med departementet i at støtten skal ha spesielt fokus på energisektoren. I den sammenheng er det viktig at norske myndigheter legger mottakerlandets systemer til grunn, slik at det vil være mulig også å gi støtte til offentlig – privat samarbeid hvor prosjekter allerede er etablert og utviklet, før norske myndigheter blir bedt om å støtte prosjektene. I slike tilfeller vil det kunne være aktuelt å stille krav om at den private aktøren, som allerede har utviklet et prosjekt i samarbeid med offentlige myndigheter og i henhold til tildelte lisenser eller konsesjoner, selv må praktisere anerkjente regler for internasjonale innkjøp for at prosjektet skal kunne gis norsk bistandsstøtte. Disse medlemmer er opptatt av at støtten skal kunne gis til prosjekter som allerede er utviklet og har høy utviklingseffekt og dermed vil gi grunnlag for omgående næringsutvikling og verdiskapning i landet.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til Kristelig Folkepartis alternative statsbudsjett og finansinnstillingen, hvor Kristelig Folkeparti foreslår å opprette et eget investeringsfond for fattige utviklingsland med en ramme på 10 mrd. kroner. Dette kan bli et godt virkemiddel for å styrke private investeringer i Afrika sør for Sahara, hvor utviklingen av privat sektor er sentral for å øke den økonomiske veksten, sysselsettingstilbudet og inntektsnivået.

Dette medlem viser videre til at Kristelig Folkeparti i forbindelse med Innst. 3 S (2011–2012) nylig tok opp det forhold at mange utviklingsland har komparative fortrinn i produksjonen av landbruksvarer, samtidig som Norge legger begrensninger på

hvor mye landbruksvarer utviklingsland kan eksportere til Norge. Dette gjelder blant annet import av storfekjøtt og saue- og lammekjøtt fra Botswana, Namibia og Swaziland. På denne bakgrunn fremmet Kristelig Folkeparti, sammen med Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre, følgende forslag i Innst. 3 S (2011–2012):

«Stortinget ber regjeringen utrede konsekvensene for norsk landbruk av å øke grensen for import av storfekjøtt og saue- og lammekjøtt fra Botswana, Namibia og Swaziland samlet sett til hhv. 5 pst. og 10 pst. av det norske markedet for disse kjøttvarene.»

Kap. 162 Overgangsbistand (gap)

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	390 000 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	390 000 000

Komiteen viser til at overgangsbistanden brukes der det oppstår et behov som ikke kan dekkes av den humanitære bistanden og hvor den langsiktige bistanden ikke er tilstrekkelig etablert. Komiteen viser videre til at denne bistanden skal være et fleksibelt virkemiddel i arbeidet med tidlig gjenoppbygging etter konflikt eller naturkatastrofer. Komiteen har videre merket seg at støtten fra dette kapitlet samordnes med støtten som gis over kap. 163 og kap. 164.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, viser til sine generelle merknader om behovet for å styrke utdanning, klimarobust landbruk, sivilt samfunn og UN Women og omdisponeringer innen bistandsbudsjettet som følger av dette.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at bevilgningene til overgangsbistand med fordel kan begrenses til færre land og sektorer. Disse medlemmer mener at fundamentet i en bærekraftig utviklingspolitikk må være at mottakslandene etter hvert skal kunne klare seg uten bistand.

Disse medlemmer merker seg at flere av landene som mottar overgangsbistand er sårbare eller feilslåtte stater som blant annet Zimbabwe, Sudan, Burma og Eritrea. Disse medlemmer er kjent med at Eritrea i et brev fra landets finansminister til UNDP tidligere i år ga uttrykk for at landet ønsker å avslutte samarbeidet med FN som følge av at bistanden bare behandler symptomene og ikke årsakene til fattigdom. Disse medlemmer hilser velkommen uttalelser om at u-landene vil gjøre seg mer uavhengig av bistand. I dette tilfellet kan det imidlertid, slik

disse medlemmer ser det, være slik at Eritreas myndigheter ønsker større diskresjon i den politiske beslutningsprosessen og at tilstedeværelsen av FN og internasjonale organisasjoner risikerer at regimets totalitære tendenser og overgrep mot egen befolkning avdekkes.

Disse medlemmer har merket seg forskningsrapporter som fremhever at bistand som gis i en postkonfliktsituasjon er spesielt utsatt for korrupsjon og at donorene i mange tilfeller vektlegger ønsket om fred mer enn fokuset på antikorrupsjon for på den måten å undergrave den langsiktige utviklingen i mottakerlandet. Det er disse medlemmers mening at forvaltningen av bistanden i slike områder byr på særskilte utfordringer, og at kontrollmekanismer knyttet til mislighold er særlig viktig ettersom risikoen for politisering av bistanden er stor.

Disse medlemmer er kjent med at Norge bevilget overgangsstøtte tilsvarende 45 mill. kroner til Uganda i 2009 rettet mot gjennomføringen av en treårig plan for gjenoppbygging og utvikling av de borgerkrigsherjede, nordlige delene av landet. Disse medlemmer er samtidig inneforstått med at norske myndigheter gir budsjettstøtte til Uganda. President Yoweri Museveni gikk i 2009 til innkjøp av en Gulf Stream luksuset tilsvarende fem års norsk budsjettstøtte. Den ugandiske regjeringen valgte samtidig å utsette en gjenoppbyggingsplan for områdene herjet av borgerkrigen nord i landet på bakgrunn av mangel på penger. Norge har dermed etter disse medlemmers mening indirekte vært med på å finansiere luksusflyet til den ugandiske presidenten og dermed undergrave fattigdomsbekjempelse og utvikling i landet.

Disse medlemmer ønsker på denne bakgrunn å redusere bevilgningene som går via dette kapittel.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til Kristelig Folkepartis alternative statsbudsjett for 2012, hvor Kristelig Folkeparti foreslår å øke bevilgningen til overgangsbistand med 100 mill. kroner for å kunne bistå Afrikas nyeste stat, Sør-Sudan, med bistand i en historisk og avgjørende fase for landet. Ved siden av å stabilisere situasjonen og trygge freden er det ikke minst viktig å bidra til å bygge en effektiv administrasjon, sikre et grunnleggende utdanningsstilbud og nødvendig infrastruktur.

Kap. 163 Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	2 749 200 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	2 976 200 000

Komiteen viser til at humanitær bistand, fredsbygging og menneskerettigheter står sentralt i regjeringens utenriks- og utviklingspolitikk, og at kjernen i humanitær innsats er å redde enkeltmenneskers liv, lindre nød og sikre menneskelig verdighet uavhengig av rase, kjønn, religion eller politisk tilhørighet. Komiteen viser videre til at naturkatastrofer påvirker folks liv og levekår, og det er viktig at Norge er en betydelig giver i arbeidet med å lindre nød som følge av naturkatastrofer.

Komiteen viser til at i en rekke land krenkes menneskerettighetene uten at dette får noen form for konsekvenser eller oppfølging – verken overfor de ansvarlige eller overfor ofrene. Komiteen støtter derfor satsingsområdene regjeringen har satt for post 72 under dette kapitlet. Komiteen har særlig merket seg tiltakene mot tortur og bekjempelse av dødsstraff.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, viser til sine generelle merknader om behovet for å styrke utdanning, klimarobust landbruk, sivil samfunn og UN Women og omdisponeringer innen bistandsbudsjettet som følge av dette.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil peke på de store humanitære utfordringene som eksisterer i verden knyttet til krig, konflikt, migrasjon og klimaendringer. Disse medlemmer viser til at 2011 har vært preget av store naturkatastrofer i en rekke land, og at opprøret i den arabiske verdenen har medført økt behov for nødhjelp og tiltak knyttet til vern av de grunnleggende menneskerettighetene. Store menneskemasser er på flukt og søker trygghet fra krig og undertrykkende regimer, og disse medlemmer mener det er både riktig og viktig å sørge for rask og effektiv hjelp slik at de land som er mottagere av store flyktningstrømmer makter denne oppgaven.

Disse medlemmer ser med bekymring på konklusjonene i rapporten *Freedom in the World 2011* utarbeidet av menneskerettighetsorganisasjonen Freedom House, om at verdens land for femte år på rad har opplevd en tilbakegang i vilkårene for de sivile og politiske rettighetene for befolkningen og at de siste års sammenhengende tilbakegang er den lengste siden rapporteringen startet i 1972. Disse medlemmer ser spesielt alvorlig på tilbakegangen i land i Latin-Amerika, Midtøsten, Afrika og tidligere Sovjetunionen. Disse medlemmer registrerer at Freedom House undersøkelse viser at antallet frie land ble vurdert til 87 i 2010, dvs. 45 pst. av verdens land, at antall delvis frie land var 60, eller 31 pst. av verdens stater, og at antallet ufrie land var 47, tilsva-

rende 24 pst. av verdens land. Mens 2011 har vært preget av opprør mot myndighetene i en rekke arabiske og muslimske land, så viser rapporten til at det kun er 2 muslimske land som kan regnes som demokratier og at det så langt ikke kan spores noen fremskritt på dette området i Midtøsten og Nord-Afrika.

Disse medlemmer registrerer at regjeringen vil ha økt fokus på humanitær tilgang i konflikt og katastrofeområder. Det er disse medlemmers mening at også politisk tilgang i større grad burde problematiseres, herunder de retningslinjer og reguleringer mottakerlandet stiller som krav for at bistands- og nødhjelpsorganisasjonene skal få tilgang til et område. I denne sammenheng har disse medlemmer merket seg konklusjonene i studier, blant annet HRI som viser til at slike organisasjoner i flere tilfeller er blitt delaktige i konflikten eller aktør i den politiske situasjonen de forsøker å avhjelpe.

Disse medlemmer støtter regjeringens vektlegging av nulltoleranse mot korrupsjon i den humanitære bistanden og ser frem til videre oppfølging med oppnåelse av konkrete resultater på området. Slik disse medlemmer ser det er det et vel så viktig spørsmål hvordan Norge reagerer når det avsløres korrupsjon i mislighold i norske midler i utlandet. I denne sammenheng mener disse medlemmer at sanksjonene fra norske myndigheter i flere tilfeller viser at man er langt mindre kritiske enn en rekke andre store donorer.

Disse medlemmer mener at arbeidet med menneskerettigheter er riktig og viktig, men stiller seg tvilende til i hvilken grad bevilgningene til Gáldu Kompetansesenter kan forsvares over denne budsjettposten og mener at bevilgningene til dette formålet burde kanselleres.

Det er etter disse medlemmers oppfatning viktig og riktig at Norge bidrar til å spre de grunnleggende menneskerettighetene til flere land, og på dette grunnlag øker disse medlemmer bevilgningene til kapitlet i sin helhet.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til Høyres alternative budsjettforslag og generelle merknad i innledningen og vil under dette kapitlet styrke post 72 Menneskerettigheter med 100 mill. kroner. Disse medlemmer vil peke på behovet for et enda sterkere fokus på menneskerettigheter generelt i norsk utviklingspolitikk og på viktigheten av demokratisering som drivkraft for vekst og fattigdomsbekjempelse. Ekstra midler foreslås særlig benyttet til styrking av FNs høykommissær for menneskerettigheter, OHCHR, samt til organisasjoner og sivil samfunn blant annet i Midt-Østen og Nord-Afrika. Disse medlemmer vil understreke viktigheten av å jobbe gjennom de styrende organer i internasjonale organisasjoner for å få opp andelen av

de regulære budsjetter som går til menneskerettighets- og demokratiarbeid.

Kap. 164 Fred, forsoning og demokrati

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	1 662 725 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	1 613 000 000

Komiteen er enig i at bidrag til internasjonal fred og sikkerhet er en overordnet oppgave i norsk utenrikspolitikk. Komiteen merker seg at implementering av sikkerhetsresolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet prioriteres, og er positiv til at det ble lagt frem en ny strategi for Norges arbeid innen kvinner, fred og sikkerhet i 2011. Komiteen merker seg at det i 2012 for første gang blir øremerket midler til dette arbeidet. Komiteen støtter at man skal legge vekt på tiltak for å fremme kvinners deltakelse i freds- og forsoningsprosesser og fredsbyggende arbeid, samt å styrke barn og unges rettigheter i fredsprosesser.

Komiteen peker på at spredning av masseødeleggelsesvåpen og faren for en atomopprustning er en av vår tids største trusler. Norges mål er en verden fri for kjernevåpen og andre masseødeleggelsesvåpen. Norge spiller derfor en pådriverrolle for ikke-spredning, rustningskontroll og nedrustning. Komiteen vil understreke viktigheten av å arbeide for nedrustning og ikke-spredning av både kjemiske våpen, biologiske våpen og atomvåpen.

Komiteen har merket seg diskusjonen om NATOs atomvåpenstrategi i forbindelse med NATOs toppmøte i Lisboa i 2010, og viser til alliansens oppdaterte strategiske konsept. Komiteen er kjent med at det fortsatt pågår et arbeid med å balansere konvensjonelle kapasiteter og kjernevåpen i NATOs avskrekkingdoktrine

Komiteen peker på at arbeidet for å avskaffe atomvåpen er viktig også fordi det kan oppstå irreversible skader på miljøet ved utvikling, testing, bruk og destruksjon av atomvåpen.

Komiteen peker på at frivillige organisasjoner og forskningsnettverk over hele verden har en viktig funksjon i å skape oppmerksomhet, engasjement og kunnskap om nedrustning og ikke-spredning. Komiteen peker på at det er viktig å styrke samarbeidet med frivillige organisasjoner, forskningsmiljøer og andre som arbeider med fred og konfliktløsning.

Komiteen viser til at FN er den viktigste internasjonale organisasjonen i arbeidet for å skape en fredeligere verden. Komiteen støtter arbeidet for å styrke utviklingslandenes selvstendig kompetanse på nedrustningsspørsmål, samt styrke kapasiteten i FN-

systemet for å fremme arbeidet for nedrustning og ikke-spredning som bidrag til utvikling.

Komiteen merker seg at bistanden til Kroatia skal fases ut, etter at landet ikke lenger er godkjent i ODA/DAC-systemet. Komiteen er enig i at det overordnede målet for innsatsen i regionen er varig stabilitet. Komiteen har også merket seg at forvaltningsrutinene i utenriksdepartementet er aktivt forbedret etter Norads evalueringsrapport 2010. Komiteen viser til sine merknader i Innst. 61 S (2010–2011), jf. Meld. St. 17 (2010–2011) om norsk innsats for stabilitet og utvikling i Sørøst-Europa.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, har merket seg etableringen av Fredshuset som et felles møtested for organisasjoner og alle som engasjerer seg for fred. Flertallet er positiv til dette initiativet, og støtter fredsorganisasjonenes mobiliserende arbeid for fred.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at arbeidet med fred og forsoning må gjøres på en mer kostnadseffektiv måte. Disse medlemmer er samtidig av den oppfatning at det ikke er mangelen på nedrustnings- og ikke-spredningsinitiativer som er skyld i manglende progresjon på området, men heller mangelen på koordinering mellom de ulike grupper og organisasjoner samt mangelen på politisk vilje i de involverte staters politiske ledelse.

Disse medlemmer er av den oppfatning at det ikke nødvendigvis er slik at budsjettmidler frigjort som følge av nedrustning blir benyttet til velferdstiltak i u-landene, og at problemer knyttet til ombyttbarhet eller fungibilitet står sentralt i disse prosessene.

Disse medlemmer mener det er av stor betydning at Norges politikk knyttet til fred og forsoningsarbeidet baserer seg på forsvar av grunnleggende menneskerettigheter, og at man således ikke støtter prosesser og/eller regimer som aktivt arbeider mot disse prinsipper.

Disse medlemmer viser til en forskningsrapport utarbeidet av Norsk Utenrikspolitisk Institutt (2007) som fremholder at det i bistand og engasjementspolitikken er blitt viktigere for Norges selvforståelse at praksisene opprettholdes, enn at de gir resultater. Det er således disse medlemmers mening at Norges engasjement i fredsprosesser har gitt til dels svært ulike resultater gjennom de siste tiårene. Disse medlemmer viser til at Norge i 2010 ga over 175 mill. kroner i bistand til Sri Lanka, at Norads evalueringsavdeling i november i år lanserte rapporten «Pawns of Peace: Evaluation of Norwegian peace efforts in Sri Lanka, 1997–2009», og at

dette er en av de første uavhengige evalueringene av norsk fredsdiplomati i utlandet.

På denne bakgrunn foreslår disse medlemmer:

«Stortinget ber regjeringen foreta eksterne evalueringer av alle norske freds- og forsoningsinitiativer de siste 30 årene. Eventuelle kostnader og proveny dekkes inn gjennom omprioritering innenfor eksisterende budsjetttramme.»

Disse medlemmer viser til en studie utført av den anerkjente bistandsforskeren Paul Collier (2007) om at så mye som 40 pst. av afrikanske lands militærutgifter kan være finansiert av bistand. Disse medlemmer har også merket seg konklusjonene i studier som påviser en negativ sammenheng mellom militærutgifter og økonomisk vekst i afrikanske land.

Disse medlemmer viser til studien «Where does the money go: best and worst practices in foreign aid» utført av forskerne Easterly og Pfütze (2008) som hevder at det er lite eller dårlig tilgang til data om hvordan bistandsorganisasjonene opererer, og at organisasjonene selv er lite transparente og åpne i forhold til egne driftsbudsjetter og resultater. Disse medlemmer mener det bør etableres bindende politiske og etiske kjøregler/Code of Conduct for ikke-statlige organisasjoner som opererer i krig og konfliktsoner, og ber regjeringen komme tilbake til Stortinget om dette i forbindelse med revideringen av statsbudsjettet for 2012.

Kap. 165 Forskning, kompetanseheving og evaluering

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	790 600 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	872 000 000

Komiteen vil understreke at opplæring, forskning og høyere utdanning på de fattige landenes egne premisser er basis for utvikling og fattigdomsbekjempelse. Komiteen er enig i betydningen av kapasitetsbygging og kompetanseutvikling innen høyere utdanning og forskning i utviklingsland.

Komiteen har merket seg at utviklingsforskning i Norge ligger under dette kapitlet, og støtter at det er viktig med relevant kompetanse i norske forskningsmiljøer om forholdene mellom industrialisert land og endringsprosesser i utviklingsland.

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, vil likevel bemerke at forskningsmidler i Norge burde vært plassert under et annet kapittel

i statsbudsjettet, og at det i større grad skulle vært mulig å se størrelsen på bevilgningene til forskning i Norge, da dette er umulig å lese ut av budsjettet.

Flertallet har merket seg at under post 1 driftsutgifter rapporterer man fra 2010 om at under Norads ledelse har man foretatt 7 evalueringer og av disse 4 lærdommer: Bli bedre på å bruke lokal kunnskap, at bistanden fungerer best der programmene på grasrotnivå har kompetanse, kontinuitet og gode rutiner, at langsiktig arbeid og kontinuitet er nødvendig for å sikre varige resultater og sist har kontantstøtte vist seg å være en lovende ny bistandsform. Flertallet stiller seg noe undrende til at ikke også andre lærdommer blir trukket frem i rapporten fra 2010, nemlig at man må være svært kritisk til hvilke prosjekter man går inn i, at man må i mye større grad følge og kontrollere pengestrømmen, at korrupsjon er et stort problem, og at norske bistandsmidler også havner i gale hender. Flertallet er av den oppfatning at dette burde vært opplyst når man rapporterer fra 2010. Flertallet støtter regjeringens mål om å knytte bevilgningen til ekstern evaluering av utviklingsmidlene, inkludert samarbeid med mottakere og andre givere.

Flertallet er skeptisk til at man bidrar med midler til Kina og India.

Dette er to land med en enorm økonomisk vekst som kan kjøpe de nødvendige tjenester, enten det gjelder å få opp olje i India eller det gjelder velferdsmodellen i Kina.

Flertallet har ønske om å få en rapport så snart som mulig om Norges bistand til Kina for 2011. Klima mellom Norge og Kina har vært kjølig, og man kan tenke seg at man ikke har i samme grad som tidligere kunnet benytte bistandsmidlene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at antallet bistandsdonorer har økt de siste årene, og at det nå er flere bistandsorganisasjoner enn aldri før. Studien «The Money Trail: Ranking Donor Transparency in Foreign Aid» (2011) utgitt av forskerne Ghosh og Kharas ved Brookings Institution i USA påviser også at antallet nye bistandsprosjekter i regi av DAC-godkjente bilaterale donorer har økt fra om lag 19 000 i 1997 til nesten 80 000 i 2007, og at prosjektene blir stadig mindre og mer fragmenterte.

Disse medlemmer viser til studien «Cash on Delivery: A new approach to foreign aid» (november 2010) utarbeidet av forskere tilknyttet den uavhengige forskningsorganisasjonen Center for Global Development, hvor artikkelforfatterne viser til at direkte kontantstøtte, såkalt cash on delivery er en relativt ny bistandsform som innebærer resultatbaserte utbetalinger. Disse medlemmer mener at slik støtte kan ha en rekke fordeler, blant annet ved at

det fokuseres på resultater og ikke hvor mye som bevilges, at mottakerne ansvarliggjøres for prosjektene men samtidig står fritt til å velge implementeringsstruktur, at resultatene verifiseres gjennom uavhengige evalueringer og at disse offentliggjøres og gjøres kjent for befolkningen i mottakerlandet. Disse medlemmer mener at regjeringen burde ta initiativ til utprøving av resultatbasert støtte, cash on delivery, i relevante land som mottar norsk bistand.

Disse medlemmer merker seg at det i Prop. 1 S (2010–2011) fremgår at det ikke er gjort mange studier av FN som kanal for bistand. Disse medlemmer er kjent med at Norad fra og med 2007 har publisert årlige «evalueringsrapporter», og viser til Fremskrittspartiets kommentarer til disse under kap. 141. Disse medlemmer har merket seg uttalelsene fra blant annet professor Lise Rakner fra CMI/UiB om at bistandsevalueringer er blitt en global industri med lite rom for kritikk. Disse medlemmer støtter dette synet, og mener mange evalueringer er preget av lettvinnt og ukritisk arbeid med populistisk retorikk og fine bilder. Samtidig er disse medlemmer av den oppfatning at det er behov for mer kvantitativt rettet forskning på resultatene av bistanden, og at randomisering og kontrollert, randomisert dobbelblind evaluering (RCT) historisk sett har utgjort en svært liten andel av bistandsevalueringer. Disse medlemmer viser til at det utføres toneangivende arbeid på dette området ved Massachusetts Institute of Technology i USA. Disse medlemmer foreslår at det øremerkes 1 mill. kroner til forskning på randomisering i bistanden.

Disse medlemmer viser til at ca. 1,6 milliarder mennesker ikke har tilgang til elektrisitet, og at ytterligere over 2 milliarder mennesker har «kvist og grener» som primær energikilde. Disse medlemmer viser til at mange underutviklede land preges av dårlig utbygd infrastruktur for produksjon og overføring av elektrisitet. I den sammenheng fremstår småskala, lokal el-produksjon som en nødvendig tilnærming for å øke tilgangen til elektrisitet. Disse medlemmer viser videre til norsk kompetanse rundt solenergi, og ønsker at norsk solcelleteknologi i større grad vurderes brukt i bistandsarbeidet for å spre tilgang til elektrisitet. Disse medlemmer foreslår derfor at det bevilges 2 mill. kroner til et begrenset prøveprosjekt for bruk av norsk solcellekunnskap i bistandssammenheng.

Disse medlemmer viser i så måte til Dokument 8:17 S (2011–2012), hvor Fremskrittspartiet foreslår at det stilles krav om uavhengige evalueringer av bistanden. Disse medlemmer viser for øvrig til Fremskrittspartiets merknader i kap. 140 og 141 og vil gjøre de samme prinsippene gjeldende i dette kapitlet.

Kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv.

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	2 488 995 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	2 874 700 000

Komiteen merker seg at de totale bevilgningene over kapitlet er 2 874 700 kroner, og at over 88 pst. av disse midlene går til å finansiere post 73, klima- og skogsatsingen tilsvarende 2 549 000 kroner. Komiteen er kjent med at miljø, klima og bærekraftig utvikling er et viktig satsingsområde i regjeringens utviklingspolitikk. Komiteen viser til felles merknader i forbindelse med behandlingen av Meld. St. nr. 14 (2010–2011) Mot en grønnere utvikling - om sammenhengen i miljø- og utviklingspolitikken.

POST 71 INTERNASJONALE PROSESSER OG KONVENSJONER MV.

Komiteen merker seg at bevilgningene til posten i 2010 blant annet ble benyttet til kompetansebygging i korrupsjonsjegernettverket, til fred og konfliktløsning gjennom Center on International Cooperation samt til dialogprosjektet kapital og utvikling for å bidra til å øke forståelsen for utfordringer knyttet til kapitalflukt. Komiteen vil også spesielt trekke frem støtten til prosjekter som har til hensikt å øke u-landenes deltakelse i det globale handelssystemet. Komiteen viser til at bevilgningen blant annet ble benyttet til å støtte arbeidet for formalisering av fattiges bruks- og eiendomsrettigheter, samt til å videreføre WTOs Trade Facilitation Trust Fund hvor u-landene evaluerer egne muligheter for handelsfasilitering. Komiteen støtter dette arbeidet. Komiteen registrerer samtidig at det ble gitt reisestøtte til representanter fra de minst utviklede landene til å delta på internasjonale møter om handelsfasilitering.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, mener reisestøtte for representanter fra utviklingsland til viktige konferanser og seminarer både kan bidra til at utviklingslands stemme blir hørt i de aktuelle fora og samtidig gi nyttig kompetanseoppbygging for deltakerne. Ved bistandsfinansiering bør slik støtte konsentreres om møter som anses viktige i et utviklingsperspektiv og som man ellers neppe ville fått deltakelse fra vedkommende utviklingsland til.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre forutsetter at bistand til konferanser, seminarer samt reisestøtte ikke er ombyttbar slik at norsk bistand medfører at mottaker-

landene kan frigi midler til å benytte til uintenderte tiltak innenfor andre samfunnssektorer.

POST 72 INTERNASJONALE MILJØPROSESSER OG BÆREKRAFTIG UTVIKLING

Komiteen viser til at bevilgningene til posten blant annet er rettet mot innsats for forebygging av naturkatastrofer, til tiltak for redusert sårbarhet i u-landene som følge av klimaendringer samt til prosjekter som har til hensikt å styrke kvinners innflytelse i naturressursforvaltning. Aktiviteten i 2010 var blant annet rettet mot utvikling av nasjonale tilpasningsstrategier for de mest sårbare landene, til religiøse samfunns arbeid med klimagassreduksjon og til kapasitetsbygging på karbonfangst og lagring i u-land. Komiteen merker seg at Norge i 2010 utbetalte 24 mill. kroner til Verdensbankens fond for markedsbaserte klimavirkemidler. Støtten til FNs koordineringsmekanisme for vannrelaterte spørsmål mottok støtte for bedre koordinering og samarbeid mellom FN-organisasjonene, medlemslandene og øvrige organisasjoner. Komiteen vil på generelt grunnlag understreke viktigheten av økt koordinering også innenfor ulike FN-organisasjoner. Komiteen viser til at øvrige organisasjoner og tiltak som ble støttet blant annet inkluderer utviklingsbankens tilpasningsfond, FNs klimapanel (IPCC), ulike initiativer for bevaring av biologisk mangfold, en forstudie om tilpasning til klimaendringene i Himalaya samt støtte til fond som fremmer fornybar energi og energieffektivisering i u-land.

POST 73 KLIMA- OG SKOGSATSINGEN

Komiteen er kjent med at regjeringens initiativ for tiltak mot klimagassutslipp fra avskoging og skogforringelse i u-land ble introdusert under klimamøtet på Bali i 2007. Komiteen merker seg at regjeringen gjennom satsingen ønsker at Norge skal være en koordinerende aktør globalt, samt være en katalysator for andre giverland til å støtte tiltak mot avskoging og skogforringelse i u-landene.

Komiteen merker seg at bevilgningen blant annet foreslås brukt til følgende:

- støtte til de multilaterale organisasjonenes arbeid med implementering av nasjonale REDD-strategier, mekanismer for overvåking samt resultatmåling
- støtte til Amazonasfondet kanalisert gjennom den brasilianske utviklingsbanken
- økt regionalt fokus på utviklingen knyttet til avskoging og skogforringelse i Kongobassenget
- støtte til utvikling av en nasjonal REDD-strategi i Tanzania
- bistand til Guyana og Indonesia knyttet til bekjempelse av avskoging og skogforringelse.

- støtte til faglig samarbeid med Mexico, spesielt innen overvåking og måling av utslipp fra skogsektoren.
- bistand til sivilsamfunnsorganisasjoner for å utvikle relevante tiltak for REDD.

Komiteen vil understreke behovet for og viktigheten av uavhengige evalueringer av klima- og skogprosjektet og er således kjent med at det vil bli iverksatt i regi av Norads evalueringsenhet. Komiteen ser frem til resultatene av dette arbeidet.

Komiteen viser til at regjeringen vil trappe opp den norske støtten til 3 mrd. kroner årlig, og at det i tiltaksrapporten for 2010 fremgår at det totalt ble brukt om lag 2,7 mrd. kroner til satsingen i fjor. Om lag 1,2 mrd. kroner av disse midlene ble imidlertid avsatt som gjeldsbrev til Den brasilianske utviklingsbanken i påvente av utbetaling. Komiteen merker seg dette.

Komiteen viser til at OECDs utviklingskomité høsten 2011 offentliggjorde rapporten «Aid effectiveness 2005–2010: Progress in implementing the Paris Declaration» om hvordan bistandsgiverne har fulgt forpliktelsene som ble inngått i 2005 knyttet til mer effektiv bistand. Rapporten konkluderer med at donorene, Norge inkludert har oppfylt ett (1) av i alt 13 krav til mer effektiv bistand. I denne sammenheng viser komiteen til uttalelsene fra Monique Barbut i Bistandsaktuelt 6. oktober 2011 om at det de siste årene har oppstått om lag 50 ulike skoginitiativer med forskjellig fokus, struktur og rapporteringsrutiner og at skogbevaringsinitiativene mangler koordinering. Komiteen mener Norge må etterstrebe bedre koordinering av klima og skogsatsingen i dialog med samarbeidsland, multilaterale organisasjoner og partnere fra sivilsamfunnet.

Komiteen er innforstått med at før landene får tilgang til resultatbaserte utbetalinger vil det gjennomføres kapasitetsbygging og tiltak knyttet til forbedret skogforvaltning og styresett, og at risikoen for mislighold forsøkes redusert gjennom kanalisering av bistanden gjennom multilaterale kanaler.

Komiteen viser til studien «Forest Carbon, cash and crime: the risk of criminal engagement in REDD+» (2011) utgitt av Global Witness. Studien fremhever at over 80 pst. av landene som mottok støtte for REDD+ via Verdensbankens Skogfasilitet (FCPF), FNs REDD programmer samt gjennom bilaterale avtaler i fjor befinner seg blant den dårligste halvdelens land på Verdensbankens indeks over korrupsjon.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at bruk av egnede multilaterale kana-

ler kan gi koordineringsfordeler, samtidig som det også ved kanalisering av bistand er viktig å påse at midler ikke blir gjenstand for korrupsjon eller annet mislighold. Slik flertallet vurderer det medfører klima- og skogsatsingen utfordringer knyttet til målbarhet, ombyttbarhet, lokalt eierskap, korrupsjon og kontrollaspekter.

Flertallet vil understreke betydningen av en samstemt politikk fra norsk side, ved at støtten til REDD og REDD+ går sammen med klare krav om åpenhet, antikorrupsjon og resultater i satsingen. Flertallet vil samtidig peke på de utfordringer det kan reise dersom det utvikles et omfattende internasjonalt karbonmarked før det er enighet om en global klimaavtale innenfor rammen av FNs Klimakonvensjon, UNFCCC.

Flertallet viser til sine generelle merknader om behovet for å styrke utdanning, klimarobust landbruk, sivilt samfunn og UN Women og omdisponeringer innen bistandsbudsjettet som følge av dette.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet og Høyre ser det imidlertid ikke slik at slike kanaler utelukker korrupsjon og mislighold.

Slik disse medlemmer vurderer det medfører klima- og skogsatsingen utfordringer knyttet til målbarhet, ombyttbarhet, lokalt eierskap, korrupsjon og kontrollaspekter som ikke i tilstrekkelig grad belyses fra regjeringens side.

Disse medlemmer mener regjeringens begrunnelse for klima- og skogsatsingen baserer seg på to motstridende hensyn om at innsatsen er ment å gi raske og kostnadseffektive reduksjoner i klimagassutslipp, samtidig som tålmodighet, langsiktighet og vilje til prøving og feiling er viktige elementer i satsingen. Disse medlemmer vil understreke viktigheten av at politisk prestisje i forhold til REDD og REDD+ aldri må medføre at man kompromitterer i forhold til grunnleggende krav som åpenhet, antikorrupsjon og resultater i satsingen. Disse medlemmer vil samtidig understreke at det kan medføre utfordringer at det utvikles et omfattende internasjonalt karbonmarked før det er enighet om en global klimaavtale innenfor rammen av FNs Klimakonvensjon, UNFCCC.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet er enige i regjeringens ønske om å gjøre klimapolitikken og utviklingspolitikken gjensidig forsterkende, noe som innebærer en miljø- og klimapolitikk som bidrar til å nå utviklingspolitiske mål, og en utviklingspolitikk som bedrer muligheten for å nå miljø- og klimapolitiske mål. Disse med-

lemmer vil vise til at klima- og skogsatsing er et viktig virkemiddel i klimapolitikken.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet viser til rapporten «Global Corruption Report: Climate Change» (Transparency International, 2011) hvor over 50 ledende eksperter diskuterer korrupsjonsutfordringer i klima- og miljøsektoren. Rapporten understreker risikoen ved at opp mot 250 mrd. USD i årlige midler skal kanaliseres gjennom nyopprettede og relativt ukoordinerte organer, og midler i størrelsesorden mellom 17 til 33 mrd. USD vil omsettes gjennom REDD+ programmene alene så snart disse er operative. Et robust system for å måle, rapportere og verifisere (MRV) utslipp og utslippsreduksjoner er essensielt for at strategiene skal kunne lykkes, så vel som for bekjempelse av korrupsjon.

Organisasjonen Global Witness skisserer i artikkelen «Corruption: A root cause of deforestation and forest degradation» (2011) utfordringer knyttet til korrupsjon i skogsektoren og viser til estimer fra Verdensbanken om at tømmer til en verdi av mellom 10 til 23 mrd. USD felles eller produseres ulovlig på årlig basis. Disse medlemmer merker seg videre at artikkelen gjennom eksempler fra en rekke land viser til at det internasjonale bistandssamfunnet har hatt en påfallende tolerant holdning til ulovligheter i skogsektoren i u-land.

Disse medlemmer mener at korrupsjon i teorien, dersom kontrollen med midlene ikke er god nok, kan gjennomsyre hele prosessen knyttet til forvaltning av skogen fra anbudet på konsesjoner til underrapportering av volum, overhøsting, hogst i ulovlige områder, kapitalflukt til straffrihet for ulovligheter. Korrupsjon muliggjøres delvis på grunn av at store deler av verdens tropiske skoger er klassifisert som offentlig eiendom, og kan dermed kontrolleres av relativt få politikere og byråkrater som gjennom diskresjon og hemmelighet inngår ulovlige forbindelser. Mens privat eiendomsrettighet ikke er en garanti mot forekomsten av korrupsjon, kan den kollektive egeninteressen representert gjennom lokal skogsforvaltning ofte være en viktig faktor i å avverge slik praksis. Disse medlemmer vil derfor understreke betydningen av beskyttelse av eiendomsrettigheter knyttet til bærekraftig utvikling av naturressurser og registrerer samtidig at disse rettighetene ifølge International Property Rights Index 2011 står svakt i mange land hvor klima- og skogsatsingen i hovedsak vil finne sted.

Disse medlemmer viser til artikkelen «Governance risks for REDD+: how weak forest carbon accounting can create opportunities for corruption and fraud» (2011) av forskeren Christopher Barr tilknyttet Center for International Forestry Research,

CIFOR. Disse medlemmer er kjent med at støtten til arbeid mot avskoging og skogforringelse skal være resultatbasert og at utbetalinger skal skje på grunnlag av oppnådde reduksjoner i utslipp. For at et slikt system skal kunne fungere etter intensjonene forutsetter dette, slik disse medlemmer vurderer det, at REDD+ programmene har effektive institusjoner for å måle, rapportere og verifisere (MRV) utslippsreduksjonene og økningen i karboninnholdet i skogen samt at utbetalinger gjennom REDD+ er basert på empiriske vurderinger av MRV prosessen.

Det nasjonale referansenivået er en prognose for estimerte utslipp og utgjør en målestokk for utbetalinger under REDD+ som følge av utslippsreduksjoner og økning i skogens karboninnhold. Disse medlemmer viser til at det per 2009 ikke var etablert en felles metode for fastsetting av nasjonale referansenivåer og at disse er fremforhandlet politisk og ofte kontroversielle i det aktuelle landet. Dersom referansenivået fastsettes på bakgrunn av for høye historiske utslippsanslag, så kan et land i teorien bli kompensert for mye i forhold til de faktiske utslippene eller i verste fall bli kompensert for å øke utslippene.

Planlagte prosjekter gjennomgår en godkjenningssprosess for å vurdere i hvilken grad de kvalifiserer til finansiering gjennom REDD+. Denne prosessen har også til hensikt å fastslå hvorvidt de estimerte utslippsreduksjonene i prosjektet(ene) vil være større enn hvis prosjektene ikke hadde blitt finansiert gjennom REDD+. Ifølge FNs Klimapanel, IPCC skal godkjenningssprosessen måle endringer i arealet som avskoges og hvor skogen degraderes samt endringer i skogens karboninnhold, hvor de to sistnevnte prosessene er betydelig mer krevende enn den første.

Disse medlemmer mener det er flere utfordringer knyttet til måling av karboninnhold i skog, slik disse utfordringene reflekteres i diverse faglitteratur:

- mangel på enighet om definisjoner og klassifisering av skog og skogtyper
- mangel på historiske data som satellittfoto og kart over vegetasjon og jordsmonn
- mangel på informasjon om årsakene til lokale endringer i bruk av jordbruksland
- ofte spredt og inkompatibel informasjon og statistikk
- inkonsistens i forholdet mellom målemetoder og overvåkingsmetoder

Disse medlemmer viser til konklusjonene i det delvis norskfinansierte prosjektet «An assessment of national forest monitoring capabilities in tropical non-Annex E countries» (Friedrich Schiller Universität, 2009) som evaluerer kapasiteten i 99 u-

land knyttet til overvåking av karboninnholdet i skogen. Prosjektet slår fast at de aller fleste landene har begrensede muligheter til å måle utslippene av klimagasser, samt herunder degradering og avskoging, og kun tre av i alt 99 land hadde utviklet veldig god kapasitet i forhold til overvåking av slike endringer.

Disse medlemmer merker seg at artikkelen at Christopher Barr tilknyttet CIFOR slår fast at det til tross for betydelig fokus blant donorer på å utvikle tilfredsstillende MRV metoder vil en rekke av REDD+ landene ikke ha dette tilgjengelig for om minst et tiår. I mange land som ønsker å kvalifisere seg for REDD+ er det også betydelig risiko knyttet til politisering av MRV institusjonene og at mektige politiske og økonomiske grupper på den måten påvirker allokeringen og utbetalingen av midler. Disse medlemmer er innforstått med at donorene blant annet forsøker å minimere denne risikoen gjennom bruk av uavhengige revisjoner og evalueringer i regi av tredjepart. I denne sammenheng vil disse medlemmer vise til at sveitsiske SGS og Det Norske Veritas (DNV), de to største revisjonsselskapene under den Grønne Utviklingsmekanismen (CDM) ble midlertidig suspendert av FN i 2008/2009 på grunn av mangelfull revisjon av prosjekter samt utilstrekkelig kompetanse hos selskapenes revisorer. En rekke sivilsamfunnsorganisasjoner har etterspurt større åpenhet og gjennomsiktighet i CDM og i revisjonsselskapene, og disse medlemmer mener at Norge burde ta initiativ til å offentliggjøre slike revisjoner hvor norske prosjekter er involvert samt iverksette strengere sanksjoner når det avdekkes uregelmessigheter.

I land hvor MRV mekanismene ikke er fullt utviklet eller er politiserte vil REDD+, slik disse medlemmer ser det, kunne gi insentiver til korrupsjon og mislighold. Disse medlemmer viser til at en rekke prosjekter har blitt iverksatt under CDM, til tross for at prosjektene ikke har fremvist addisjonalitet. Den amerikanske Kongressens Government Accountability Office fremhever som følge av dette at handelen med karbonkreditter ikke nødvendigvis er en kostnadseffektiv måte å redusere utslippene av klimagasser på. I mange tilfeller er det også interessekonflikter mellom de som verifiserer prosjektene og prosjektsponsorene, slik at sistnevnte kan ha finansielle insentiver til å godkjenne prosjekter som ikke burde vært godkjent.

Disse medlemmer mener at det globale karbonmarkedet og karbonkredittene er særegne og ulik alle andre varer og tjenester ved at de kjennetegnes ved manglende levering av en usynlig tjeneste til en mottaker som ikke er klart definert. Karbonkreditter er således «juridiske fiksjoner». Dette innebærer særskilte krav til kontroll og verifisering for å unngå

såkalte karbon cowboyer som omsetter kreditter som er blitt ervervet gjennom ulovlige metoder.

Disse medlemmer mener at en sentral utfordring for REDD+ spesielt i forhold til karbonkreditter er risikoen for at reduksjonene i klimagassutslipp ikke er permanent og at disse reverseres ved avskoging eller degradering etter verifikasjonsprosessen. Dette kan skje som følge av at kredittene fra REDD+ blir ombyttbare med kreditter fra andre sektorer når de kommer på markedet. Hvis kjøperne av karbonkreditter under REDD+ ikke er sikre på at disse vedvarer og er permanente så vil de kunne kjøpe ytterligere kreditter for å kompensere for dette. På den andre siden vil selgerne kunne ha omvendte insentiver til å vedlikeholde prosjektene dersom de er sikre på at de gir langsiktig, positiv avkastning, noe som etter disse medlemmers mening taler imot tidlige utbetalinger i REDD+.

Disse medlemmer viser til artikkelen «Limiting corrupt incentives in a Global REDD Regime» av forskeren Michael L. Brown i det akademiske tidsskriftet *Ecology Law Quarterly* (Vol. 37, 2010) som konkluderer med at det er usikkert i hvor stor grad den Grønne Utviklingsmekanismen har bidratt til lavere utslippsreduksjoner. Brown viser til at en betydelig prosentandel av godkjente prosjekter enten ikke har hatt addisjonalitet overhodet, eller at addisjonaliteten har vært høyst uklar. Videre viser artikkelforfatteren til at prosjektverter som ønsker å kutte kostnader i verifikasjonsprosessen ofte velger DOE som har færre kritiske kommentarer og innvendinger til prosjektene.

Disse medlemmer viser til at Tanzania, Indonesia og Guyana er blant samarbeidslandene i skogsatsingen, og at disse landene har betydelige utfordringer knyttet til korrupsjon som synliggjort blant annet i Transparency Internationals årlige anti-korrupsjonsindekser. Disse medlemmer er kjent med at Norge har støttet det såkalte HIMA-prosjektet i Tanzania siden oppstarten i april 2010, for å bistå lokalsamfunnene i å bevare skog på Zanzibar, hvor bistandsorganisasjonen CARE, flere andre NGOer og det lokale landbruksdepartementet er involvert. Det er imidlertid flertallets oppfatning at det blant lokale myndigheter på Zanzibar er en manglende erkjennelse av utfordringer knyttet til korrupsjon, og det blir blant annet fra de samme myndighetene hevdet at fenomenet ikke forekommer som følge av høye etiske og moralske standarder i islam.

Disse medlemmer viser til at landsbyboere på Zanzibar i realiteten skal kompenseres for en ikke-økonomisk virksomhet (bevaring av skog), og samtidig forholde seg til et internasjonalt karbonmarked som ennå ikke er implementert eller tilgjengelig. Det er derfor vanskelig, slik disse medlemmer ser det, å se for seg hvordan prosjektet skal være

bærekraftig og bidra til økonomisk utvikling og fattigdomsreduksjon i lokalsamfunnene.

Disse medlemmer er kjent med at det finske konsulentfirmaet Indufor Forest Policy Consulting er innleid av Norad for å evaluere skogprosjektet/REDD i Tanzania, og at selskapets første evalueringsrapport blant annet viste til at det var for tidlig å si om de bevilgede midlene til REDD i Tanzania ville være tilstrekkelig for å oppnå målsettingene i prosjektet.

Disse medlemmer viser til at Norge og Guyana inngikk en intensjonsavtale om samarbeid i november 2009, at sentrale elementer av avtalen innebærer opprettelsen av Guyana REDD+ Investment Fund (GRIF) hvor landet potensielt kan motta 250 mill. USD fra Norge gjennom REDD+ frem mot 2015. Avtalen innebærer at midlene til Guyana vil kanaliseres gjennom GRIF basert på godkjente prosjektsøknader. Norge overførte 30 mill. USD til Verdensbanken i oktober 2010, men disse midlene ble ikke viderebevilget til Guyana ettersom landet så langt ikke hadde levert prosjektsøknader. De norske bistandsmidlene til Guyana representerer om lag 9 pst. av landets statsbudsjett i 2011.

Disse medlemmer viser til at Guyanas regjering har intensjoner om å benytte deler av den norske klimabistanden til utbygging av vannkraftprosjektet Amaila Falls Hydro-Power Project i samarbeid med den Inter-Amerikanske Utviklingsbanken (IDB). Norges støtte til prosjektet avhenger imidlertid av klarsignal fra IDB. Banken har flere innvendinger mot prosjektet knyttet til at det skal bygges en 100 km. lang vei gjennom relativt uberørt regnskog og at prosjektet i realiteten kan oppgraderes med påfølgende negative konsekvenser for biodiversitet og lokalbefolkning.

Disse medlemmer viser til at det har vært betydelig usikkerhet knyttet til hva som er den reelle avskogingsraten i landet. Konsulentselskapet Pöyry Forest Industry gjennomførte en studie i 2010 som anslo at avskogingen i Guyana var langt lavere enn først antatt, med 0,02 pst. årlig tap i løpet av de to siste tiårene noe som var fem ganger lavere enn det laveste estimatet fra tidligere på 0,1 pst. per år. Samtidig viste studien at avskogingen var tredoblet i perioden oktober 2009 til september 2010, fra 0,02 pst./år til 0,06 pst./år. I teorien er en tredobling i avskogingen fra ett år til et annet et brudd på intensjonsavtalen og utelukker utbetaling av midler fra Norge. Disse medlemmer er kjent med at Det Norske Veritas (DNV) har avlagt en verifikasjonsrapport om Guyanas rapporterte resultater innen en serie indikatorer på avskoging og skogforringelse og at disse har bekreftet funnene i rapporten fra Pöyry.

Disse medlemmer registrerer at et nytt referansenivå for avskoging i Guyana ble vedtatt i mars

2011 og at dette er på 0,056 pst. avskoging per år som tilsvarer om lag 10 000 hektar. Samtidig er vannkraftprosjektet Amaila Falls Hydro-Power Project, som vil avskoge og forringe 4 500 hektar regnskog holdt utenfor den nye avtalen. Disse medlemmer merker seg regjeringens argumenter om at dette er for å unngå en uønsket situasjon hvor finansiering av norsk klimabistand stanser opp. Disse medlemmer er kjent med at en rekke organisasjoner både i Norge og Guyana er kritiske til at Norge på denne måten bruker REDD+ midler til å finansiere brutto avskoging.

Disse medlemmer har også merket seg at en gruppe fremtredende politikere og sivilsamfunnsaktører i Guyana er motstandere av samarbeidet med Norge på generelt grunnlag og at disse viser til at sivilsamfunnet involveres i for liten grad. Gruppen krever også flere uavhengige representanter i GRIF-styringsgruppen og at alle dokumenter som angår samarbeidet offentliggjøres i Guyana. Disse medlemmer støtter disse kravene, og ber regjeringen vurdere å komme tilbake til Stortinget med egnede tiltak.

Disse medlemmer viser til at 1,43 mrd. kroner av totale bevilgninger på 1,725 mrd. kroner til Brasil og Guyana under REDD+ var ubrukt per april 2011 enten i påvente av godkjenning av verifikasjonsrapporter eller på bakgrunn av mangel på godkjente prosjektsøknader. Per juli 2011 var det utbetalt 500 000 kroner til Guyana via GRIF, mens kun om lag 18,5 mill. kroner av en bevilgning på 185 mill. kroner til Indonesia via UNDP var benyttet. I perioden 2008 til 2010 ble det bevilget 293 mill. kroner til Amazonasfondet. Disse medlemmer har merket seg et betydelig politisk press for utbetaling av REDD+ midler generelt og til Guyana spesielt. Politisk prestisje og legitimitet i Norge og økonomiske insentiver for myndighetene i Guyana må imidlertid aldri bli gyldige argumenter for lettvinde løsninger hvor man fraviker på forhånd etablerte kontrollmekanismer og referanseverdier. Disse medlemmer mener således det gir uheldige signaler at regjeringen uttaler at det er viktigere at bistanden fortsetter enn at den gir resultater.

Disse medlemmer viser til intensjonsavtalen mellom Norge og Guyana hvor det understrekes at GRIF og Verdensbanken skal benyttes som kanal for norsk bistand til REDD+ i landet. I en artikkel i tidsskriftet *Development Today* (4. september 2011) fremkommer det at Norge har blitt enig med Guyana om å bidra med midlertidig finansiering av måling, overvåking og verifiseringsprosessen (MRV) knyttet til innholdet av karbon i skogen og at midlene vil bevilges gjennom den amerikanske organisasjonen Conservation International. Disse medlemmer mener en slik omgåelse av etablerte organer, her-

under GRIF sender uheldige signaler til andre skogland samt øker risikoen for korrupsjon i satsingen.

Disse medlemmer viser til at tankesmien og forskningsorganisasjonen World Resources Institute (WRI) foretar jevnlig og omfattende evalueringer av innkomne Readiness Preparation Proposals (R-PP) som kandidatlandene til FCPF leverer til godkjenning.

Kambodsja er kvalifisert til støtte gjennom FCPF, hvor Norge så langt har bevilget om lag 40 mill. USD og forpliktet seg til samlede løfter om utbetalinger tilsvarende 850 mill. kroner frem til 2012. Disse medlemmer merker seg konklusjonene i WRI sin evaluering av R-PP for Kambodsja (mars 2011), hvor man er kritiske til at det ikke diskuteres hvorvidt REDD+ vil skape ytterligere korrupsjonsutfordringer i landet. Det vises også til manglende implementering av lovgivning knyttet til eiendomsrettigheter til land og det er ingen systematisk diskusjon om hvorvidt de eksisterende institusjonene i landet er i stand til å forvalte de nye skogprosjektene.

Etiopia er også kvalifisert til støtte gjennom FCPF, og WRI sin evaluering av R-PP for landet (mars 2011) identifiserer blant annet manglende diskusjon om hvordan konfliktløsningsmekanismen knyttet til REDD+ vil fungere i praksis. Evalueringen viser videre til manglende diskusjon knyttet til overvåking av prosjektene og til utfordringer knyttet til forvaltning og kontroll samt besittelsesrettigheter til land. Mens korrupsjon nevnes i R-PP er det ingen analyse eller utdyping av hvilke utfordringer dette skaper i forhold til REDD+. Disse medlemmer er kjent med at Etiopia er en sentral partner i regjeringens Energy+ initiativ som blant annet har til hensikt å bidra til universell tilgang til energi innen 2030, og at initiativet til dels bygger på strukturen i REDD+. En rekke organisasjoner viser til problemer med bistanden til Etiopia hvor denne politiseres og forfordes til regimets støttespillere. Etiopia har også de siste årene vist en nedadgående trend i forhold til demokrati og menneskerettigheter slik disse kommer til uttrykk i indekser hos organisasjonen Freedom House. Disse medlemmer forutsetter at disse momentene vektlegges ved fremtidig støtte til REDD+ prosjekter i landet.

Vietnam er såkalt pilotland i FNs REDD program, hvor Norge har gitt løfter om støtte tilsvarende 790 mill. kroner frem til 2012. Disse medlemmer merker seg at evalueringen av R-PP (mars 2011) fremhever at Vietnam ikke diskuterer utfordringer knyttet til forvaltning av REDD+ prosjekter, det er manglende fokus på konflikter som kan oppstå gjennom implementeringsfasen og det utdypes i liten grad hvordan den betydelige korrupsjonsrisikoen i landet påvirker skogsektoren og REDD+.

Disse medlemmer registrerer at senere evalueringer av R-PP fra Den sentralafrikanske republikk, Colombia, Uganda og Liberia identifiserer til dels betydelige utfordringer knyttet til korrupsjon, manglende eller utilstrekkelige konfliktløsningsmekanismer, manglende kontrollmekanismer for overvåking samt fravær av mekanismer for uavhengige evalueringer av prosjektene. Disse medlemmer viser til at flere av disse utfordringene går igjen i tidligere evalueringer av R-PP fra blant annet Guyana, Indonesia, Mexico og Tanzania. Disse medlemmer er kjent med at det tidligere er blitt avdekket korrupsjon i det norskstøttede prosjektet Management of Natural Resources Programme (MNRP) i Tanzania hvor også skogforvaltning inngikk, og at myndighetene i landet tilbakebetalte om lag 11,75 mill. kroner til Norge i 2010 som følge av det avdekkede misligholdet. Dette til tross for at revisor mente at så mye som 150 mill. kroner var gått bort i korrupsjon. Disse medlemmer forutsetter at regjeringen treffer egnede tiltak både gjennom bilaterale og multilaterale kanaler for å påse at bevilgningene til kapitlet brukes etter intensjonene, at ønsket om raske resultater ikke medfører at man inngår kompromisser i forhold til dette og at egnede sanksjonstiltak iverksettes ved avdekket mislighold.

Disse medlemmer viser til studien «Does REDD+ threaten to recentralize forest governance?» utgitt av forskerne Phelps et. al. i det akademiske tidsskriftet Science (Nr. 328, 16. april 2010), som hevder at desentralisert skogforvaltning både er kostnadseffektivt og bidrar til å øke lokalbefolkningens involvering i forvaltningen av felles ressurser. Disse medlemmer merker seg studiens påpekning av at sentrale myndigheter ofte har reversert reformer for desentralisering i skogforvaltningen, når myndighetene er blitt introdusert for sterke insentiver til å gjøre dette. Disse medlemmer registrerer studiens konklusjoner om at finansieringen samt retningslinjene for REDD+ kan underminere lokal skogforvaltning, at et internasjonalt karbonmarked vil øke markedsverdien til hittil uberørt skog og dermed øke sannsynligheten for økt kontroll og overvåking av skogen, og at nasjonale aktører i dette markedet har få insentiver til å skape lokale partnerskap.

Disse medlemmer viser til rapporten «Smoke and mirrors: a critical assessment of the Forest Carbon Partnership Facility» (FCPF) utgitt av FERN og Forest Peoples Programme (2011) hvor Verdensbanken og FCPF kritiseres for ikke å ivareta sosiale, juridiske og miljømessige hensyn i de nasjonale REDD prosessene. Rapporten kritiserer også de nasjonale REDD Readiness Preparation Proposals (R-PP) for manglende politiske og juridiske reformer for å beskytte lokalbefolkningen i skogen, samt for

ikke å bedre skogforvaltningen og dermed unnlate å redusere avskoging. Basert på analyser av åtte av 15 nasjonale R-PP innlevert per januar 2011 identifiserer rapporten følgende utfordringer, og disse medlemmer merker seg disse:

- det er uklart hvorvidt FCPF's sikkerhetstiltak er obligatoriske eller frivillige i de ulike fasene av REDD prosessen
- R-PP inneholder ikke konkrete tiltak for å adressere konflikter knyttet til land og eierskap til land
- I alle landene som analyseres er det en urovekkende trend om at REDD vil øke statens kontroll over skogen og dens ressurser og ytterligere sentralisere skogforvaltningen
- Nasjonal konsultasjon knyttet til utkastet til R-PP har vært ikke-eksisterende eller utilstrekkelig spesielt knyttet til perspektivene til befolkningen som lever i og har sitt daglige virke i skogen
- Selv om R-PP erkjenner behovet for reformer i styresett og forvaltning, begrenser de fleste seg til etableringen av nye offentlige institusjoner for å overvåke REDD
- Fokus på måling, rapportering og verifisering (MRV) av karboninnholdet i skogen går ofte på bekostning av detaljerte analyser av årsakene til feilslått offentlig forvaltning og avskoging.

Rapporten konkluderer med at man vanskelig kan se for seg hvordan de nasjonale planene for REDD som følge av R-PP skal redusere avskoging og degradering av skogen og samtidig sikre respekt for lokalbefolkningens grunnleggende menneskerettigheter. Disse medlemmer merker seg dette.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti vil påpeke den høye risikoprofil som deler av skogsatsingen representerer og ber regjeringen redegjøre nærmere for Stortinget om sine risikovurderinger, hvilke tiltak som settes inn for å møte disse og hvordan regjeringen følger opp skogsatsingen for å sikre at de store overføringene reelt gir de tilsiktede virkninger.

Disse medlemmer viser til at regnskogssatsingen ikke lå inne i regjeringens klimamelding som ble lagt fram i 2007, men at kravet om dette ble tatt opp av Kristelig Folkeparti, Venstre og Høyre da disse partier forhandlet med regjeringen om klimaforliket høsten 2007. Arbeidet med klimaforliket er bakgrunnen for at den norske regnskogssatsingen helt fra starten av har hatt politisk støtte fra alle Stortingets partier med ett unntak.

I FN's klimaforhandlinger inngår skogforhandlinger som ofte refereres til som forhandlinger om Reduced Emissions from Deforestation and Forest Degradation (REDD). Det forhandles om å stanse

både storskala avskogning og forringelse av skogen. Forhandlingene er blitt utvidet til også å omfatte tiltak for å øke tilveksten av trær i skog som er forringet. De utvidede forhandlingene, ofte referert til som REDD+, er etter disse medlemmers syn er et viktig, men krevende, satsingsfelt for Norge. Skal dette viktige arbeidet for å redde de tropiske skogene gi de resultater som er tilsiktet, kreves det stor bevissthet om risikoen for misbruk av de midlene som settes inn. Disse medlemmer vil understreke betydningen av at prinsipper om reell addisjonalitet i utslippsreduksjoner, resultatbaserte utbetalinger, løpende overvåking og kontroll samt åpenhet og uavhengig evaluering og verifisering av resultater. Disse medlemmer understreker betydningen av at disse prinsipper etterleves og ikke kompromitteres.

Disse medlemmer understreker regjeringens ansvar for å holde den bevilgende myndighet, Stortinget, godt informert om den reelle resultatoppnåelsen og forhold som tilsier at enkelte utbetalinger må utsettes eller kanselleres fordi forutsetningene ikke oppfylles eller risikoen blir for stor.

Komiteens medlemmer fra Høyre merker seg den tydeliggjøring som har skjedd av kvinners rolle og viktigheten av å involvere kvinner i arbeidet med tilpasning til klimaendringer, og at kvinner skal være en prioritert målgruppe i dette arbeidet. Det bes om at inntil 100 mill. kroner innen kapitlet øremerkes spesielt til kvinners deltagelse i arbeidet med tilpasning til klimaendringer.

Disse medlemmer vil påpeke utfordringene knyttet til absorpsjonskapasitet og muligheten til å få benyttet de bevilgede midler, og viderefører derfor dette området på 2011-nivå.

Kap. 167 Flyktningiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	1 803 615 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	1 531 185 000

Komiteen viser til at etter OECD/DACs retningslinjer kan visse flyktningutgifter knyttet til opphold i Norge og tilbakevending til sine hjemland, klassifiseres som offisiell utviklingshjelp (ODA). Komiteen viser videre til at tiltakene ligger administrativt under hhv. Justis- og politidepartementet, Kunnskapsdepartementet og Barne-, likestillings- og integreringsdepartementet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet ønsker en langt strengere praksis i forhold til asylinnvandring enn hva som er gjeldende i dag. Disse

medlemmer mener at praksisen med å gi opphold på humanitært grunnlag og familiegjenforening må strammes inn. Disse medlemmer vil derfor foreta en reduksjon i bevilgningene som går via dette kapitlet.

Kap. 168 Kvinner og likestilling

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	300 000 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	307 000 000

Komiteen viser til at kvinner og likestilling er et satsingsområde for regjeringens utviklingspolitikk, og komiteen har merket seg at bevilgningen under dette kapittel skal som hovedregel brukes til å støtte målrettede tiltak for kvinner og likestilling som ikke naturlig faller inn under andre bevilgninger. Komiteen viser videre til at denne bevilgningen skal bidra til gjennomføring av Handlingsplanen for kvinners rettigheter og likestilling i utviklings samarbeidet som har som tematiske innsatsområder: «Kvinnens politiske og økonomiske rettigheter, seksuell og reproduktiv helse, og arbeid for å forhindre vold mot kvinner.»

Komiteen har merket seg at det fortsatt skal legges vekt på å ivareta likestillingshensynet i arbeidet med miljø/klima, olje, energi og næringsliv, fred og forsoning og mødre- og barnehelse.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til rapporten «The Global Gender Gap 2011» utgitt av anerkjente forskere tilknyttet Verdens Økonomiske Forum. Rapporten opererer med en indeks som måler nasjonale kjønnsbaserte forskjeller innenfor områdene økonomi, politikk, utdanning og helse og hvordan disse forskjellene påvirker menneskelig utvikling og økonomisk vekst. Disse medlemmer merker seg at 85 pst. av landene har forbedret sin verdi på indeksen de siste 6 årene, mens i 15 pst. av landene har gapet mellom kjønnene på de aktuelle variablene økt. Disse medlemmer merker seg videre at blant de landene som oppnår dårligst verdi i hver av fire inntektsgrupper, er samtlige av disse muslimske eller arabiske land. Samtidig er Midtøsten og Nord Afrika den regionen som i minst grad har lukket gapet mellom kjønnene. Rapporten slår fast at det eksisterer en proporsjonal samvariasjon mellom likhet mellom kjønnene og graden av konkurransedyktighet, økning i bruttonasjonalprodukt og menneskelig utvikling.

Disse medlemmer mener at rapporten fra Verdens Økonomiske Forum berører konklusjonene i UNDPs rapport fra 2009 om menneskelig utvikling i arabiske land hvor det slås fast at fraværet av demokrati og respekt for menneskerettighetene er hoved-

årsaken til mangelen på utvikling i den arabiske verdenen. Rapporten slår blant annet fast at omfattende kjønnsdiskriminering, som bidrar til at jenter og kvinner i disse landene ikke får tilgang på utdanning, fører til at et flertall av kvinnene ikke er i stand til verken å lese eller skrive. Rapporten oppfordrer de arabiske landenes ledere til å foreta drastiske kursendringer i retning av demokratisk styresett, og det er disse medlemmers mening at dette også bør være et av hovedfokusene bak Norges bistandspolitiske engasjement området.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at kvinner og likestilling er et satsingsområde innen miljø og bærekraftig utvikling. Inntil 100 mill. kroner som i budsjettets kap. 168 er foreslått til øremerking til kvinners deltagelse i arbeidet med tilpassning til klimaendringer må, etter disse medlemmers oppfatning, tas under kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling. I dette kapittelet er kvinners deltagelse fremhevet og det er naturlig at øremerking finner sted der.

Disse medlemmer viser videre til at bevilgningen over dette kapittelet skal bidra til arbeid med likestilling og til å styrke kvinners deltagelse, godt styresett, økonomisk og sosial endring. Bevilgningen bør videreføres med 300 mill. kroner uten øremerking til andre tiltak.

Kap. 169 Global helse- og vaksineinitiativ

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	1 635 000 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	1 785 000 000

Komiteen viser til at Norge har en internasjonal lederrolle i arbeidet for global helse og de helserelaterte tusenårsmålene. Komiteen har merket seg at sentralt i arbeidet er statsministerens kampanje for bedre barne- og mødre helse, og komiteen vil understreke betydningen av dette arbeidet da tusenårsmålet om barne- og mødre dodelighet er et av de målene vi er lengst fra å nå.

Komiteen viser til at Det internasjonale aids-vaksineinitiativet (IAVI) arbeider for raskt å utvikle en trygg og effektiv hiv-forebyggende vaksine, og komiteen har merket seg at Norge har vært særlig opptatt av å sikre at en vaksine blir tilgjengelig i utviklingsland.

Komiteen viser til arbeidet som Den globale vaksinealliansen (GAVI) gjør for at alle barn i fattige land skal få et fullverdig vaksinetilbud. Komiteen har merket seg de forpliktelsene Norge tok på seg i juni 2011, der Norge bidro med tilsagn om gradvis å doble den direkte støtten til GAVI fra 500 mill. kroner i 2010 til 1 000 mill. kroner i 2015.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, har videre merket seg at denne ressursmobiliseringen har satt GAVI i stand til å introdusere nye vaksiner mot lungebetennelse og diaré som sammen med øvrige programmer kan redde nær fire millioner barns liv fram til 2015. Flertallet vil understreke betydningen av at disse forpliktelsene følges opp og at det også gis rom for å støtte innføringen av nye vaksiner mot livmorhalskreft (HPV) og rubella.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til rapporten «World Medicines Situation» utgitt av Verdens Helseorganisasjon (2004), som slår fast at til tross for nedgang i antall mennesker uten tilgang til essensielle medisiner så er mellom 1,3 og 2,1 mrd. mennesker uten et slikt behandlingstilbud. De fleste av disse menneskene befinner seg i Afrika og Asia.

Disse medlemmer viser til at Norge har tatt et særskilt ansvar for å oppfylle tusenårsmål 4 og 5 om barne- og mødre dodelighet. Disse medlemmer merker seg konklusjonene i rapporten «Millennium Development Goals Report 2009» om at verdenssamfunnet har gjort minst fremskritt i forhold til tusenårsmål 5 om mødre helse, og at dette i hovedsak, ifølge rapporten, skyldes manglende bevilgninger til slike helsetiltak.

Det er imidlertid disse medlemmers mening at manglende tilgang til essensielle medisiner i utviklingsland i mange tilfeller ikke skyldes manglende bevilgninger, men ofte byråkrati, korrupsjon samt høye tariffer, avgifter og tollsatser knyttet til medisiner og vaksiner i disse landene. I denne sammenheng har disse medlemmer merket seg rapporten «Death and Taxes – Government mark-ups on the price of drugs» (IPN 2010), som viser til at tariffene på import av ferdigstilte farmasøytiske produkter er høyest i gruppen av middelinntektsland, og at et flertall av u-landene fremdeles har tariffer på slike varer. Disse medlemmer mener det er betimelig at for eksempel Zimbabwe, som har store utfordringer innenfor helsesektoren og knapt noen innlands produksjon av slike produkter, har blant de høyeste tariffene av landene sør for Sahara. Disse medlemmer registrerer også at det i rapporten viser til at 40 land, blant disse mange av de fattigste landene (MUL), som fremdeles opprettholder tariffer for import av vaksiner. Mange land innfører også andre skatter og avgifter på medisin, som merverdiavgift, salgsskatt og inntektsskatt for lokale produsenter, og disse medlemmer viser i denne sammenheng til at rapporten identifiserer Sudan som ett av eksemplene hvor medisin ilegges 10 pst. importavgift, 1 pst. avgift til forsvarsdepartementet, 1 pst. avgift til

karriereutvikling i farmasøytindustrien, 2 pst. avgift til tollklarering i tillegg til andre avgifter.

Disse medlemmer viser til konklusjonene i studien «Pharmaceutical tariffs: what is their effect on prices, protection of local industry and revenue generation» utgitt av forskerne Laing og Olcay (2005) i Verdens Helseorganisasjon som påviser at tariffen på medisiner utgjorde mindre enn 0,1 pst. av den totale skatteinngangen i 92 pst. av landene i undersøkelsen. Det er således disse medlemmers mening at en fjerning av tariffene for farmasøytiske produkter, antibiotika og vaksiner i u-landene er mulig uten at det i særlig grad vil påvirke nasjonal skatteinngang, ei heller påvirke lokal legemiddelindustri i de fleste u-land. En liberalisering av markedet på dette området vil, slik disse medlemmer ser det, dermed kunne føre til større dekningsgrad for medisiner og vaksiner i u-landene, samt føre til at befolkningen ikke mindre grad benytter seg av falske medisiner eller tradisjonelle behandlingsmåter som har dysfunksjonelle konsekvenser.

Disse medlemmer viser til studien «Public financing of health in developing countries: a cross-national systematic analysis» publisert av forskerne Lu m. fl. (2010) i det anerkjente medisinske tidsskriftet *the Lancet*, som påviser at mens andelen av nasjonale myndigheters budsjett som gikk til helse økte i mange land i perioden 1995 til 2006, så falt denne andelen i mange land sør for Sahara. Studien konkluderer med at helsebistand til nasjonale myndigheter hadde en negativ påvirkning på disse myndighetenes bevilgninger til egne helsetiltak, slik at for hver USD i bistand ble bevilgningene til helse fra landenes egne budsjetter redusert fra mellom 0,43 til 1,14 USD. Konklusjonene i studien er, etter disse medlemmers mening svært alvorlig, og synliggjør at ombyttbarhet, eller fungibilitet er et stort problem i bistanden generelt. På denne bakgrunn mener disse medlemmer at regjeringen bør legge frem en oversikt over hvilke tilfeller hvor denne problemstillingen berører norsk bistand.

Disse medlemmer viser videre til at studien påviser illegalt salg av artemisininbasert kombinasjonsterapi (ACT) for malaria i land som Nigeria, Senegal, Zambia og Tanzania, som igjen har medført manglende tilgang til slik medisin i nasjonale helsevesen. ACT er tilnærmet utelukkende finansiert av donorer, og det Globale fond for bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria (GFATM) er den største finansieringsmekanismen for slik behandlingsterapi. GFATMs Generalinspektør identifiserte i revisjonen av fondets virksomhet i Tanzania i 2007 at ACT tilsvarende en verdi på USD 819,000 var forsvunnet. Tilsvarende tall fra Angola viser at USAID-finansiert antimalariamedisin med pålydende verdi på over 642,000 USD har forsvunnet siden 2008, delvis på

grunn av korrupsjon og logistikkutfordringer. Medisinen var ment å behandle over 534 000 pasienter for malaria.

Disse medlemmer viser til at det Globale Fondets budsjetter har vokst betydelig i perioden 2008 til 2010, og at tilgjengelige midler i fjor utgjorde om lag 3,6 mrd. USD. Disse medlemmer er kjent med at fondets generalinspektør (OIG) i fjor identifiserte misbruk av GFATMs midler i blant annet Kamerun, Zambia, Mali og Mauritania, og at en rekke donorer som følge av dette har holdt tilbake midler for kommende perioder. Disse medlemmer viser til studien «Partners in Crime: National Theft of Global Fund Medicines» (april 2011) utarbeidet av forsker Roger Bate i organisasjonen Africa Fighting Malaria, som påviser at korrupsjon og svinn med midler i det Globale Fondet er omfattende og systemiske i en rekke land. Disse medlemmer er enig med studiens konklusjoner om at fondets intervensjoner sannsynligvis vil være i stand til å redde flere liv, og i større grad bekjempe korrupsjon dersom støtten kanaliseres til land hvor det er politisk vilje til korrupsjonsbekjempelse og hvor myndighetene setter av midler i sine egne helsebudsjetter.

Disse medlemmer er kjent med at regjeringens forslag til bevilgninger til GFATM for 2012 er på 450 mill. kroner, og at de foreslåtte totale bevilgningene frem til 2013 vil innebære 1,4 mrd. kroner i støtte. Det er disse medlemmers mening at de ovennevnte rapportene identifiserer alvorlige utfordringer knyttet til korrupsjon, ombyttbarhet og manglende kontroll i en rekke bistandsfinansierte helsetiltak i u-landene. Disse medlemmer er av den oppfatning at dette fordrer grunnleggende endringer i anskaffelses- og distribusjonssystemet for medisiner og vaksiner, så vel som større åpenhet om disse problemene i u-landene, blant annet gjennom rapporteringsplikt i forhold til lagerføring og logistikk.

Disse medlemmer registrerer at evalueringsresultatene er uklare i forhold til effekt av de pengebaserte programmene under GAVI, at dette skyldes programmene er vanskeligere å evaluere enn GAVIs innkjøp av vaksiner og at utfordringene er knyttet til metode, svake statistikk- og målesystemer på landnivå og vanskeligheter med å skille effekten av vaksinealliansens bidrag fra andre tiltak.

Disse medlemmer viser til at 15 land ikke vil kunne motta støtte fra GAVI i 2011 fordi deres bruttonasjonalinntekt per capita er større enn grensen som er satt til 1 500 USD. Disse medlemmer er kjent med at dette blant annet gjelder landene Angola, Bolivia, Sri Lanka og Øst-Timor, at disse landene også har betydelige utfordringer innen bekjempelse av sykdommer i de nasjonale helseprogrammene, noe som etter disse medlemmers

mening burde føre til debatt om terskelen for støtte fra GAVI.

Disse medlemmer vil understreke at Fremskrittspartiet vil prioritere arbeidet under kapitlet høyt, men mener samtidig det er uheldig dersom norske skattebetalere indirekte er med på å finansiere svinn, høye avgifter og høye tariffer på medisin i flere u-land.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til Kristelig Folkepartis alternative statsbudsjett for 2012, hvor Kristelig Folkeparti foreslår å øke bevilgningen til kap. 169 med 100 mill. kroner ut over regjeringens forslag for å styrke helse-systemer i verdens fattigste land. Dette er viktig både for å styrke folkehelsen generelt og spesielt kapasiteten til systematisk vaksinerings av barn. Slik innsats vurderes som en meget effektiv bistandsform med dokumentert gode resultater.

Kap. 170 FN-organisasjoner mv.

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	4 314 620 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	4 348 000 000

Komiteen viser til at Norge er FNs tredje største giver av kjernebidrag og syvende største giver til FNs operative virksomhet. Komiteen fastslår at det er betydelig oppslutningen om FN i norsk politikk. Verden trenger en global organisasjon som kan bidra til å løse globale utfordringer. Også siste års utvikling, hvor de finansielle kriser har skapt betydelig ustabilitet, her dokumentert behovet for en robust verdensorganisasjon. I en verden med uløste problemer knyttet til hungersnød, krig, konflikter, miljøproblemer, demokratiunderskudd og brudd på menneskerettighetene, er det behov for et handlekraftig og effektivt FN.

Komiteen støtter derfor regjeringens mål om å styrke FN-systemet, og vil understreke at en styrking forutsetter fortsatt effektivisering og reformer, slik at FNs evne til å levere resultater på de ulike ansvarsområder øker. Komiteen understreker nødvendigheten av å videreføre det igangsatte reformarbeidet av FN. Det er først og fremst ved å fremstå som effektiv og transparent på alle ansvarsområder at FN kan lykkes i sitt arbeid og samtidig skape nødvendig internasjonal legitimitet. Komiteen støtter derfor arbeidet med å få en rammeresolusjon på plass i 2012, som tydelig definerer rammene FNs virksomhet fremover. Komiteen viser videre til at det er et stort gap mellom forventningene til FN apparatet og de ressurser som stilles til rådighet for organisasjonen.

Komiteen viser til at Norge er en stor bidragsyter til FNs ulike organisasjoner. Den foreslåtte

bevilgning på NOK 4 348 000 000 er omtrent på samme høye nivå som i 2011, og komiteen merker seg at det fortsatt er slik at UNDP og UNICF alene mottar nær halvparten av den norske støtten. Komiteen slutter seg til regjeringens ønske om å begrense antallet enkeltavtaler og mottakere av norsk støtte, for å oppnå bedre oversikt og kontroll over støttemidlene.

Komiteen har igjen merket seg at Norge er underrepresentert i FN-systemet, og forventer at regjeringen systematisk søker å styrke den direkte norske representasjonen, særlig tatt i betraktning at Norge er en av FNs største bidragsytere.

Komiteen vil påpeke at det er et sterkt behov for å sikre at norsk støtte til multilaterale organisasjoner blir brukt effektivt og etter forutsetningene for norsk utviklingspolitikk.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, har merket seg at den systematiske evalueringen av FN-organisasjonene er gradvis styrket det siste tiåret, noe som også gir et bedre grunnlag for norsk prioritering av midler mellom de aktuelle organisasjoner, fond og programmer.

Flertallet viser til de respektive partiers generelle merknad om behovet for å styrke klimarobust landbruk og UN-Women. Som følge av dette foreslår flertallet å øke post 81 med 10 mill. kroner øremerket tiltak innen klimarobust og bærekraftig landbruk. I tillegg økes post 82 UN-Women med 10 mill. kroner. Flertallet viser for øvrig til de omdisponeringer som gjøres innefor kapitlet.

Et annet flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre og Kristelig Folkeparti, viser til at Norge er fast medlem av UNHRC i perioden 2009–2012, blant annet sammen med land som Kina, Cuba, Saudi Arabia og Pakistan. Det er dette flertallets oppfatning at til tross for UNGA Resolusjon 60/251 som slår fast at landene til UNHRC skal velges på bakgrunn av deres rulleblad i forhold til menneskerettighetene, så unnlater et flertall av de 47 medlemslandene å leve opp til disse rettighetene. Etter dette flertallets mening må Norge i UNHRC blant annet ha som strategi å stille de landene som i størst grad bryter menneskerettigheten til ansvar, kreve landspesifikke resolusjoner, aktivt ta til ordet for meningsfulle spialsesjoner, forsvare ytringsfriheten mot de som forsøker å innskrenke denne til fordel for religion, motvirke et ensidig fokus på Israel og drive aktiv lobbyvirksomhet mot udemokratiske kandidater til rådet.

Dette flertallet mener at regjeringen må informere Stortinget om utviklingen i og eventuelle dilemmaer knyttet til arbeidet i UNHRC.

På denne bakgrunn foreslår dette flertallet:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en evaluering av Norges deltakelse i FNs Menneskerettighetsråd, UNHRC.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre, er av den oppfatning at evalueringen av FN-organisasjonenes innsats systematisk bør følges opp med klare budsjettmessige konsekvenser for organisasjoner som vurderes som lite effektive og målbevisste.

Disse medlemmer ønsker derfor å nedprioritere norske bidrag til UNDP og enkelte andre FN-organisasjoner.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Norge er blant de største donorene til FN, både i forhold til folketall og i absolute tall. Disse medlemmer viser til FN-rapporten «Delivering as One: Report of the Secretary-General's High-Level Panel» hvor det slås fast at FN ikke vil være i stand til å leve opp til sine målsettinger uten ambisiøse og vidtrekkende reformer. Disse medlemmer er enig med regjeringen om at FN og FN-organisasjonene står overfor store utfordringer, slik dette blant annet beskrives i budsjettet for 2012. Disse medlemmer er klar over at Riksrevisjonen i tidligere rapporter har stilt spørsmål ved om iverksatte tiltak for å bedre resultatoppnåelse i FN-prosjekter på landnivå er tilstrekkelige, at koordineringen mellom programmene, FN-organisasjonene og myndighetene i flere land til dels er mangelfull og at FN generelt og UNDP spesielt bare i noen grad har klart å spille en koordinerende rolle på den generelle bistandsagendaen. Disse medlemmer er kjent med konklusjonene i blant annet Norads resultatrapport for 2009, hvor det vises til at FN-organisasjonene er byråkratiske og har vanskeligheter med å levere bistand effektivt. Det er disse medlemmers mening at dette burde ha konsekvenser for hvordan regjeringen velger å kanalisere bistandsmidlene.

Disse medlemmer er innforstått med at «Pariserklæringen» og «Accra Agenda for Action» om bistandseffektivitet er de styrende mekanismene for å bidra til større effektivitet og bedre resultatoppnåelse i bistanden. Koordinering gjennom FN er samtidig ment å skulle gi lavere transaksjonskostnader, storskalafordeler og bedre effektivitet. I denne sammenheng registrerer disse medlemmer med stor skuffelse konklusjonene i rapporten «Aid effectiveness 2005-2010: Progress in implementing the

Paris Declaration» fra OECDs utviklingskomité om hvordan bistandsgiverne har fulgt forpliktelsene som ble inngått i 2005 knyttet til mer effektiv bistand. Rapporten konkluderer med at donorene, Norge inkludert har oppfylt ett (1) av i alt 13 krav til mer effektiv bistand. Det er disse medlemmers mening at de betydelige ressursene som har blitt bevilget til tiltak med hensikt å bidra til bistandseffektivitet på denne måten ikke har ført frem.

Disse medlemmer viser til statsministerens uttalelser i forbindelse med FN-toppmøtet om tusenårsmålene høsten 2010, om at u-landene må ta mer ansvar for å komme seg ut av fattigdommen og at skattebetalerne nå må begynne å se resultater. Disse medlemmer registrerer også statsministerens krav om at u-landene må omfordele veksten, legge om skattesystemene slik at det ikke oppstår bare en rik elite og legge mer vekt på korrupsjon.

Det er etter disse medlemmers mening positivt at regjeringen nå vil stille strengere krav til u-landene gjennom FN, men disse medlemmer registrerer samtidig at bistandsbudsjettet har økt dramatisk fra om lag 20 mrd. kroner i 2006 til over 27 mrd. kroner i 2012, og disse medlemmer har vanskelig for å se for seg hvordan dette harmonerer med statsministerens krav om at u-landene må ta større ansvar for egen utvikling.

Disse medlemmer har registrert uttalelsene til miljø- og utviklingsministeren om at «Norge har vært naive og vår bistand har vært med på å gjøre korrupsjon mulig i Afrika». Sett i lys av statsministerens uttalelser på FN Toppmøtet 2010 er det disse medlemmers mening at å legge mer vekt på korrupsjon nødvendigvis må innebære en reduksjon i bistanden. Videre er disse medlemmer kjent med at FNs generalforsamling har erklært 9. desember som Den internasjonale antikorrupsjonsdagen for promotering av FN-konvensjonen mot korrupsjon, UNCAC. Det er imidlertid disse medlemmers mening at UNCAC er et tilstrekkelig virkemiddel for å bekjempe korrupsjon ettersom nasjonale myndigheter har anledning til å utelukke sivilsamfunnet fra prosessen, rapportering om progresjon er frivillig og landene kan tilbakeholde full publisering av landrapportene.

Disse medlemmer er av den oppfatning at FN-reform har blitt et retorisk mantra og utviklingspolitisk moteord uten reelt politisk innhold. Disse medlemmer har registrert at den svenske regjeringen har tatt til ordet for å kutte i støtten til flere FN-organisasjoner på grunn av at man ikke er fornøyd med organisasjonenes effektivitet eller at de på annen måte ikke holder mål. Disse medlemmer registrerer at man fra norsk side ikke har planer om tilsvarende kutt.

Disse medlemmer viser til at den konservative regjeringen i Storbritannia og landets fagetat for bistand og utvikling, Department for International Development (DFID) i mars 2011 lanserte rapporten «Multilateral Aid Review: Taking forward the findings of the UK Multilateral Aid Review» som evaluerer 43 multilaterale bistandsorganisasjoner i forhold til deres bidrag til utvikling. Disse medlemmer merker seg dette, og at en rekke FN-organisasjoner kom til dels svært dårlig ut på evalueringen utført av DFID. Mens 9 organisasjoner fikk karakteren bestått og ble ansett som relevante, dog med en rekke kritiske merknader, ble 9 andre organisasjoner ansett som dårlige i forhold til de angitte resultatindikatorerne. FNs organisasjon for utdanning, vitenskap og kultur (UNESCO) fikk kritikk for langvarig, historisk underlevering av resultater, mens FNs organisasjon for ernæring og landbruk (FAO) ble kritisert for manglende resultatrapportering, manglende åpenhet og behov for forbedret kostnadseffektivitet. Basert på rapportens resultater avslutter Storbritannia støtten til fire FN-organisasjoner basert på manglende relevans, effektivitet og eller resultater. Disse er FNs organisasjon for industriell utvikling (UNIDO), UN Habitat, FNs særorganisasjon for arbeidslivet (ILO) og UN Strategy for Disaster Reduction (UNISDR). Disse medlemmer viser til at Norad har kommentert rapporten fra DFID og ifølge Fox News 3. mars i år uttaler følgende: «we are inspired by the new British review, and will look closely to see what lessons can be learned from it». Disse medlemmer registrerer at den britiske regjeringen har intensjoner om i større grad å benytte seg av resultatbaserte utbetalinger til de multilaterale organisasjonene, tilsvarende noe av det Norge gjør i klima- og skogsatsingen. DFID har også nedsatt en uavhengig kommisjon for å sikre at bistanden gir resultater og verdi for pengene, og disse medlemmer merker seg at dette er nærmest identisk i forhold til hva Fremskrittspartiet har foreslått at opprettes. Disse medlemmer registrerer at det i regjeringens politiske plattform for 2009–2013 slås fast at volum av norsk bistand til Verdensbanken skal gjøres avhengig av bankens resultat i reform- og demokratiseringsprosesser. Det er disse medlemmers mening, spesielt sett i lys av signalene fra den britiske regjeringen, at det kan stilles tilsvarende betingelser i forhold til norsk bistand til FN-organisasjoner, og ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om konkret kondisjonalitetsstruktur.

Disse medlemmer viser til at DFIDs evaluering av FNs Befolkningsfond (UNFPA) viser at sistnevnte har utfordringer knyttet til kostnadseffektivitet, resultatrapportering og resultatoppnåelse på landnivå. Disse medlemmer viser også til rapporten «Focus UNFPA: Four Recommendations for Action»

utgitt av Center for Global Development (mars 2011) som identifiserer tilsvarende utfordringer i organisasjonen, og at hele 11 ulike organisasjoner arbeider med befolknings spørsmål og helsestatistikk i FN-systemet. Disse medlemmer vil på denne bakgrunn understreke viktigheten av at Norge er en pådriver i arbeidet med å effektivisere og strømlinjeforme FNs organisasjoner og bidra til at dupliserende virksomheter reduseres og på sikt opphører.

Disse medlemmer viser til at FN-organisasjonene: Office of the Special Adviser on Gender Issues and Advancement of Women, Division for the Advancement of Women, United Nations Development Fund for Women og International Research and Training Institute for the Advancement of Women, ble slått sammen til en ny organisasjon kalt UN Women, eller United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women som ble operativ fra januar 2011. Norge ble valgt inn i styret i UN Women i november 2010 sammen med 40 andre land. Disse medlemmer viser til rapporten «Thematic evaluation of gender mainstreaming in the United Nations Secretariat» utarbeidet av FNs eget interne tilsynsorgan Office of Internal Oversight Services, OIOS høsten 2010. Disse medlemmer merker seg konklusjonene i rapporten som understreker at over 15 års arbeid med likestilling i FN-systemet i det store og hele har slått feil. Rapporten viser til en grunnleggende mangel på kunnskap blant FNs egne ansatte om organisasjonens arbeid med likestilling, en grunnleggende mangel på forståelse for hva likestillingsarbeidet hadde til hensikt å oppnå, svakheter i lederskap og ansvarlighet samt til mangel på systematiske og detaljerte kunnskaper om resultater av arbeidet. Rapporten viser også til at arbeidet var preget av en rekke initiativer, men en grunnleggende mangel på koordinering, og disse medlemmer merker seg dette. Disse medlemmer registrerer samtidig uttalelser fra administrerende direktør i UN Women Michelle Bachelet om at det skal skapes større klarhet i hvor mye FN-systemet samlet bruker på likestillingsarbeidet gjennom etablering av et felles system for sporing av ressurser innen organisasjonen. Disse medlemmer ser frem til resultatene av dette arbeidet.

Disse medlemmer er kjent med at også Norge evaluerer en rekke multilaterale organisasjoner gjennom Multilateral Organisations Performance Assessment Network (MOPAN) og at dette gir viktige signaler om de respektive organisasjonenes utfordringer.

Disse medlemmer er kjent med at Norge er en av de aller største bidragsyterne til FNs utviklingsprogram (UNDP) både i forhold til folketall og i absolutte tall, og at Norge i 2011/2012 er representert i styrende organer i organisasjonen. Disse med-

lemmer viser til at UNDPs nåværende holdning er at organisasjonens revisjonsrapporter fra den verdensomspennende virksomheten er interne forvaltningsredskaper og at disse bare skal frigis etter forespørsel fra medlemslandenes regjeringer, og da kun etter tillatelse fra det aktuelle landet hvor revisjonen finner sted. Disse medlemmer er kjent med uttalelsene fra USAs FN-ambassadør for forvaltning og reform, Joseph M Torsella på UNDPs styremøte i New York 6. september i år om at FNs fond og organisasjoner, herunder spesielt UNDP så snart som mulig må iverksette full åpenhet om revisjon og finansielle transaksjoner i organenes virke. Samtidig er det avgjørende at UNDP etablerer et system for meningsfull resultatrapportering til organisasjonens styre og til publikum. Disse medlemmer er enig i den amerikanske ambassadørens krav til åpenhet i FN og UNDP, og ber regjeringen stille tilsvarende krav gjennom sine styreverv i FN-organisasjonene. Disse medlemmer registrerer signalene fra leder i FNs interne tilsynsorgan (OIOS), Carman LaPointe om at organet vil starte publiseringen av FNs revisjonsrapporter på hjemmesidene fra januar 2012. Disse medlemmer ser frem til oppfølgingen av dette.

Disse medlemmer viser til den kritiske situasjonen i Syria hvor demonstranter tortureres til døde og flere tusen sivile er drept av president Bashar al-Assads sikkerhetsstyrker de siste månedene. Norge støttet innføringen av de EU-initierte sanksjonene mot Syria som innebærer frys av midler, reiserestriksjoner samt forbud mot eksport av våpen og annet utstyr som kan brukes til undertrykking av sivilbefolkningen. Disse medlemmer viser til at det syriske regimets brutalitet har blitt fordømt av vestlige land, av naboland i Midtøsten så vel som av den Arabiske Liga. Disse medlemmer viser til at FN og en rekke FN-organisasjoner har planer om å videreføre tilnærmet normal aktivitet i Syria ut året og i 2012, til tross for den kritiske situasjonen. Det er disse medlemmers mening at alle FN-programmer i Syria burde fryses, og at landet nå kun mottar humanitær bistand og nødhjelp til sivile.

Disse medlemmer har videre også merket seg de mange rapportene fra diverse FN-organisasjoner som viser til at verden står overfor en matkrise, og at løsningen på krisen ifølge disse organisasjonene er mer landbruksbistand og statlig styring av matvareproduksjon. Disse medlemmer vil imidlertid vise til at FNs generalsekretær Ban Ki-Moon tidligere har advart at matvarekrisen ikke må bli en unnskyldning for mer proteksjonisme i verdenshandelen. Dessverre er det etter disse medlemmers oppfatning flere land, deriblant Norge, som fortsetter å føre en politikk med skyhøye tollbarrierer for import på mat og matvareprodukter fra u-land. Mens

disse medlemmer mener at Norge kan redusere disse usolidariske satsene, viser forskning at over 70 prosent av verdens handelsbarrierer er innført av regjeringer i u-land for å ramme handelen med andre u-land. I mange u-land, slik disse medlemmer vurderer det, ser man dessverre eksempler på at proteksjonisme bidrar til at man sulter egen befolkning og befolkningen over grensen i nabolandet. Disse medlemmer mener at Norge gjennom FN må arbeide for og støtte systemer for «name and shame» av proteksjonisme i verdenshandelen. Disse medlemmer viser til at Europakommisjonen har implementert et overvåkingssystem for proteksjonisme i verdenshandelen og at Kommisjonen leverte sin åttende rapport om i fjor høst gjeldende i perioden oktober 2010 til september 2011.

Disse medlemmer viser til rapporter som hevder at Afrika sør for Sahara er spesielt hardt rammet av matkrisen. Samtidig er disse medlemmer kjent med at det i løpet av de siste årene har blitt avdekket flere tilfeller av korrupsjon knyttet til mat som involverer personer på høyt politisk nivå i land som Kamerun, Uganda og Kenya. Det er disse medlemmers mening at FN som en uavhengig, global aktør har et særskilt ansvar for å påtale tilfeller hvor nasjonale forhold undergraver langsiktig mat- og vannsikkerhet for befolkningen i disse landene.

Disse medlemmer viser til at FNs miljøorgan UNEP i mai 2010 ga ut en rapport om overfiske som hevdet at verdenshavene ville være tømt for fisk i løpet av bare 40 år dersom dagens trender fortsetter. Disse medlemmer registrerer at rapportens konklusjoner ble ansett som lite troverdig og tilbakevist blant annet av forskningssjef Åsmund Bjordal ved det norske Havforskningsinstituttet, og at instituttet også ved tidligere anledninger har avvist rapporter om verdens ressursituasjon som fulle av feil og mangler.

Det er disse medlemmers oppfatning at FNs organisasjoner i mange tilfeller later til å overdrive situasjonen i verdens ressurstilgang, for i neste omgang å be om mer bistand og statlig styring.

Disse medlemmer er kjent med at det i FN eksisterer tre særorganisasjoner for fremme av palestineres sak; Committee on the Exercise of the Inalienable Rights of the Palestinian People, the Special Committee to Investigate Israeli Practices Affecting the Human Rights of the Palestinian People, samt Division for Palestinian Rights i FNs Avdelig for Politiske Forhold. Disse medlemmer viser til at FN har to organisasjoner som arbeider med flyktninger og flyktningsspørsmål; herunder FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR) og Hjelpeorganisasjonen for palestinske flyktninger i Midtøsten (UNRWA). Disse medlemmer understreker at UNHCR har et globalt mandat i forhold til å omplass-

sere flyktninger, og finner det unaturlig at enkelte flyktninggrupper har en egen FN-organisasjon.

Disse medlemmer viser til at palestineres sak er et gjennomgående tema i sesjonene knyttet til FNs Menneskerettighetsråd (UNHRC), hvor Norge er medlem. Disse medlemmer vil ikke motsette seg at det settes fokus på menneskerettigheter i et hvilket som helst land, men mener at andelen av resolusjoner og spesialsesjoner som dedikeres palestineres sak versus Israel er urettmessig høyt.

Disse medlemmer reduserer på denne bakgrunn bevilgningene til dette kapitlet, men vil skjerme bevilgningene til utdanning, helse, olje & ren energi samt næringsutvikling. Disse medlemmer viser for øvrig til Fremskrittspartiets merknader i forbindelse med behandlingen av Dokument 8:141 S (2009–2010) Representantforslag om norsk budsjettstrategi for bistand til FN, samt til merknader i kap. 116 Deltaking i internasjonale organisasjoner.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til sin hovedmerknad og partiets alternative budsjett og peker på at det er et sterkt behov for å sikre at norsk støtte til multilaterale organisasjoner blir brukt effektivt og til støtte for viktige norske mål for utviklingspolitikken.

Kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	1 971 000 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	1 981 000 000

Komiteen viser til at utviklingsbankene er viktige finansieringskilder og rådgivere for låntakerlandene, og er sentrale aktører i utviklingsdebatten. Komiteen viser videre til at den norske samfinansieringsstøtten til Verdensbanken og de regionale utviklingsbankene brukes strategisk for å påvirke og utvikle bankenes politikk og operasjoner i tråd med norske utviklingspolitiske prioriteringer.

Komiteen har merket seg at demokratisering og større åpenhet er områder Norge vektlegger i sitt arbeid mot bankene, og at Norge har vært pådriver for å styrke afrikanske lands representasjon i Verdensbankens styre. Komiteen har videre merket seg at volumet på den norske bistanden til Verdensbanken er avhengig av bankens resultater i form av reform- og demokratiseringsprosesser.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, viser til de respektive partiers generelle merknad om behovet for å styrke utdanning, og betydningen av å løfte grunnutdanningen i fattige

land. Som følge av dette økes post 72 med 40 mill. kroner øremerket «Education for all» («Global Partnership for Education»). Flertallet viser for øvrig til de omdisponeringer som gjøres innefor kapitlet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Norge i hele eller deler av perioden 2011–2012 er i styrende organer i en rekke organisasjoner, deriblant Verdensbanken, Asiabanken, Afrikabanken og IFAD. Det er disse medlemmers mening at dette innebærer en unik mulighet til innflytelse i forhold til organisasjonenes arbeid, og regjeringen må bruke denne muligheten aktivt i forhold til å sørge for mer fokus på effektivisering, antikorupsjon og resultatoppnåelse i organisasjonene.

Disse medlemmer mener at Verdensbanken, de regionale utviklingsbankene og de internasjonale finansinstitusjonene baserer sine politiske intervensjoner på en feilaktig forståelse av årsakene til fattigdom og hva som må til for å skape utvikling i de fattige landene. Professor William Easterly ved New York University har tilbakevist påstandene om at u-landene er fanget i en fattigdomsfelle, at bistand skaper økonomisk vekst og at utviklingslandene trenger en massiv tilførsel av kapital, et såkalt «Big Push», for å kunne ta del i verdensøkonomien.

Disse medlemmer finner grunnlag til å stille spørsmål ved utenriksdepartementets omtale av utfordringene i Den asiatiske utviklingsbanken (AsDB). I budsjettspørsmål 420 fra Fremskrittspartiet i forbindelse med statsbudsjettet for 2012 spør man om årsakene til den omtalte og skuffende resultatoppnåelsen til AsDB, og disse medlemmer merker seg departementets svar om at resultatoppnåelsen i bankens prosjekter i hovedsak har vært positiv. Samtidig sies følgende i budsjettproposisjonen under kap. 171 post 71:

«Skuffende nok viser årets rapport en nedadgående trend når det gjelder resultatoppnåelse fra avsluttede prosjekter. Dette er særlig skuffende fordi det da er vanskelig å si om banken bidrar til målsettingen om fattigdomsreduksjon. En egen arbeidsgruppe er nå nedsatt for å analysere resultatet og foreslå konkrete endringer».

Disse medlemmer mener at dette skaper et forvirrende bilde av hvorvidt AsDB er i stand til å nå sine målsettinger. Disse medlemmer viser til utenriksdepartementets svar på budsjettspørsmål 356 fra Fremskrittspartiet i forbindelse med statsbudsjettet for 2011, hvor det understrekes at all norsk bistand har som mål å bidra til fattigdomsreduksjon. Disse medlemmer mener det er svært alvorlig dersom Norge bevilger mange mill. kroner til tiltak i regi av AsDB samtidig som man ikke vet om midlene gir resultater.

Disse medlemmer viser til at regjeringen i budsjettproposisjonen foreslår å bevilge 80 mill. kroner til Det internasjonale fondet for landbruksutvikling (IFAD). Disse medlemmer har således merket seg at det i Norads resultatrapport for 2009 fremkommer at Norge støttet fondet med 326 mill. kroner i perioden 2005 til 2008, og at den årlige evalueringen av IFAD i 2007 konkluderte med at organisasjonen hadde oppnådd lite når det gjaldt markedstilgang ved at det ikke hadde vært tilstrekkelig fokus på markedsmulighetene. Disse medlemmer er også kjent med at en tredel av evalueringene av IFAD viste at de fattige gruppene hadde hatt mindre nytte av prosjektene enn rikere grupper av befolkningen, til tross for at IFADs uttalte formål er å hjelpe de fattigste befolkningsgruppene på landsbygda med å oppnå matsikkerhet.

Disse medlemmer registrerer at Storbritannias fagetat for bistand, DFID evaluerte IFAD i februar 2011 og at sistnevnte ble ansett for å ha svak finansforvaltning og manglende kostnadseffektivitet. Aller svakest er IFAD i forhold til effektivitet i prosjektene, ifølge evalueringen. Disse medlemmer forutsetter at regjeringen bruker Norges innflytelse i styrende organer i IFAD til å effektivisere organisasjonen og benytter andre kanaler for bistand til formålet dersom krav til effektivitet og resultatoppnåelse ikke oppnås.

Disse medlemmer viser til at Nordisk utviklingsfond har omstilt seg fra å drive utlån for utviklingsformål, til å finansiere klimatiltak på gavevilkår til fattige land. Disse medlemmer er uenige i denne omstillingen, og ber regjeringen arbeide for at man går tilbake på ordningen med utlån på mer eller mindre kommersiell basis.

Disse medlemmer er kjent med at regjeringen har gjort bistanden til Verdensbanken avhengig av bankens resultat i reform- og demokratiseringsprosesser. Bevilgningene som foreslås i budsjettproposisjonen for 2012 er identiske med saldert budsjett for 2011, og disse medlemmer ber regjeringen redegjøre for om dette er et uttrykk for manglende progresjon i reformprosesser i Verdensbanken.

International Development Assistance (IDA) gir rentefrie, langsiktige lån og gavebistand til de 79 fattigste landene, mens Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA) og International Finance Corporation (IFC) fokuserer på utvikling av privat sektor. Disse medlemmer er innforstått med at det norske kjernebidraget til Verdensbanken går utelukkende til IDA. Disse medlemmer er kjent med tidligere uttalelser fra Miljø og Utviklingsministeren om at privat sektor er viktig for utvikling og fattigdomsbekjempelse i u-landene. På denne bakgrunn ber disse medlemmer regjeringen om å endre

kanaliseringen av kjernebidragene gjennom Verdensbanken slik at en andel også tilfaller MIGA og IFC.

Disse medlemmer ønsker å redusere bevilgningene til dette kapitlet ut fra en samlet vurdering av virkemiddeleffektiviteten gjennom de gjeldende tiltak og institusjoner.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til Kristelig Folkepartis alternative statsbudsjett for 2012, hvor Kristelig Folkeparti foreslår en betydelig økning i Norge innsats for utdanning i en rekke utsatte områder og land. Et ledd i denne opptrappingen er å heve bevilgningen til kap. 171 ut over regjeringens forslag for å kunne øke Norges bidrag til samfinansieringsprogrammet «Utdanning for alle».

Kap. 172 Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	240 000 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	265 000 000

Komiteen viser til at Handlingsplanen om gjeldslette for utvikling er retningsgivende for norsk gjeldspolitik og at planen legger opp til at Norge skal lede an i arbeidet for å lette de fattigste landenes gjeld. Komiteen har merket seg at regjeringen vil arbeide for nye internasjonale gjeldsmekanismer for behandling av illegitim gjeld, et bindende internasjonalt regelverk for ansvarlig långivning og jobbe videre med planene om å gjennomføre en revisjon av utviklingslandenes gjeld til Norge.

Komiteen viser til at norsk bilateral gjeldsletting kommer i tillegg til annen bistand. Komiteen viser videre til at siden gjeldsletting finansiert over gjeldsplanens ramme og ikke bevilges over bistandsbudsjettet, men forutsettes å være addisjonell til Norges øvrige bistand, blir den heller ikke rapportert som bistand (til OECDs utviklingskomité (DAC)). Norge er det eneste kreditorland som følger dette prinsippet om addisjonalitet, og komiteen har merket seg at dette har gitt Norge positiv oppmerksomhet i den internasjonale gjeldsbevegelsen. Komiteen har videre merket seg at i forbindelse med norsk bilateral gjeldsletting skal det ikke stilles betingelse om privatisering.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener det er viktig å bidra til å bringe u-landenes lånebyrde ned på et håndterbart nivå. Disse medlemmer vil understreke viktigheten av at landenes prosedyrer knyttet til låneprosessen er transparente og at befolkningen gjennom ulike demokratiske kanaler fritt kan gi uttrykk for sine synspunkter i forhold til denne. Denne formen

for «bottom-up»-kondisjonalitet forutsetter legitimitet ved belåning, som i sin tur kan redusere mulighetene for uansvarlig låneopptak, minske risikoen for korrupsjon samt bidra til at fremtidige lån benyttes på en rettferdig måte. I så måte vil disse medlemmer også fremheve det ansvaret som påligger de stater som villig har belånt regimer som har hatt manglende legitimitet i befolkningen, og som således er medskyldige i at enkelte stater har havnet i et slikt gjeldsuføre. Disse medlemmer er av den oppfatning at EURODADs Charter om Ansvarlig Långiving kan være et utgangspunkt for å etablere bindende standarder på dette området.

En betydelig andel av landene som mottar bistand fra Norge er ikke demokratier, dersom man skal legge organisasjonen Freedom House sin årlige indeks til grunn. Disse medlemmer viser til at det ikke er noen offisiell definisjon av hva som er legitime eller illegitime fordringer, noe som kan skape utfordringer knyttet til om det sittende regimet er anerkjent og legitimt og om man på denne måte innfrir krav til gjeldsslette. Disse medlemmer ber om at regjeringen bidrar med en problematisering av grensedragningene mellom legitim og illegitim gjeld og orienterer Stortinget i saken.

Disse medlemmer viser til at Burma, Sudan og Zimbabwe er de viktigste landene som har misligholdte fordringer til Norge som ikke er avtaleregulert i kreditorforumet Parisklubben. Disse medlem-

mer registrerer at misligholdte fordringer på disse landene utgjør 479 mill. kroner og at midlene blir forsøkt inndrevet gjennom bilateral kontakt. Tidligere i høst var statsråd Erik Solheim den første vestlige politiker som fikk møte Burmas nye president, Norge har vært nært involvert i fredsforhandlingene mellom Sudan og Sør-Sudan som ledet opp til sistnevntes uavhengighet 9. juli 2011 og Norge har hele tiden forsvart samlingsregjeringen i Zimbabwe under Robert Mugabe og Morgan Tsvangirai. Det er disse medlemmers mening at regjeringen burde intensivere arbeidet med å inndrive gjelden fra disse landene og utnytte den etablerte kontakten med de respektive politiske regimene.

Disse medlemmer forutsetter at norsk gjeldsslette gir økt fattigdomsreduksjon og utvikling i de landene det gjelder, og at regjeringen holder Stortinget løpende orientert om hvorvidt dette er tilfellet i de aktuelle landene.

Kap. 480 Svalbardbudsjettet

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	91 086 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	120 715 000

Komiteen viser til proposisjonen og har ingen merknader.

3. Oversikt over budsjettkapitler og poster i rammeområde 8

(90-poster behandles av finanskomiteen utenfor rammesystemet)

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S med Tillegg 1
Utgifter i hele kroner			
<i>Forsvarsdepartementet</i>			
1700		Forsvarsdepartementet	355 836 000
	1	Driftsutgifter	330 821 000
	73	Forskning og utvikling, <i>kan overføres</i>	25 015 000
1710		Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg	4 638 384 000
	1	Driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	2 860 870 000
	46	Ekstraordinært vedlikehold, <i>kan overføres</i>	61 564 000
	47	Nybygg og nyanlegg, <i>kan overføres</i>	1 715 950 000
1716		Forsvarets forskningsinstitutt	168 872 000
	51	Tilskudd til Forsvarets forskningsinstitutt	168 872 000
1719		Fellesutgifter og tilskudd til foretak under Forsvarsdepartementet	559 067 000
	1	Driftsutgifter	232 746 000
	43	Til disposisjon for Forsvarsdepartementet, <i>kan overføres</i>	18 000 000

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S med Tillegg 1
	71	Overføringer til andre, <i>kan overføres</i>	68 321 000
	78	Norges tilskudd til NATOs driftsbudsjett, <i>kan overføres</i>	240 000 000
1720		Felles ledelse og kommandoapparat	2 914 228 000
	1	Driftsutgifter	2 914 228 000
1723		Nasjonal sikkerhetsmyndighet	129 617 000
	1	Driftsutgifter	129 617 000
1725		Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben	2 010 670 000
	1	Driftsutgifter	1 985 053 000
	50	Overføring Statens Pensjonskasse, <i>kan overføres</i>	19 393 000
	70	Renter låneordning, <i>kan overføres</i>	6 224 000
1731		Hæren	5 540 610 000
	1	Driftsutgifter	5 540 610 000
1732		Sjøforsvaret	3 417 958 000
	1	Driftsutgifter	3 417 958 000
1733		Luftforsvaret	4 133 922 000
	1	Driftsutgifter	4 133 922 000
1734		Heimevernet	1 109 252 000
	1	Driftsutgifter	1 109 252 000
1735		Etterretningstjenesten	998 104 000
	21	Spesielle driftsutgifter	998 104 000
1740		Forsvarets logistikkorganisasjon	2 317 090 000
	1	Driftsutgifter	2 317 090 000
1760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg	9 230 522 000
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 1760, post 45</i>	922 061 000
	44	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, nasjonalfinansiert andel, <i>kan overføres</i>	40 137 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	8 092 324 000
	48	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, fellesfinansiert andel, <i>kan overføres</i>	81 000 000
	75	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, Norges tilskudd til NATOs investeringsprogram for sikkerhet, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1760, post 44</i>	95 000 000
1790		Kystvakten	993 385 000
	1	Driftsutgifter	993 385 000
1791		Redningshelikoptertjenesten	524 137 000
	1	Driftsutgifter	524 137 000
1792		Norske styrker i utlandet	1 234 320 000
	1	Driftsutgifter	1 234 320 000
1795		Kulturelle og allmennyttige formål	250 086 000
	1	Driftsutgifter	246 271 000
	60	Tilskudd til kommuner, <i>kan overføres</i>	1 696 000
	72	Overføringer til andre	2 119 000
Sum utgifter rammeområde 8			40 526 060 000

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S med Tillegg 1
Inntekter i hele kroner			
<i>Inntekter under departementene</i>			
4700		Forsvarsdepartementet	230 000
	1	Driftsinntekter	230 000
4710		Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg	3 824 026 000
	1	Driftsinntekter	3 667 457 000
	47	Salg av eiendom	156 569 000
4720		Felles ledelse og kommandoapparat	71 465 000
	1	Driftsinntekter	71 465 000
4723		Nasjonal sikkerhetsmyndighet	2 682 000
	1	Driftsinntekter	2 682 000
4725		Fellesinstitusjoner og -inntekter under Forsvarsstaben	52 419 000
	1	Driftsinntekter	52 383 000
	70	Renter låneordning	36 000
4731		Hæren	49 651 000
	1	Driftsinntekter	49 651 000
4732		Sjøforsvaret	38 031 000
	1	Driftsinntekter	38 031 000
4733		Luftforsvaret	165 030 000
	1	Driftsinntekter	165 030 000
4734		Heimevernet	5 497 000
	1	Driftsinntekter	5 497 000
4740		Forsvarets logistikkorganisasjon	90 277 000
	1	Driftsinntekter	90 277 000
4760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg	81 000 000
	48	Fellesfinansierte bygge- og anleggsinntekter	81 000 000
4790		Kystvakten	409 000
	1	Driftsinntekter	409 000
4791		Redningshelikoptertjenesten	480 071 000
	1	Driftsinntekter	480 071 000
4792		Norske styrker i utlandet	10 368 000
	1	Driftsinntekter	10 368 000
4795		Kulturelle og allmenntilgode formål	2 465 000
	1	Driftsinntekter	2 465 000
4799		Militære bøter	500 000
	86	Militære bøter	500 000
		Sum inntekter rammeområde 8	4 874 121 000
		Netto rammeområde 8	35 651 939 000

3.1 Sammendrag

Regjeringens forslag til forsvarsbudsjett for 2012 legger til rette for at alle sentrale mål i langtidsplanen for 2009–2012 vil nås. Regjeringen følger opp den bevilgningsmessige økningen til forsvarssektoren slik det er blitt lovet, og slik langtidsplanen forutsetter. I tillegg har forsvarssektoren selv fulgt opp langtidsplanen, bl.a. med betydelig interneffektivisering og organisasjonsmessige endringer. Begge «parter i avtalen» har dermed levd opp til de forsikringer som ble gitt da planen ble vedtatt av Stortinget i 2008. Arbeidet med forsvarssjefens fagmilitære råd for kommende planperiode er i gang. Regjeringen vil i vårsesjonen 2012 legge frem for Stortinget forslag til en ny helhetlig langtidsplan for forsvarssektoren. Planen vil bl.a. dekke mål og tiltak med tilhørende økonomiske rammer i et fireårsperspektiv frem til og med 2016. I tillegg vil planen inneholde strukturell utvikling og økonomiske rammer for årene etter 2016 – herunder anskaffelse, finansiering og innføring av nye kampfly.

Regjeringen legger vekt på å bygge videre på den brede oppslutningen om forsvarspolitikken. Gjennom en ansvarlig økonomisk politikk – og en langsiktig forvaltning av oljeformuen – har Norge etablert en unik handlefrihet. Der et stort antall NATO-land og andre land Norge samarbeider med kutter i forsvarsbudsjettene i kjølvannet av den globale økonomiske krisen, har Norge muligheten til å øke de årlige forsvarsbudsjettene. Andre land må iverksette tiltak for å si opp et stort antall ansatte. I kontrast til dette iverksetter Forsvaret målrettede tiltak for å beholde personell og rekruttere flere. Mens andre land må redusere takten på sine materiellinvesteringer, holder regjeringen fast på moderniseringen av forsvarssektoren.

Forsvarsbudsjettene er styrket hvert år siden 2009, i tråd med forutsetningene i langtidsplanen for 2009–2012. Dette gir rom for å følge opp og realisere de sentrale målsettingene i planen og legger et godt grunnlag for neste langtidsplan.

Regjeringen vil i 2012 særlig prioritere:

- Fullføring av langtidsplanen for Forsvaret med særlig vekt på militær tilstedeværelse i nord,
- fremlegging våren 2012 av en ny og helhetlig langtidsplan og iverksetting av den planen som Stortinget vedtar,
- innretning av våre militære bidrag i Afghanistan mot videre overføring av sikkerhetsansvaret til afghanske styresmakter i tråd med planen til den afghanske regjering og NATO,
- oppfølging av veteraner i samsvar med regjeringens handlingsplan «I tjeneste for Norge» for ivaretagelse av personell før, under og etter utenlandsoperasjoner,
- etikk og åpenhet i Forsvarets virksomhet.

Regjeringens forsvarspolitiske hovedmål er et forsvar som er i stand til å møte utfordringer i raskt skiftende omgivelser, og verne om Norges sikkerhet, interesser og verdier med relevante, etterspurte og kompetente kapasiteter. Stortinget behandlet 19. juni 2008 langtidsplanen for Forsvaret for perioden 2009–2012, jf. Innst. S. nr. 318 (2007–2008) til St.prp. nr. 48 (2007–2008) Et forsvar til vern om Norges sikkerhet, interesser og verdier. Stortingets behandling av langtidsplanen viste at det fortsatt er bred enighet om hovedlinjene i norsk sikkerhets- og forsvarspolitikk, noe som er svært viktig i en tid hvor rammebetingelsene endrer seg raskt. De grunnleggende elementene i langtidsplanen er økt operativ evne og en mer varig balanse mellom Forsvarets oppgaver, struktur og ressurser. Dette er avgjørende for å oppnå regjeringens forsvarspolitiske hovedmål. Regjeringen understreket derfor i sin politiske plattform for inneværende stortingsperiode viktigheten av at langtidsplanen følges. Realiseringen av langtidsplanens sentrale mål har høyeste prioritet innenfor sikkerhets- og forsvarspolitikken i 2012.

Dagens sikkerhetspolitiske utfordringer viser en kompleks verden i stadig endring. Utfordringene har dels sitt utspring internasjonalt, men kan også ha sitt opphav nasjonalt. Når det gjelder å møte internasjonale utfordringer, ligger mye av svaret for Norge i å underbygge NATO som en troverdig allianse og FN som den overordnede rammen for internasjonal sikkerhet. Dette gjør vi gjennom å følge opp vedtak fra NATOs toppmøter, følge opp FNs sikkerhetsrådsresolusjoner samt delta i operasjoner innenfor rammen av NATO, FN eller EU. Regjeringen vektlegger FN-mandat og solid folkerettslig forankring for alle slike operasjoner. Samtidig står vi overfor oppgaver hjemme som i utgangspunktet må løses nasjonalt. Dette er bl.a. oppgaver knyttet til suverenitetshevelse og tilstedeværelse i nordområdene.

I proposisjonens del I, 2. Tryggingspolitikk, er de sentrale sikkerhetspolitiske utfordringene Norge står overfor, beskrevet nærmere. Disse utfordringene krever at Forsvaret må være i stand til å løse et bredt spekter av oppgaver både hjemme og ute. Forsvaret skal, innenfor sitt ansvarsområde og i samarbeid med andre nasjonale myndigheter, bidra til å oppfylle følgende forsvarspolitiske målsettinger:

- Alene og sammen med allierte sikre norsk suverenitet, norske rettigheter, interesser og verdier samt bevare norsk handlefrihet mot militært og annet press,
- gjennom deltakelse i flernasjonale fredsoperasjoner forankret i et klart og utvetydig folkerettslig grunnlag og internasjonalt forsvarssamarbeid, bidra til fred, stabilitet, håndhevelse av internasjonal rett og respekt for menneskerettighetene,

samt forebygge bruk av makt fra stater og ikke-statlige aktører mot norsk og internasjonal sikkerhet,

- sammen med allierte bidra til kollektivt forsvar av Norge og andre allierte iht. våre allianseforpliktelse, og til å møte ulike typer anslag og angrep for å sikre norsk og kollektiv sikkerhet,
- bidra til å ivareta norsk samfunnsikkerhet, redde liv og begrense konsekvenser av ulykker, katastrofer, anslag og angrep fra statlige og ikke-statlige aktører.

Langtidsplanen beskriver den videre utviklingen av Forsvaret som er nødvendig for å ivareta disse målsettingene. Forsvaret skal være et moderne, fleksibelt og alliansetilpasset sikkerhetspolitisk virkemiddel. Den operative strukturen skal utvikles og styrkes med vekt på å kunne bidra til å håndtere utfordringer i nordområdene. Det skal videre være en god balanse mellom reaksjonsevne og utholdenhet slik at Forsvaret er best mulig i stand til å håndtere oppgavene hjemme, samtidig som Forsvaret er engasjert i operasjoner i utlandet. Forsvaret vil også videreføre et nært samarbeid med sivile myndigheter.

Forsvarets oppgaver er innrettet for å kunne håndtere utfordringer i våre nærområder – norsk territorium og tilstøtende områder, og da spesielt i nord – til sjøs, på land og i luften. God evne til overvåking og etterretning, suverenitetshevdelse og episode- og krisehåndtering er grunnleggende for utformingen av forsvarsstrukturen. Nordområdene er det viktigste satsingsområdet, og Forsvarets tilstedeværelse og evne til suverenitetshevdelse i nord er derfor prioritert. Samtidig er evnen til å bidra til kollektivt forsvar hjemme og ute, og deltakelse i fredsstøttende operasjoner, av vesentlig betydning for utformingen av forsvarsstrukturen. Regjeringen legger fortsatt opp til et aktivt militært internasjonalt engasjement i utlandet, folkerettslig forankret gjennom FN. Summen av de dimensjonerende oppgavene forutsetter et forsvar med tilstrekkelig kvalitet, hvor bl.a. et godt øvings- og treningsnivå, evne til samvirke med allierte, god reaksjonsevne, utholdenhet, egenbeskyttelse, strategisk mobilitet og deployerbarhet er avgjørende.

Angrepene 22. juli 2011 er en av de mest dramatiske og alvorlige hendelser i Norge i fredstid. Handlingene rammet uten forvarsel. Samfunnsikkerheten ble utfordret på en måte vi aldri har sett tidligere i fredstid. Det sivile samfunnets evne til krisehåndtering ble satt på en meget hard prøve.

En hovedoppgave for Forsvaret er å hevde Norges suverenitet og bidra til å forsvare landet mot ytre angrep. Politiets rolle er å ivareta den sivile orden samt forebygge og bekjempe kriminalitet og terror i fredstid. Forsvaret er først og fremst et redskap for militær beredskap og forsvar. Dersom den sivile sam-

funnsikkerheten er truet på en slik måte at politiet alene ikke er i stand til å håndtere situasjonen, kan politiet anmode Forsvaret om bistand. Dette er i samsvar med gjeldende totalforsvarskonsept.

22. juli-kommisjonen skal gå grundig igjennom det som skjedde og legge frem en rapport om ett år. Dessuten har Politidirektoratet uttalt at det vil gå igjennom og evaluere politiets handlinger.

I arbeidet med neste langtidsplan vil Forsvarsdepartementet og forsvarssjefen også gjennomgå forsvarssektorens støtte til sivile etater ved alvorlige hendelser, ulykker og katastrofer. Det er viktig å sikre at Forsvarets bistand til det sivile samfunn og eksisterende samarbeidsordninger blir gjennomgått grundig. Vi trenger robuste ordninger for støtte til det sivile samfunn. Bare slik kan vi få best mulig samfunnsikkerhet ut av alle de tilgjengelige ressursene.

Verneplikten er et fundament for Forsvaret, og skal videreutvikles iht. Forsvarets behov. Regjeringen vil opprettholde et forsvar som er forankret i samfunnet, som et grunnlag for å bevare forsvarsviljen og dermed den samlede forsvarsevnen.

Personell og kompetanse skal vies stor oppmerksomhet de kommende år, spesielt innenfor ledelse og styring. Regjeringen vil i 2012 legge stor vekt på tiltak som kan bidra til å ivareta og videreutvikle personellet, også slik at andelen kvinner i Forsvaret kan øke. Forsvaret skal utvikles som en fortsatt attraktiv arbeidsplass. Gjennom personellpolitikken skal grunnlaget legges for å rekruttere, beholde og videreutvikle både militære og sivile medarbeidere med høy motivasjon og riktig kompetanse tilpasset Forsvarets behov og oppgaver. Videre skal personellet og deres familier gis nødvendig oppfølging, i samsvar med regjeringens handlingsplan «I tjeneste for Norge» for ivaretagelse av personell før, under og etter utenlandsoperasjoner. Dessuten vil handlingsplanen for holdninger, etikk og ledelse for perioden 2009–2012 aktivt følges opp i hele forsvarssektoren.

De økonomiske rammene som er beskrevet i langtidsplanen for perioden 2009–2012, innebærer en bevilgningsmessig satsing på forsvarssektoren. I langtidsplanen legges det for disse årene opp til en gradvis opptrapping av forsvarsrammen fra 2008-nivået på 31,54 mrd. kroner til et nivå som ligger 800 mill. 2008-kroner høyere. Budsjettforslaget for 2012 oppfyller denne planen.

En grunnleggende forutsetning i langtidsplanen er også å omdisponere midler fra lavere til høyere prioritert virksomhet. De interne ressursfrigjørings-tiltakene er omfattende og dekker bl.a. avvikling av baser og annen infrastruktur, effektivisering av interne prosesser i forsvarssektoren og et lavere materiellinvesteringsnivå sammenlignet med nivået i forrige planperiode. Forsvarssektoren oppfyller kravene til omstilling i 2012.

Sammen med bevilgningsmessig økning vil ressursfrigjøringstiltakene bidra til et budsjettnivå som planen forutsetter, herunder til å legge grunnlaget for en mer varig balanse mellom Forsvarets oppgaver, struktur og ressurser. Summen av bevilgningsøkningen og ressursfrigjøringstiltakene skal gå til bemanning, økt trening og øving samt fornyelse av den operative strukturen. I tillegg er det nødvendig å investere i infrastruktur som understøtter den planlagte omleggingen av Forsvaret. Bemanningen i Forsvaret er innenfor utvalgte områder planlagt økt noe for å sikre en bedre personellmessig dekning og bidra til økt utholdenhet ifm. deltakelse i operasjoner i utlandet.

Saldert budsjett 2009 ga en reell økning i bevilgningen til forsvarssektoren sammenlignet med saldert budsjett 2008. Av denne økningen var 400 mill. 2009-kroner direkte rettet mot satsinger i langtidsplanen. Saldert budsjett for 2010 ga en ytterligere reell økning i bevilgningsrammen til forsvarssektoren sammenlignet med saldert budsjett for 2009. Her var 100 mill. 2010-kroner direkte rettet mot satsinger i langtidsplanen. Saldert budsjett for 2011 øker bevilgningsrammen direkte rettet mot satsinger i langtidsplanen reelt med ytterligere 75 mill. 2011-kroner. Dermed er forsvarssektoren over de tre første årene til sammen tilført nær 70 pst. av bevilgningsøkningene som ble lagt til grunn i langtidsplanen. Forsvaret har på sin side fulgt opp og gjennomført de planlagte ressursfrigjøringstiltakene. Det er lagt til grunn at Forsvaret ved utgangen av 2011 vil ha gjennomført om lag 75 pst. av den planlagte interne ressursfrigjøringen.

Gjennom styrking av budsjettkapitler (faktiske endringer) for først og fremst Hæren, Sjøforsvaret og Luftforsvaret har regjeringen i tråd med langtidsplanen fortsatt prioriteringen av tilstedeværelse og aktivitet i nord. Forsvarets operative hovedkvarter er blitt flyttet til Bodø, hærledelsen og hovedbasen for de maritime helikoptrene er lagt til Bardufoss og kystvaktledelsen til Sortland. Kystvakten har prioritert seiling med ytre kystvaktfartøyer til nordområdene og løser Kystvaktens primære oppgaver med økt kvalitet etter de senere års omfattende modernisering. I tillegg er aktivitet med Kysteskadrens nye Fridtjof Nansen- og Skjold-klasse-fartøyer blitt høyt prioritert.

Afghanistan har i hele langtidsperioden vært det mest omfattende satsingsområdet for Norges deltakelse i operasjoner i utlandet. Regjeringen har videreført det høye nivået på den militære deltakelsen i Afghanistan i 2011, og det norske oppdraget har i langtidsperioden blitt mer krevende. Regjeringen har i perioden også prioritert deltakelse i FN-ledete fredsoperasjoner, særlig gjennom deltakelsen med et feltskyehus og et brønnborelag i FNs fredsbevarende

operasjon i Tsjad og Den sentralafrikanske republikk i 2009–2010. Sykehusets medisinske kapasitet gjorde det mulig for flere vestlige land å videreføre sin deltakelse i operasjonen da FN overtok ansvaret fra EU våren 2009. Norge har i 2011 bidratt med seks, og etter hvert fire, F-16 kampfly med støttekapasiteter for håndhevelse av FNs sikkerhetsrådsresolusjon 1970 og 1973 (2011) om Libya. Det norske styrkebidraget inngikk innledningsvis i operasjonen Odyssey Dawn og deretter i NATO-operasjonen Unified Protector fra 30. mars og frem til 1. august 2011. Videre bidrar Norge høsten 2011 til NATO-operasjonen Open Shield med et Orion-fly og stabsoffiserer til piratbekjempelse utenfor kysten av Somalia.

Hæren har i 2011 lagt vekt på kompetanseutvikling, styrkeproduksjon og oppbygging av operative kapasiteter, i tråd med langtidsplanens mål. Samtidig har bidrag til pågående operasjoner nasjonalt og i utlandet hatt høy prioritet.

Sjøforsvaret vil i 2011 motta resterende Fridtjof Nansen- og fire av seks Skjold-klasse-fartøyer. Dette er sentrale kapasiteter i moderniseringen av Forsvaret, og også viktige som ledd i regjeringens nordområdesatsing.

Luftforsvaret vil i hele 2011 levere helikopterbidrag til ISAF-operasjonen. I tillegg er det i 2011 gitt prioritet til kampflysystemene og maritime overvåkingsfly, slik at evnen til å håndtere evt. krenkelsers på en troverdig måte, særlig i nordområdene, vil opprettholdes. Testprogrammet for de nye NH-90 maritime helikoptrene vil pågå gjennom 2011. Forsvaret vil iht. foreliggende planer motta det første helikopteret med initiell operativ kapasitet høsten 2011. Videre er planleggingen av ny kampflykapasitet blitt videreført. Regjeringen tar sikte på å legge frem helheten i anskaffelsesprogrammet – herunder antall fly, lokalisering av flyene, industriutviklingsprosjekter, plan for inndekning av utgifter og fullmakt for kontraktsforhandlinger – for Stortinget i vårsesjonen 2012.

Heimevernet har i 2011, sammenlignet med 2010, og slik langtidsplanen legger opp til, vesentlig styrket øving av forsterknings- og oppfølgingsstyrkene og videreført øvingsnivået til innsatsstyrkene. I forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett for 2011 ble Heimevernet dessuten prioritert med en ytterligere bevilgningsøkning til bl.a. mer øving av forsterknings- og oppfølgingsstyrkene.

Forsvarets logistikkorganisasjon (FLO) ble betydelig endret i 2010. Store deler av FLOs utførende virksomhet ble overført til andre driftsenheter i Forsvaret. Dette gjelder drift av informasjons- og kommunikasjons tjenester, bruker- og avdelingsvedlikehold samt regionale støttefunksjoner. Den nye organisatoriske innretningen av FLO har til hensikt å kraftsamle ressursene for anskaffelse og styring av

Forsvarets materiell og forsyninger. Styrkeprodusentene har som følge av endringen av FLO fått et mer helhetlig ansvar for styrkeproduksjon og basedrift, ved siden av operative leveranser. Arbeidet med interne omstillingstiltak for å tilpasse og harmonisere funksjoner i de nye organisasjonsstrukturene i øvrige deler av Forsvaret og i FLO har fortsatt i 2011.

Slik regjeringen varslet i St.meld. nr. 34 (2008–2009) Fra vernepliktig til veteran, ble det i første halvdel av 2011 utgitt en handlingsplan, «I tjeneste for Norge», med et betydelig antall konkrete tiltak. Handlingsplanen er bl.a. fulgt opp i forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett for 2011 med bevilgninger til personelltiltak for å bedre hjemkomstfasen fra skarp operasjon til familie, jobb og hverdag i Norge, også kalt «mellomlanding», for å bidra til å forebygge ev. senere problemer. Videre er det gitt økte bevilgninger til å sikre finansieringen av den allerede etablerte særskilte kompensasjonsordningen for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i utenlandsoperasjoner i perioden 1978 t.o.m. 2009.

Gjennomføringen av handlingsplanen for holdninger, etikk og ledelse er blitt aktivt fulgt opp i hele forsvarssektoren i 2011.

Regjeringen legger opp til et ansvarlig statsbudsjett som sikrer trygghet og bærekraft i offentlige velferdsordninger. Budsjettet for 2012 legger grunnlaget for å nå alle sentrale målsettinger i langtidsplanen.

Forsvaret moderniserer avdelinger og anskaffer nye kapasiteter som medfører bedre reaksjonsevne, utholdenhet og kvalitet. Dette bidrar til at evnen til å ivareta pålagte oppgaver styrkes vesentlig. Strukturen, som skissert i langtidsplanen, vil i all hovedsak være på plass og under opp trening. Leverandørforsinkelser har ført til enkelte forskyvinger i tid av den samlede strukturutviklingen.

Langtidsplanen vektlegger samarbeid, både nasjonalt og internasjonalt, som virkemiddel for måloppnåelse. På sentralt nivå og i øvrige deler av forsvarssektoren skal det etableres samarbeid med andre nasjoners forsvar, nasjonale og internasjonale organisasjoner og resten av samfunnet.

Det er fortsatt behov for stram styring i forsvarssektoren. Forsvaret skal effektivisere sin virksomhet betydelig i løpet av perioden. Ressursfrigjøringen som et resultat av dette, sammen med den forutsatte bevilgningsøkningen, danner det økonomiske fundamentet for måloppnåelsen. Dette muliggjør innføring av nye fartøy, helikoptre og transportfly samt bemannings- og kompetanseøkning, bl.a. gjennom vesentlig økning av trenings- og øvingsnivået i forsvarsgrenene og Heimevernet.

Ledelsen, styringen og kontrollen av Forsvaret er styrket gjennom tydeliggjøring av ansvars- og styringslinjer og med forsterket evne til kontinuerlig og

helhetlig planlegging. Ved å lokalisere deler av ledelsesstrukturen på mellomnivå sammen med produksjonsapparatet legger regjeringen til rette for operative, administrative og økonomiske synergier.

Personellstrukturen i Forsvaret rettes inn mot å øke aktivitet og styrke produksjonsapparatet. Også rekruttering, kompetanseutvikling og omskolering, samt målrettede tiltak for å beholde kritisk kompetanse, skal rettes inn mot styrket operativ evne.

Forsvarets innsats for fred og stabilisering i Afghanistan videreføres på om lag samme nivå og med samme kvalitet som i 2011. Det norske bidraget vil bli videre tilpasset og justert etter hvert som sikkerhetsansvaret kan overføres til afghanske styresmakter. Denne prosessen skal være slutført innen utgangen av 2014.

Et overordnet mål i gjeldende langtidsplan er å etablere en mer varig balanse mellom de ambisjoner som fastsettes for anvendelse av de operative kapasitetene og den underliggende styrkeproduksjonen og evnen til understøttelse. Balanse mellom ressurser som brukes på personell, materiell, infrastruktur og aktivitetsmidler står sentralt i denne utviklingen.

Regjeringen har i perioden også satset ytterligere på ivaretagelse av veteraner, miljøopprydding og energiøkonomisering. Dessuten er både Etterretningstjenesten og Nasjonal sikkerhetsmyndighet blitt betydelig styrket i perioden. Disse prioriteringene har medført at forsvarssektoren samlet sett har hatt et noe høyere driftsutgiftsnivå i perioden enn lagt til grunn i langtidsplanen.

For å sikre en mer varig balanse i strukturen er det viktig at forsvarssektoren henter ut gjenstående gevinster, i tråd med forutsetningene i langtidsplanen. Budsjettet for 2012 legger til rette for at Forsvaret ved utgangen av 2012 har frigjort om lag 275 mill. 2008-kroner gjennom avvikling av baser og annen infrastruktur. I tillegg vil Forsvaret oppnå målsettingen om en samlet årlig interneffektivisering på 600 mill. 2008-kroner fra og med 2012. I tillegg til de tiltakene som er beskrevet i langtidsplanen for å frigjøre midler internt i sektoren, har Forsvaret satt i gang et betydelig arbeid med å forsere utrangering av eiendom, bygg og anlegg (EBA). Det er forventet at driftsmidler tilsvarende om lag 100 mill. 2011-kroner vil være frigjort ved utgangen av 2012. Regjeringen og forsvarssektoren har med disse tiltakene samlet lagt til rette for en varig frigjøring av midler tilsvarende i underkant av én mrd. 2008-kroner ved utgangen av 2012.

Fellesavdelinger og -kapasiteter består bl.a. av Etterretningstjenesten, Forsvarets operative hovedkvarter, Forsvarets spesialstyrker, felles logistikk og sanitet, og felles ledelsesstøtte og operativ støtte. Alle de sentrale strukturelementene vil være på plass 1. januar 2012. Utviklingen innenfor det flernasjonale

samarbeidet om felleskapasiteter viser positive resultater på viktige områder, herunder når det gjelder samarbeidet om strategisk lufttransport (C-17 initiativet), der hjemmebasen Papa Airbase i Ungarn er operativ med bl.a. norsk personell.

Utviklingen av Hærens struktur og realisering av hovedmålene for brigadens avdelinger ved utgangen av 2012 er innenfor rekkevidde. Det gjenstår fortsatt noe oppbygging innenfor enkelte underavdelinger og fagområder, men regjeringens forslag til budsjett for 2012 legger til rette for å sikre dette. Den største utfordringen for Hæren i perioden har vært belastningen ifm. operasjoner i utlandet. Det har vært nødvendig å utvide den operasjonsspesifikke samtrentingen før deployering til utlandet og å ha noe større styrkebidrag enn langtidsplanen la til grunn. Denne økte utdanningen og deployeringen har imidlertid tilført Hæren økt kompetanse på alle nivå og fagområder. Hærens bemanning har økt betydelig i hele perioden, spesielt i Brigade Nord. Denne oppbyggingen fortsetter i 2012. Det vil bli arbeidet målrettet for å få tilstrekkelig kompetent personell i alle spesialiststillinger. Aktivitetsnivået har økt gjennom hele perioden og vil i 2012 være på det ambisjonsnivået som er lagt til grunn i langtidsplanen. Hærens økte engasjement i operasjoner i utlandet har ført til en noe senere oppbygging av brigaden enn det langtidsplanen i utgangspunktet la opp til. Med den planlagte fellesoperative øvelsen ColdResponse i 2012 vil brigadekommandoen være på god vei mot planlagt operativt nivå.

Sjøforsvaret har hatt en betydelig modernisering av strukturen i hele perioden, der innfasing av Fridtjof Nansen- og Skjold-klasse fartøyer har vært prioritert. Den nye fartøystrukturen vil være på plass og tatt i bruk i 2012. Strukturen vil oppnå full operativ kapasitet med en betydelig slagkraft når NH-90 maritime helikoptre og nytt sjømålsmissil er innfaset. Anskaffelsen av et nytt logistikkfartøy er under planlegging og kan være på plass i neste langtidsperiode. Bemanningen totalt i Sjøforsvaret har økt i perioden og seilingsnivået totalt og i nordområdene har vært økende etter hvert som nye fartøyer har blitt tatt i bruk. Seilingsnivået i 2012 for alle fartøyklasser vil være i samsvar med ambisjonene for langtidsperioden.

Kystvakten har modernisert fartøystrukturen i perioden og seiler nå med 14 fartøyer. Et ytterligere fartøy er under planlegging for å nå målsettingen om en struktur på 15 fartøyer i den vedtatte langtidsplanen for 2009–2012. NH-90 maritime helikoptre til Kystvakten er under innfasing og vil øke kapasiteten til Kystvakten betydelig når de er på plass og operative. For å sikre utnyttelse av de nye fartøyene i ytre kystvakt, og ivareta regjeringens nordområdesatsing, prioriteres seilingsaktivitet i nord.

Luftforsvaret er etablert med strukturelementer iht. langtidsplanen. Innfasing av C-130J transportfly og NH-90 maritime helikoptre er prioritert. C-130J vil utover 2012 være fullt ut operative, mens NH-90 fortsatt vil være under innfasing. Opp trening og bruk av de første helikoptrene vil prioriteres til de helikopterbærende fartøyene i Kystvakten. Oppgradering av de maritime patruljeflyene P-3 har pågått gjennom hele planperioden, og vil fortsette inn i neste periode. Forberedelsen av innfasing av nye kampfly i Luftforsvaret vil fortsette utover denne langtidsperioden. Luftforsvaret har hatt en bemanningsøkning i perioden. Det gjenstår fortsatt utfordringer innenfor bemanning spesielt til luftvern og basesett. Dette vil bedres i 2012. Samlet sett, for alle luftsystemer, har det vært en økning av antall flytimer produsert gjennom perioden. Luftforsvaret har i perioden hatt høy deltakelse i operasjoner i utlandet, noe som også vil gjelde for 2012.

Redningshelikoptertjenesten har gjennom langtidsperioden hatt tolv Sea King redningshelikoptre tilgjengelig. Med etableringen av ytterligere én tilstedevakt i Florø i 2009, er beredskapen styrket og antall steder med tilstedevakt økt. Dette sikrer hurtig reaksjon for redningshelikoptertjenesten.

Heimevernets distriktsstruktur med elleve HV-distrikter er etablert. Gjennom perioden har regjeringen lyktes med å øke aktivitetsnivået i Heimevernet, og i tråd med langtidsplanen vil minimum 50 pst. av forsterknings- og oppfølgingsstyrkene og 90 pst. av innsatsstyrken øve årlig f.o.m. 2012.

Dimensjonering, tilpasning og videreutvikling av Forsvarets kompetansesammensetning og personellstruktur er avgjørende for å nå målene om forbedret evne til å løse oppgaver og etablering av en mer varig balanse mellom Forsvarets oppgaver, struktur og ressurser. Budsjettforslaget for 2012 legger til rette for at planlagte mål om økning av samlet personellramme i Forsvaret kan nås. Forsvaret har de siste årene lagt vekt på å tilpasse personellstrukturen, herunder sammensetningen av de ulike personellkategoriene og gradsstrukturen. I dette ligger også arbeid med å omfordele årsverk fra lavere til høyere prioriterte områder. At bemanningen i Forsvaret økes og samtidig dreies mot prioriterte områder vil bidra til å styrke Forsvarets operative evne i samsvar med langtidsplanens mål, sikre bedre utholdenhet tilknyttet operasjoner nasjonalt og i utlandet, redusere slitasjen på enkelte kategorier nøkkelpersonell og bedre den personellmessige dekningen innenfor utvalgte områder. Tilpasning av personellstrukturen er tidkrevende og vil være en kontinuerlig prosess. I planperioden frem til utgangen av 2012 etableres et viktig fundament for videre utvikling av personellstrukturen sett i sammenheng med fortsatt modernisering av strukturen og Forsvarets samlede virksomhet.

Materiellinvesteringsporteføljen består av planlagte og godkjente prosjekter som gjenspeiler den politisk vedtatte moderniseringen av Forsvaret, slik denne er beskrevet i langtidsplanen. Denne porteføljen vil fra år til år variere noe og vil også påvirkes av forsinkelser som oppstår i gjennomføringsfasen og planfasen av enkeltprosjekter. I de senere år er det spesielt leverandørforsinkelser innenfor store prosjekter som Fridtjof Nansen- og Skjold-klasse-fartøyer og NH-90 maritime helikoptre som har ført til behov for forsering av andre prosjekter. Forsvarssektoren har løpende og tett oppfølging mot leverandørene for å følge opp fremdriften i leveransene. Det er allikevel i denne oppfølgingen lagt til grunn at en ikke senker kravene til kvalitet for å unngå eller kompensere for leverandørforsinkelser. Leverandørforsinkelser kompenseres i gjennomføringsåret normalt ved å forserer andre godkjente og planlagte prosjekter. For å ivareta behovet for strukturfornyelse har Forsvarsdepartementet gitt føringer til Forsvaret om at investeringsvirksomheten skal understøttes med tilstrekkelig kompetanse og at Forsvaret etter behov skal trekke inn eksterne ressurser på midlertidig og prosjektfinansiert basis der dette er nødvendig og hensyn til prosjektplanlegging og -gjennomføring. I tillegg er det gitt som føring at personell knyttet til investeringsvirksomheten i størst mulig grad skal skjermes fra beordringer som innebærer at de på kort varsel trekkes ut av investeringsmiljøet.

Regjeringens budsjettforslag for 2012 legger opp til et forsvarsbudsjett med en utgiftsramme på 40 563,2 mill. kroner og inntektsramme på 4 889,9 mill. kroner.

Den nominelle økningen av forsvarsbudsjettet er på 1 314,6 mill. kroner. I.a. 2012 vil det i tillegg bli gitt kompensasjon for lønnsoppgjøret i 2012. Ekskl. lønns-, pris- og soldatkompensasjoner og andre tekniske endringer økes bevilgningen reelt med 257,2 mill. kroner (0,65 pst.).

Den reelle endringen i forsvarsbudsjettet for 2012 er relatert til:

- oppfølging av langtidsplanen økes reelt med 283 mill. kroner,
- kompensasjonsordningen for veteraner øker reelt med 59 mill. kroner,
- netto reell inntektsreduksjon med 84,8 mill. kroner med en tilsvarende reell utgiftsreduksjon, bl.a. knyttet til reduksjon av refusjoner fra NATO fordi Joint Warfare Centre er ferdigstilt i 2011.

I proposisjonens pkt. 1.4 gis det en detaljert redegjørelse for Regjeringens hovedprioriteringer i 2012 på de ulike områder og for de enkelte enheter. Det vises bl.a. til at den totale planlagte investeringsrammen er på 10 052,821 mill. kroner og fordeler seg

med 8 059,17 mill. kroner til materiellinvesteringer og 1 993,651 mill. kroner til investeringer i EBA (eiendom, bygg og anlegg).

Proposisjonens pkt. 2 omhandler sikkerhetspolitiske rammer og norske hovedprioriteringer, og pkt. 3 er det gitt en rapport for virksomheten og måloppnåelsen i 2010.

3.1.1 Omtale av særlige tema

I proposisjonens del III er det under pkt. 5 listet informasjonsaker, i pkt. 6 orienteres det om den sektorovergripende miljøpolitikk og i pkt. 7 om Forsvarets oppfølging av § 1a i likestillingsloven.

De informasjonssakene det orienteres om er følgende:

- Forsvaret i det digitale rom
- Revisjon av nasjonale retningslinjer for å styrke informasjonssikkerheten
- Evaluering av sikkerhetsloven
- Reform av NATOs kommando- og etatsstruktur
- Omdanning av Luftforsvarets hovedverksted Kjeller til statsforetak
- Den videre utvikling av forsvarssektoren – ny langtidsplan
- Kompetanse i forsvarssektoren
- Forskning på HR-området
- Spesialstyrker

Det vises også til proposisjonens 5 vedlegg angående:

- Ordninger tilknyttet verneplikten
- Forsvarets operative struktur i henhold til St.prp. nr. 48 (2007–2008)
- Standardiserte nøkkeltall for forvaltningsorganer med særskilte fullmakter – Forsvarets forskningsinstitutt (FFI)
- Budsjettstategikk for perioden 2009–2012
- Nøkkeltall for perioden 2009–2012.

3.2 Komiteens alminnelige merknader – rammeområde 8

Komiteen mener at forsvar av borgerne, samfunnet og staten er et varig og grunnleggende ansvar. Forsvaret skal ivareta et bredt spekter av oppgaver, både nasjonalt og internasjonalt, sammen med allierte og om nødvendig alene. Komiteen vil anerkjenne den store innsatsen Forsvarets personell gjør i tjeneste både hjemme og ute.

Terrorangrepet 22. juli har vist behovet for å se samlet på de ressursene og kapasitetene samtlige beredskapsenheter har til rådighet. Komiteen mener det er viktig at arbeidsdelingen mellom politi og forsvar ligger fast, men at det innenfor den rammen ses

på hvordan personell, materiell og kapasiteter fra alle etater kan brukes for å sikre en best mulig beredskap.

Norge skal ta aktivt medansvar gjennom internasjonale militære operasjoner innen rammen av FN, NATO og EU. Komiteen mener at norsk deltakelse skal være forankret i FN-pakten og ha et klart folkerettslig grunnlag.

Komiteen viser til at Forsvaret i løpet av 2011 er eller har vært engasjert i ISAF-operasjonen i Afghanistan, Operasjon Unified Protector over Libya og Operasjon Ocean Shield utenfor Afrikas Horn. Vårt engasjement i Afghanistan vil fortsette også i 2012. Komiteen vil understreke at selv om vår deltakelse i operasjonen gir Forsvarets personell verdifull erfaring og lærdom, er også belastningen på personellet stor. Særlig gjelder dette nisjekapasiteter som etterretning.

Komiteen mener det er svært viktig at arbeidet for Forsvarets skadde veteraner fortsetter. Mye positivt har skjedd, og et samlet storting har stilt seg bak det regjeringen har foreslått. Fortsatt gjenstår imidlertid noen områder. Komiteen ser det som positivt at det nå er igangsatt prosjekter med sikte på å få til en bedre koordinering mellom Forsvaret og sivile etater når det gjelder oppfølging av veteranene.

Komiteen viser til at Norges alliansetilknytning gjennom NATO er avgjørende. Norge skal være en aktiv, konstruktiv og troverdig alliert, og skal vise evne og vilje til å ivareta vår egen sikkerhet, bidra til våre alliertes sikkerhet, samt sikkerheten og stabiliteten i våre nærområder. Alliansens sikkerhet er udelelig. Den globale finanskrisen gjør utslag også for NATO. Flere land i alliansen kutter sine forsvarsbudsjetter, og byrdefordelingen mellom USA og alliansen øvrige medlemmer må bli bedre. Komiteen vil særlig peke på behovet for å samarbeide om nødvendige kapasiteter som hele alliansen kan dra nytte av. Komiteen merker seg også at Norges bidrag til Operasjon Unified Protector over Libya blir fremhevet i NATO som svært vellykket.

3.2.1 Hovedprioritering og primærstandpunkt for de ulike fraksjonene – rammeområde 8

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til regjeringens prioriteringer under rammeområde 8 i Prop. 1 S (2011–2012). Disse medlemmer har for øvrig ingen merknader og slutter seg til forslaget.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet er opptatt av å sikre nasjonal suverenitet og en bred alliansebygging i NATO. Disse medlemmer ønsker en forsvarspolitik og et forsvar som bygger på de utfordringer vi står overfor i dagens og morgendagens samfunn. Disse med-

lemmer er opptatt av at Forsvaret må være av en slik karakter at det lett kan tilpasses de ulike trusselbilder. Disse medlemmer mener dette best kan sikres ved å beholde et grunnleggende forsvar med kjerneoppgaver på norsk jord, men med kapasiteter til å delta i operasjoner også andre steder i verden. De store og meget verdifulle forekomstene av olje, gass og protein i våre havområder er verdier det vil være utfordrende å forvalte og beskytte uten et tilstrekkelig sterkt forsvar. Dersom det skulle oppstå kriser og uoverensstemmelser mellom Norge og andre nasjoner relatert til våre ressurser til havs, er det ønskelig at Norge kan håndtere slike kriser med egne ressurser. Dette fordi det vil kunne virke eskalerende dersom vi trekker inn allierte i en innledende fase.

Disse medlemmer tar innover seg at helt siden Norge tiltrådte FN-traktaten, har Norge vært forpliktet til å delta i internasjonale fredsoperasjoner. Da NATO gikk inn for å utvide sitt engasjement til også å gjelde dette, økte også Norges forpliktelser på dette området tilsvarende. Disse medlemmer ser nødvendigheten av denne type engasjement, men ønsker å begrense operasjonene til et nivå som er forsvarlig med tanke på våre mannskaps- og materiellressurser. Disse medlemmer mener at bilaterale forsterkningsavtaler også i fremtiden vil utgjøre en viktig sikkerhets- og forsvarspolitisk hjørnestein.

NATO er den viktigste arenaen for deltakelse og samarbeid når det gjelder sikkerhet. Norge har etter disse medlemmers oppfatning mye å lære fra andre alliertes erfaringer og på den måten sikre en best mulig praksis rundt oppdragsløsningene. NATO-skolene og Centres of Excellence, er arenaer hvor norske offiserer og andre aktuelle i større grad bør søke å delta. Norge må være aktivt inne i NATO for å legge aktiviteter til Norge og å sikre norsk deltakelse på aktiviteter ellers i organisasjonen.

Disse medlemmer ser det som en fordel at Norge blir mer aktive også innenfor materiellsamarbeidsprosjekter i NATO. Også innenfor utdanning og bruk av ulike våpenplattformer mener disse medlemmer det vil være gode muligheter for samarbeid og sambruk. De økonomiske usikkerhetene i en rekke NATO-land resulterer i reduserte forsvarsbudsjetter og krav om innsparinger og effektivisering. Disse medlemmer anser det for å være fornuftig å se på en bredere bruk av materiell eller utlån av materiell mellom NATO-landene, som en slags pool. Dette vil kunne sikre bedre utnyttelse av materiellet og i tillegg sikre at mannskapene får det erfaringsgrunnlaget de trenger for å opprettholde operativiteten både nasjonalt og i NATO generelt.

Disse medlemmer ønsker en større grad av fokus på nordområdene med bredere og tydeligere tilstedeværelse. Dette innebærer at aktiviteten i nord må økes både når det gjelder seiling, luftovervåking

og aktivitet på land. Disse medlemmer mener en sterk forankring i nord vil være viktig i årene som kommer, sett i lys av utviklingen i regionen og det ansvar vi har som en stor energi-nasjon i nordområdene.

Forsvarets utvikling de senere år har vært preget av en omorganisering som har gått for langt og for raskt. Resultatet har blitt at Forsvaret som organisasjon har vært i en konstant omstilling, uten å kunne driftes på normal forutsigbar måte. Disse medlemmer ønsker en forutsigbarhet rundt Forsvarets organisasjon og utvikling. Derfor er disse medlemmer opptatt av å se langtidseffektene av de investeringer og organisasjonsendringer det legges opp til i inneværende langtidsplan. Disse medlemmer ser store sprik mellom den organisasjonen regjeringen har lagt opp til og den organisasjonen de i praksis legger opp til å finansiere. Disse medlemmer er bekymret over den manglende forståelsen for Forsvarets underfinansiering og nedbygging og mener at det må iverksettes en rekke tiltak for å endre denne utviklingen. Disse medlemmer har merket seg at det under hele omstillingen av Forsvaret også i den siste tiden snakkes om at Forsvaret må gjøres mer effektivt og gripbart. Disse medlemmer er enige i disse målene, men disse medlemmer ser store utfordringer i det ambisjonsnivå som legges for Forsvarets struktur. Disse medlemmer mener Forsvaret som organisasjon blir marginalisert og på den måten ikke vil være robust nok til å kunne opptre selvstendig selv under mindre konflikter.

Disse medlemmer ser store utfordringer fremover vedrørende Forsvarets kapasiteter og mangler på ressurser. Hæren må styrkes for å kunne imøtekomme de oppgaver som pålegges. Hærens størrelse må opp på et nivå som sikrer kontinuitet i utenlandsoperasjoner samtidig som tilstedeværelse og aktivitet i Norge opprettholdes. Sjøforsvarets mange utfordringer knyttet til innfasing av nye fartøyer må løses både økonomisk og organisasjonsmessig. Sjøforsvarets organisasjon må opp på et nivå som sikrer bemanning av Sjøforsvarets fartøy og øvrig organisasjon. Sjøforsvarets aktivitet i norske havområder må økes, for å sikre ivaretagelse av norske interesser i og rundt våre havområder.

HV har i flere år vært nedprioritert av regjeringen. Regjeringen har lagt ned HV-016-avdelingen, noe som resulterte i at svært mange godt trente mannskaper valgte å forlate HV. Styrken fra HV-016 skulle etter planen innlemmes i Heimevernets innsatsstyrker. Disse medlemmer har merket seg at denne overgangen ikke var tilfredsstillende for mannskapene fra 016-avdelingene. Videre har disse medlemmer merket seg at innsatsstyrkene ikke er oppsatt med det antall mannskaper disse styrkene skal

ha. Dette viser at rekrutteringen ikke har fungert som forventet. Disse medlemmer ønsker å styrke HVs aktivitetsnivå og størrelse, slik at HV kan være en reell ressurs i krise, krig og ved andre samfunnsbehov. HV må få tilført midler som sikrer øving og trening av sine mannskaper. Dersom øvingsnivået for HV ikke økes, vil HV ikke være i stand til å fylle sine oppgaver verken i krise eller krig, ei heller som støtte til sivile oppgaver.

Disse medlemmer er opptatt av at Kystvakten får styrket sitt budsjett, slik at tilstedeværelsen i våre havområder blir styrket. Kystvakten er en viktig ressurs i forhold til å følge opp forvaltningsansvaret Norge har i Nordområdene. Videre er Kystvakten med på å sikre norske interesser i disse havområdene. Kystvaktens tilstedeværelse er og viktig i forhold til fiskere og andres sikkerhet i havområdene.

Disse medlemmer er genuint opptatt av at Norge i størst mulig grad skal kunne ha et forsvar med en bredest mulig forankring i befolkningen, dette kan best sikres gjennom vernepliktsforsvar. Disse medlemmer er derfor opptatt av at de vernepliktiges status bedres og at dette vil kunne stimulere flere til en motivert tjeneste i Forsvaret. Det må stimuleres til større grad av verving av personell til utenlandstjeneste og beredskapstjeneste. Disse medlemmer er opptatt av at de ansatte i Forsvaret, både militære og sivile, må sikres forutsigbare arbeidsforhold og personalpolitikk. Den største enkeltfaktoren i Forsvaret er personalet, og denne gruppen må i større grad ivaretas.

Disse medlemmer ser òg de enorme utfordringer det ligger i at Forsvaret er pålagt anskaffelser av materiell som ikke har en driftsmessig finansiering. Disse medlemmer frykter at dette vil medføre at materiell ikke vil bli benyttet som forutsatt og at utdanning og tjenesteutførelse vil bli lidende som følge av disse underfinansierte prosjektene.

Disse medlemmer er opptatt av at Forsvaret forbereder sine tjenestegjørende på en god måte før utenlandsoppdrag. Disse medlemmer ser det som avgjørende at soldatene opplæres, trenes og øves på å håndtere skarpe oppdrag under realistiske og krevende forhold. Disse medlemmer mener det vil være hensiktsmessig i en slik forberedelse å bringe veteraner og andre med relevant erfaringsbakgrunn inn i undervisningen slik at soldatene kan få et best mulig inntrykk av andres erfaringer. Dette er viktig at soldatene forstår hva som kan vente dem under utenlandsoppdrag. Disse medlemmer er opptatt av at soldatene tilføres kunnskap og erfaring slik at de på et reelt grunnlag kan vurdere om de er egnet til slik type tjeneste. Dette vil også styrke avdelingenes mulighet til å foreta en best mulig seleksjon av mannskapene.

Disse medlemmer vil i denne sammenheng videre understreke behovet for å forberede soldatene på tilværelsen etter tjenesten. I denne sammenheng er det nødvendig å ha en nær og god tilnærming til de pårørende, slik at Forsvaret kan være en ressurs for denne gruppen både før, under og etter tjenesten i større grad enn i dag. Disse medlemmer ønsker et godt ettervern for våre tjenestegjørende. Disse medlemmer ser ingen prinsipiell forskjell på de som har tjenestegjort og tjenestegjør nå, i forhold til dem som skal tjenestegjøre senere. Disse medlemmer ønsker de samme rettigheter og oppfølging for alle som har deltatt i utenlandsoppdrag uavhengig av tjenestetidspunkt. Disse medlemmer mener Forsvaret har et stort ansvar for å vise vilje til oppfølging av veteranene også etter avsluttet tjeneste.

Disse medlemmer er opptatt av at våre veteraner skal få den oppreisning og støtte de fortjener og mener teoretiske tidsfrister ikke reflekterer de faktiske behov veteranene måtte ha.

Generelt er disse medlemmer opptatt av at alle samfunnets ressurser må rettes inn på en mest mulig effektiv måte. Beredskapsarbeidet er svært viktig og Forsvarets rolle må avklares og defineres slik at organisasjonen kan bistå det sivile samfunn på en mest mulig hensiktsmessig måte. Samarbeidet mellom politi og forsvar bør utvikles videre både innenfor beredskap, informasjonsbehandling og operative oppgaver. Cyber-beredskap er og et svært viktig område hvor disse medlemmer mener det må satses mer. Norge må ha egne tilstrekkelige ressurser til å kunne sikre kritisk utsatt infrastruktur mot angrep og sabotasje. Det må være en robust organisasjon med døgnbemanning og ressurstilganger som sikrer kontinuerlig kapasitet mot oppståtte trusler. Disse medlemmer merker seg også at dette er et område NATO ser på som viktig.

Disse medlemmer vil for øvrig vise til Fremskrittspartiets alternative budsjett fremlagt i finanskomiteens budsjettinnstilling.

Utgifter rammeområde 8 (i hele tusen kroner)

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S	FrPs alternative statsbudsjett for 2012 (2012)
1700		Forsvarsdepartementet	355 836	-6 500
	1	Driftsutgifter	330 821	-6 500
1719		Fellesutgifter og tilskudd til foretak under Forsvarsdepartementet	559 067	+30 500
	1	Driftsutgifter	232 746	+23 500
	71	Overføringer til andre	68 321	+7 000
1720		Felles ledelse og kommandoapparat	2 914 228	+20 000
	1	Driftsutgifter	2 914 228	+20 000
1723		Nasjonal sikkerhetsmyndighet	129 617	+26 000
	1	Driftsutgifter	129 617	+26 000
1732		Sjøforsvaret	3 416 435	+150 000
	1	Driftsutgifter	3 416 435	+150 000
1733		Luftforsvaret	4 102 815	+200 000
	1	Driftsutgifter	4 102 815	+200 000
1734		Heimevernet	1 109 152	+70 000
	1	Driftsutgifter	1 109 152	+70 000
1735		Etterretningstjenesten	998 104	+80 000
	21	Spesielle driftsutgifter	998 104	+80 000
1740		Forsvarets logistikkorganisasjon	2 373 690	+50 000
	1	Driftsutgifter	2 373 690	+50 000
1760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg	9 243 268	+100 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	8 059 170	+100 000
1790		Kystvakten	993 233	+149 990
	1	Driftsutgifter	993 233	+149 990
1791		Redningshelikoptertjenesten	499 652	+25 000
	1	Driftsutgifter	499 652	+25 000

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S	FrPs alternative statsbudsjett for 2012 (2012)
1792		Norske styrker i utlandet	1 234 320	+80 000
	1	Driftsutgifter	1 234 320	+80 000
1795		Kulturelle og allmenntilgjortige formål	250 086	+5 000
	72	Overføringer til andre	2 119	+5 000
Sum utgifter rammeområde 8			40 563 187	+979 990
Inntekter rammeområde 8 (i hele tusen kroner)				
Sum inntekter rammeområde 8			4 889 211	0
Sum netto rammeområde 8			35 673 976	+979 990

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til Høyres alternative statsbudsjett, der det foreslås at ramme 8 settes til 41 026 060 000 kroner, som er en total økning sammenlignet med regjeringens forslag på 500 000 000 kroner. Bevilgningen til militært forsvar vil reelt øke med 530 000 000 kroner med Høyres forslag.

Disse medlemmer vil gi sin fulle støtte og anerkjennelse til våre soldater i tjeneste hjemme og ute. Norske soldater gjør en meget god jobb, ofte under svært vanskelige omstendigheter. Disse medlemmer understreker at det er flere positive trekk i Forsvaret: Profesjonelle og vernepliktige soldater opprettholder høy motivasjon og kompetanse. Norge har en moderne marine, og vi har betydelige moderne kapasiteter som er under innfasing i alle forsvarsgrenene. Den konseptuelle omstillingen til et fleksibelt innsatsforsvar nærmer seg ferdigstilling. Norge yter omfattende bidrag til krevende internasjonale operasjoner. I 2011 særlig i Afghanistan, over Libya og utenfor kysten av Somalia.

Disse medlemmer vil understreke at Norges alliansetilørighet i NATO og det transatlantiske forholdet representerer hjørnesteinene i vår sikkerhets- og forsvarspolitik. Sikkerhets- og forsvarspolitisk samarbeid med EU, europeiske allierte og de nordiske land er stadig viktigere. Norge skal være en pålitelig og engasjert alliert. De geopolitiske endringene som nå skjer i verden får også sikkerhetspolitiske konsekvenser. En maktforskyvning fra vest mot øst har blant annet gjort at militære virkemidler igjen anses å være aktuelle i Sørøst-Asia. USAs skiftende fokus i retning av Stillehavet og Asia får konsekvenser for NATO. I tillegg gjør finanskrisen at USA må foreta til dels store kutt i sine forsvarsbudsjetter de neste ti årene. Summen av dette er at europeiske land må ta større ansvar for og i alliansen, og at medlemslandene samtidig må ta et større ansvar også for egne nærrområder. For Norge, med omfattende interesser til havs og i nordområdene er det derfor særlig viktig

å opprettholde et sterkt, moderne og alliansetilpasset forsvar og være en aktiv bidragsyter til NATO.

Disse medlemmer viser til at regjeringen har uttalt at den styrer forsvarspolitikken i full overensstemmelse med den langtidsplanen for Forsvaret som de rød-grønne partiene vedtok i Stortinget mot stemmene til en samlet opposisjon i 2008, ref. St.prp. nr. 48 (2007–2008), jf. Innst. S. nr. 306 (2007–2008). Når regjeringen nå uttaler at forslaget til budsjett legger til rette for at «alle sentrale mål i langtidsplanen vil nås», underkjenner man etter disse medlemmers oppfatning sentrale gjenstående problemstillinger, særlig knyttet til den vedtatte strukturens reelle operative evne og tilgjengelighet, personellsituasjonen og slitasje knyttet til krevende utenlandsoppdrag. Det er positivt at regjeringen endelig oppfyller sine løfter fra 2008 om å betale for kostnader ved ekstra støttestruktur og kapasiteter med til sammen 895 mill. 2012-kroner, men disse medlemmer minner samtidig om at disse midlene i betydelig grad dekker allerede påløpte utgifter og kommer siste året i langtidsperioden. Det er heller ikke forelagt Stortinget noe helhetlig omstillingsregnskap som godtgjør reelle effektiviseringsgevinster med påfølgende økning i operativ evne i den størrelsesorden regjeringen legger frem. Disse medlemmer vil anmode regjeringen om å legge frem et slikt omstillingsregnskap for Forsvaret.

Disse medlemmer er derfor fortsatt sterkt bekymret for situasjonen i Forsvaret, og anser det som nødvendig å styrke forsvarsbudsjettet betydelig utover regjeringens forslag. Budsjettåret 2012 er det siste året i inneværende langtidsplanperiode, og Forsvarets ressurstilgang og økonomiske situasjon gjennom og ved utgangen av dette året vil ha store konsekvenser for hvorvidt man når målet om større grad balanse mellom struktur, oppgaver og ressurser, og vil samtidig legge det økonomiske fundamentet for neste langtidsplan. Disse medlemmer viser til at Høyre i sine alternative budsjetter i denne langtidsperioden samlet har foreslått å styrke Forsvaret med 2,1

mrdr. kroner. Disse medlemmer er av den oppfatning at bevilgninger av denne størrelsesorden ville vært helt nødvendige for å nå målet om et forsvar i balanse.

Disse medlemmer anser at regjeringen gjennom flere år ikke har vist tilstrekkelig evne og vilje til å anerkjenne og gripe fatt i underliggende ubalanser og problemer som både på kort og lang sikt kan få store konsekvenser for operativ evne. Dette gjelder særlig personell- og driftssituasjonen. Manglende åpenhet og informasjon om den reelle status preger fortsatt regjeringens forsvarspolitik, og dessverre også årets budsjettproposisjon. Disse medlemmer vil nok en gang understreke behovet for at Stortinget får seg forelagt mer lesbare, konkrete og etterprøvbare beslutningsdokumenter enn det forsvarsdepartementet har for vane å legge frem. Disse medlemmer anser dette som helt avgjørende for Forsvarets fremtidige legitimitet og politiske gjennomslagskraft.

Disse medlemmer merker seg at det nok en gang er et betydelig avvik mellom det virkelighetsbildet Forsvarsdepartementet og regjeringen presenterer av Forsvaret og hva Riksrevisjonen finner gjennom sine årlige virksomhetskontroller. Disse medlemmer finner det uheldig at Riksrevisjonen i Dokument 1 (2011–2012) igjen har alvorlige merknader knyttet til Forsvaret og Forsvarsbygg, og ser særlig alvorlig på de mangler som fremkommer knyttet til aktivitetsnivå, drift og operativ evne i forsvarsgrenene. Dette er mangler som konsekvent ikke fremkommer i Forsvarsdepartementets egne fremstillinger av status og utvikling.

Disse medlemmer har merket seg innspillet fra Befalets Fellesorganisasjon vedrørende store utfordringer på personellsiden. Disse medlemmer ser med særlig bekymring på at hverken drifts- eller investeringsmidler nå forbrukes i henhold til budsjett, med bakgrunn i at det ikke er personell nok til å absorbere midlene. Et annet utslag av samme tendens, som disse medlemmer har påpekt i flere år, er manglende oppfylld av manøveravdelinger, hvor det nå mangler både lag, tropper og kompanier i Telemark Bataljon og Panserbataljonen. Konsekvensen av dette er at struktur og operativ evne ikke synes reelt i tråd med hva som er vedtatt av Stortinget. Disse medlemmer har videre merket seg påstandene om at en generell mangel på fagmilitær kompetanse gjør at stadig flere stillinger konverteres fra militære til sivile. Samlet sett mener disse medlemmer at disse forholdene har sterk negativ betydning for Forsvarets operative evne, både på kort og lang sikt, og forutsetter at regjeringen snarest, og i samarbeid med Forsvarets ansatte tar tak i situasjonen.

Disse medlemmer anser at den omfattende styrkingen av Forsvaret som det legges opp til i Høyres alternative budsjett ville medført økt forsvarsevne og et viktig skritt i retning av et forsvar i reell balanse. Høyres budsjettforslag vil tilføre Hæren betydelige midler til flere årsverksrammer for fylle manøveravdelingene i tråd med vedtatt struktur, samt økt øvelse og trening, særlig samtrening på bataljons- og brigadenivå. Disse medlemmer viser videre til at Høyres forslag vil tilføre FLO, Sjøforsvaret og Luftforsvaret midler til målrettede tiltak for å rekruttere og beholde kompetent teknisk personell, samt øke aktivitetsnivået i Luftforsvaret og Sjøforsvaret. For Sjøforsvaret anser disse medlemmer at det bør påbegynnes en prosess for å øke antallet frettbesetninger fra 3,5 til 4,5.

En økning av driftsmidler til Kystvakten i tråd med Høyres forslag vil gjøre det mulig å seile alle fem fartøyer i Indre Kystvakt (IKV) i langt større grad enn i 2011. IKV utgjør etter disse medlemmers oppfatning en svært rimelig og fleksibel kapasitet og må settes i stand til å kunne operere løpende langs hele kysten, også i sør. Frigjorte driftsmidler fra kjøp av tidligere leasede fartøyer bør tilsi at seilingstiden øker betraktelig. Disse medlemmer forutsetter at kjøpet av fartøyene ikke påvirker antallet seilingsdøgn eller driftskostnadene ved seiling negativt.

Disse medlemmer er fortsatt svært bekymret over situasjonen og utviklingen i Heimevernet, hvor vedtatt struktur ikke synes bærekraftig innen dagens budsjettamme. Gjennom en kraftig økning av bevilgningen til Heimevernet, med 100 mill. kroner utover regjeringens forslag, vil Høyre legge til rette for økt rekruttering og aktivitet i innsatsstyrkene og en oppbygning mot det vedtatte målet på 5 000 soldater, mens regjeringen permanent synes å ha lagt seg på en ambisjon under 3 500, i strid med Stortingets vedtak. Disse medlemmer ser også et klart behov for å øke Heimevernets innsats- og beredskapssevne for skarpe oppdrag. Dersom Heimevernet skal forbli relevant er dette nødvendig.

Disse medlemmer vil derfor gjenta sin kritikk av regjeringens nedleggelse av HV-016 i 2010. Det er et klart behov for en fleksibel kapasitet som er trent for skarpere oppdrag enn HVs innsatsstyrke er i dag, som har hurtigere responstid, og som har permanent og lokalkjent tilstedeværelse i de største byene. Større byer og befolkningsentra synes å være særlig utsatt for asymmetriske trusler hvor kort responstid er helt avgjørende for en tilfredsstillende håndtering fra samfunnets side. En slik mobiliserbar kapasitet, gjerne organisert gjennom Heimevernet, fremstår fortsatt som fleksibel og økonomisk rimelig sammenlignet med stående heltidsavdelinger. Disse medlemmer mener at det i et svært kort tidsvindu nå vil være mulig for Forsvaret å ta kontakt med det

tidligere personellet i HV-016 med siktemål å rekruttere dem tilbake til tjeneste i Forsvaret. Med tanke på uroen rundt nedleggelsen av HV-016 bør Forsvarsdepartementet legge vekt på gode prosesser i denne forbindelse.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Det gjenopprettes en spiss og fleksibel mobiliserbar innsatskapasitet med hurtig reaksjonsevne og lokal tilstedeværelse i de større byene.»

Løsning av militære oppdrag må være dimensjonerende for oppbygging og innretning av Forsvaret. Hensynet til overordnet beredskap og samfunnsikkerhet, samt terrorangrepene mot Regjeringskvartallet og Utøya 22. juli viser likevel klart behovet for i større grad å se Norges sivile og militære beredskapsressurser i sammenheng. Norge er et lite land med begrensede ressurser og utfordrende geografi, og vi er avhengige av en pragmatisk tilnærming til bruk av ressursene innenfor de rammene Grunnloven setter for ansvarsfordelingen mellom politiet og Forsvaret. Det er etter disse medlemmers syn derfor avgjørende viktig med en realistisk enhetlig tilnærming til hvilke kapasiteter og hvilken operativ evne Norge har til å løse militære oppdrag og til å møte eventuelle bistandsanmodninger fra Politiet. Det må skapes samsvar mellom beskrivelsene av kapasiteter og operativ evne i dokumenter fra regjeringen, og hvilke kapasiteter og operativ evne som i realiteten finnes.

Disse medlemmer har videre merket seg at Forsvarsdepartementet gjennom hele omstillingsfasen ikke har lagt til grunn samme effektiviseringskrav for sin egen drift som man har for Forsvarets

militære organisasjon, og anser at det bør omprioriteres midler fra administrasjonen i departementet til å øke operativ evne i Forsvaret.

Disse medlemmer viser til regjeringens forslag om å redusere driftsstøtten til Det frivillige skyttervesen (DFS) fra 31,2 mill. kroner i 2011 til 25 mill. kroner i 2012. Disse medlemmer er av den oppfatning at DFS, med over 800 skytterlag og 140 000 medlemmer utfører en svært samfunns viktig oppgave, som også bidrar til økt forsvarsevne. Dette skjer ikke minst gjennom forsvarlig våpenopplæring og betydelig bistand til instruksjon og trening i Forsvaret. Disse medlemmer anser at hele DFSs drift i så stor grad synes bygget på aktivitet at regjeringens begrunnelse for kutt i støtten til DFS for å øke potten for aktivitetsstøtte over kap. 1719, post 71 ikke er overbevisende. Disse medlemmer vil derfor beholde driftsstøtten til DFS på samme nivå som i 2011, men vil samtidig oppfordre DFS til å utvide sitt inntektsgrunnlag for å kunne opprettholde dagens aktivitet.

Regjeringen har med full støtte fra Stortinget over flere år gjennomført en rekke positive tiltak knyttet til ivaretagelsen av Forsvarets veteraner. Disse medlemmer vil likevel påpeke at dette arbeidet svekkes av at dagens mengde av grunnlag og ordninger for erstatning til skadde veteraner oppleves som uoversiktlig og uryddig og fortsatt ikke legger et prinsipp om lik erstatning for lik skade til grunn. I tråd med tidligere prioriteringer foreslår derfor Høyre også i år å tilføre midler slik at maksimal erstatning etter den særskilte kompensasjonsordningen for skader før 1.1.2010 kan økes fra 35G til 65G med samme forenklede beviskrav. Disse medlemmer ser videre et klart behov for å samle og forenkle dagens erstatningsordninger.

Utgifter rammeområde 8 (i hele tusen kroner)

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S (2011-2012) med Tillegg 1-5	H
1700		Forsvarsdepartementet	355 836	325 836
				(-30 000)
	1	Driftsutgifter	330 821	300 821
				(-30 000)
1725		Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben	2 010 670	2 070 670
				(+60 000)
	1	Driftsutgifter	1 985 053	2 045 053
				(+60 000)
1731		Hæren	5 540 610	5 690 610
				(+150 000)
	1	Driftsutgifter	5 540 610	5 690 610
				(+150 000)

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S (2011-2012) med Tillegg 1-5	H
1732		Sjøforsvaret	3 417 958	3 497 958 (+80 000)
	1	Driftsutgifter	3 417 958	3 497 958 (+80 000)
1733		Luftforsvaret	4 133 922	4 193 922 (+60 000)
	1	Driftsutgifter	4 133 922	4 193 922 (+60 000)
1734		Heimevernet	1 109 252	1 209 252 (+100 000)
	1	Driftsutgifter	1 109 252	1 209 252 (+100 000)
1740		Forsvarets logistikkorganisasjon	2 317 090	2 367 090 (+50 000)
	1	Driftsutgifter	2 317 090	2 367 090 (+50 000)
1790		Kystvakten	993 385	1 023 385 (+30 000)
	1	Driftsutgifter	993 385	1 023 385 (+30 000)
Sum utgifter rammeområde 8			40 526 060	41 026 060 (+500 000)
Inntekter rammeområde 8 (i hele tusen kroner)				
Sum inntekter rammeområde 8			4 874 121	4 874 121 (0)
Sum netto rammeområde 8			35 651 939	36 151 939 (+500 000)

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at Kristelig Folkeparti i sitt alternative statsbudsjett foreslår å bevilge 40,5 mrd. kroner under rammeområde 8, det vil si samme beløp som ligger i regjeringens forslag til forsvarsbudsjett.

Dette medlem viser til at det er stor enighet om de sikkerhetspolitiske hovedlinjene. Med det foreliggende forslaget til forsvarsbudsjett for 2012 ferdigfinansieres langtidsplanen for perioden 2009–2012. Det innebærer en bevilgningsopptrapping på 895 mill. kroner og intern ressursfrigjøring i Forsvaret for 1 260 mill. kroner. Ifølge regjeringens beregninger vil bevilgningsøkning, effektiviseringer og organisasjonstiltak styrke forsvarsbudsjettet med 672 mill. kroner i 2012.

Under komiteens høringer om forsvarsbudsjettet, kom det fra flere instanser, bl.a. Befalets Fellesorganisasjon (BFO), kritiske anmerkninger om budsjettproposisjonens tilgjengelighet og mangelfull spesifisering av hva som faktisk leveres av de ulike kapasiteter og forsvarsgrener. Dette medlem mener

dette er konstruktive utfordringer som bør tas hensyn til ved utarbeidelsen av budsjettene i kommende år.

Dette medlem anser det viktig at budsjettstyrkingen går til prioriterte områder i Forsvarets langtidsplan, spesielt i nord. Det må bety økt bemanning, øving og trening for brigaden i Nord-Norge. En varslet, stor vinterøvelse i Nord-Norge vil være viktig i denne sammenheng. Viktige formål er også innfasing av nye kapasiteter som skal seile og fly mer i nordområdene.

Dette medlem mener at Norges forsvar har betydelige kapasiteter, men at man fortsatt er inne i en langsiktig og krevende omorganisering av strukturen og fornyelse av kapasitetene. Dette medlem vil understreke at denne moderniseringen vil ta tid og at Forsvarets situasjon fortsatt preges av en spenning mellom pålagte oppgaver og tilgjengelige ressurser. Erfaringene fra de siste årene har vist at dette går ut over trenings- og øvelsesaktivitetene samtidig som belastningene på mannskaper i internasjonale operasjoner er betydelige.

Dette medlem vil understreke betydningen av at det utdannes og ansettes nok militære fagfolk til å fylle de kapasitetene som skal inngå i Forsvaret, slik at ikke mangel på nøkkelpersonell fører til utilsiktede reduksjoner for eksempel i flyaktiviteter og seilingstider.

Dette medlem mener norske soldater gjør en god jobb i krevende oppdrag, men det må treffes tiltak for å redusere belastningen de påføres, både av hensyn til de ansatte, deres familier og i et mer langsiktig perspektiv for å begrense risikoen for seinskader. Dette medlem anser at situasjonen for Heimvernet krever spesiell oppmerksomhet.

Dette medlem anser Det frivillige Skyttervesen som en viktig bevegelse i forsvarssammenheng. Dette medlem vil derfor ikke støtte regjeringens forslag om å redusere støtten til Det frivillige Skyttervesen med 6,2 mill. kroner og vil foreslå at bevilgningen opprettholdes på dagens nivå ved en omdisponering av midler innen rammeområde 8.

Dette medlem viser til at Kristelig Folkeparti lenge har gått inn for bedre vilkår for våre veteraner. Dette medlem anser det nødvendig å styrke hele Forsvarets apparat til å ivareta veteranene, basert på konseptet «én dør inn». Finansiering av gjensynstreff og familiesamlinger er også viktig. Kristelig Folkeparti støtter derfor en øremerket bevilgning på 30 mill. kroner til finansiering av handlingsplanen «I tjeneste for Norge», med sikte på å forbedre vilkårene for våre veteraner.

Terroraksjonene som rammet Norge 22/7 2011 viser behovet for å styrke beredskapen mot terror. Dette medlem er av den oppfatning at både politiet og Forsvaret har kapasiteter som vil være verdifulle i en slik sammenheng. Det sivil-militære samarbeid bør derfor videreutvikles for bedre å kunne utnytte de samlede kapasiteter Norge har. Det er samtidig viktig at dette skjer på en måte som ikke skaper uklarhet om prinsipper og ansvarsfordeling.

3.3 Komiteens merknader til de enkelte budsjettkapitler innen rammeområde 8 (Forsvar)

I del 2 til Prop. 1 S (2011–2012) og i Prop. 1 S Tillegg 1 (2011–2012) fra Forsvarsdepartementet har regjeringen gitt detaljerte beskrivelser av kapitler og poster, samt forslag til utgifter og inntekter for de enkelte kapitlene.

I forslaget for 2012 er det lagt inn pris- og lønnskompensasjon samt virkningen i 2012 av soldatoppgjøret i 2011. På utgiftssiden er inkludert budsjetterte inntekter iht. etablert praksis. Dersom inntektene blir lavere enn budsjettert, vil forsvarsrammen bli tilsvarende redusert, om inntektene blir større enn budsjettert, gjelder Forsvarsdepartementets generelle merinntektsfullmakt.

Komiteens merknader til de enkelte kapitler innen rammeområde 8 er gitt nedenfor.

Kap. 1700–4700 Forsvarsdepartementet

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	341 918 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	355 836 000
<hr/>	
Inntekter	
Saldert budsjett 2011	223 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	230 000

Komiteen registrerer at Forsvarsdepartementets driftsbudsjett for 2012 foreslås videreført på samme reelle nivå som saldert budsjett i 2011.

Komiteen merker seg at tildelingen dekker Forsvarsdepartementets ordinære driftsutgifter som lønn og godtgjørelser, reiser i inn- og utland, representasjon, kompetanseoppbygging, utgifter til husleie og vedlikehold og drift av bygningsmassen. I tillegg dekker posten alle utgifter til Norges delegasjon til NATO, departementets spesialutsending til den norske ambassaden i Washington og en stilling som assisterende forsvarsråd i EU-delegasjonen.

Komiteen registrerer også at kostnader til nytt etisk råd og dekorasjonsrådet er innarbeidet i forslaget, og at det er avsatt 19,9 mill. kroner i 2012 til forvaltningsoppdrag som Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) utfører for Forsvarsdepartementet.

Endelig merker komiteen seg at det kan påløpe merutgifter til drift som følge av at Statsministerens kontor høsten 2011 flyttet inn i Forsvarsdepartementets lokaler, og at regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med de eksakte merutgiftene.

Når det gjelder post 73 Forskning og utvikling merker komiteen seg at korrigert for priskompensasjon økes posten reelt med 5,9 mill. kroner ift. saldert budsjett 2011.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ser det som nødvendig at Forsvaret effektiviserer sin administrasjon, slik at den operative delen av Forsvaret kan styrkes. Disse medlemmer mener regjeringen i større grad må gjennomføre og hente ut effekten av de effektiviseringstiltak de selv har pålagt Forsvaret gjennom omorganiseringer og innføring av nye administrasjonsverktøy. Disse medlemmer vil for øvrig vise til sitt alternative budsjett fremlagt i finanskomiteens budsjettinnstilling.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til Høyres alternative budsjett og sin hovedmerknad. Disse medlemmer viser til at Forsvarsdeparte-

mentet gjennom hele omstillingsfasen ikke har lagt til grunn samme effektiviseringskrav for sin egen drift som man har for Forsvarets militære organisasjon, og anser at det bør omprioriteres 30 mill. kroner fra administrasjon i departementet til å øke operativ evne i Forsvaret.

Kap. 1710–4710 Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	4 180 838 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012) og Prop. 1 S Tillegg 1 (2011–2012) ...	4 638 384 000
<hr/>	
Inntekter	
Saldert budsjett 2011	3 601 400 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012) og Prop. 1 S Tillegg 1 (2011–2012) ...	3 824 026 000

Med henvisning til Prop. 1 S Tillegg 1 (2011–2012) er kap. 1710, post 1 Driftsutgifter og kap. 4710, post 1 Driftsinntekter redusert med kr 25 856 000.

Komiteen viser til at Forsvarsbygg er et forvaltningsorgan underlagt Forsvarsdepartementet med bruttobudsjettering av driften, og er totalleverandør av eiendomstjenester til forsvarssektoren og forvalter forsvarssektorens eiendommer, bygg og anlegg (EBA). Forsvarsbygg dekker sine kostnader gjennom husleie fra brukerne, betaling for utførte oppdrag og bevilgninger.

Komiteen er enig i det skal være fokus på interneffektivisering av produksjonen av de tjenester som leveres, og at man prioriterer arbeidet med å forbedre tilstanden i sektorens bygningsmasse, i tillegg til avhending av utrangert EBA. Når det gjelder avhending av EBA, forutsetter komiteen at dette innebærer utrangert EBA, og ikke sanering av funksjonell EBA forsvarssektoren eller kommunen der saneringsobjektet er lokalisert, eventuelt senere vil kunne ha bruk for.

Komiteen merker seg at det ikke er foreslått noen nye prosjekter med kostnadsramme over 100 mill. kroner i 2012, og at en stor del av bevilgningene til EBA for kommende år, vil bli benyttet til å videreføre allerede igangsatte prosjekter. I tillegg vil midlene bli brukt til å oppgradere og fornye eksisterende EBA og infrastruktur slik at disse oppfyller nye og endrede krav i lover og forskrifter.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre merker seg med bekymring at Forsvarsbygg for fjerde år på rad har

fått alvorlige merknader fra Riksrevisjonen i Dokument 1 (2011–2012). Disse medlemmer viser særlig til at Riksrevisjonen har avdekket at det fortsatt er store svakheter ved drifts- og vedlikeholdsanskaffelsene i Forsvarsbyggs markedsområder, med feil og mangler i mer enn 80 pst av anskaffelsene, manglende kontroll med at innkjøp er foretatt i tråd med anskaffelsesregelverket og brudd på økonomireglementet. Disse medlemmer forutsetter at regjeringen snarest foretar de nødvendige grep for å rydde opp i disse forholdene.

Kap. 1716 Forsvarets forskningsinstitutt

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	163 794 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	168 872 000

Komiteen merker seg at regjeringens forslag til basisfinansiering av Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) er på samme nivå som for året 2011. Komiteen ser positivt på at FFI i 2011 har implementert flere virksomhetsområder i rapporteringsgrunnlaget for å gi en bedre oversikt over bredden i aktivitetene. Komiteen er opptatt av at FFI skal ha en selvstendig rådgivende rolle overfor Forsvarsdepartementet og ser store muligheter i instituttets arbeid med å støtte opp under Forsvarsdepartementets målsetting om styrket internasjonalt materiellsamarbeid og økt kjøp av standardiserte produkter til erstatning for egenutvikling av teknologi.

Kap. 1719–4719 Fellesutgifter og tilskudd til foretak under Forsvarsdepartementet

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	578 750 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	559 067 000
<hr/>	
Inntekter	
Saldert budsjett 2011	0
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	0

Komiteen merker seg at driftsbudsjettet nominelt er redusert med 19,6 mill. kroner, eller 3,4 prosent i forhold til saldert budsjett 2011.

Komiteen tar til etterretning at den norske militære innsatsen i Afghanistan i 2012 vil bli dreid ytterligere i retning av kompetanse- og kapasitetsbygging, og til opplærings- og treningstiltak.

Komiteen merker seg også at forslaget til tilskudd til NATOs driftsbudsjett (post 78) er redusert, men at regjeringen varsler forslag om en eventuell tilleggsbevilgning når NATOs budsjett er klart.

Komiteen vil peke på den rollen som Det frivillige Skyttervesen (DFS) fyller i det norske samfunnet, blant annet gjennom å stille skytebaner som benyttes til øving av Heimevernet og politiet, våpenopplæring av unge og voksne, avvikling av skyteprøver for storviltjegere og avholdelse av det årlige Landsskytterstevnet. DFS bidrar gjennom sin virksomhet til å opprettholde forsvarsviljen i et bredt lag av folket og til å skape kunnskap om og sunne holdninger til våpenbruk.

Komiteen har merket seg at DFS i 2011 fikk bevilget 31,2 mill. kroner til drift og at forslaget til bevilgning for 2012 er på 25 mill. kroner. Komiteen vil på bakgrunn av dette be om at DFS tildeles 31,2 mill. kroner i tilskudd også for 2012 innenfor kap. 1719 post 71.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at det har vært en bred dialog med organisasjonene som mottar driftsstøtte over Forsvarsdepartementets budsjett, om endringer i tilskuddsordningene med større vekt på støtte til aktiviteter, men at DFS i høringene om budsjettet ga uttrykk for at de har behov for mer tid til å tilpasse seg de nye retningslinjene.

Disse medlemmer forutsetter at organisasjonen bruker dette året til nødvendig omstilling i lys av de nye retningslinjene for tildeling av drifts- og aktivitetsstøtte over Forsvarsdepartementets budsjett.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ønsker at Forsvaret styrker sin støtte til frivillige organisasjoner som bl.a. satser på veteranarbeid og opplysningsarbeid om forsvars- og sikkerhetspolitikk. For å sikre forutsigbarhet i aktivitetsnivået til organisasjonene mener disse medlemmer at det er hensiktsmessig å holde og videreføre et høyere fast nivå på tilskuddene til organisasjonene. Videre ønsker disse medlemmer å øke midlene til prosjektstøtte, slik at organisasjonene kan ha fleksibilitet i forhold til prosjekter de ønsker å gjennomføre utenom ordinær organisasjonsaktivitet. Den aktivitet som de frivillige organisasjonene gjennomfører skal være et supplement til Forsvarets måloppnåelse. Denne type aktiviteter er etter disse medlemmers oppfatning viktige for å sikre en bred folkelig forankring for Forsvaret og den allmenne verneplikt. Disse medlemmer ønsker å styrke blant annet organisasjonene; Det frivillige Skyttervesen, Folk og Forsvar, Den norske Atlanterhavskomite, Norske Reserveoffiserers Forbund, Kvinners Frivillige Beredskap, Norges Lotteforbund,

FN-Veteranenes Landsforbund, Norges Forsvarsforening, Oslo Militære Samfund, Forsvarets Pensjonistforbund, Bergen Militære Samfund, Kristiansand Forsvarsstiftelse Gimlemoen.

Disse medlemmer oppfatter at avdelingsbefalsordningen utfordres av tilfeldig avgang og lav gjennomsnittsalder. Disse medlemmer ser at dette kan undergrave de faglige krav til spesialisering som Forsvaret stiller til sitt personell. Disse medlemmer mener det vil være hensiktsmessig om Forsvarets behov er retningsgivende for videre ansettelse av avdelingsbefal utover dagens begrensninger. Disse medlemmer er opptatt av at Forsvarets personell skal kunne utvikle seg videre i organisasjonen og dermed sikre at Forsvaret beholder viktig kompetanse. Erfaringer viser også at befal med lengre tjeneste er bedre rustet til å lede og delta i utenlandsoperasjoner, derfor er avdelingsbefal som ønsker en videre karriere en viktig ressurs for Forsvaret.

Disse medlemmer ønsker å styrke de vernepliktiges status og økonomiske kompensasjon. Disse medlemmer mener det er nødvendig å trappe opp godtgjørelsen, slik at tjenestetillegget kommer opp på 1 G samt 1/2 G i dimisjonsgodtgjørelse, så snart som mulig. Dette er i samsvar med hva tillitsmannsorganisasjonen for vernepliktige ønsker. Disse medlemmer er opptatt av at soldatene som tjenestegjør skal ha et minst mulig økonomisk tap ved å gjennomføre verneplikt. Det er derfor viktig å stimulere til at flest mulig ønsker å gjennomføre førstegangstjenesten uten at de ser store økonomiske negative konsekvenser av en slik gjennomføring.

Disse medlemmer er opptatt av at soldater som har tjenestegjort i utlandet hedres på en verdig måte. Konstitusjonelt er det Kongen som er øverste leder for Forsvaret og Forsvaret anerkjenner også Kongen som «Øverste Stridsherre». Begrepet «For Konge og Fedreland» brukes ofte om tjenesten som utføres av soldater i inn- og utland. Etter oppdrag i utlandet gjennomføres det medaljeseremonier ved ankomst til Norge. I denne forbindelse er det et sterkt og verdig signal at Kongen foretar utdelingen av medaljene der det utdeles fortjenesteordener av spesiell karakter. Disse medlemmer ønsker derfor at Kongen deltar i de medaljeseremonier Kongen finner naturlig og anbefaler Forsvarsdepartementet å innføre en slik praksis.

Disse medlemmer viser for øvrig til alternativet budsjett fremlagt i budsjettinnstillingen, hvor Fremskrittspartiet foreslår å øke bevilgningen til kapittelet med 30,5 mill. kroner.

Kap. 1720–4720 Felles ledelse og kommandoapparat

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	2 592 246 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	2 914 228 000
<hr/>	
Inntekter	
Saldert budsjett 2011	53 011 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	71 465 000

Komiteen ser viktigheten av at Forsvarets medisinske kapasiteter fortsetter å videreutvikles i 2012. Komiteen merker seg at det leveres aeromedisinske team til evakuering med helikopter i ISAF og til strategisk luftevakuering hjemme og ute. Komiteen ser positivt på at tilsetningen av overleger for å styrke Forsvarets medisinske kapasitet fortsetter i 2012. Komiteen ser videre viktigheten av samarbeidet med andre lands sanitetstjeneste og videreutviklingen av dette arbeidet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre merker seg at regjeringen vil videreutvikle informasjonsinfrastrukturen gjennom moderne og kosteffektive IKT-løsninger. Disse medlemmer vil påpeke at sterke og helhetlige kompetansemiljøer er en forutsetning for å lykkes med en slik videreutvikling, og viser i den anledning til vedtak i Innst. S. nr. 234 (2003–2004) om samling av flere fagmiljøer i Forsvaret til et geografisk samlet IKT-senter for Forsvaret på Jørstadmoen, Innst. S. nr. 318 (2007–2008) og Prop. 1 S (2010–2011), som viderefører dette vedtaket med beslutningen om i størst mulig grad å samle IKT-ressursene i Forsvaret på Jørstadmoen, samt komitéflertallets merknad i Innst. 7 S (2010–2011), om behovet for rask oppfølging med videre tiltak.

Disse medlemmer har merket seg at Sjef INI med stab ble relokalisert på Jørstadmoen i, og vil understreke viktigheten av å opprettholde progresjon i samlingen av IKT-virksomheten. Disse medlemmer er fortsatt opptatt av at denne samlingen gjennomføres uten unødige opphold eller forsinkelser, er bekymret over at det ikke er planlagt nye tiltak i årets budsjett, og forutsetter at slike tiltak forberedes, og vil være på plass i kommende plandokumenter og budsjetter.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser for øvrig til Fremskrittspartiets alternative budsjett fremlagt i budsjettinnstillingen, hvor partiet foreslår å øke bevilgningen til kapittelet med 20 mill. kroner.

Kap. 1723–4723 Nasjonal sikkerhetsmyndighet

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	141 985 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	129 617 000
<hr/>	
Inntekter	
Saldert budsjett 2011	2 601 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	2 682 000

Komiteen viser til at Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) skal legge til rette for, støtte og rapportere om gjennomføringen av defensive forebyggende tiltak mot spionasje, sabotasje og terrorhandlinger i alle sektorer i samfunnet. Hovedoppgaven til NSM er tilsyn etter Sikkerhetsloven, personkontroll i forbindelse med sikkerhetsklarering, produksjon av kryptomateriell for sikker kommunikasjon, samt varsling og håndtering av alvorlige dataangrep.

Komiteen merker seg at posten er reelt redusert med 15,2 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2011. Komiteen registrerer at dette skyldes i hovedsak engangskostnader knyttet til relokalisering av Norwegian Computer Emergency Response Team (NorCERT) som vil flytte inn i nye lokaler i årsskiftet 2011/2012.

Komiteen merker seg at trusselnivået mot informasjonssystemer er økende, og er enig i at det er viktig at verktøyene til beskyttelse mot sikkerhetstrusler er tidsriktige og dynamiske. Komiteen støtter derfor at det gjennomføres en helhetlig evaluering av sikkerhetsloven, samtidig som «Nasjonale retningslinjer for å styrke informasjonssikkerheten» også revideres. Komiteen vil vise til sine merknader i Innst. 7 S (2009–2010) om vurdering av etatsstyringen og oppgaveporteføljen til NSM, samt merknad i Innst. 7 S (2010–2011) der komiteen sa seg enig i at det var naturlig å se disse spørsmålene i sammenheng med behandlingen av forslaget til ny strategi for cybersikkerhet.

Komiteen ser frem til å bli orientert om resultatene av dette arbeidet på egnet måte.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet har merket seg at regjeringen ønsker å redusere overføringene til NSM. Disse medlemmer er av den oppfatning at Norge må stå sterkt rustet mot trusler rettet mot infrastruktur og myke mål. Videre mener disse medlemmer det er nødvendig å heve den generelle kompetanse og forståelse for dagens og morgendagens trusselbilde innenfor NSMs ansvarsområde. Disse medlemmer har merket seg at det i den senere tid er et stadig større fokus på de utfordringer som ligger innenfor NSMs ansvarsområde. NATO og andre kompetanse-

organisasjoner har vært klare på at cyber-terror og andre angrep på kritisk infrastruktur er en voksende trussel. Disse signaler må tas på alvor. Disse medlemmer ønsker en sterkere bemanning av NorCERT, slik at kapasiteten hele døgnet blir tilfredsstillende.

Disse medlemmer viser for øvrig til Fremskrittspartiets alternative budsjett fremlagt i budsjettinnstillingen, hvor partiet foreslår å øke bevilgningen til NSM med 26 mill. kroner.

Kap. 1725–4725 Fellesinstitusjoner og - utgifter under Forsvarsstaben

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	1 993 897 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	2 010 670 000
<hr/>	
Inntekter	
Saldert budsjett 2011	50 135 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012) og Prop. 1 S Tillegg 1 (2011–2012) ...	53 067 000

Med henvisning til Prop. 1 S Tillegg 1 (2011–2012) er kap. 4725, post 1 driftsinntekter økt med kr 8 822 000.

Komiteen viser til at kapitlet omfatter Forsvarsstaben, Forsvarets sikkerhetsavdeling, Forsvarets militærgeografiske tjeneste, Forsvarets skole i etterretning og sikkerhetstjeneste, Forsvarets mediasenter, Forsvarets Forum, Feltprestkorpsset, Forsvarets regnskapsadministrasjon, Forsvarets lønnsadministrasjon, Forsvarets personelltjenester, Vernepliktsverket, NATO-stillinger i Norge og i utlandet, Forsvarets veteransenter på Bæreia og Regional støttefunksjon i Oslo.

Komiteen merker seg at kapitlet har en nominell økning på 71,2 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2011, og at denne økningen i hovedsak skyldes styrking av den særskilte kompensasjonsordningen for veteraner og styrking av energiøkonomisering. Videre registrerer komiteen at det er reduserte utgifter til personell utenfor stilling, utrangering av EBA, samt reduserte utgifter knyttet til avgangsstimulerende tiltak for personell som har sluttet i Forsvaret.

Komiteen merker seg videre at den reelle budsjettmessige styrkingen av kapitlet er på 54,6 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2011, og at ut over dette kommer effekter av interneffektivisering og justeringer knyttet til utrangering av EBA slik at den faktiske økningen på kapitlet vil være 34,2 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2011.

Komiteen vil vise til at Forsvarsstaben på vegne av Forsvarssjefen har gjennomførings- og oppfølgingsansvaret for de oppdrag etaten pålegges av forsvarsdepartementet, samt operative funksjoner for å kunne ivareta evnen til helhetlig gjennomføring, styring og oppfølging av operativ virksomhet. Komiteen registrerer at Forsvarsstaben i 2012 vil fortsette arbeidet med gjennomføringen av den vedtatte fornyelsen av Forsvarets organisasjon og den overordnede styringen og utviklingen av Forsvarets felles integrerte forvaltningssystem. Videre merker komiteen seg at arbeidet med å forbedre Forsvarets styrings- og kontrollmekanismer, herunder risiko og internkontroll, skal prioriteres. Komiteen er tilfreds med en slik prioritering på bakgrunn av de gjentatte anmerkningene fra Riksrevisjonen de siste år.

Når det gjelder avdelinger under Forsvarsstaben merker komiteen seg at Vernepliktsverket også i 2012 vil prioritere arbeidet med implementering og kvalitetssikring av ny, todelt sesjonsordning og pliktig sesjon for kvinner.

Komiteen merker seg også og er svært tilfreds med at Forsvaret i august 2011 etablerte Forsvarets veteranertjeneste (FVT), slik at man på sikt kan etablere ett permanent og godt apparat for ivaretagelse og oppfølging av personell før, under og etter operasjoner i utlandet.

Endelig registrerer komiteen at Forsvarets sikkerhetsavdeling (FSA) er underlagt sjef for Forsvarsstaben, og at Forsvarsdepartementet har fastsatt en instruks for sikkerhetstjenesten i Forsvaret som angir FSAs oppgaver nærmere.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, ser positivt på at regjeringen i 2012 vil styrke den særskilte kompensasjonsordningen for psykiske belastningsskader.

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, anser det som positivt at regjeringen nå øker maksimalt erstatningsbeløp for skader under den særskilte kompensasjonsordningen til 65 G. Flertallet viser likevel til at beviskravene for slik erstatning vil være strengere enn beviskravene for erstatning etter samme ordning begrenset til 35 G, noe som fremstår som både urettferdig og i strid med normale erstatningsrettslige prinsipper. Flertallet reagerer på at regjeringen med denne endringen fortsatt ikke legger et prinsipp om lik erstatning for lik skade til grunn, og mener at den særskilte kompensasjonsordningens intensjon, og de betydelige vanskeligheter det faktisk er å skaffe til veie dokumentasjon for den enkelte, tilsier at man ikke kan operere med ulike krav til bevis.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ønsker et godt ettervern for våre tjenestegjørende. Disse medlemmer ser ingen praktisk forskjell på de som har tjenestegjort og tjenestegjør nå, i forhold til dem som skal tjenestegjøre senere. Disse medlemmer ønsker de samme rettigheter og oppfølging for alle som har deltatt i utenlandsoppdrag uavhengig av tjenestetidspunkt. Disse medlemmer mener Forsvaret har et stort ansvar for å vise vilje til oppfølging av veteranene også etter avsluttet tjeneste. Disse medlemmer går derfor inn for at oppfølgingsplikten skal være fem år etter endt tjeneste. Videre ønsker disse medlemmer ingen skiller mellom fysiske og psykiske skader når det gjelder oppfølging og rettigheter. Disse medlemmer viser i denne sammenheng til Ot.prp. nr. 67 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 113 (2008–2009), Besl. O. nr. 102 (2008–2009) Lov om endring i lov av 2. juli 2004 nr. 59 om personell i Forsvaret (styrking av rettighetene til veteraner etter internasjonale operasjoner) hvor Fremskrittspartiet var eneste parti som ønsket rettigheter og oppfølging utover vedtatt ordning.

Disse medlemmer viser også til Dokument 8:28 LS (2010–2011), hvor disse medlemmer fremmet følgende forslag:

«A

Vedtak til lov

om endringer i lov 2. juli 2004 nr. 59 om personell i Forsvaret (forsvarspersonelloven)

I

I lov av 2. juli 2004 nr. 59 om personell i Forsvaret (forsvarspersonelloven) gjøres følgende endringer:

§ 12 a første og andre ledd skal lyde:

Personell som tjenestegjør og har tjenestegjort i internasjonale operasjoner, har, ved behov, rett til psykiatrisk og psykologisk oppfølging fra Forsvaret i fem år etter endt tjeneste. Forsvaret har plikt til å tilby slik oppfølging og til å sørge for at overgangen til det sivile helsevesenet skjer på en for personellet betryggende måte.

Forsvaret har plikt til å tilby annen oppfølging i fem år etter endt tjeneste i den grad det er rimelig ut fra personellens helsetilstand og økonomiske stilling, tjenesteforholdets varighet og forholdene ellers.

II

Loven trer i kraft straks.

B

Stortinget ber regjeringen innføre en unntaksbestemmelse knyttet til foreldelsesfristen i forbindelse med opprettelse av ny rettighet for soldater som avtjent utenlandsoperasjoner, slik at dette blir gjeldende fra 1978, og at rettighetene for de som har tjenestegjort fra 1978, likestilles med de rettigheter som gjelder fra 2010.

C

Stortinget ber regjeringen etablere en ordning med en maksimal erstatning på 65 G ved 100 pst. varig ervervsmessig uførhet for skadde veteraner fra internasjonale operasjoner. Erstatningen foreslås redusert forholdsmessig med restervervsevnen.

D

Stortinget ber regjeringen tilpasse erstatningsordningene for skadde veteraner fra internasjonale operasjoner, den såkalte særskilte kompensasjonsordningen, slik at den også dekker dem med fysiske skader.»

Komiteens medlemmer fra Høyre foreslår i tråd med tidligere prioriteringer også i år å tilføre nye midler, for 2012 på 60 mill. kroner, slik at maksimal erstatning etter den særskilte kompensasjonsordningen for skader før 1. januar 2010 kan økes fra 35 G til 65 G med samme forenklede beviskrav. Disse medlemmer ser videre et klart behov for å samle og forenkle dagens erstatningsordninger, og har merket seg at dagens erstatningsbaserte system, med en lang rekke ulike rettsgrunnlag og ordninger av mange oppleves som uoversiktlig og uryddig. Disse medlemmer viser for øvrig til Høyres alternative budsjett og sin hovedmerknad.

Kap. 1731–4731 Hæren

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	5 288 514 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012) og Prop. 1 S Tillegg 1 (2011–2012) ...	5 540 610 000
<hr/>	
Inntekter	
Saldert budsjett 2011	45 605 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	49 651 000

Med henvisning til Prop. 1 S Tillegg 1 (2011–2012) er kap. 1731, post 1 Driftsutgifter økt med kr 708 000.

Komiteen er kjent med og slutter seg til at Hæren også i 2012 vil være løpende engasjert i oppdrag nasjonalt og i tillegg stille bidrag til operasjoner i utlandet, hovedsakelig i Afghanistan utover det som var forutsatt i inneværende langtidsplan. Komiteen er enig i at kjernen i Hærens kapasitet er evnen til å gjennomføre taktiske samvirkeoperasjoner i hele konfliktpennet i en fellesoperativ ramme.

Komiteen er innforstått med og enig i at det er nødvendig å videreføre den pågående styrkingen av Hæren gjennom langtidsperioden med utgangspunkt i vernepliktens grunnleggende rolle i forsvarskonseptet. Komiteen slutter seg til at det vil være spesielt fokus på å rekruttere og utdanne befal, vernepliktige

og vervede i et omfang som støtter opp om den nødvendige oppbyggingen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at budsjettet til Hæren økes nominelt med 251,4 mill. kroner ift. saldert budsjett 2011. Disse medlemmer vil vise til at økningen nyttes til styrking av den operative virksomheten med prioritet til mer øving og ytterligere styrket bemanning innenfor flere miljøer i Hæren og spesielt til Brigade Nord's avdelinger. Disse medlemmer vil vise til at tiltakene bidrar til at Hæren og brigadesystemet videreutvikles, slik at de sentrale langtidsplanmålene for Hærens utvikling nås i 2012.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre støtter regjeringens uttalte intensjon om å styrke Hæren fra dagens nivå, men er bekymret over tilstanden og utviklingen. Disse medlemmer tror ikke Hæren vil oppleve en vesentlig bedret økonomi for 2012. Disse medlemmer ser positivt på at Hærens ramme styrkes, men mener 251,4 mill. kroner ikke er tilstrekkelig. Heller ikke i 2012 vil det være mulig å opprettholde et ønskelig aktivitets- og øvelsesnivå, eller i tilstrekkelig grad legge til rette for den nødvendige økningen i Hærens bemanning innenfor små og sårbare fagmiljø som i dag opplever massiv slitasje.

Disse medlemmer mener det er fortsatt uheldig at manøveravdelingene har en redusert oppsetning i forhold til tilsvarende avdelinger hos våre allierte.

Disse medlemmer vil igjen understreke den kritiske betydningen av å opprettholde og styrke en brigadestruktur som kan planlegge og gjennomføre integrerte landoperasjoner og drive kontinuerlig styrkeproduksjon og beredskap hjemme, og som tilføres ressurser og gis anledning til å øve for dette. Disse medlemmer har med stor bekymring mottatt signaler om at Hærens avdelinger heller ikke i 2012 vil ha ressurser til de nødvendige felles øvelser på brigadenivå. Disse medlemmer forutsetter at Hæren tilføres tilstrekkelige ressurser til at den nødvendige øvelsesaktivitet finner sted.

Disse medlemmer viser til at budsjettene over flere år ikke har muliggjort den nødvendige og i langtidsplanen forutsatte årsverksvekst, noe som kombinert med et lavt øvelses- og aktivitetsnivå, mangler i materiell og utstyr og forsinkede anskaffelser, har skapt en svært utfordrende situasjon på mange områder.

Samtidig har disse medlemmer merket seg bekymringen fra Befalets fellesorganisasjon om at Hæren ikke er i stand til å omsette driftsmidler grunnet meget streng styring på årsverk. Disse med-

lemmer mener at de samlede årsverksrammene om nødvendig må utvides, og forutsetter at Hæren settes i stand til å unngå mindreforbruk knyttet til drift og aktivitet.

Disse medlemmer vil igjen uttrykke sin bekymring over at Hærens manøveravdelinger har en redusert oppsetning i forhold til tilsvarende avdelinger hos våre allierte, og mener at dette må rettes opp så snart som mulig. I tillegg til økte personellrammer er det sentralt i denne sammenhengen å rekruttere og beholde vervede soldater og befal over tid, samt å finne en bedre balanse på befalsstrukturen, særlig knyttet til dagens avdelingsbefalsordning. Disse medlemmer har i den forbindelse med interesse merket seg Generalinspektøren for Hærens uttalelser om behovet for en modernisert spesialistbefalsordning.

Tilstanden i dag er at reell struktur og operativ evne ikke synes å være i tråd med den struktur som er vedtatt av Stortinget, og disse medlemmer merker seg at det i Dokument 1 (2001–2012) fremkommer at Hærens utvikling i 2010 heller ikke har gått etter planen og at Hæren fortsatt har betydelige personell- og materiellmangler, både for kamptroppene og støtteavdelingene. Disse medlemmer er særlig bekymret over Riksrevisjonens uttalelser om at Brigade Nord ikke har øvet på en helhetlig måte i 2010, at man etter Hærens egne faglige vurderinger ikke har kampkraft på ønsket nivå og at brigadens evne til nasjonal krisehåndtering og håndtering av væpnet konflikt rapporteres å være mindre tilfredsstillende.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet merker seg at Hæren er den største leverandøren av mannskaper til utenlandsoperasjoner. Dette tærer på ressursene i Hæren både mannskapsmessig og på materiellet. For å bedre Hærens mulighet til å kunne levere etterspurte ressurser til utenlandsoppdrag, må ressurs situasjonen og aktivitetsnivået styrkes. Disse medlemmer mener at Hærens organisasjon må styrkes og utvides med minimum en bataljon. Aktivitetsnivået i Hæren må styrkes for å sikre at soldater og offiserer har de egenskaper og kvaliteter de skal ha. Videre er disse medlemmer opptatt av at Hæren nå må få forutsigbarhet i sine budsjetter, slik at Hæren kan løse de oppdrag som blir pålagt av Stortinget. De senere års budsjetter har undergravet Hærens mulighet til å løse de pålagte oppgaver. Det er derfor behov for økt trening og innkjøp av materiell i øvings- og utdanningsammenheng. Dette er oppgaver som er viktige og nødvendige for å opprettholde et troverdig forsvar. Samtidig er det en klar dreining mot et større fokus mot nordområdene i den generelle sikkerhetspolitiske debatt, dette fordrer at Forsvaret har en vesent-

lig tilstedeværelse i Nord-Norge inklusiv Finnmark. Hæren har i så måte en viktig oppgave og må derfor sikres ressurser nok til å ha den nødvendige struktur i nordområdene. Hærens øvingsnivå er etter disse medlemmers oppfatning i dag for lavt til at det tilfredsstiller de krav som er stilt i forhold til operativ evne. Hæren må derfor øves og trenes i større grad enn i dag. Videre er disse medlemmer opptatt av at Hærens organisasjon må styrkes, slik at organisasjonen blir robust nok til å kunne sikre kontinuitet i våre utenlandsoppdrag.

Disse medlemmer oppfatter at avdelingsbefalsordningen utfordres av tilfeldig avgang og lav gjennomsnittsalder. Disse medlemmer ser at dette kan undergrave de faglige krav til spesialisering som Forsvaret stiller til sitt personell. Disse medlemmer mener det vil være hensiktsmessig om Forsvarets behov er retningsgivende for videre ansettelse av avdelingsbefal utover dagens begrensninger. Disse medlemmer er opptatt av at Forsvarets personell skal kunne utvikle seg videre i organisasjonen og dermed sikre at Forsvaret beholder viktig kompetanse. Erfaringer viser også at befal med lengre tjeneste er bedre rustet til å lede og delta i utenlandsoperasjoner, derfor er avdelingsbefal som ønsker en videre karriere en viktig ressurs for Forsvaret.

Disse medlemmer viser for øvrig til Fremskrittspartiets alternative budsjett fremlagt i budsjettinnstillingen, hvor partiet foreslår å øke bevilgningen til Hæren med 100 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Høyre vil understreke behovet for å styrke Hæren utover det regjeringens forslag legger opp til, og viser til Høyres alternative budsjett og sin hovedmerknad, hvor det foreslås å øke bevilgningen til Hæren med 150 mill. kroner.

Disse medlemmer vil understreke den kritiske betydningen av å opprettholde og styrke en brigadestruktur som kan planlegge og gjennomføre integrerte landoperasjoner og drive kontinuerlig styrkeproduksjon og beredskap hjemme, og som tilføres ressurser og gis anledning til å øve for dette.

Kap. 1732–4732 Sjøforsvaret

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	3 282 481 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012) og Prop. 1 S Tillegg 1 (2011–2012) ...	3 417 958 000
<hr/>	
Inntekter	
Saldert budsjett 2011	37 229 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	38 031 000

Med henvisning til Prop. 1 S Tillegg 1 (2011–2012) er kap. 1732, post 1 Driftsutgifter økt med kr 1 523 000.

Komiteen merker seg at Sjøforsvaret i 2012 fortsetter innfasingen av den nye fartøystrukturen. Komiteen registrerer at de to siste fartøyene i Skjold-klassen forventes levert i 2012. Komiteen noterer at oppdatering av minerydderfartøyer og Ula-klassen undervannsbåter fortsetter i 2012.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er fornøyd med innfasingen av Fridtjof Nansen og forventer at Skjoldklassen vil være på plass i organisasjonen i løpet av 2012 når de tekniske utfordringene er avklart. Disse medlemmer erkjenner at dette vil medføre ytterligere kostnader til drift. For at Sjøforsvaret skal kunne styrke sin tilstedeværelse i våre havområder må driftsbudsjettene gi rom for ytterligere aktivitet. Disse medlemmer ser nødvendigheten av å styrke Sjøforsvarets aktivitetsnivå og organisasjon utover dagens nivå. Sjøforsvaret er i den situasjon at det til stadighet er aktuelt å nytte fartøy i forbindelse med internasjonale operasjoner. Videre er disse medlemmer svært opptatt av at Sjøforsvarets tilstedeværelse i nordområdene må styrkes betraktelig. Spesielt må man se Forsvarets nærvær og fokus i sammenheng med dagens og morgendagens politiske og militære utfordringer. Dette medfører store krav til dyktighet, fleksibilitet og materiell. Det er derfor nødvendig å styrke driftsbudsjettet, slik at disse oppdrag kan løses på en hensiktsmessig og forsvarlig måte. Disse medlemmer viser også til de utfordringer Sjøforsvaret har i forbindelse med utdanning av mannskaper til en stadig voksende flåte.

Disse medlemmer ønsker at Norge fortsatt skal bidra med minimum én fregatt i Adenbukta. Disse medlemmer finner det naturlig at en skipsnasjon som Norge bidrar i operasjonen mot pirater, da denne aktiviteten rammer internasjonal skipsfart og setter liv i fare.

Disse medlemmer viser for øvrig til Fremskrittspartiets alternative budsjett fremlagt i budsjettinnstillingen, hvor partiet foreslår å øke bevilgningen til Sjøforsvaret med 70 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til Høyres alternative budsjett og sin hovedmerknad, hvor det foreslås å øke Sjøforsvarets driftsbudsjett med 80 mill. kroner.

Disse medlemmer viser til at nye fartøyer er innfasnet og at Norge på fartøyssiden nå har en av Europas mest moderne mariner. Dette er en positiv og viktig utvikling.

Disse medlemmer ser samtidig nødvendigheten av å styrke Sjøforsvarets aktivitetsnivå og organisasjon utover dagens nivå. Sjøforsvaret er i den situasjon at det til stadighet er aktuelt å nytte fartøy i forbindelse med internasjonale operasjoner. Videre er disse medlemmer svært opptatt av at Marinens tilstedeværelse i nordområdene må styrkes betraktelig. Spesielt må man se Forsvarets nærvær og fokus i sammenheng med dagens og morgendagens politiske og militære utfordringer. Disse medlemmer merker seg med bekymring Riksrevisjonens kontroll av Sjøforsvarets aktiviteter i 2010 (Dokument 1 (2011–2012)), som viser at Sjøforsvaret ikke nådde målene for seilingsaktivitet, hverken i Kysteskadren eller i Kystvakten, samt at aktiviteten var lavere enn i 2009.

Videre er Forsvaret i ferd med å innføre nye fretgatter, noe som medfører da en kraftig økning i behovet for driftsmidler. Forberedelsene til innfasing av nye MTB-er vil også belaste Sjøforsvarets budsjett. Det er derfor nødvendig å styrke driftsbudsjettet, slik at disse oppdrag kan løses på en hensiktsmessig og forsvarlig måte. Disse medlemmer viser også til de utfordringer Sjøforsvaret har i forbindelse med utdanning av mannskaper til en stadig voksende flåte. Disse medlemmer har i den forbindelse merket seg at det til stadighet fremkommer opplysninger om personell- og kompetansemangler, særlig på teknisk side, som svekker Sjøforsvarets mulighet til å operere som ønsket og forutsatt. Disse medlemmer mener at det er av avgjørende betydning at det foretas umiddelbare tiltak for å forbedre personellsituasjonen i Sjøforsvaret, og at man om nødvendig må utvide årsverksrammene for å sikre rekruttering og et tilstrekkelig antall besetninger til Sjøforsvarets fartøy.

Disse medlemmer viser for øvrig til sin hovedmerknad og Høyres alternative budsjettforslag.

Kap. 1733–4733 Luftforsvaret

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	3 968 358 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012) og Prop. 1 S Tillegg 1 (2011–2012) ...	4 133 922 000
<hr/>	
Inntekter	
Saldert budsjett 2011	161 552 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	165 030 000

Med henvisning til Prop. 1 S Tillegg 1 (2011–2012) er kap. 1733, post 1 Driftsutgifter økt med kr 31 107 000.

Komiteen merker seg at Luftforsvaret styrkes ift. saldert budsjett 2011.

Komiteen er positiv til at Luftforsvaret viderefører også i 2012 oppdrag mht. ressurs- og miljøoppsyn over havområdene, samt søke- og redningsoperasjoner.

Komiteen viser til Luftforsvarets hovedoppgaver, som er å styrkeprodusere luftmilitære kapasiteter, og stille styrker på beredskap for luftovervåking, myndighetsutøvelse og suverenitetshevdelse, nasjonalt og i utlandet i hele spekteret fra fred til væpnet konflikt. Komiteen støtter at Luftforsvarets flyoperative virksomhet har nordområdene som hovedfokus.

Komiteen merker seg at regjeringen viderefører kampflysystemene og maritime overvåkningsfly på samme nivå som disse er planlagt med i 2011. Videre noterer komiteen at innfasingen av de nye maritime helikoptrene av typen NH-90, og gjenstående innfasing av nye transportfly av typen C-130J, vil være sentrale oppgaver i 2012.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre ser positivt på at de nye transportflyene nå blir innfaset og at oppgraderingen av overvåkingsflyene blir ferdig. Disse medlemmer er glade for at seks av 14 nye helikoptre blir operative i 2012. Dette vil styrke Luftforsvares kapasiteter betraktelig og det vil ha positive ringvirkninger for hele Forsvarets organisasjon. Disse medlemmer ser det som nødvendig å styrke Luftforsvarets økonomi for å kunne møte de oppgaver Luftforsvaret står overfor.

Disse medlemmer er i denne forbindelse opptatt av at piloter og andre mannskaper skal få tilstrekkelig trening og øving for å kunne opprettholde og styrke kompetansenivået i Luftforsvaret. Luftforsvaret som ressurs er avgjørende for norsk suverenitetshevdelse og overvåking av våre land og havområder så vel som luftrom. Luftforsvaret bidrar i dag med helikopterstøtte i Afghanistan og har derved en stor belastning på mannskaper og materiell. Luftforsvarets aktivitetsnivå har de senere år også økt som følge av økt russisk luftaktivitet nær vårt luftrom. Ved en slik opptrapping av aktiviteten fra Russland, vil det være viktig å styrke norske piloters ferdigheter gjennom flere øvinger og mer flytid. Luftforsvarets øvingsaktivitet er i dag etter disse medlemmers oppfatning for lav og må derfor økes. Disse medlemmer ønsker derfor å styrke driftsbudsjettet.

Disse medlemmer viser til sine respektive hovedmerknader og til Fremskrittspartiets og Høyres alternative budsjettforslag.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser for øvrig til Fremskrittsparti-

ets alternative budsjett fremlagt i budsjettinnstillingen, hvor partiet foreslår å øke bevilgningen til Luftforsvaret med 80 mill. kroner.

Kap. 1734–4734 Heimevernet

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	1 048 559 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012) og Prop. 1 S Tillegg 1 (2011–2012) ...	1 109 252 000
<hr/>	
Inntekter	
Saldert budsjett 2011	8 381 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	5 497 000

Med henvisning til Prop. 1 S Tillegg 1 (2011–2012) er kap. 1734, post 1 Driftsutgifter økt med kr 100 000.

Komiteen vil understreke Heimevernets betydning for Norges målsetting om å ha et forsvar med tilstedeværelse i hele landet.

Komiteen viser til at budsjettforslaget innebærer en nominell økning på 60,6 mill. kroner til Heimevernet, sammenlignet med saldert budsjett 2011. Bevilgningen innebærer en prioritering av øvingsaktiviteten for forsterknings- og oppfølgingsstyrkene. Komiteen ser at det i forslaget legges til rette for en økning i trening av forsterknings- og oppfølgingsstyrkene fra 38 pst. i år 2011 til 50 pst. fra år 2012. For å opprettholde kompetanse og høy kvalitet på alle HV-styrkene er det viktig at ambisjonen i langtidsplanen om tilstrekkelig trening av områdestrukturen ligger fast.

Komiteen merker seg at øvingen av HVs innsatsstyrker er planlagt videreført på samme nivå som i 2010 slik at 90 pst. av innsatsstyrkene skal øve i 2012. Komiteen er opptatt av at innsatsstyrkene holder et godt treningsnivå og er operativt tilgjengelige.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet merker seg at regjeringen legger opp til at minimum 50 pst. av forsterknings- og oppfølgingsstyrkene fra og med 2012 skal øves årlig. Videre registrerer disse medlemmer at 90 pst. av innsatsstyrkene skal øves. Disse medlemmer ser positivt på dette, men mener det må legges opp til et bredere ambisjonsnivå i HV. Disse medlemmer er opptatt av at også distrikter og områder må få ressurser til å utføre sine administrative oppgaver og planutvikling. Disse medlemmer ønsker derfor å styrke driftsbudsjettet for å sikre høyere operativitet i organisasjonen. Disse medlemmer forventer at HVs organisasjon så raskt som mulig blir komplett og at

styrkenivået reflekterer den vedtatte organisasjon. Disse medlemmer viser i denne sammenheng til fremlagt alternativt budsjettforslag i finanskomiteens budsjettinnstilling.

Disse medlemmer ser at dagens ordning med sentral lagring av tennstempler og ammunisjon er lite hensiktsmessig rent beredskapsmessig og ønsker derfor at Heimevernets mannskaper skal ha operative våpen og ammunisjon hjemme. Dette vil etter disse medlemmers oppfatning være med på å sikre mannskapene også i perioden før de er operative i avdeling. Samtidig vil det sikre at mannskaper som innkalles i forbindelse med kriser, terror eller lignende er operative umiddelbart. Erfaringene etter 22. juli viste at Hvis mannskaper som ble rekvirert manglet både operative våpen og ammunisjon, og disse medlemmer mener dette ikke er tilfredsstillende.

Disse medlemmer ser svakheter i dagens øvingsmønster i HV og ønsker en dreining slik at distriktsjefene i større grad bestemmer hvem som skal øves innenfor sitt distrikt.

Disse medlemmer viser for øvrig til Framskrittspartiets alternative budsjett fremlagt i budsjettinnstillingen, hvor partiet foreslår å øke bevilgningen til Heimevernet med 120 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til sin hovedmerknad og til Høyres alternative budsjettforslag. Disse medlemmer har i flere år uttrykt sin sterke bekymring for utviklingen i Heimevernet, hvor vedtatt struktur ikke synes bærekraftig innen dagens budsjettamme. Høyre vil legge til rette for økt rekruttering og aktivitet i innsatsstyrkene og en oppbygning mot det vedtatte målet på 5 000 soldater, mens regjeringen permanent synes å ha lagt seg på en ambisjon under 3500, i strid med Stortingets vedtak. Disse medlemmer ser også et klart behov for å øke Heimevernets innsats- og beredskapssevne for skarpe oppdrag. Dersom Heimevernet skal forbli relevant er dette nødvendig. Disse medlemmer viser til sitt forslag om å gjenopprette en spiss og fleksibel mobiliserbar kapasitet, med lokal tilstedeværelse og hurtig reaksjonstid, gjerne basert på den kapasitet som fantes i Heimevernets 016-styrker.

Kap. 1735 Etterretningstjenesten

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	966 010 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	998 104 000

Komiteen merker seg at korrigert for budsjettekniske endringer er posten reelt redusert med 5, 4 mill. kroner, men korrigert for interneffektivisering

videreføres posten på samme nivå som saldert budsjett 2011.

Komiteen viser til at oppgavene til Etterretningstjenesten (E-tjenesten) omfatter innsamling av relevant og oppdatert etterretningsinformasjon og gjennomføring av analyser til støtte for utformingen av norsk utenriks-, sikkerhets- og forsvarspolitik, samt å opprettholde et godt situasjonsbilde som grunnlag for norske myndigheters beslutninger.

Komiteen vil fremheve viktigheten av E-tjenestens arbeid og oppgaver.

Komiteen viser til at det sammensatte og til dels uklare trusselbildet, sammen med en rask teknologisk utvikling spesielt på kommunikasjonssiden, vil også i fremtiden være en utfordring for å tilfredsstille kravene til en moderne og effektiv tjeneste. Dette gjør det også nødvendig å iverksette og videreføre tiltak for å modernisere tjenesten.

Komiteen merker seg at samarbeidet om felles analyseenhet mellom E-tjenesten og Politiets sikkerhetstjeneste vil fortsette.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet merker seg at posten reelt er redusert med 5,4 mill. kroner. Disse medlemmer viser til dagens trusselsituasjon, med store og komplekse sikkerhetsutfordringer og ser store utfordringer for Etterretningstjenesten. Disse medlemmer er derfor opptatt av at Etterretningstjenesten skal videreutvikles og styrkes. Den senere tids erfaringer både i inn- og utland viser omfanget av trusler Norge står overfor. Disse medlemmer mener man må være i forkant med ressurser, slik at norske styrker i utlandet og Forsvaret generelt får den etterretningsstøtte de trenger. Disse medlemmer mener derfor at man i dagens situasjon bør styrke denne type tjenester og operasjoner.

Disse medlemmer viser for øvrig til Fremskrittspartiets alternative budsjett fremlagt i budsjettinnstillingen, hvor partiet foreslår å øke bevilgningen til Etterretningstjenesten med 80 mill. kroner.

Kap. 1740–4740 Forsvarets logistikkorganisasjon

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	2 377 209 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012) og Prop. 1 S Tillegg 1 (2011–2012) ...	2 317 090 000
<hr/>	
Inntekter	
Saldert budsjett 2011	108 046 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012) og Prop. 1 S Tillegg 1 (2011–2012) ...	90 277 000

Med henvisning til Prop. 1 S Tillegg 1 (2011–2012) er kap. 1740, post 1 Driftsutgifter redusert med kr 56 600 000 og kap. 4740, post 1 Driftsinntekter redusert med kr 20 093 000.

Komiteen merker seg at den reelle budsjettmessige reduksjonen på kapitlet er 39,8 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2011.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, merker seg videre at som følge av effekter av interneffektivisering og utrangering av EBA vil den faktiske økningen på kapitlet være 22,6 mill. kroner i forhold til saldert budsjett.

Komiteen viser til at Forsvarets Logistikkorganisasjon (FLO)s hovedoppgave er å ivareta forvaltningen av Forsvarets materiell, og levere vedlikeholds-, forsynings- og rådgivningstjenester. Videre skal FLO fremskaffe materiellkapasiteter gjennom investeringsprosjekter over kap. 1760, og ivareta logistikkberedskap og ha ansvar for avhending av materiell.

Komiteen merker seg at etter omorganiseringen i 2010 har det vært høyt prioritert å videreutvikle FLO mot anskaffelse og styring av Forsvarets materiell og forsyninger, og at det som følge av omstruktureringen vil bli lagt vekt på målrettede tiltak for å beholde og rekruttere personell, spesielt innenfor områder som er avhengig av ingeniør- og merkantil kompetanse. I tillegg viser komiteen til egen proposisjon med forslag om å omdanne Luftforsvarets hovedverksted Kjeller til et statsforetak.

Komiteen merker seg at for å gi totaløkonomiske fornuftige løsninger for Forsvaret, er det startet en prosess for å styrke den faste vedlikeholdskapasiteten på maritim side. Komiteen vil i den anledning vise til Budsjett-innst. S. nr. 7 (2008–2009), Innst. 7 S (2009–2010) og Innst. 7 S (2010–2011), hvor komiteen understreker at innleiet personell primært skal benyttes ved topper eller i andre spesielle situasjoner, og at årsverksrammer er et verktøysom ikke må stå i veien for å etablere løsninger som er totaløkonomisk mer gunstige for Forsvaret.

Endelig merker komiteen seg at FLO som en del av implementeringen av ny organisasjon, vil prioritere arbeidet med forbedringer av styringssystemet for å balansere oppgaver og ressurser.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener dagens bemanningssituasjon i FLO ikke er tilpasset organisasjonens kapasitetsbehov. Disse medlemmer mener et system hvor årsverk bestemmer organisasjonens størrelse

ikke tar innover seg de oppgaver organisasjonen blir pålagt i tilstrekkelig grad. Disse medlemmer ønsker derfor en oppgavebestemt organisasjonsstørrelse og mener det vil sikre FLOs brukere bedre tjenester.

Disse medlemmer viser for øvrig til Fremskrittspartiets alternative budsjett fremlagt i budsjettinnstillingen, hvor partiet foreslår å øke bevilgningen til FLO med 50 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til Høyres alternative budsjettforslag, hvor det foreslås å øke bevilgningen til FLO med 50 mill. kroner. Disse medlemmer vil peke på betydningen av å ha en reell balanse mellom støttefunksjoner og operativ aktivitet, hvor feildimensjonering kan ha betydelige konsekvenser for operativ evne. Disse medlemmer har særlig merket seg bekymringsmeldingene knyttet til FLOs evne til å håndtere mengden av store anskaffelser, samt utfordringene knyttet til tyngre tekniske oppgaver i Luft- og Sjøforsvaret. Disse medlemmer ber om at det iverksettes umiddelbare tiltak for å styrke FLOs evne og kompetanse på disse områdene.

Kap. 1760–4760 Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	9 423 884 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012) og Prop. 1 S Tillegg 1 (2011–2012) ...	9 230 522 000
<hr/>	
Inntekter	
Saldert budsjett 2011	134 000 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	81 000 000

Med henvisning til Prop. 1 S Tillegg 1 (2011–2012) er kap. 1760, post 1 driftsutgifter redusert med 45,900 mill. kroner og kap. 1760, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, økt med 33,154 mill. kroner.

Komiteen tar til etterretning at posten for større utstyrsanskaffelser og vedlikehold reelt er redusert med 249,8 mill. kroner. Komiteen er oppatt av at investeringene må understøtte den vedtatte strukturen og pålagt aktivitet. Komiteen merker seg at det er store kostnader knyttet til anskaffelse av nye fartøy og vedlikehold av ubåter. Videre ser komiteen store kostnader knyttet opp til oppdatering av F-16 og P-3 Orion i 2012.

Komiteen har merket seg de muligheter og utfordringer EUs nye direktiv for forsvars- og sikkerhetsanskaffelser er ventet å medføre for bl.a. norsk forsvarsindustri. Norske leverandører har i lengre tid

vist at de kan være konkurransedyktige i det internasjonale forsvars- og sikkerhetsmarkedet så fremt de får markedsadgang. De vil derfor kunne dra fordeler av like konkurranseregler og ikke-diskriminerende markedsåpning i EØS-området. Samtidig vil komiteen peke på at forsvars- og sikkerhetsmarkedet er av spesiell karakter og at særtiltak også i kommende år vil være nødvendig for å kunne bidra til å fremme og opprettholde leveranser til Forsvaret som anses best dekket av industri i Norge. Slike særtiltak kan tenkes både innenfor de rammene EØS-avtalen setter og utenfor rammene av avtalen, gjennom bruk av avtalens artikkel 123, dersom det anses nødvendig av hensyn til norsk sikkerhet. Komiteen slutter seg på denne bakgrunn til den foreslåtte revisjonen av de teknologiske samarbeidsområdene i Prop. 1 S, og peker på at bruk av disse for å dekke Forsvarets behov er viktig for fortsatt utvikling av kompetanse og teknologi i en næring av sikkerhetsmessig betydning for Norge.

Komiteen viser for øvrig til forsvarsministerens brev av 5. desember 2011, hvor det under kap. 1760, Informasjonssaker og Industrisamarbeid, informeres om at norsk industri pr. juli 2011 har konkurrert seg til 435 mill. US dollar i kontrakter. Det korrekte tallet er bekreftet nedjustert fra Lockheed Martin og oppgis å være på 346 mill. US dollar, tilsvarende om lag 2,1 mrd. kroner. Komiteen merker seg denne betydelige nedjusteringen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser for øvrig til Fremskrittspartiets alternative budsjett fremlagt i budsjettinnstillingen, hvor partiet foreslår å øke bevilgningen til kapittelet med 80 mill. kroner.

Kap. 1790–4790 Kystvakten

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	977 565 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012) og Prop. 1 S Tillegg 1 (2011–2012) ...	993 385 000
<hr/>	
Inntekter	
Saldert budsjett 2011	400 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	409 000

Med henvisning til Prop. 1 S Tillegg 1 (2011–2012) er kap. 1790, post 1 Driftsutgifter økt med kr 152 000.

Komiteen viser til at fartøysstrukturen i Kystvakten (KV) de senere år er betydelig modernisert og at KV i 2012 vil disponere 14 moderne fartøyer.

Komiteen deler vurderingen av at KVs aktivitet i nord bør prioriteres, men understreker behovet

for nærvær og aktivitet langs hele kysten. Komiteen vil i den sammenheng særlig peke på Indre Kystvakt som en fleksibel og viktig kapasitet.

Komiteen viser til at KVs hovedfunksjon er myndighetsutøvelse og suverenitetshevdelse, og anser i den forbindelse at behovet for tilstedeværelse i våre nordområder er økende. Økt aktivitet, skipstrafikk og tendenser til økt miljøkriminalitet nødvendiggjør og dokumenterer KVs tilstedeværelse, overvåking og kontroll innenfor norsk myndighetsområde. Komiteen viser også til at KV spiller en betydelig rolle også innenfor norsk redningsberedskap, sjøsikkerhet og oljevern. Komiteen viser til at KVs stabsfunksjoner og Sjef KV samles på Sortland i 2012, en samling som ifølge regjeringen skal skape et kompakt kompetanse- og ressursmiljø. Komiteen forutsetter at denne samlingen vil gi synergier som totalt sett styrker KV.

Komiteen merker seg at innfasingen av nye NH-90 maritime helikoptre vil styrke KVs operative evne betraktelig.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre merker seg at kap. 1790 i budsjettet har en reell budsjettmessing reduksjon på 1,2 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2011. Disse medlemmer finner det derfor interessant at regjeringen i proposisjonen fremholder at bevilgningene til Kystvakten er vesentlig styrket gjennom flere år. Disse medlemmer oppfatter ikke situasjonen slik som regjeringen har beskrevet den. Derimot oppfatter disse medlemmer at antallet seilingsdøgn har gått ned i forhold til hva den har vært tidligere, og at regjeringens nordområdesatsing ikke har gitt noen uttelling i forhold til tilstedeværelse i våre havområder. Disse medlemmer merket seg at Kystvakten i sør måtte redusere sin aktivitet i 2011. Med det fremlagte budsjettforslag oppfatter disse medlemmer at aktivitetsnivået og antall seilingsdøgn vil bli ytterligere redusert. Disse medlemmer er opptatt av at oljevernberedskapen og redningsberedskapen i våre havområder skal være god. Disse medlemmer mener Kystvakten har viktige oppgaver innenfor disse områdene, samt ressursforvaltning i et havområde med stor og kompleks aktivitet. Disse medlemmer ønsker å styrke Kystvaktens tilstedeværelse i våre havområder.

IKV utgjør etter oppfatningen til disse medlemmer en svært rimelig og fleksibel kapasitet og må settes i stand til å kunne operere løpende langs hele kysten, også i sør. Frigjorte driftsmidler fra kjøp av tidligere leasede fartøyer bør tilsi at seilingstiden øker betraktelig. Disse medlemmer forutsetter at kjøpet av fartøyene ikke påvirker antallet seilingsdøgn eller driftskostnadene ved seiling negativt.

Disse medlemmer viser for øvrig til Riksrevisjonens kontroll med Kystvaktens virksomhet i 2010 (Dokument 1 (2011–2012)), hvor det fremgår at målene for seilingsaktivitet ikke ble nådd, at aktiviteten var lavere enn i 2009 og at Kystvaktens tilstedeværelse i nord har blitt redusert i perioden 2006–2010.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser for øvrig til Fremskrittspartiets alternative budsjett fremlagt i budsjettinnstillingen, hvor partiet foreslår å øke bevilgningen til Kystvakten med 149,990 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til sin hovedmerknad og Høyres alternative budsjettforslag. Disse medlemmer viser til at en økning av driftsmidler til Kystvakten i tråd med Høyres forslag vil gjøre det mulig å seile alle fem fartøyer i Indre Kystvakt (IKV) i langt større grad enn i 2011.

Kap. 1791–4791 Redningshelikoptertjenesten

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	491 502 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012) og Prop. 1 S Tillegg 1 (2011–2012) ...	524 137 000
<hr/>	
Inntekter	
Saldert budsjett 2011	449 001 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012) og Prop. 1 S Tillegg 1 (2011–2012) ...	480 071 000

Med bakgrunn i Prop. 1 S Tillegg 1 (2011–2012) er kap. 1791, post 1 Driftsutgifter økt med 24,485 mill. kroner og kap. 4791, post 1 Driftsinntekter økt med 22,037 mill. kroner.

Komiteen merker seg at Forsvarets andel av budsjettet for redningshelikoptertjenesten er videreført på reelt samme nivå som saldert budsjett for 2011. Komiteen merker seg videre at Justisdepartementet dekker i overkant av 90 pst. av de budsjetterte utgiftene til operativ og teknisk drift, mens Forsvaret dekker resterende drift, i tillegg til utgiftene knyttet til utdanning av personellet. I tillegg har Forsvaret har driftsansvaret for eiendom, bygg og anlegg.

Komiteen viser til de ulike departementenes ansvar vedrørende redningshelikoptertjenesten, og at det er etablert tilstedevakt på den siste av redningshelikopterbasen i 2009. Komiteen er tilfreds med at etableringen av tilstedevakt har økt redningsberedskapen vesentlig, og viser til at Forsvaret på vegne av Justisdepartementet (JD) har etablert og påtatt seg

driftsansvaret for tilstedevakten, mens merkostnadene i sin helhet dekkes over JDs budsjett.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ønsker en operativt god og hensiktsmessig redningstjeneste. Disse medlemmer er opptatt av at redningshelikoptertjenesten holder sine kvalitative mål. Norge med sin lange kystlinje og store havområder er helt avhengig av å ha en robust redningstjeneste, der redningshelikopter ofte er hovedverktøyet. Dagens redningshelikoptre lider av manglende moderne kapasiteter og tilårskommet utstyr. Disse medlemmer ønsker derfor å oppgradere søkeutstyret og kommunikasjonsutstyret på dagens redningshelikoptre. Utstyr for søk i mørket og utstyr med termiske egenskaper er i denne sammenheng avgjørende for å få en effektiv søk- og redningstjeneste. Disse medlemmer ser frem til en nyan-skaffelse av redningshelikoptre, da dagens helikoptre er godt modne for utskiftning. Samtidig ser disse medlemmer store utfordringer i at anskaffelsesprosessen for nye helikoptre tar lang tid.

Disse medlemmer viser for øvrig til Fremskrittspartiets alternative budsjett fremlagt i budsjettinnstillingen, hvor partiet foreslår å øke bevilgningen til Redningshelikoptertjenesten med 25 mill. kroner.

Kap. 1792–4792 Norske styrker i utlandet

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	1 187 463 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	1 234 320 000
<hr/>	
Inntekter	
Saldert budsjett 2011	10 368 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	10 368 000

Komiteen merker seg at Forsvarets innsats i Afghanistan vil videreføres på om lag samme nivå og med samme kvalitet som i 2011. Komiteen oppfatter at det legges opp til en fortsatt gradvis justering av det norske militære styrkebidraget, med økende støtte til skole og kompetansebygging og at det planlegges å styrke instruktørbidraget.

Komiteen noterer at regjeringen har som ambisjon å styrke Norges deltakelse i FN-ledede operasjoner. Komiteen merker seg at Norge i 2012 vil delta i NRF med et RO-Ro fartøy på beredskap gjennom hele året samt et minerydderfartøy i andre halvår.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, merker seg at regjeringen har et

uttalt mål om å prioritere deltakelse i FN-operasjoner, og forventer at dette følges opp i 2012.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener det norske bidraget i Afghanistan må videreføres minimum på dagens nivå. Videre ønsker disse medlemmer at Norge skal bidra med minimum en fregatt i operasjonen mot piratvirksomhet. Disse medlemmer er opptatt av at Norge skal gi klare signaler om sitt engasjement i de operasjoner hvor Norge deltar og derigjennom bli sett på som en stabil og forutsigbar alliert.

Disse medlemmer viser for øvrig til Fremskrittspartiets alternative budsjett fremlagt i budsjettinnstillingen, hvor partiet foreslår å øke bevilgningen til kapitlet med 70 mill. kroner.

Kap. 1795–4795 Kulturelle og allmenntnyttige forhold

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	243 579 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	250 086 000
<hr/>	
Inntekter	
Saldert budsjett 2011	2 413 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	2 465 000

Komiteen viser til at kapitlet omfatter Forsvarets avdeling for kultur og tradisjon, herunder Forsvarets musikk, Forsvarets museer og Forsvarets kommandantskap.

Komiteen merker seg at kapitlet styrkes reelt med 5 mill. kroner i 2012, og at når det tas hensyn til interneffektivisering og utrangering av EBA er den faktiske økningen på 7,5 mill. kroner.

Komiteen merker seg at styrkingen med 5 mill. kroner i hovedsak prioriteres til Forsvarets musikk i tråd med intensjonene i St.meld. nr. 33 (2008–2009). I tillegg merker komiteen seg at budsjettet også er styrket med 2,5 mill. kroner med hensyn til Norsk Military Tattoo i 2012.

Komiteen vil vise til at Forsvarets avdeling for kultur og tradisjon (FAKT) skal koordinere og styrke kulturvirksomheten under Forsvarssjefen og er et av Forsvarssjefens virkemidler for å ivareta, utvikle og synliggjøre det moderne Forsvaret og den militære profesjonsidentiteten. Komiteen er tilfreds med at FAKT skal tilby et bredt spekter av tiltak og aktiviteter gjennom kommandantskapene, museene og musikken, og merker seg at Forsvarsdepartementet også vil ta initiativ til etablering av et kulturforum for forsvarssektoren.

Komiteen er enig i at de nasjonale festningsverkene er viktige kulturminner og formidlere av for-

svarshistorie, samtidig som de har en viktig militær symbolverdi. Komiteen viser til at det lokale kommandantskapet og Forsvarsbygg har en viktig oppgave i å ha det koordinerende ansvaret for de ulike kulturelle aktiviteter og næringsvirksomhet på festningene, og at dette bidrar til å holde festningene i militærhistorisk hevd.

Videre mener komiteen at Forsvarets musikk er en viktig tradisjonsbærer og kulturbygger som gjennom sine opptredener, både i innland og utland, bidrar til å skape, vedlikeholde og utvikle kulturen i Forsvaret. Komiteen er tilfreds med at man i 2012 har styrket satsingen på militærmusikken.

Komiteen vil også vise til at Forsvarets museumsvirksomhet har en viktig rolle som formidler av militærhistorien og i å synliggjøre Forsvarets betydning i samfunnet. Komiteen merker seg at museene i 2012 vil fokusere på å modernisere formidlings- og publikumsaktiviteten, at samlingene gjøres mer digitalt tilgjengelig, og at man vil øke samarbeidet med sivile museer. Endelig merker komiteen seg og er tilfreds med at det åpnes en permanent utstilling om personell i utenlandstjeneste i 2012.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser for øvrig til Fremskrittspartiets alternative budsjett fremlagt i budsjettinnstillingen, hvor partiet foreslår å øke bevilgningen til kapittelet med 5 mill. kroner.

Kap. 4799 Militære bøter

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2011	500 000
Forslag Prop. 1 S (2011–2012)	500 000

Komiteen merker seg at inntektene gjelder militære bøter og er basert på erfaringstall fra de senere årene.

4. Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen legge frem en sak om en øvre grense for hvor stor andel av bistandsmotta-

kerorganisasjonenes budsjett, finansiert over kap. 160, som kan komme fra det offentlige.

Forslag 2

Det gjenoprettes en spiss og fleksibel mobiliserbar innsatskapasitet med hurtig reaksjonsevne og lokal tilstedeværelse i de større byene.

Forslag fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen legge frem en samlet oversikt over alle prosjekter og prosjektpartnere som støttes gjennom EØS-midlene.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen utarbeide og offentliggjøre en «svarteliste» av de bistandsorganisasjoner som ikke tar korrupsjonsproblematikken på alvor, og som unnlater å treffe egnede tiltak ved mistanke om korrupsjon i bistandsengasjementet.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen utrede ulike aspekter rundt etablering av et fond for investeringer i det private næringsliv i utviklingsland og komme tilbake til saken i forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett for 2012.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen opprette en handelsfasiliteringsenhet for Afrika tilsvarende budsjett på om lag 100 mill. kroner.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen foreta eksterne evalueringer av alle norske freds og forsoningsinitiativer de siste 30 årene. Eventuelle kostnader og proveny dekkes inn gjennom omprioritering innenfor eksisterende budsjettramme.

5. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding til rammeområde 4, I – XV fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti og komiteens tilråding til rammeområde 4, XVI – XVII fremmes av komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti.

Komiteens tilråding til rammeområde 8, I – X fremmes av komiteens flertall unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet.

Komiteen har ingen øvrige merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Rammeområde 4 (Utenriks)

I

På statsbudsjettet for 2012 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Utgifter				
100		Utenriksdepartementet		
	1	Driftsutgifter	1 749 965 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	11 795 000	
	45	Større utstysanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i> ..	16 058 000	
	70	Erstatning av skader på utenlandske ambassader	878 000	
	71	Diverse tilskudd	18 585 000	
	72	Hjelp til norske borgere i utlandet som ikke er sjømenn ..	149 000	
103		Regjeringens fellesbevilgning for representasjon		
	1	Driftsutgifter	45 805 000	
104		Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet		
	1	Driftsutgifter	8 779 000	
115		Kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	29 664 000	
	70	Tilskudd til kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	74 212 000	
116		Deltaking i internasjonale organisasjoner		
	70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	1 261 698 000	
117		EØS-finansieringsordningene		
	72	EØS-finansieringsordningen 2004-2009, <i>kan overføres</i> ..	155 936 000	
	73	Den norske finansieringsordningen 2004-2009, <i>kan overføres</i>	150 961 000	
	75	EØS-finansieringsordningen 2009-2014, <i>kan overføres</i> ..	436 500 000	
	76	Den norske finansieringsordningen 2009-2014, <i>kan overføres</i>	382 200 000	
118		Nordområdetiltak m.v.		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	10 000 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	343 624 000	
	71	Støtte til utvikling av samfunn, demokrati og menneskerettigheter mv., <i>kan overføres</i>	65 006 000	
	76	Tilskudd til internasjonale klima- og miljøtiltak, <i>kan overføres</i>	35 839 000	
140		Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen		
	1	Driftsutgifter	1 094 150 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i> .	19 340 000	
141		Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)		
	1	Driftsutgifter	202 360 000	
144		Fredskorpset		
	1	Driftsutgifter	52 650 000	
150		Bistand til Afrika		
	78	Regionbevilgning for Afrika, <i>kan overføres</i>	2 695 300 000	
151		Bistand til Asia		
	72	Bistand til Afghanistan og Pakistan, <i>kan overføres</i>	574 500 000	
	78	Regionbevilgning for Asia, <i>kan overføres</i>	365 000 000	
152		Bistand til Midtøsten og Nord-Afrika		
	78	Regionbevilgning for Midtøsten og Nord-Afrika, <i>kan overføres</i>	500 000 000	
153		Bistand til Latin-Amerika		
	78	Regionbevilgning for Latin-Amerika, <i>kan overføres</i>	190 500 000	
160		Sivilt samfunn og demokratiutvikling		
	1	Driftsutgifter	33 500 000	
	70	Sivilt samfunn, <i>kan overføres</i>	1 318 000 000	
	71	Tilskudd til frivillige organisasjoners opplysningsarbeid, <i>kan overføres</i>	91 000 000	
	72	Demokratistøtte/partier, <i>kan overføres</i>	8 000 000	
	73	Kultur, <i>kan overføres</i>	106 000 000	
	75	Internasjonale organisasjoner og nettverk, <i>kan overføres</i>	182 500 000	
	77	Uttekslingsordninger gjennom Fredskorpset, <i>kan overføres</i>	135 000 000	
161		Næringsutvikling		
	70	Næringsutvikling, <i>kan overføres</i>	309 000 000	
	75	NORFUND - tapsavsetning	242 500 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
162		Overgangsbi st and (gap)		
	70	Overgangsbi st and (gap), <i>kan overføres</i>	380 000 000	
163		Nødhjelp, humanitær bi st and og menneskerettigheter		
	70	Naturkatastrofer, <i>kan overføres</i>	500 000 000	
	71	Humanitær bi st and, <i>kan overføres</i>	2 196 200 000	
	72	Menneskerettigheter, <i>kan overføres</i>	260 000 000	
164		Fred, forsoning og demokrati		
	70	Fred, forsoning og demokratiltak, <i>kan overføres</i>	648 000 000	
	71	ODA-godkjente land på Balkan, <i>kan overføres</i>	450 000 000	
	72	Utvikling og nedrustning, <i>kan overføres</i>	175 000 000	
	73	Andre ODA-godkjente OSSE-land, <i>kan overføres</i>	340 000 000	
165		Forskning, kompetanseheving og evaluering		
	1	Driftsutgifter	139 000 000	
	70	Forskning og høyere utdanning, <i>kan overføres</i>	333 000 000	
	71	Faglig samarbeid, <i>kan overføres</i>	400 000 000	
166		Miljø og bærekraftig utvikling mv.		
	1	Driftsutgifter	51 000 000	
	70	Ymse tilskudd, <i>kan overføres</i>	6 700 000	
	71	Internasjonale prosesser og konvensjoner mv., <i>kan overføres</i>	33 000 000	
	72	Internasjonale miljøprosesser og bærekraftig utvikling, <i>kan overføres</i>	235 000 000	
	73	Klima- og skogsatsingen, <i>kan overføres</i>	2 529 000 000	
167		Flyktningtiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)		
	21	Spesielle driftsutgifter	1 531 185 000	
168		Kvinner og likestilling		
	70	Kvinner og likestilling, <i>kan overføres</i>	307 000 000	
169		Globale helse- og vaksineinitiativ		
	70	Vaksine og helse, <i>kan overføres</i>	1 190 000 000	
	71	Andre helse- og aidstiltak, <i>kan overføres</i>	145 000 000	
	72	Det globale fond for bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria (GFATM), <i>kan overføres</i>	450 000 000	
170		FN-organisasjoner mv.		
	70	FNs utviklingsprogram (UNDP)	830 000 000	
	71	FNs befolkningsfond (UNFPA)	372 000 000	
	72	FNs barnefond (UNICEF)	1 070 000 000	
	73	Verdens matvareprogram (WFP), <i>kan overføres</i>	145 000 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	74	FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR)	290 000 000	
	75	FNs organisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA) .	150 000 000	
	76	Tilleggsmidler via FN-systemet mv., <i>kan overføres</i>	753 400 000	
	77	FNs aidsprogram (UNAIDS), <i>kan overføres</i>	165 000 000	
	78	Bidrag andre FN-organisasjoner mv., <i>kan overføres</i>	305 600 000	
	79	Eksperter, junioreksperter og FNs fredskorps, <i>kan overføres</i>	67 000 000	
	81	Tilskudd til internasjonal landbruksforskning, <i>kan overføres</i>	130 000 000	
	82	FNs organisasjon for kvinners rettigheter og likestilling (UN Women), <i>kan overføres</i>	85 000 000	
171		Multilaterale finansinstitusjoner		
	70	Verdensbanken, <i>kan overføres</i>	814 000 000	
	71	Regionale banker og fond, <i>kan overføres</i>	742 500 000	
	72	Samfinansiering via finansinstitusjoner, <i>kan overføres</i>	444 500 000	
172		Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak		
	70	Gjeldslette, betalingsbalansestøtte og kapasitetsbygging, <i>kan overføres</i>	265 000 000	
480		Svalbardbudsjettet		
	50	Tilskudd	120 715 000	
		Totale utgifter		31 965 754 000

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Inntekter				
3100		Utenriksdepartementet		
	1	Diverse gebyrer ved utenriksstasjonene	14 423 000	
	2	Gebyrer for utlendingssaker ved utenriksstasjonene	93 629 000	
	5	Refusjon spesialutsendinger mv.	7 068 000	
		Totale inntekter		115 120 000

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2012 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 100 post 1	kap. 3100 postene 2 og 5
kap. 118 post 71	kap. 3118 post 6
kap. 140 post 1	kap. 3140 post 5

2. overskride bevilgningen under kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 70 Ymse tilskudd mot tilsvarende inntekter under kap. 3166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 1 Salgsinntek-

ter fra salg av bostandseiendommer som er finansiert over bistandsbudsjettet, og som ikke er avskrevet i forhold til innlemmelse i husleieordningen. Ubenyttede inntekter fra slikt salg kan tas

med ved beregning av overførbart beløp under kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 70 Ymse tilskudd.

III

Omdisponeringsfullmakt

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2012 kan omdisponere inntil 2 mill. kroner per tiltak fra kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 70 Ymse tilskudd til øvrige ODA-godkjente bevilgninger. Beslutning om bruk av midler utover dette og inntil 6 mill. kroner treffes av Kongen.

IV

Agio/Disagio

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2012 gis fullmakt til å utgiftsføre/inntektsføre uten

VI

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2012 kan gi tilsagn om:

1. støtte utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
117		EØS-finansieringsordningene	
	75	EØS-finansieringsordningen 2009-2014	6 804,5 mill. kroner
	76	Den norske finansieringsordningen 2009-2014	5 792,8 mill. kroner
161		Næringsutvikling	
	70	Næringsutvikling	550 mill. kroner
166		Miljø og bærekraftig utvikling mv.	
	73	Klima- og skogsatsingen	1 555 mill. kroner

2. tilskudd til utvikling av en vaksine mot pneumokokkbakterien innenfor initiativet Advance Market Commitments for Vaccines (AMC) med inntil USD 57 mill. i perioden 2009–2017 over kap. 169 Globale helse- og vaksineinitiativ. med inntil 2 689,9 mill. kroner i perioden 2013–2015 over kap. 169 Globale helse- og vaksineinitiativ.

3. tilskudd til Det globale fondet for bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria (GFATM) med inntil 1 350 mill. kroner over tre år i perioden 2011–2013 over kap. 169 Globale helse og vaksineinitiativ.

4. tilskudd til International Finance Facility for Immunisation II (IFFIm II) med inntil 1 500 mill. kroner i perioden 2010–2020 over kap. 169 Globale helse- og vaksineinitiativ, samt fravike stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av tilskudd før det er behov for å dekke de aktuelle utgiftene og bruke tilskudd som sikkerhet for lån.

5. tilskudd til den globale vaksinealliansen GAVI

bevilgning kursgevinst og -tap som følge av justering av midlene ved utenriksstasjonene under kap. 100/3100 Utenriksdepartementet og kap. 140/3140 Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen, post 89 Agio/Disagio.

V

Bruk av opptjente rentemidler

Stortinget samtykker i at opptjente renter på tilskudd som er utbetalt fra Norge til multi-bi-prosjekter, samarbeidsprosjekter, stat-til-stat-bistand, støtte til internasjonale og lokale ikke-statlige aktører, kan benyttes til tiltak som avtales mellom Utenriksdepartementet og den enkelte mottaker.

VII

Garantifullmakter

Stortinget samtykker i at:

1. Utenriksdepartementet i 2012 kan gi garantier innenfor en ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar for inntil 50 mill. kroner for å minske norske importørers risiko ved direkte import fra utviklingsland, jf. omtale under kap. 161 Næringsutvikling i Prop. 1 S (2011–2012).
2. Utenriksdepartementet i 2012 kan øke Norges garantiforpliktelser til Europarådets utviklingsbank med EUR 24,775 mill.

VIII

Dekning av forsikringstilfelle

Stortinget samtykker i at Kongen i 2012 kan inngå avtaler om forsikringsansvar for utstillinger ved visningsinstitusjoner i utlandet innenfor en totalramme på inntil 3 500 mill. kroner. Forsikringsansvaret omfatter tap og skade under transport, lagring og i visningsperioden.

IX

Toårige budsjettvedtak

Stortinget samtykker i at Norge kan slutte seg til toårige budsjettvedtak i FAO, WHO, ILO, UNIDO, OECD, WTO, IAEA, IEA, Havbunnsmyndigheten, Den internasjonale havrettsdomstolen, Rwandadomstolen, Jugoslaviadomstolen og for regulært bidrag til FN.

X

Ettergivelse av fordringer

Stortinget samtykker i at Kongen i 2012 kan ettergi statlige fordringer på utviklingsland i samsvar med kriteriene i handlingsplanen av 2004 Om gjeldslette for utvikling for inntil 500 mill. kroner under Garantiinstituttet for Eksportkredits gamle portefølje (gammel alminnelig ordning og den gamle særordningen for utviklingsland). Fordringene verdsettes til faktisk utstående beløp på ettergivelsestidspunktet.

XI

Utbetaling av tilskudd

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2012 gis unntak fra bestemmelsene i stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av gitte bevilgninger på følgende måte:

1. Utbetalinger av norske medlemskapskontingenter, pliktige bidrag og andre bidrag til internasjonale organisasjoner Norge er medlem av, kan foretas i henhold til regelverket til den enkelte organisasjon.
2. Utbetalinger av tilskudd til utviklingsformål kan foretas en gang i året dersom avtaler om samfinansiering med andre givere innenfor utviklings-samarbeidet tilsier det.

XII

Bruk av gjeldsbrev og raskere trekk på gjeldsbrev

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2012 kan:

1. fravike bevilgningsreglementet § 3 annet ledd ved utstedelse av gjeldsbrev i forbindelse med kapitalpåfyllinger under Det internasjonale

utviklingsfondet, Det asiatiske utviklingsfondet, Det afrikanske utviklingsfondet, Den globale miljøfasiliteten og Felles fond for råvarer, samt ved overføring av midler til Den brasilianske utviklingsbanken vedrørende klima- og skogsatsingen i Brasil.

2. fravike stortingsvedtak av 8. november 1984 for å inngå avtale med mottakere om raskere trekk på gjeldsbrev enn utbetalingsbehovet tilsier ved kapitalpåfyllinger under Det internasjonale utviklingsfondet og Det asiatiske utviklingsfondet.

XIII

Deltakelse i IMF's låneordning til fattige land som utsettes for økonomiske sjokk og kortsiktige betalingsbalanseproblemer

Stortinget samtykker i at Norge fra 2010 til 2012 kan delta i eksisterende og nye låneordninger under IMF rettet mot lavinntektsland med kortsiktige betalingsbalanseproblemer innenfor en totalramme på SDR 14,1 mill.

XIV

Deltakelse i kapitaløkninger i internasjonale utviklingsbanker og fond

Stortinget samtykker i at:

1. Norge i forbindelse med den femte kapitaløkningen i Den asiatiske utviklingsbanken bidrar med en innbetalt andel tilsvarende motverdien i norske kroner på innbetalingstidspunktet av til sammen USD 11 617 150. Innbetalingen foretas i løpet av årene 2010–2014, og belastes kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner, post 71 Regionale banker og fond.
2. Norge deltar i den sjette generelle kapitaløkningen i Den afrikanske utviklingsbanken med en innbetalt andel tilsvarende motverdien i norske kroner på innbetalingstidspunktet av til sammen SDR 30 340 000. Innbetalingen foretas i løpet av årene 2011–2018, og belastes kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner, post 71 Regionale banker og fond.
3. Norge deltar i den niende kapitaløkningen i Den interamerikanske utviklingsbanken med en innbetalt andel tilsvarende motverdien i norske kroner på innbetalingstidspunktet av til sammen USD 2 907 287. Innbetalingen foretas i løpet av årene 2011–2015, og belastes kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner, post 71 Regionale banker og fond.
4. Norge deltar i den fjerde kapitaløkningen i Den internasjonale bank for rekonstruksjon og utvikling (IBRD) med en innbetalt andel tilsvarende motverdien i norske kroner på innbetalingstids-

punktet av til sammen USD 20 476 585. Innbetalingen foretas i løpet av årene 2011–2015, og belastes kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner, post 70 Verdensbanken.

5. I forbindelse med endring av stemmefordelingen i Den internasjonale bank for rekonstruksjon og utvikling (IBRD) foretas det en justering av aksjeandelene til medlemslandene gjennom en selektiv kapitaløkning. Norge deltar i den åttende selektive kapitaløkningen i forbindelse med endring av stemmevekten i Den internasjonale bank for rekonstruksjon og utvikling (IBRD) med en innbetalt andel tilsvarende motverdien i norske kroner på innbetalingstidspunktet av til sammen USD 4 393 527. Innbetalingen foretas i løpet av årene 2011–2014, og belastes kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner, post 70 Verdensbanken.
6. Norge deltar i den 12. kapitalpåfyllingen av Det afrikanske utviklingsfondet (AfDF) med en andel på 1 500 mill. kroner for perioden 2011–2013, innbetalt i tre like årlige bidrag. Innbetalingene belastes kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner, post 71 Regionale banker og fond.

XV

Deltakelse i kapitalpåfylling i Den globale miljøfasiliteten (GEF)

Stortinget samtykker i at Norge deltar i kapitalpåfyllingen i Den globale miljøfasiliteten (GEF) med en innbetalt andel på 376 mill. kroner over perioden 2011–2013. Innbetalingene belastes kap. 170 FN-organisasjoner mv., post 78 Bidrag andre FN-organisasjoner mv.

XVI

Stortinget ber regjeringen utarbeide en oversikt over hvordan norske tollbarrierer påvirker importmønsteret på varer fra u-land.

XVII

Stortinget ber regjeringen legge frem en evaluering av Norges deltakelse i FNs menneskerettighetsråd, UNHRC.

**Rammeområde 8
(Forsvar)**

I

På statsbudsjettet for 2012 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Utgifter				
1700		Forsvarsdepartementet		
	1	Driftsutgifter	330 821 000	
	73	Forskning og utvikling, <i>kan overføres</i>	<u>25 015 000</u>	
1710		Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg		
	1	Driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	2 860 870 000	
	46	Ekstraordinært vedlikehold, <i>kan overføres</i>	<u>61 564 000</u>	
	47	Nybygg og nyanlegg, <i>kan overføres</i>	<u>1 715 950 000</u>	
1716		Forsvarets forskningsinstitutt		
	51	Tilskudd til Forsvarets forskningsinstitutt	<u>168 872 000</u>	
1719		Fellesutgifter og tilskudd til foretak under Forsvarsdepartementet		
	1	Driftsutgifter	232 746 000	
	43	Til disposisjon for Forsvarsdepartementet, <i>kan overføres</i>	<u>18 000 000</u>	
	71	Overføringer til andre, <i>kan overføres</i>	<u>68 321 000</u>	
	78	Norges tilskudd til NATOs driftsbudsjett, <i>kan overføres</i>	<u>240 000 000</u>	
1720		Felles ledelse og kommandoapparat		
	1	Driftsutgifter	<u>2 914 228 000</u>	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
1723		Nasjonal sikkerhetsmyndighet		
	1	Driftsutgifter	129 617 000	
1725		Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben		
	1	Driftsutgifter	1 985 053 000	
	50	Overføring Statens Pensjonskasse, <i>kan overføres</i>	19 393 000	
	70	Renter låneordning, <i>kan overføres</i>	6 224 000	
1731		Hæren		
	1	Driftsutgifter	5 540 610 000	
1732		Sjøforsvaret		
	1	Driftsutgifter	3 417 958 000	
1733		Luftforsvaret		
	1	Driftsutgifter	4 133 922 000	
1734		Heimevernet		
	1	Driftsutgifter	1 109 252 000	
1735		Etterretningstjenesten		
	21	Spesielle driftsutgifter	998 104 000	
1740		Forsvarets logistikkorganisasjon		
	1	Driftsutgifter	2 317 090 000	
1760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 1760, post 45</i>	922 061 000	
	44	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, nasjonalfinansiert andel, <i>kan overføres</i>	40 137 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	8 092 324 000	
	48	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, fellesfinansiert andel, <i>kan overføres</i>	81 000 000	
	75	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, Norges tilskudd til NATOs investeringsprogram for sikkerhet, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1760, post 44</i>	95 000 000	
1790		Kystvakten		
	1	Driftsutgifter	993 385 000	
1791		Redningshelikoptertjenesten		
	1	Driftsutgifter	524 137 000	
1792		Norske styrker i utlandet		
	1	Driftsutgifter	1 234 320 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
1795		Kulturelle og allmenntilgjengelige formål		
	1	Driftsutgifter	246 271 000	
	60	Tilskudd til kommuner, <i>kan overføres</i>	1 696 000	
	72	Overføringer til andre	2 119 000	
		Totale utgifter		<u>40 526 060 000</u>

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Inntekter				
4700		Forsvarsdepartementet		
	1	Driftsinntekter	230 000	
4710		Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg		
	1	Driftsinntekter	3 667 457 000	
	47	Salg av eiendom	156 569 000	
4720		Felles ledelse og kommandoapparat		
	1	Driftsinntekter	71 465 000	
4723		Nasjonal sikkerhetsmyndighet		
	1	Driftsinntekter	2 682 000	
4725		Fellesinstitusjoner og -inntekter under Forsvarsstaben		
	1	Driftsinntekter	52 383 000	
	70	Renter låneordning	36 000	
4731		Hæren		
	1	Driftsinntekter	49 651 000	
4732		Sjøforsvaret		
	1	Driftsinntekter	38 031 000	
4733		Luftforsvaret		
	1	Driftsinntekter	165 030 000	
4734		Heimevernet		
	1	Driftsinntekter	5 497 000	
4740		Forsvarets logistikkorganisasjon		
	1	Driftsinntekter	90 277 000	
4760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg		
	48	Fellesfinansierte bygge- og anleggsinntekter	81 000 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
4790		Kystvakten		
	1	Driftsinntekter	409 000	
4791		Redningshelikoptertjenesten		
	1	Driftsinntekter	480 071 000	
4792		Norske styrker i utlandet		
	1	Driftsinntekter	10 368 000	
4795		Kulturelle og allmenntilgode formål		
	1	Driftsinntekter	2 465 000	
4799		Militære bøter		
	86	Militære bøter	500 000	
		Totale inntekter		4 874 121 000

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2012 kan:

- benytte alle merinntekter til å overskride enhver utgiftsbevilgning under Forsvarsdepartementet, med følgende unntak:
  - inntekter fra militære bøter kan ikke benyttes som grunnlag for overskridelse.
  - inntekter ved salg av større materiell kan benyttes med inntil 75 pst. til overskridelse av bevilgningen under kapittel 1760 Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold.
- ta med ubrukte merinntekter ved utregning av overførbart beløp.

III

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2012 kan:

- foreta bestillinger ut over gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1720		Felles ledelse og kommandoapparat	
	1	Driftsutgifter	30 mill. kroner
1725		Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben	
	1	Driftsutgifter	80 mill. kroner
1731		Hæren	
	1	Driftsutgifter	600 mill. kroner
1732		Sjøforsvaret	
	1	Driftsutgifter	100 mill. kroner
1733		Luftforsvaret	
	1	Driftsutgifter	600 mill. kroner
1734		Heimevernet	
	1	Driftsutgifter	825 mill. kroner
1740		Forsvarets logistikkorganisasjon	

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
	1	Driftsutgifter	300 mill. kroner
1760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg	
	1	Driftsutgifter	125 mill. kroner
	44	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, nasjonalfinansiert andel ...	115 mill. kroner
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	18 500 mill. kroner
	48	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, fellesfinansiert andel	165 mill. kroner
1790		Kystvakten	
	1	Driftsutgifter	2 900 mill. kroner
1791		Redningshelikoptertjenesten	
	1	Driftsutgifter	75 mill. kroner
1792		Norske styrker i utlandet	
	1	Driftsutgifter	55 mill. kroner
1795		Kulturelle og allmenntnyttige formål	
	1	Driftsutgifter	2 mill. kroner

2. gi Forsvarets forskningsinstitutt fullmakt til å ha økonomiske forpliktelser på inntil 60 mill. kroner ut over det som dekkes av egne avsetninger.

IV

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2012 kan gi tilsagn om økonomisk støtte ut over bevilgningen, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1700		Forsvarsdepartementet	
	73	Forskning og utvikling	22 mill. kroner

Andre fullmakter

V

Nettobudsjettering av salgskostninger

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2012 kan trekke salgskostninger ved salg av materiell og fast eiendom fra salgsinntekter før det overskytende inntektsføres under kap. 4760 Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg, post 45 Store nyan-skaffelser og vedlikehold og kap. 4710 Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg, post 47 Salg av eiendom.

VI

Personell

Stortinget samtykker i at:

1. Forsvarsdepartementet i 2012 kan fastsette lengden på førstegangstjenesten, repetisjonstjenesten og heimevernstjenesten slik det går fram av Prop. 1 S (2011–2012).
2. enheter oppsatt med frivillig heimeverns-personell kan overføres til forsvarsgrener og fellesinstitusjoner, og benyttes i operasjoner i utlandet.

VII

Investeringsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2012 kan:

1. starte opp nye investeringsprosjekter, herunder større bygg- og eiendomsprosjekter, som er presentert som nye prosjekter i Prop. 1 S (2011–2012), innenfor de kostnadsrammer som der er omtalt.
2. endre tidligere godkjente prosjekter som anført i Prop. 1 S (2011–2012), herunder endrede kostnadsrammer.
3. starte opp og gjennomføre materiellinvesteringer og byggeprosjekter av lavere kategori.
4. nytte bevilgningen på den enkelte investeringspost, hhv. post 44, 45, 47 og 48 fritt mellom formål, bygg- og eiendoms-kategorier, anskaffelser og prosjekter som presentert i Prop. 1 S (2011–2012).
5. gjennomføre konsept- og definisjonsfasen av planlagte materiellanskaffelser.
6. igangsette planlegging og prosjektering av bygge-, anleggs- og innredningsprosjekter innenfor rammen av bevilgningen på de respektive poster.
7. inkludere gjennomføringskostnader i investere-

ringsprosjektene for eiendom, bygg og anlegg på post 46 og post 47.

VIII

Fullmakter vedrørende fast eiendom

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2012 kan:

1. avhende fast eiendom uansett verdi til markedspris når det ikke foreligger annet statlig behov for eiendommen. Eiendommene skal normalt legges ut for salg i markedet, men kan selges direkte til fylkeskommuner eller kommuner til markedspris, innenfor EØS-avtalens bestemmelser. Dersom eiendommene er aktuelle for friluftsf- eller kulturformål kan de selges på samme vilkår til Statskog SF hvis ikke fylkeskommuner eller kommuner ønsker å kjøpe eiendommene.
2. avhende fast eiendom til en verdi av inntil 100 000 kroner vederlagsfritt eller til underpris når særlige grunner foreligger.

IX

Tidspunkt for belastning av utgiftsbevilgninger

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2012 kan belaste utgiftsbevilgninger for bestillinger gjennom NAMSA, andre internasjonale organisasjoner eller andre lands myndigheter fra det tidspunkt materiell blir bestilt, selv om levering først skjer senere i budsjettåret eller i et etterfølgende budsjettår.

X

Kompensasjonsordningen

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2012 kan etablere en todelt kompensasjonsordning for psykiske belastningskader som følge av deltakelse i utenlandsoperasjoner i perioden 1978–2009. Todelingen innebærer at skadelidte kan få utbetalt 65G ved 100 prosent ervervsmessig uførhet ved psykiske belastningskader, dersom de samme beviskrav og bevistema som gjelder etter det lovfestede objektive ansvaret i forsvarspersonelloven § 12b er oppfylt. I tillegg videreføres den opprinnelige kompensasjonsordningen med 35G ved 100 prosent ervervsmessig uførhet med de lempeligere vilkår som gjelder i dag.

Oslo, i utenriks- og forsvarskomiteen, den 7. desember 2011

Ine M. Eriksen Søreide

leder

Jan Arild Ellingsen

ordf. for kap. 1720, 1732, 4720, 4732 og 4799

Peter Skovholt Gitmark

ordf. for kap. 151, 1731 og 4731

Laila Gustavsen

ordf. for kap. 162, 163, 167, 168, 1735, 1791 og 4791

Eva Kristin Hansen

ordf. for kap. 140, 141, 144, 169, 1725, 1795, 4725 og 4795

Svein Roald Hansen

ordf. for kap. 116, 117, 1700 og 4700

Morten Høglund

ordf. for kap. 118, 1760 og 4760

Dagfinn Høybråten

ordf. for kap. 150 og 160

Siv Jensen

ordf. for kap. 166 og 1716

Peter N. Myhre

ordf. for kap. 100, 103, 104, 1719 og 3100

Tore Nordtun

ordf. for kap. 152, 480, 1710 og 4710

Anita Orlund

ordf. for kap. 171, 172, 1740 og 4740

Helga Pedersen

ordf. for kap. 115, 1723 og 4723

Bård Vegar Solhjell

ordf. for kap. 164, 1733 og 4733

Jonni Helge Solsvik

ordf. for kap. 170, 1790 og 4790

Trygve Slagsvold Vedum

ordf. for kap. 161, 1734 og 4734

Karin S. Woldseth

ordf. for kap. 153, 165, 1792 og 4792